

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

13'üncü Birleşim *1 Kasım 2018 Perşembe*

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	190
II.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR	197
<i>A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI</i>	<i>197:200</i>
1.- İstanbul Milletvekili Zafer Sırakaya'nın, 30 Ekim Türkiye-Almanya İşgücü Anlaşması'nın 57'nci yıl dönümüne ilişkin gündem dışı konuşması	197:198
2.- Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap'ın, Kütahya ilinin sağlık sorunları ile çevre sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması	199
3.- Bitlis Milletvekili Mahmut Celadet Gaydalı'nın, Bitlis ilinin sorunlarına iline ilişkin gündem dışı konuşması	200

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

201

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Mustafa Şentop'un, milletvekillerinin Türkiye'deki mevcut mevzuata göre ve Yüksek Seçim Kurulunun ilan ettiği kararlar seçilmiş olduğuna ilişkin konuşması

201

IV.- AÇIKLAMALAR

201,233,244

1.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun'un kabulünün 90'ıncı yıl dönümünü kutladığına ilişkin açıklaması

201

2.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, ülkemizde yaşanan ekonomik sorunların yansımalarının arttığına ilişkin açıklaması

201

3.- Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker'in, Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin düzenlediği 1'inci ve 2'nci Kartepe Zirvesi'ne ilişkin açıklaması

202

4.- Mersin Milletvekili Baki Şimşek'in, Mersin'in yaş sebze, meyve ihracatında 1'inci sırada olduğuna ve mağdur olan narenciye çiftçisinin desteklenmesi gerektiği konusunda Tarım Bakanına çağrı yaptığına ilişkin açıklaması

202

5.- Hatay Milletvekili Serkan Topal'ın, 2023 Eğitim Vizyonu'nun öğretmenleri ve öğrencileri hayal kırıklığına uğrattığına ilişkin açıklaması

202:203

6.- Ankara Milletvekili Gamze Taşcier'in, Cumhurbaşkanının kullanımı için Katar'dan gelen uçağın envanter kaydının neden hâlâ yapılmadığını ve neden hediye ya da hibe olduğuna dair bir belgenin olmadığını öğrenmek istediğine ilişkin açıklaması

203

7.- İstanbul Milletvekili Serap Yaşar'ın, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde yapılan Sıfır Atık Zirvesi'ne ilişkin açıklaması

203

8.- Bursa Milletvekili Yüksel Özkan'ın, ülkemizde varlığını sürdüren tarihî çarşılarla ilgili kanun ve yönetmeliklerin yetersiz kaldığına ve tarihî çarşıların UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne girmesi için çalışmaların artırılması gerektiğine ilişkin açıklaması

203:204

9.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, tarımsal sulama parası için icraya verilen çiftçilerin borçlarının faizlerinin kaldırılıp anapara ödemelerinin yapılandırılıp yapılandırılmayacağını Tarım ve Orman Bakanından öğrenmek istediğine ilişkin açıklaması

204

- 10.- Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç'ın, Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesi Pulyanlı Mahallesinde Elif Ana'nın Hakk'a yürüyüp toprağa sırlanışının seneidevriyesinde büyük bir beraberlik sergilendiğine ilişkin açıklaması 204
- 11.- Kayseri Milletvekili Çetin Arık'ın, söz verildiği hâlde Kayseri'nin Sarız ilçesinin Tekneli Mahallesi sakinlerinin sorunlarının giderilmediğine ilişkin açıklaması 204:205
- 12.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, Mersin'e kazandırılacak olan millet bahçesine ve şehrin gelişmesi için katkı sağlayan başta Cumhurbaşkanı olmak üzere emeği geçenlere teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması 205
- 13.- Mersin Milletvekili Ali Cumhuri Taşkın'ın, tüm saldırılara rağmen Türkiye ekonomisinin ekim ayında da üretim ve ihracata dayalı büyümesine rekorlar kırarak devam ettiğine ilişkin açıklaması 205
- 14.- Denizli Milletvekili Kazım Arslan'ın, Denizli ilinin ilçelerine ihtiyaç duyulan uzman doktorların ne zaman atanacağını Sağlık Bakanından öğrenmek istediğine, kas hastalığı olanların tedavi için tam donanımlı gen terapi merkezlerinin açılmasını ve ücretsiz faydalanmayı beklediklerine ilişkin açıklaması 205:206
- 15.- Muğla Milletvekili Süleyman Girgin'in, Muğla'nın turizm ilçeleri arasında köprü vazifesi gören ve ölüm yolu olarak anılan İnönü Bulvarı'nda yol düzenleme çalışmalarının acilen yapılması gerektiğine ilişkin açıklaması 206
- 16.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkan'ın, 1 Kasım 9'uncu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in doğumun 94'üncü yıl dönümüne, 1 Kasım Harf Devrimi'nin 90'ıncı yıl dönümüne ve 1 Kasım Saltanatın kaldırılmasının 96'ncı yıl dönümüne, Hükümetin vatandaşı enflasyonu ezdirmemesi gerektiğine ilişkin açıklaması 206:207
- 17.- Erzurum Milletvekili Kamil Aydın'ın, Mustafa Şentop'a Meclis Başkan Vekilliği görevinde başarılar dilediğine, doğal gaz başta olmak üzere ısınmada kullanılan tüketim maddelerinde ÖTV ve KDV iyileştirmesinin Doğu Anadolu Bölgesi için de yapılmasına yönelik kanun teklifini Meclise sunduğuna ve ilgili bakanlığın bu konuda gerekli hassasiyeti göstermesini talep ettiğine ilişkin açıklaması 207:208
- 18.- Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan'ın, 1 Kasım Dünya Kobani ile Dayanışma Günü vesilesiyle Kobani'ye saldırmak yerine Kobani halkıyla dostluk ilişkileri kurmak ve siyasi tercihlerine saygı duymak gerektiğine, katıldığı televizyon programında Mehmet Özhasseki'nin Halkların Demokratik Partisiyle ilgili ifadelerine, AKP ve kimi güçlerin HDP'nin seçimdeki başarısını görebildiklerine, tutuklu olan 53 belediye başkanı ile Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ'a selam gönderdiklerine ilişkin açıklaması 208:209

- 19.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Türkiye Cumhuriyeti açısından önemli kilometre taşları olan 1 Kasım Saltanatın kaldırılmasının 96'ncı ve 1 Kasım Harf Devrimi'nin 90'uncü yıl dönümü münasebetiyle başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere cumhuriyetin devrimci kadrolarına şükranlarını sunduklarına, Anayasa değişikliğinin gerçek bir toplumsal mutabakatla değişeceği güne kadar demokrasi mücadelesine devam edeceklerine, 1 Kasım Yahya Kemal Beyatlı'yı 60'uncü ölüm yıl dönümünde rahmetle andıklarına ilişkin açıklaması 209:210
- 20.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in, 1 Kasım Yahya Kemal Beyatlı'yı 60'uncü ölüm yıl dönümünde rahmetle yâd ettiğine ilişkin açıklaması 210:211
- 21.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in, ombudsmanlık müessesesinin ele aldığı konulardan yola çıkarak davranış değişikliği yoluna gittiğine ve menfaat yararı olmaksızın, vatandaşlık kriteri aranmaksızın herkesin her tür yola başvurabileceği alternatif bir adalet arayışı mekanizması olduğuna ve Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın 3 sıra sayılı Karma Komisyon Raporu üzerinde İYİ PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 233:234
- 22.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine, Cumartesi Annelerinin yaşadıklarına ve Manisa Milletvekili İsmail Bilen'in 3 sıra sayılı Karma Komisyon Raporu üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 234:235
- 23.- Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran'ın, toplumu idarenin yanlış uygulamalarından korumak için öneriler sunduklarına ve Cumartesi Annelerinin mücadelesine ilişkin açıklaması 236
- 24.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 236:237
- 25.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in, Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadeleri ile Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 237:239
- 26.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 239
- 27.- İstanbul Milletvekili Nazır Cihangir İslam'ın, ombudsmanlık ile Adalet Bakanlığının zaman zaman karşı saflara düşebileceğine, Adalet Bakanlığı hakkındaki şikâyetlerin nasıl çözümleneceğini öğrenmek istediğine, nepotizmin, yeğenciliğin ve kuzenciliğin önlenmesi gerektiğine ilişkin açıklaması 244:245

**V.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN
DİĞER İŞLER****211,239***A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER**211:233,239:244*

1.- 2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/1) (S. Sayısı: 3)

211:233, 239:244

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ**Birinci ve İkinci Oturumlar**

TBMM Genel Kurulu saat 14.00'te açılarak beş oturum yaptı.

Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Levent Gök, 29 Ekim cumhuriyetin ilanının 95'inci yıl dönümü münasebetiyle cumhuriyetin ne demek olduğuna, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun önderi Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarını saygıyla selamladığına ilişkin bir açıklamada bulundu.

Erzurum Milletvekili Zehra Taşkesenlioğlu, 25 Ekim 1993 tarihinde Erzurum'un Çat ilçesi Yavi beldesinde gerçekleştirilen Yavi katliamına,

Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır, Tunceli'nin Nazımiye ilçesi kırsalındaki operasyonda donarak şehit olan askerlere Allah'tan rahmet dilediğine ve bu olay sonrasında yaşananlara,

Ordu Milletvekili Cemal Enginyurt, devletin Türk devleti, milletin Türk milleti, bayrağın Türk Bayrağı, dilin de Türkçe olduğuna, Tunceli'de donarak şehit olan askerlere Allah'tan rahmet dilediğine ve Toprak Mahsulleri Ofisinin fındık alımına,

İlişkin gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı gündem dışı konuşmasında AK PARTİ Grubuna,

Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında şahsına ve Cumhuriyet Halk Partisine,

Manisa Milletvekili Özgür Özel, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın yaptığı açıklamasında CHP Grubuna,

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında Adalet ve Kalkınma Partisine,

Manisa Milletvekili Özgür Özel, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında Cumhuriyet Halk Partisine,

Sataşmaları nedeniyle birer konuşma yaptılar.

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Mersin Milletvekili Hacı Özkan, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır, Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Manisa Milletvekili Özgür Özel, şehit cenazeleri kırsalda olduğunda bakanlar devletin olanaklarıyla o bölgeye giderken tüm siyasi partilerin milletvekillerine de haber verilmesinin daha doğru olacağına,

Manisa Milletvekili Özgür Özel, Ordu Milletvekili Cemal Enginyurt'un yaptığı gündem dışı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Manisa Milletvekili Erkan Akçay, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Levent Gök, Tunceli’de donarak şehit olan 2 askerimize Allah’tan rahmet dilediğine ve bu konuda her türlü soruşturmanın yapıp ihmali olanların yargı önüne çıkartılması gerektiğine, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan bugüne hayatını kaybeden şehitleri saygıyla andığına,

Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Levent Gök, 31 Ekim SHP eski Genel Başkanı Erdal İnönü’yü ölümünün 11’inci yıl dönümünde saygıyla andığına, Türk Tabipleri Birliği ve Emekli-Sen’in Meclis Başkanlığına yaptığı ziyarete,

İlişkin birer açıklamada bulundu.

Bursa Milletvekili Erkan Aydın, 29 Ekim cumhuriyetin ilanının 95’inci yıl dönümünü kutladığına, kanser hastalarının umudu olan ilacın SGK ödemesi kapsamına alınarak mağduriyetin bir an önce önlenmesini talep ettiğine,

Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın, 29 Ekim-4 Kasım Kızılay Haftası’na ve 11 Haziran Türk Kızılayını 150’nci kuruluş yıl dönümünde başarılı çalışmalarından dolayı tebrik ettiğine,

Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer, çiftçi ve besicilerin mağduriyetlerini giderecek düzenlemelerin bir an önce yapılması gerektiğine,

Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç, 31 Ekim 1919 tarihinde Kahramanmaraş’ta millî mücadelenin ilk kurşununu atan Sütçü İmam’ı ve Yavi katliamında şehit olanları rahmetle andığına, 1-4 Kasım tarihleri arasında yapılacak olan 4. Kahramanmaraş Gıda, Tarım ve Hayvancılık Fuarı’na herkesi davet ettiğine,

Denizli Milletvekili Kazım Arslan, “İslami olarak Cumhurbaşkanına itaat etmek farzdır, karşı çıkmak harpten kaçmak manasında haramdır.” diyen Harran Üniversitesi Rektörü Profesör Doktor Ramazan Taşaltın’ın ifadelerini nasıl karşıladıklarını, rektör hakkında ne tür işlem yapmayı düşündüklerini, Cumhurbaşkanlığı bütçesinde ve Cumhurbaşkanının maaşındaki artışın sebebinin ne olduğunu Cumhurbaşkanı Yardımcısından öğrenmek istediğine,

İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu, Ankara Üniversitesi Cebeci Kampüsü’nde bir saldırı yaşandığına, bu konuda parti liderlerini, milletvekillerini ve yetkilileri sorumluluğa davet ettiğine,

İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir, 31 Ekim SHP eski Genel Başkanı Erdal İnönü’yü ölümünün 11’inci yıl dönümünde saygıyla andığına, TÜİK verilerine, maliye ve para politikasındaki öngörüsüzlük tablosunun kaynağının ülkeyi demokrasiden uzaklaştıran mevcut iktidar olduğuna,

Adana Milletvekili Ayhan Barut, Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikasının taleplerine,

Kayseri Milletvekili Çetin Arık, ülkede birçok firmanın konkordato ilan ettiğine, 17 yaşındaki diyabet hastası Dilara’nın parasızlık yüzünden kontrole gidemediği için hayatını kaybettiğine,

Mersin Milletvekili Hacı Özkan, 29 Ekim-4 Kasım Kızılay Haftası’nı kutladığına,

Kocaeli Milletvekili Haydar Akar, Türkiye’nin vergi rekortmeni ve sanayinin lokomotif olan Kocaeli’nin AKP döneminde sahihsiz bir kent olduğuna, 2016’da temeli atılan Kandıra-İzmit duble yolunun bitirilip bitirilmeyeceğini öğrenmek istediğine,

Ankara Milletvekili Mustafa Destici, Tunceli’de şehit olan askerlere rahmet dilediğine, Yavi katliamını bir kez daha lanetlediğine, Büyük Birlik Partisi olarak özel güvenlik görevlileriyle ilgili kanun teklifini Meclise sunduklarına ve 29 Ekim-4 Kasım Kızılay Haftası’nı kutladığına,

Osmaniye Milletvekili İsmail Kaya, sağlık çalışanlarına yönelik şiddet olaylarının yaşanmaması gerektiğine ve bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılacağına,

Aksaray Milletvekili Ayhan Erel, çiftçilerin yaşadığı mağduriyete, tarım kredi kooperatiflerinden alınan kredilerin bir kez daha yapılandırılmasını özellikle Sultanhanı ve Eşmekaya halkı adına talep ettiğine,

Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan, elektrik ve doğal gaz fiyatlarında yüzde 20 indirim yapılmasını vatandaşlar adına Maliye Bakanından talep ettiğine, Afşin Elbistan Linyit İşletmelerinde göçük altında kalarak hayatını kaybeden Mustafa Arslan'a rahmet dilediğine ve bu konuda tedbir alınması gerektiğine,

Gaziantep Milletvekili İmam Hüseyin Filiz, Tunceli'nin Nazimiye ilçesi Sarıyayla kırsalındaki operasyonda donarak şehit olan Jandarma Özel Harekât timindeki uzman çavuşlar Asım Türkel ve Ferruh Dikmen'e Allah'tan rahmet dilediğine, ilgililerin bu olayda Hazreti Ömer sorumluluğunda olması gerektiğine,

Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu, Diyarbakır Vergi Denetim Kurulu Başkanlığının kapısına asılan "Vekâletleri olsa bile Kurula girişi Kurul Başkanlığı tarafından yasaklanmıştır." yazısını kınadığına ve sorumlular hakkında soruşturma açılmasını talep ettiğine,

Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere, duble yollarla övünen Hükûmetin Gerger kara yolunu bugüne kadar tamamlamadığına, bu konuda herhangi bir çalışmanın olup olmadığını Adıyaman halkı adına Ulaştırma ve Altyapı Bakanından öğrenmek istediğine,

Niğde Milletvekili Selim Gültekin, 29 Ekim-4 Kasım Kızılay Haftası'nı kutladığına,

Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu, Cumhurbaşkanının 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla yayınlanan kutlama mesajında yapılan hatayı kınadığına,

Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan, 31 Ekim bilim ve siyaset adamı Erdal İnönü'ye ölümünün 11'inci yıl dönümünde Allah'tan rahmet dilediğine, Harran Üniversitesi Rektörü Profesör Doktor Ramazan Taşaltın'ın Cumhurbaşkanına itaat etmenin farz değil farzı ayn olduğuna, karşı çıkmanın ise haram olduğuna ilişkin sözlerini kınadığına, fikri hür, vicdanı hür nesiller yetiştirmesi mümkün gözükmeyen bu rektörün ivedilikle görevden alınmasının şart olduğuna, 31 Ekim Dünya Tasarruf Günü'ne ve Türkiye'nin plastik çöp ithal eden bir ülke konumuna geldiğine,

Manisa Milletvekili Erkan Akçay, dolar kurunun artışıyla birlikte yapılan zamlarda henüz bir iyileşme görülmediğine, 27 Ekim Dörtlül Suriye Zirvesi sonrasında yayınlanan ortak bildiri Suriye'nin terör örgütlerinden arındırılması iradesine yapılan vurgunun önemli olduğuna, Türkiye'nin huzur ve güvenliği için Suriye'nin terör örgütlerinden temizlenmesi gerektiğine, 31 Ekim SHP eski Genel Başkanı Erdal İnönü'yü ölümünün 11'inci yıl dönümünde rahmetle andığına,

Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan, bir gece yarısı o dönemin eş başkanlarının ve milletvekillerinin gözaltına alınıp tutuklandıkları operasyonun Türkiye siyasi tarihine "4 Kasım siyasi darbesi" olarak geçtiğine, 53 belediye eş başkanının cezaevlerinde bulunduğu, AKP'nin yerel seçim öncesi muhalefeti tasfiye operasyonlarını hızlandırdığına ama ne yapılırsa yapılsın mevcut iktidarın HDP'nin başarısını görmekten kendisini kurtaramayacağına,

Manisa Milletvekili Özgür Özel, 31 Ekim SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'yü vefatının 11'inci yıl dönümünde rahmetle andıklarına, 31 Ekim 1919 tarihinde Kahramanmaraş'ta millî mücadelenin ilk kurşununu atan Sütçü İmam'ı saygıyla andıklarına, Yasin Yıldız'ın Millî Saraylar İdaresi Başkanlığına Daire Başkanı olarak görevlendirildiğinden bu yana çok sayıda şikâyet alındığına ve Başkanlığın bu konuda devreye girmesi gerektiğine, TBMM yerleşkesinde güvenlik önlemleri adı altında alınan bazı önlemlerin personeli canından bezdirdiğine,

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, 31 Ekim SHP eski Genel Başkanı Erdal İnönü'yu vefatının 11'inci yıl dönümünde saygıyla yâd ettiğine ve nezaketinin, üslubunun, mizah anlayışının herkese örnek olmasını dilediğine,

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının;

TBMM üyelerinden oluşan bir heyetin, 3-5 Aralık 2018 tarihlerinde Karadağ'a resmî ziyarette bulunmasına,

TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanı Volkan Bozkır'ın, İtalya Senatosu Dışişleri Komisyonu Başkanı Vito Rosario Petrocelli'nin davetine icabetle 21 Kasım 2018 tarihinde Roma'da gerçekleştirilecek "MED Öncesi Parlamentolararası Toplantısı" başlıklı toplantıya katılımına,

TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanı Volkan Bozkır ve beraberindeki heyetin, Romanya Senatosu Dış Politika Komisyonu Başkanı Cristian-Sorin Dumitrescu davetine icabetle Romanya'nın Başkenti Bükreş'te gerçekleştirilecek Romanya-Türkiye-Polonya Parlamentoları Dışişleri Komisyonları Üçlü Toplantısı'na katılımlarına,

İlişkin tezkereleri kabul edildi.

İYİ PARTİ Grubunun, 31/10/2018 tarihinde İYİ PARTİ Grup Başkanvekili ve Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan tarafından, FETÖ'nün hain darbe girişimine yardım ve yataklık eden iş birlikçilerin ve sorumluların, bu teşebbüse karşı sorumlulukları gereği önlem almayanların ve bu hain örgütün siyasi ve iktisadi destekçilerinin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin (24 sıra no.lu),

HDP Grubunun, 31/10/2018 tarihinde, Diyarbakır Milletvekili Adnan Selçuk Mızraklı ve arkadaşları tarafından, 674 sayılı KHK uyarınca Demokratik Bölgeler Partisi Belediyelerine atanan kayyumların araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin (738 sıra no.lu),

CHP Grubunun, 24/7/2018 tarihinde, Hatay Milletvekili Serkan Topal ve arkadaşları tarafından, Hatay ilinin sorunlarının araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin (6 sıra no.lu),

Görüşmelerinin, Genel Kurulun 31 Ekim 2018 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerileri yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan, Ordu Milletvekili Cemal Enginyurt'un İYİ PARTİ grup önerisi üzerinde MHP Grubu adına yaptığı konuşmasında İYİ PARTİ Grup Başkanına,

Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan, Ordu Milletvekili Cemal Enginyurt'un İYİ PARTİ grup önerisi üzerinde MHP Grubu adına yaptığı konuşmasında Halkların Demokratik Partisine,

Ordu Milletvekili Cemal Enginyurt, Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında şahsına,

Manisa Milletvekili Erkan Akçay, Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan'ın sataşma nedeniyle yaptığı konuşmasında Milliyetçi Haraket Partisine ve MHP Grubuna,

Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan, Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın HDP grup önerisi üzerinde İYİ PARTİ Grubu adına yaptığı konuşması sırasında Halkların Demokratik Partisine,

Sataşmaları nedeniyle birer konuşma yaptılar.

Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Levent Gök, karşılıklı hakaretlerin Meclisin mehabetine yakışmayacağı gibi siyasi partilere de yakışmayacağına ve milletvekillerini temiz bir dil kullanmaya davet ettiğine ilişkin bir açıklamada bulundu.

Manisa Milletvekili Özgür Özel, Cumhuriyet Halk Partisinin seçim beyanamesine, parti programına, vatandaşla yapılan akde uygun önerileri kimden gelirse gelsin desteklediklerine, milletin lehine olanları desteklemenin parlamenter demokrasinin, genel ahlak kurallarının gereği olduğuna, küçük siyasi çekişmelerle, ayrışmalarla 15 Temmuz ruhuna, ülkenin demokrasi geleneğine kimsenin hâle getirmemesi gerektiğine,

Manisa Milletvekili Erkan Akçay, Milliyetçi Hareket Partisinin kendi gündemine hâkim, neyi, ne zaman, nasıl gerçekleştireceğini iyi bilen bir parti olduğuna ve Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Manisa Milletvekili Özgür Özel, Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan, 15 Temmuz hain darbe girişiminden sonra birçok insanın mağdur olduğuna, bu darbenin siyasi ayağının yanında iktisadi ayağının da bulunduğu ve bunların ortaya çıkarılmasını istemenin arkasında bir başka sebep aramanmaması gerektiğine,

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Manisa Milletvekili Erkan Akçay, 15 Temmuzda millî iradeye, ülkeye, vatana ve millete sahip çıkma adına Türkiye Büyük Millet Meclisine gelindiğine ve hiçbir hesabın içerisinde olunmadığına,

Manisa Milletvekili Erkan Akçay, Milliyetçi Hareket Partisinin kendi gündemine hâkim olduğuna, İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan, Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Manisa Milletvekili Erkan Akçay, İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Manisa Milletvekili Özgür Özel, Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Manisa Milletvekili Erkan Akçay, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, FETÖ'yle ilgili meselede en büyük riski alan parti olduklarına, iktidarda oldukları için darbenin kendilerine karşı yapıldığına, polemik yapmanın siyasetçilere de ülkeye de faydası olmadığına,

İstanbul Milletvekili Nazır Cihangir İslam, Erzurum Milletvekili Selami Altınok'un HDP grup önerisi üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Başkanlıkça, Genel Kurulu teşrif etmiş bulunan Rusya Meclis Başkan Vekili Alexandr Sergevich ve beraberindeki heyete "Hoş geldiniz." denildi.

Gündemin "Kanun Teklifleri ile Komyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 1'inci sırasına alınan ve görüşmeleri yarım kalan, İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi kabul edilen, 701 sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde

Kararname (1/4) ile İçtüzük'ün 128'inci Maddesine Göre Doğrudan Gündeme Alınmasına İlişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Tezkeresi'nin (S. Sayısı: 6) görüşmeleri tamamlanarak yapılan açık oylamadan sonra kabul edildi.

6 sıra sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin görüşmelerinin kapalı oturumda yapılmasına ilişkin CHP Grubu tarafından İç Tüzük'ün 70'inci maddesine göre verilmiş olan önerge okundu.

Yeminli stenografların ve yeminli görevlilerin salonda kalmaları oylandı ve kabul edildi.

Oturuma saat 17.44'te son verildi.

Üçüncü Oturum (Kapalıdır)

Dördüncü ve Beşinci Oturumlar

İstanbul Milletvekili Hayati Arkaz, 29 Ekim-4 Kasım Kızılay Haftası münasebetiyle Türk Kızılayının insanlık adına yaptığı işleri bir kez daha takdir ettiğine ve başarılar dilediğine,

Manisa Milletvekili Ahmet Vehbi Bakırlioğlu, zeytin hasadının başladığı dönemde tarım kredi kooperatifleri aracılığıyla Afrin'den zeytinyağı getirilmesinin üreticimizi zor duruma soktuğuna,

Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu, İzmir Milletvekili Mahmut Atilla Kaya'nın 6 sıra sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ikinci bölümü üzerinde şahsı adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Manisa Milletvekili Özgür Özel, Kırıkkale Milletvekili Ramazan Can'ın satışına nedeniyle yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Sivas Milletvekili İsmet Yılmaz, Sakarya Milletvekili Ümit Dikbayır'ın 6 sıra sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 6'ncı maddesindeki önerge üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Manisa Milletvekili Özgür Özel, Sivas Milletvekili İsmet Yılmaz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Sivas Milletvekili İsmet Yılmaz, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Manisa Milletvekili Özgür Özel, tekraren, Sivas Milletvekili İsmet Yılmaz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Sakarya Milletvekili Ümit Dikbayır, Türk Silahlı Kuvvetlerinde bir pilotun yetiştirme maliyetinin ne olduğunu, görevden alınan pilot sayısını ve mecburi görev sürelerinin neden kısaltıldığını öğrenmek istediğine,

Yozgat Milletvekili Ali Keven, son yıllarda artan ithalatın ülke tarımında söz sahibi olan Yozgat çiftçisini derinden etkilediğine ve çerezlik ay çekirdeğinin neden ithal edilmesi gerektiğini öğrenmek istediğine,

Sivas Milletvekili Ahmet Özyürek, Sivas Demir Çelik Fabrikasında çalışan işçilerin mağduriyetinin giderilmesi gerektiğine,

Ağrı Milletvekili Abdullah Koç, OHAL Yasası'nın kabul edilmesiyle Türkiye'nin karanlığa sürüklenmesine, demokratikleşme yönünde derhâl adım atılmasını talep ettiklerine,

İstanbul Milletvekili Memet Bülent Karataş, İstanbul'un Tuzla ilçesinde bulunan deri sanayisinden kaynaklanan sorunlarla ilgili kamu kurum ve kuruluşları göreve davet ettiğine,

Gaziantep Milletvekili Ali Muhittin Taşdoğan, Gaziantep Milletvekili İmam Hüseyin Filiz'in 6 sıra sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 9'uncu maddesindeki önerge üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve rektörlük yaptığı dönemde OHAL listesindeki kaç kişiyi göreve başlattığını öğrenmek istediğine,

İstanbul Milletvekili Erkan Baş, milletvekili olarak görevlerinin susturulan insanların sesi olmak olduğuna ve on aydır cezaevinde tutulan Berkay Ustabaş'ın serbest bırakılmasını tüm öğrenci arkadaşlarının talep ettiğine,

Gaziantep Milletvekili İmam Hüseyin Filiz, Gaziantep Milletvekili Ali Muhittin Taşdoğan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve rektör olarak yaptığı atamalarda kimseye öncelik tanınmadığına,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Kırıkkale Milletvekili Ramazan Can, İstanbul Milletvekili Nazır Cihangir İslam'ın 6 sıra sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 6'ncı maddesindeki önerge üzerinde yaptığı konuşmasında AK PARTİ Grubuna,

İstanbul Milletvekili Nazır Cihangir İslam, Kırıkkale Milletvekili Ramazan Can'ın satışma nedeniyle yaptığı konuşmasında şahsına,

Satışmaları nedeniyle birer konuşma yaptılar.

Alınan karar gereğince, 1 Kasım 2018 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere birleşime 23.02'de son verildi.

Levent GÖK

Başkan Vekili

Bayram ÖZÇELİK

Burdur

Kâtip Üye

Burcu KÖKSAL

Afyonkarahisar

Kâtip Üye

1 Kasım 2018 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.03

BAŞKAN: Başkan Vekili Mustafa ŞENTOP

KÂTİP ÜYELER: Burcu KÖKSAL (Afyonkarahisar), Bayram ÖZÇELİK (Burdur)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 13'üncü Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce üç sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Gündem dışı ilk söz, Türkiye-Almanya İşgücü Anlaşması'nın 57'nci yıl dönümü münasebetiyle söz isteyen İstanbul Milletvekili Zafer Sırakaya'ya aittir.

Buyurun Sayın Sırakaya. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Süreniz beş dakikadır.

II.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI

1.- İstanbul Milletvekili Zafer Sırakaya'nın, 30 Ekim Türkiye-Almanya İşgücü Anlaşması'nın 57'nci yıl dönümüne ilişkin gündem dışı konuşması

ZAFER SIRAKAYA (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 30 Ekim 1961 günü Almanya'yla imzalanan iş gücü alım anlaşması, birçok insanımızın hayatını değiştiren, Anadolu'dan binlerce kişinin bundan sonraki hayatlarında ana vatanlarını yüreklerinde hissederek yaşamalarına sebep olan yazılı birer belge olmuştur. O zamanlar öngörülemese de bu anlaşmalar hem Avrupa ülkeleri toplumlari hem de Türk toplumu için birer dönüşümün ilk adımıydı. Sirkeci'den Münih'e yaklaşık elli saat süren yolculuk ve son bir kez eşlerine, çocuklarına vagonların buğulu camlarından bakan işçilerin hikâyesi işte böyle başlamıştı. O zaman elli saat süren yolculukla başlayan göç hikâyeleri bugünlerde 57'nci yılı geride bıraktı. Bu göçmenlik hikâyesinde hepsinin aklında bir gün ana vatana geri dönmek vardı ancak öyle olmadı. Zira vatanlarından kilometrelerce uzakta ailelerine, sevdiklerine hasret yaşayan bu insanlarımız, o dönemlerde Türkiye'deki haksız ve toplumun kendisine yabancı olan siyasetin de mağduru oldular. Özellikle AK PARTİ iktidarı öncesine kadar “Batılı ülkelerle aramız açılmasın.” kaygısıyla yurt dışındaki Türklerin bütün sorunları göz ardı edilmiş ve dış Türkler konusunda AK PARTİ dönemine kadar bütün hükümetler pasif kalmıştır. Yurt dışına iş gücü gönderimi sürecinde bütün işlemlerin Türkiye muhatabının Dışişleri Bakanlığı yerine İş ve İşçi Bulma Kurumunun olması, söz konusu hükümetlerin yurt dışındaki Türkler konusunda hangi pencereden baktıklarının da birer göstergesidir. Keza konuya bu kadar uzak kaldıkları için yarım asır yabancı ülkelerde sorunlarıyla baş başa bırakılan insanlarımıza, önceleri ekonomik saiklerle, sonra güvenlik ve geçicilik olgusu içinde âdeta tepeden bakılmış ve “Alamancı” veya “gurbetçi” tanımlamasıyla kendilerine bir şekilde tepeden bakılmaya devam edilmiştir. Bu alışlagelmiş tutum, Sayın Cumhurbaşkanımızın yurt dışındaki Türklerle gösterdiği ehemmiyet ve kişisel uğraşlarıyla son bulmuştur.

AK PARTİ hükümetleri döneminde -çok taraflı dış politikasıyla- artık, ekseriyeti bu ülkede doğmuş olan, hem yaşadıkları ülkenin değerleri hem de Türk kültürleriyle büyüyen, çift ana dille yetişen üçüncü, hatta dördüncü kuşak Türkler için “yurt dışı Türkler” ifadesinin kullanılmaya başladığı bir süreç

oluşmuş ve kurumsal politikalar devreye sokulmaktan geri kalınmamıştır. Şu iyi anlaşılmalıdır: Bu coğrafyaya giden Türkler, artık, Avrupa ülkelerinin asli birer unsuru hâline gelmişlerdir. Binaenaleyh, bu ülkelerdeki vatandaşlarımız buldukları ülkelerin ana dillerini iyi öğrenmeye, siyasi hayatına katılmaya, ekonomik gelişmelerini sürdürmeye, ancak bunları yaparken muhakkak öz kimliklerini, kültürlerini ihmal etmemeye teşvik edilmelidirler.

Konsolosluk reformları, yurt dışında dövizle askerlik hizmeti konusunda yapılan düzenlemeler, yurt dışında boşanma kararlarının dava açılmaya gerek kalmadan tanınması, pasaport harçlarının düşürülmesi, Mavi Kart sahiplerinin mahkemelerde tercüman olarak çalışabilmeleri ve Mavi Kart'ın bankacılık işlemlerinde kimlik belgesi olarak kullanılması, diasporada yaşayan gençlerin devlet üniversitelerinde eğitim imkânları ve daha zikredemediğimiz birçok konu AK PARTİ döneminde uygulamaya konuldu. Önümüzdeki süreçte ivedilikle takip etmemiz gereken en önemli hususlardan biri, son zamanlarda Türk diasporası ve kuruluşlarına yönelik artan PKK saldırılarına Alman yetkili makamlarınca gerekli önlemlerin alınması, suçların aydınlatılması ve faillerin cezasını alması olacaktır. Ayrıca, FETÖ ve PKK gibi terör örgütleri tarafından oluşturulmaya çalışılan olumsuz Türkiye algısına karşı duyarlı ve dikkatli olmalıyız.

Avrupa'da yaşayan vatandaşlarımızın okullar, meslek eğitim yeri bulma, istihdam, ev arama başta olmak üzere toplumsal alanda ayrımcılığa maruz kaldıkları gözlenmektedir. Mesut Özil vakasında müşahede edilmiş olduğu üzere, Almanya'da yaşayan vatandaşlarımızın medyada, kurumsal ve toplumsal alanda karşılaştıkları ırkçılık ve ayrımcılık beraber yaşama kültürünü de zedelemektir.

Alman makamlarından, ırkçılık ve ayrımcılıkla mücadele etmeye yönelik üst düzey tedbirler almaları beklenmektedir. Bu anlamda, insan hakları ihlallerine maruz bırakılan vatandaşlarımızın durumu takip edilmeli ve partilerüstü bir konu olarak ele alınmalıdır. Aşırı sağcı terör örgütü NSU'nun 8 Türk'ü katlettiği olayların aydınlatılarak beş yıldır esas suçluların cezasını çekmesini beklediğimiz dava süreci ve davada nihai karar, Almanya'daki kurumsal ırkçılığın hangi boyutlarda olduğunun da somut bir göstergesidir.

Cezalandırma tarihten bu yana salt kefarete değil, aynı zamanda suç önleme yöntemidir. NSU davası sürecinin başından itibaren kamu kurumları ve mensuplarının özenli bir şekilde soruşturma ve kovuşturma kapsamı dışında tutulması...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın, ek süre vermiyorum.

ZAFER SIRAĞAYA (Devamla) – ...Alman devletinin ırkçı cinayetlere ilişkin sorumluluğunu üstlenmediğinin ve kurumsal ırkçılıkla yüzleşme konusunda isteksiz ve yetersiz kaldığının da bir göstergesidir.

Bugün, elli yedi yıllık bir hikâyeyi birkaç cümlede bir araya getirmeye gayret gösterdim. Önümüzdeki süreçte yurt dışı Türkler komisyonu kurulmasının önemini vurgular, Genel Kurula çalışmalarında başarılar dilerim.

Saygılar sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Gündem dışı ikinci söz, Kütahya'nın sağlık altyapısı ve çevre sorunları hakkında söz isteyen Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap'a aittir.

Buyurun Sayın Kasap. (CHP sıralarından alkışlar)

2.- Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap'ın, Kütahya ilinin sağlık sorunları ile çevre sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

ALİ FAZİL KASAP (Kütahya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kütahya ilinin sağlık altyapısı ve çevre sorunları hakkında söz almış bulunuyorum. Yüce heyetinizi saygıyla selamlarım.

Değerli milletvekilleri, Kütahya'nın sağlık alanında yaşadığı sorunlar tüm illerde olduğu gibi çığ gibi büyüyor. Özellikle Kütahyalı vatandaşlarım, hekim azlığı ve hastanelerin yatak kapasitelerinin azlığından dolayı komşu illere gitmek zorunda kalıyorlar. Bu durum, kabul edilebilir bir durum değildir. Kütahya'nın birçok ilçesinde uzman doktor eksikliği vardır; hastalar bu yüzden Eskişehir, Uşak, Bursa, Balıkesir, Afyon'a kadar gitmek zorunda kalıyorlar. 600 bin insanın yaşadığı bir ilde 1 kadın doğum uzmanı ve 1 göğüs hastalıkları uzmanı var, diğer branşlarda da eksiklik var. Aylarca Kütahya'da bir tek kadın doğum uzmanı mevcuttu. Doktorsuz da insanların yaşayabildiğini gördük çağ atlayan Türkiye'de. Kütahya şehir hastanesinin şu anda inşaatı durmuş durumda, yılan hikâyesine döndü. On küsur yıldır Kütahya'ya bir hastane yapılma girişiminde bulunuluyor ama hâlâ hastaneye başlanmadı, şu anda temel aşamasında. Kütahya'ya Sağlık Bilimleri Üniversitesi kuruldu, tıp fakültesi hastanesi yok.

182'ye mahkûm ettik tüm hastaları. Kuyrukları kaldırmıştık hani ya, o kuyruklar şu anda telefonda. Telefonla randevularda aylarca, on beş yirmi gün beklediğiniz oluyor. Hastane kuyruğu bitti, şu anda evde kuyruk bekliyorsunuz, bu durum tüm Türkiye'de geçerli. Daha önce değişik vesilelerle arkadaşlar da bunu gündeme getirmişlerdi. “Kriz yok.” denilen bir dönemde hastanelerde şu anda ameliyatlara yapılamaz hâle geldi. Benim bildiğim ve bana ulaşan en az 20-30 hasta var, dört aydır evde ameliyat olmayı bekliyor, Sağlık Uygulama Tebliği'ndeki fiyatlar uygun olmadığı için. Sağlık Bakanının bu konuda Meclisi bilgilendirmesi gerekiyor. Kendisinden randevu istedik, zannederseniz AK PARTİ'li milletvekili arkadaşlarım da kendisine randevu konusunda ulaşamadılar. Çok ciddi kanayan yaralar olmasına rağmen bir buçuk aydır Sayın Sağlık Bakanımıza henüz ulaşamadık, kendileri randevu talebimizi kabul etmediler.

Bunun dışında, Kütahya'nın sağlık alanında yaşadığı değişik sorunlar var, çevre katlediliyor. Tunçbilek Termik Santrali bacasından zehir saçıyor, 2019'a kadar hiçbir şey yapılamayacağı söyleniyor. Bölgede kanser oranı çok ciddi düzeyde yükselmiş vaziyette. Arıtma tesisleri yeterli düzeyde çalıştırılmadığı veya çalışmadığı için Porsuk Barajı'nda Sofca'da binlerce balık ve kerevit tamamen öldü. Eskişehir'in de ciddi su kaynağı olan bu yer zehir saçıyor ve şu anda bölgedeki insanların yüzde 75'i balıkçılıktan geçinmektedir, balık ve kerevit şu anda sıfır vaziyette, hiçbir balık kalmadı. Domanıç Orman İşletmesinde yıllardan beri, her yıl 50-55 bin metreküp ağaç kesilmekteyken bu sene bu 100 bin metreküp çıktı. Yine, Domanıç Millî Parkı... Domanıç Millî Parkı'nda bakır madeni çıkarılmasından dolayı su tehlikesi ve çevre tehlikesi had safhada.

En son, şu anda gündeme gelen sağlıkla ilgili torba teklifin içindeki zehirle beraber... Orada bir zehir maddesi var. Binlerce sağlık çalışanını işsiz bırakacak olan bir yasa teklifidir. O teklifte yer alan şekliyle şu anda algılanan şey şu, ben size onu söyleyeyim: Hekim arkadaşların bir elinde bir stetoskop olur, bir de bazen enjektör olur, bir de tansiyon aleti. Bu 3 cihazla nasıl darbe yapılabilir, darbeye teşebbüste bulunulabilir, ben anlayabilmiş değilim. Getiren arkadaşlar açıklarlarsa çok memnun olacağım.

Hepinize teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Gündem dışı üçüncü söz, Bitlis'in sorunları hakkında söz isteyen Bitlis Milletvekili Mahmut Celadet Gaydalı'ya aittir.

Buyurun Sayın Gaydalı. (HDP sıralarından alkışlar)

3.- Bitlis Milletvekili Mahmut Celadet Gaydalı'nın, Bitlis ilinin sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bitlis ilinin sorunları Süphan Dağı gibidir, bunu beş dakikada anlatmak mümkün değil. Ben sadece, Bitlis'te AKP mantalitesini teşhir etmek için söz aldım. AK PARTİ politikasının Bitlis ilinde nasıl pratiğe konulduğunu sizlere anlatacağım.

24 Haziran seçimlerinden önce hizmet hezeyanıyla seçim propagandasına başlayan AKP, Bitlis merkeze bağlı Dörtağaç (Kamah), Değirmenaltı (Por) ve Ağaçoğlu (Hormoz) köylerinde yol yapım çalışmasını seçimden hemen sonra ani bir kararla durdurmuştur. Gene aynı mantıkla, Tatvan ilçemizin Reşadiye (Sorp), Yelkenli köyünde de yol yapım işi yarım bırakılmış ve su sondaj faaliyetinin de sondaj yapıldıktan sonra -seçim sonrası, projelerin- iptal edildiği halka duyurulmuştur. Yine Mutki ilçemizin Boğazönü (Parsing), Yenidoğan (Kursuwak) ve Şen köylerinin sulama projelerinin seçimden önce ihaleleri yapıp seçim sonrası projeler iptal edilmiştir. Ahlat-Ovakişla-Tapavank (Güzelsu) yolunda seçim öncesi mevcut asfalt makinelerle kazınmış, köylülere de “Yeni asfalt çalışması yapılacak.” haberi duyurulmuştur. Seçimden sonra da “Oy verilmedi.” gerekçesiyle olduğu gibi terk edilmiştir. Bu resimde de yolu nasıl kazdıklarını net olarak görebilirsiniz. Hâlbuki bu köy binlerce ton patates üretiminin yapıldığı ve onlarca treylerin yolunu kullandığı bir köydür. Bitlis halkı AKP'li vekillerin Bitlis Valisiyle beraber aldıkları bu kararın gerekçelerinin açıklanmasını beklemektedir. Bitlis halkı soruyor: “Vergide aynı kefeye konurken hizmette niçin eşit ve adil davranılmıyor?” Ve hemşehrilerimin bir önerisi var, o zaman taşıt alımı ve akaryakıtta da bu köylerimiz vergiden muaf tutulsun istiyorlar. Zannetmeyin ki bu yollar uzun metrajlı veya sulama projeleri de büyük projelerdir. Bunlar ana yola 1,5 ila 3, bilemediniz 4 kilometre mesafesi olan köylerdir ve Bitlis'in mahallesi sayılan köylerdir. Sulama projesi de mevcut toprak ark yerine 3-4 kilometrelik basit plastik boru döşeme işidir.

Geçen dönem Plan ve Bütçe Komisyonunda eski Maliye Bakanı Naci Ağbal “HDP projelerin yapılmasına mâni oluyor.” demişti, ben de kendisine “Hangi mega projeyi yaptınız da HDP mâni oldu?” diye sormuştum, beyefendi buna çok sinirlenmişti. “Oy yoksa hizmet de yok.” mantığıyla halktan intikam mı alınmaya çalışılıyor?

Çevre kirliliği olarak da aktaracağım şu: Tatvan kanalizasyonu yer yer direkt olarak Van Gölü'ne deşarj edilmektedir. Ahlat'ın Cemalettin köyünde halk içme suyu deposunu mil ve çamur sorunu nedeniyle senede en az iki defa temizlemek mecburiyetinde kalıyor. Göldüzi (Arin) köyünün kanalizasyon sorunu hâlâ çözülememiştir. Bunların hepsinin ortak yönünü ben size söyleyeyim: AKP'ye oy vermedikleri için intikam alınıyor.

İkinci bir husus da bu köyler üretim alanı, eğer rant merkezi olsaydı eminim buralara da -aya hayal ettiğiniz gibi- 4 gidiş, 4 geliş yol projesi ürettirdiniz.

Diğer bir husus da AKP'lilerin geçen dönem için “HDP'nin 2 vekili var, neden hizmet yapılmıyor?” söylemiydi. Bu beyler on altı yıldır iktidarda olduklarının farkında değil herhâlde. Keramet 2 vekillikteyse buyurun yapın bakalım. On altı yıllık iktidarda 3, 2, 1 ve nihayet sonunda tekrar 2 milletvekili çıkardınız; bunu nasıl çıkardığınızı da herkes çok iyi biliyor.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Nasıl çıkardık?

MAHMUT CELADET GAYDALI (Devamla) – Ben size şunu iddia edebilirim: Sarayın bir günlük masrafiyle bu projelerin birçoğunu tamamlayabilirim. Yapılan uygulamalar kesinlikle rasyonel değildir, akla, mantığa aykırıdır. Bu basit, ucuz ve uyuz politikalarla bu toplumu düze çıkaramazsınız, ekonomik krizle mücadele edemezsiniz.

Sizlere son olarak da hatırlatmak isterim ki herkes zirvede olmayı hedefler ama kimse bilmez ki zirve yükselişin sonu, inişin başlangıcıdır.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Mustafa Şentop'un, milletvekillerinin Türkiye'deki mevcut mevzuata göre ve Yüksek Seçim Kurulunun ilan ettiği kararla seçilmiş olduğuna ilişkin konuşması

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, çok küçük bir şey söyleyeceğim. Türkiye Büyük Millet Meclisindeki bütün arkadaşlarımızın Türkiye'deki mevcut mevzuata göre ve Yüksek Seçim Kurulunun ilan ettiği kararla seçilmiş olduğunu burada belirtmek isterim sayın hatibin konuşmasındaki bir ifade üzerine.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Eleştiri hakkı var, seçim usulleri ve nasıl olduğuna dair eleştiri hakkı var.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, şimdi sisteme giren ilk on beş milletvekiline yerlerinden birer dakikayla söz vereceğim. Bu sözlerin ardından sayın grup başkan vekillerinin söz taleplerini karşılayacağım.

Sayın Aydın...

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun'un kabulünün 90'ıncı yıl dönümünü kutladığına ilişkin açıklaması

ERKAN AYDIN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bugün, dilimizi Arap alfabesinden kurtarıp yeni Türk alfabesine kavuşturan 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun'un kabulünün 90'ıncı yıl dönümü, kutlu olsun. Atatürk'ün kararlılığı, sabrı ve çalışkanlığı bu Harf Devrimi'nin gerçekleşmesinde ve halk tarafından erken bir zamanda kabullenilmesinde etkili olmuştur. Harf Devrimi şekilsel, basit ya da teknik bir değişim değildir, eskinin reddi ya da var olanın, yazımsal bilimsel metinlerin inkârı olarak da değerlendirilmemelidir, aksine yeni bir dil kurgulayıp çağdaş uygarlık düzeyine, bilime ve aydınlanmaya ulaşma çabası olarak algılanmalıdır. Bu nedenle Harf Devrimi aydınlanmanın öncüsüdür. Bu sayede Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ü bir kez daha şükranla anıyorum.

BAŞKAN – Sayın Gürer...

2.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, ülkemizde yaşanan ekonomik sorunların yansımalarının arttığına ilişkin açıklaması

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Ülkemizde yaşanan ekonomik sorunların çok yönlü yansımaları artmaktadır. Toplumsal eğitim sorunlarına eklenen ekonomik sorunlar aile birliği üzerinde ciddi zararlar yaratmaktadır. İşsizlik nedeniyle kendini yakan, intihar edenlerin yanında kadına şiddet tırmanmaktadır. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun yazılı soru önergene verdiği yanıtta kadına şiddetin boyutları gözler önüne serilmiştir. Resmî rakamlarla 2017 yılında 133.809 kadın, 2017 yılının ilk yedi ayında 96.417 kadın şiddete maruz kalmış ve bu süre içinde ne yazık ki 393 kadın şiddet nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Bu, kabul edilebilecek bir durum değildir. Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin varlığına rağmen sorun devam etmektedir. Aile birliği dağılmakta, toplumsal sorunların en önemlilerinden biri de kadına şiddet olarak günümüzde devam etmektedir. Bu konuda her kesimin duyarlı olmasının şart olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Şeker...

3.- Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker'in, Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin düzenlediği 1'inci ve 2'nci Kartepe Zirvesi'ne ilişkin açıklaması

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin düzenlediği ve entelektüel dünyanın yeni buluşma adresi olan Uluslararası Kartepe Zirvesi'nin 1'incisi geçen yıl yapılmıştı. Zirvenin ana teması 15 Temmuz ve darbelerdi. Zirve sonuç deklarasyonu Birleşmiş Milletlerin gündemine alındı. Kartepe Zirvesi'nin 2'ncisi 26-28 Ekim tarihlerinde “Göç, Mültecilik ve İnsanlık” temasıyla yapıldı. Zirveye 30 ülkeden 360 bilim, medya ve siyaset insanı katıldı, 6 salonda 70 ayrı oturum gerçekleştirildi. Zirvenin onursal başkanlığını Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu üstlendi. Zirveye katılan Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı Eş Başkanı Mohamed Saadie Türkiye’de mültecilerle ilgili alınan kararların milyonlarca Suriyelinin hayatını kurtardığını ve bu zirvenin tüm dünyadaki mültecilerin durumuyla ilgili atılmış önemli bir adım olduğunu ifade etti.

Yine, Yunanistan eski bakanı “Mültecilere yardım edemedik. Göçmenleri seviyorum demek, ölen göçmeni seviyorum demek değildir.” diyerek onları yaşatmak için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılayabilmenin önemini vurguladı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Şimşek...

4.- Mersin Milletvekili Baki Şimşek'in, Mersin'in yaş sebze, meyve ihracatında 1'inci sırada olduğuna ve mağdur olan narenciye çiftçisinin desteklenmesi gerektiği konusunda Tarım Bakanına çağrı yapışına ilişkin açıklaması

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Mersin, Türkiye yaş sebze meyve ihracatının yaklaşık yarısını karşılamaktadır ve Türkiye’de yaş sebze meyve ihracatında 1'inci sırada bulunmaktadır. Karadeniz’deki fındık üreticisine Hükümet gerekli desteği vermiştir, bir nebze olsun fındık üreticisi rahatlamıştır. Yalnız, Çukurova’daki çiftçilerin tamamı mağdur durumdadır. Narenciye sezonu başlamış, teşvik yetersiz, fiyatlar çok düşük seviyededir. Zeytin ve zeytinyağı sezonu başlamış, geçen yılın yarı fiyatlarına satılmaktadır. Ben buradan Tarım Bakanına çağrı yapıyorum: Türkiye’nin ürettiği narenciyenin yüzde 70’ini üreten, çilek, zeytin, kayısı ve muzun yaklaşık yarısını üreten çiftçilerimiz için mutlaka, tarımsal sulamayla ilgili elektrik fiyatları en az yarıya indirilmelidir, KDV kaldırılıp fiyatlar yarıya indirilmelidir ve yıllardır vadedilen “çiftçiye ucuz mazot” artık verilmelidir. Şu anda ekim zamanı geldi, çiftçi tarlasını ekecek, maalesef ekim yapamamaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Topal...

5.- Hatay Milletvekili Serkan Topal'ın, 2023 Eğitim Vizyonu'nun öğretmenleri ve öğrencileri hayal kırıklığına uğrattığına ilişkin açıklaması

SERKAN TOPAL (Hatay) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Geçtiğimiz hafta, Millî Eğitim Bakanı, “Eğitimde 2023 Vizyonu”nu açıkladı. Somut çözüm önerilerinden daha çok temennilerin dile getirildiği bir proje olarak öğretmenlerimizi ve öğrencilerimizi hayal kırıklığına uğratmıştır. Öğretmeni “kadrolu, sözleşmeli, ücretli” diye üç gruba ayıran bu çarpık sistem devam ettiği sürece eğitimde başarı elde etmek mümkün değildir. Ücretli öğretmenlerimizin sözleşmeye geçirilmesi için sağlanan 5 bin kadronun, “yandaşlık” adına, hiçbir gerçekliği olmayan

mülakat ucubeleriyle önemli kısmının boş kalması öğretmenlerimizi mağdur etmiştir. Sözleşmeli öğretmenlerimizin aile birliğinin önündeki engeller baskı uygulanarak devam etmektedir, bu bir an önce çözülmelidir. Eğitimin içinde bulunduğu bu kaos düzeni bir an önce sona ermeli, çağdaş normlar yaşama geçirilmelidir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Taşcier...

6.- Ankara Milletvekili Gamze Taşcier'in, Cumhurbaşkanının kullanımı için Katar'dan gelen uçağın envanter kaydının neden hâlâ yapılmadığını ve neden hediye ya da hibe olduğuna dair bir belgenin olmadığını öğrenmek istediğine ilişkin açıklaması

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Plan ve Bütçe Komisyonunun dünkü toplantısında, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı Sayın Fuat Oktay, Cumhurbaşkanının binmesi için Katar'dan alınan uçan sarayla ilgili sorulara hem cevap vermiş hem de cevap vermemiştir. Sayın Oktay, uçak için, ikisi farklı şeyler olmasına rağmen, “hem hediye hem de hibe” demiştir ve ne hediye edildiğine ne de hibe edildiğine dair bir belge olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca, Sayın Oktay, uçağın Cumhurbaşkanlığı envanterine kaydının hâlâ yapılmadığını ifade etmiştir. Uçak var, hangar var, kabin ekibi belli, envanter kaydı neden hâlâ yapılmıyor, beklenen nedir? Bu uçağın hediye ya da hibe olduğuna dair belge neden yok?

BAŞKAN – Sayın Yaşar...

7.- İstanbul Milletvekili Serap Yaşar'ın, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde yapılan Sıfır Atık Zirvesi'ne ilişkin açıklaması

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Biraz önce Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde “Sıfır Atık Zirvesi” adı altında bir zirvenin açılış oturumuna katıldım. Açıkçası “sıfır atık” israfın önlenmesini, kaynakların daha verimli kullanılmasını ve bunun kullanılmasından oluşan atık miktarının azaltılmasını, etkin toplama sisteminin kurulmasını, atıkların geri dönüştürülmesini kapsayan atık önleme yaklaşımını hayata geçirmeyi amaçlamaktadır. Yüz akı birçok kuruluşumuza bu bağlamda ödüller verildi; bunlardan bir tanesi de İstanbul Büyükşehir Belediyemiz, TRT Kurumumuz ve bunun yanında TEMA gibi diğer birçok kuruluşumuz. Açıkçası Türkiye’de bu neviden bir zirvenin yapılmasını ben çok büyük memnuniyetle karşılıyorum ve Genel Kurulun da dikkatine sunmak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Özkan...

8.- Bursa Milletvekili Yüksel Özkan'ın, ülkemizde varlığını sürdüren tarihî çarşılarla ilgili kanun ve yönetmeliklerin yetersiz kaldığına ve tarihî çarşıların UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne girmesi için çalışmaların artırılması gerektiğine ilişkin açıklaması

YÜKSEL ÖZKAN (Bursa) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Bursa’da onlarca tarihî çarşı bulunmaktadır. Yedi sekiz asırlık geçmiş olan, Osmanlı ve Selçuklu mirası kapalı çarşı, çarşı, bedesten, arasta, han, kervansaray gibi isimlerle ülkemizde varlığını sürdüren yüzlerce tarihî çarşı bulunmaktadır.

Tarihî çarşılar, tarihî, ticaret, turizm ve çarşı özelliğiyle kentlerin simgesi ve vitrini olmuşlardır. Bu nedenle, rant ve nemalanma mekânları olmamaları için “tarihî çarşılar yönetim yasası” çıkartılmalıdır. 2015 yılında çıkarılan 6585 sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Yasa ve yönetmelikler uygulamada yetersiz kalmış olup yeni düzenleme şarttır.

Turizm potansiyeli yüksek olan tarihî çarşıların tanıtımı yetersizdir. UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi’ne girmeleri için çalışmalar artırılmalıdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Bülbül...

9.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül’ün, tarımsal sulama parası için icraya verilen çiftçilerin borçlarının faizlerinin kaldırılıp anapara ödemelerinin yapılandırılıp yapılandırılmayacağını Tarım ve Orman Bakanından öğrenmek istediğine ilişkin açıklaması

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Yerelde seçimle gelen sulama birliklerinin yapısı AKP tarafından değiştirilmiş ve DSİ tarafından kayyum atamaları yapılmıştır; bu, demokratik bir yapıyı tamamen ortadan kaldırmıştır. DSİ’den atamaları yapılan sulama birlikleri başkanlarının ilk işleriye tarımsal sulama parası borcu olan çiftçileri icraya vermek olmuştur. Bu konuda Tarım Bakanına sormak istiyorum: Bu sulama parası için icraya verilen çiftçilerin borçları yapılandırılacak mıdır, faizleri kaldırılıp ana para ödemeleri bir yapılandırmaya sokulacak mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Girgin... Yok.

Sayın Kılıç...

10.- Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç’ın, Kahramanmaraş’ın Pazarcık ilçesi Pulyanlı Mahallesinde Elif Ana’nın Hakk’a yürüyüp toprağa sırlanışının seneidevriyesinde büyük bir beraberlik sergilendiğine ilişkin açıklaması

İMRAN KILIÇ (Kahramanmaraş)- Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Geçen pazar Kahramanmaraş Pazarcık ilçemiz Pulyanlı Mahallemizde Elif Ana’nın Hakk’a yürüyüp toprağa sırlanışının seneidevriyesinde il ve bölge geneli, yurt içi ve dışından Alevi’siyle Sünni’siyle bütün canlar Elif Ana’ya mihman olduk. Devlet millet bir arada bir büyük beraberlik sergilendi; konuşmalar yapıldı, semah edildi, lokmalar yendi. Herkes bir kere daha kardeşliğimize ve aramıza yad ellerin giremeyeceğine şahit oldu, yabancı ideoloji ve modellere ihtiyacımızın olmadığını gördü.

“Hoşgörü, herkesi bizim istediğimiz gibi değil kendi istedikleri şekilde mutlu edebilmek büyüklüğüdür.” der Albert Robinson.

İnsana hayatta yaraşan en güzel şey, peşin yargıdan uzak, gerçeği aramaktır. Bulgu, dikkatin elinde ilginin ipuçlarını verir. En büyük engel peşin yargıdan gelir. Kendine düşünceyi yasaklamış taassup hazin bir aldaniş doğurur. Kur’an’da “Delil ile amel et, bilmediğin şeyin peşine düşme.” buyurulmuştur.

BAŞKAN – Sayın Arık...

11.- Kayseri Milletvekili Çetin Arık’ın, söz verildiği hâlde Kayseri’nin Sarız ilçesinin Tekneli Mahallesi sakinlerinin sorunlarının giderilmediğine ilişkin açıklaması

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

24 Haziran seçimlerinde Sarız ilçemizin Tekneli Mahallesi sakinleri evlerinin ve arsalarının tapularının olmadığı, kendilerinin seçimden seçime hatırlandığı, hiçbir hizmet alamadıkları gerekçesiyle demokratik tepkilerini göstererek sandığa gitmeme kararı alır. Adının Tekneli olması sizleri yanıltmasın;

tekneleri yok, salları yok, hatta içecek suları dahi yok. Bunun üzerine ilçe kaymakamı vatandaşlarımızı ikna turlarına başlar. Kaymakam başarılı olamayınca ilin valisi gelir. Olayları öğrenince biz de Tekneli'ye gittik. Vali, Tekneli Mahallemizdeki hemşehrilerimizi dinleyip sorunlarının çözümü için devlet sözü verdi, ben de sorunlarının takipçisi olacağımın sözünü verdim.

Hafta sonu Sarız'daydım. Tekneli'nin sorunları tıpkı Sarız'ımızın diğer mahallelerinde olduğu gibi aynen duruyor. Verilen sözler unutulmuş. Tıpkı kalkınmayı Sarız'dan başlatma sözü vererek iktidar olan AKP'nin Sarız'ı topyekûn unuttuğu gibi.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Özkan...

12.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, Mersin'e kazandırılacak olan millet bahçesine ve şehrin gelişmesi için katkı sağlayan başta Cumhurbaşkanı olmak üzere emeği geçenlere teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

HACI ÖZKAN (Mersin) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Hafta sonu seçim bölgem Mersin'de, hemşehrilerimizle Çevre ve Şehircilik Bakanımız Sayın Murat Kurum tarafından ayrıntıları paylaşılan millet bahçemizin müjdesi verildi. Daha önce belirlenen yaklaşık 50 bin metrekare alanın önünde “Deniz Park” diye bilinen yaklaşık 60 dönümlük alanı da Mersin'imize kazandıracak şekilde, 110 dönümlük alanı millet bahçesi yapacağız. İçerisinde millet kıraathanesinin de olduğu, sosyal anlamda bütün vatandaşlarımızın gidip burada her türlü ihtiyacını karşılayabileceği, altyapısı olan, gencin, çocuğun, yaşlının vakit geçirebileceği bir alan olacak. Birçok alandaki yatırımlarla şehrimizin gelişmesi ve ilerlemesine katkı sağlayan başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere bakanlarımıza, milletvekillerimize teşekkür ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Taşkın...

13.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, tüm saldırılara rağmen Türkiye ekonomisinin ekim ayında da üretim ve ihracata dayalı büyümesine rekorlar kırarak devam ettiğine ilişkin açıklaması

ALİ CUMHUR TAŞKIN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bugün açıklanan ekim ayı ihracat rakamları yüzde 13,1 oranında artarak 15 milyar 732 milyon dolara yükseldi. Bu rakamla tüm zamanların en yüksek seviyesine çıkarak cumhuriyet tarihinin rekoru kırıldı. Son on iki aylık ihraç 166 milyar 809 milyon dolara yükselerek cumhuriyet tarihinin yıllık ihracatta en yüksek seviyesine ulaşıldı. Ekim ayında ithalat yüzde 23,5 azalarak 16 milyar 261 milyon dolara geriledi. İhracatın ithalatı karşılama oranı ekim ayında yüzde 96,7 düzeyine yükseldi. Dış ticaret açığı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 92,8 düzeyinde azalarak 529 milyon dolara geriledi. Açıkça görülmektedir ki tüm saldırılara rağmen, eylülден sonra ekim ayında da Türkiye ekonomisi, üretim ve ihracata dayalı büyümesine rekorlar kırarak devam etmektedir diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Arslan...

14.- Denizli Milletvekili Kazım Arslan'ın, Denizli ilinin ilçelerine ihtiyaç duyulan uzman doktorların ne zaman atanacağını Sağlık Bakanından öğrenmek istediğine, kas hastalığı olanların tedavi için tam donanımlı gen terapi merkezlerinin açılmasını ve ücretsiz faydalanmayı beklediklerine ilişkin açıklaması

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Sağlık Bakanına soruyorum, bir: Bakanlığımıza daha önceleri de sormuştum ancak şimdiye kadar bir sonuç alamadım. Denizli ilimizin Kale, Beyağaç, Serinhisar, Çameli, Baklan, Güney, Babadağ ilçelerimizdeki hâlâ hastanelerde değişik branşlarda uzman doktor

ihtiyacı mevcuttur. Bu ihtiyaçların giderilmesi için, bu ilçelerdeki hastanelerimize ihtiyaç duyulan uzman doktorları ne zaman atayacaksınız? Kadroların boş tutulmasının sebebi nedir? Hastalarımız gereği gibi tedavi olamıyorlar.

İki: Yine bir kas hastası olan hemşehrimin talebini iletmek istiyorum. Ülkemizde önemli sayıda kas hastası olduğu söyleniyor. Bunların kesin tedavisi yok ancak kök hücre tedavisiyle hastalığın ilerlemesi yavaşlatılıyor, kaslar güçlendiriliyor, yürüme imkânı bulabiliyorlar. Bu nedenle, ülkemizdeki kas hastalarının kök hücre tedavisinin yapılması için tam donanımlı gen terapi merkezlerinin açılmasını ve kas hastası olanların ücretsiz tedavi edilmesini bekliyorlar.

BAŞKAN – Sayın Girgin, buyurun.

15.- Muğla Milletvekili Süleyman Girgin'in, Muğla'nın turizm ilçeleri arasında köprü vazifesi gören ve ölüm yolu olarak anılan İnönü Bulvarı'nda yol düzenleme çalışmalarının acilen yapılması gerektiğine ilişkin açıklaması

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Sayın Başkan, Muğla ili Yatağan ilçesi 50 mahallesi ve 50 bin nüfusuyla Stratonikeia ve Lagina antik kentleriyle turizm noktaları arasında köprü oluşturan önemli bir geçiş noktasındadır.

İlçemiz merkezinden geçen ve turizm ilçeleri arasında köprü görevi gören İnönü Bulvarı, ticari konumu itibarıyla ana arterdir, ulaşım ağındaki konumu itibarıyla ve ilçemiz hakkında ilk izlenimlerin olduğu önemli bir yoldur. Üç yıldan beri, Karayolları Yatağan-Milas arasında çalışmalar yapsa da Yatağan merkezde yer alan ve ana arter olan İnönü Bulvarı'nda herhangi bir çalışma yapılmamaktadır. Karayollarının sorumluluğunda olan İnönü Bulvarı'nda yol düzenleme çalışmalarının yapılmaması özellikle yaz aylarında ve okul dönemlerinde ölümlü kazaların artmasına yol açmakta ve “ölüm yolu” olarak anılmaktadır. Bu kapsamda, ilçe merkezindeki İnönü Bulvarı'nın da acilen Karayolları tarafından yapılması gerekmektedir.

Sağ olun.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, şimdi sayın grup başkan vekillerinin söz taleplerini karşılayacağız.

Sayın Türkkkan, buyurun.

16.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkkan'ın, 1 Kasım 9'uncu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in doğumun 94'üncü yıl dönümüne, 1 Kasım Harf Devrimi'nin 90'uncü yıl dönümüne ve 1 Kasım Saltanatın kaldırılmasınının 96'ncü yıl dönümüne, Hükümetin vatandaşı enflasyona ezdirmemesi gerektiğine ilişkin açıklaması

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün 9'uncu Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel'in doğum günü. 17 Haziran 2015 tarihinde kaybettiğimiz, Türk siyaseti için oldukça saygın ve önemli bir yere sahip olan merhum Süleyman Demirel'e Allah'tan rahmet, ailesine ve sevenlerine başsağlığı diliyorum.

Güzel dilimizi ifade etmek için yeni Türk harflerinin kabul edildiği Harf Devrimi'nin yıl dönümündeyiz. Doksan yıl önce bugün, bizim güzel, ahenkli ve zengin dilimiz yeni Türk harfleriyle kendini göstermiştir. Harf Devrimi'ni yönünü çağdaş uygarlığa çeviren genç cumhuriyetin attığı en önemli adımlardan biri olarak gördüğümüzü belirtmek istiyorum.

Saltanat doksan altı yıl önce bugün kaldırıldı. Türkiye Cumhuriyeti'nin bir kişiye, bir zümreye ya da bir aileye ait olmadığını doksan altı yıl sonra bugün tekrar hatırlatmakta fayda görüyoruz. Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Milletin üstünde hiçbir güç ve kuvvet yoktur. Bu anlayışımızı milletin Meclisinden bir kez daha yüksek bir sesle vurguluyoruz.

Dün Merkez Bankası yıl sonu beklenen faizi yüzde 23,5 olarak açıkladı. Milletimiz bu noktada enflasyon oranı kadar maaşlarına zam beklemektedir. Hükûmet vatandaşını enflasyona karşı ezdirmemelidir. Sayın Cumhurbaşkanını kendisine yaptığı maaş artışını Türk vatandaşından esirgememelidir.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Aydın.

Buyurun Sayın Aydın.

17.- Erzurum Milletvekili Kamil Aydın'ın, Mustafa Şentop'a Meclis Başkan Vekilliği görevinde başarılar dilediğine, doğal gaz başta olmak üzere ısınmada kullanılan tüketim maddelerinde ÖTV ve KDV iyileştirmesinin Doğu Anadolu Bölgesi için de yapılmasına yönelik kanun teklifini Meclise sunduğuna ve ilgili bakanlığın bu konuda gerekli hassasiyeti göstermesini talep ettiğine ilişkin açıklaması

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yeni görevinizde başarı dilekleriyle birlikte, size ve bu konuşma imkânını bana sunan, büyük nezaket gösteren grup başkanı vekilime çok teşekkür ediyorum.

Malumunuz, genelde Türkiye'yi ilgilendiren ve özelde de bölgem olan Doğu Anadolu Bölgesi'nde gerçekten büyük ihtiyaç duyulan bir meseleyi gündeme getirmek üzere söz hakkı sahibiyim.

Malumunuz, son zamanlarda yaşadığımız ekonomik sıkıntılar ve döviz kurlarındaki ani yükselişle birlikte, ülkemizde vatandaşımızın belini büken bir dizi zamlara muhatap olduk. Özellikle, dövize endekli ithal kalemlerden biri olan doğal gazda 2018 yılında Nisan, Ağustos ve Eylül aylarında BOTAŞ tarafından 3 defa zam yapılmıştır. Dolar kuru nisanda 3,96, ağustosta 4,93 ve eylülde 6,51 seviyesindeydi. Geçtiğimiz günlerde, yine BOTAŞ'ın aldığı bir kararla sadece elektrik üretiminde kullanılan doğal gazda yüzde 8,8 oranında bir indirim yapıldığı kamuoyuyla paylaşılmıştır. Daha önceleri de gerek araştırma önergesi gerek yerinden söz alarak ve gerekse kanun teklifimizle, benzer bir ÖTV ve KDV iyileştirmesinin Erzurum merkezli, Doğu Anadolu Bölgesi için de yapılması temennisinde bulunmuştuk. Bugün de bu talebimizi bir kez daha kanun teklifi olarak Meclise sunduk. Bu konuda, ilgili bakanlığın gerekli hassasiyeti göstermesini talep ediyoruz çünkü gerçekten, sosyal devlet olmanın gereği, bölgenin koşullarını dikkate alıp o bölgenin kalkınma modellerine yönelik birtakım kararlar alınması çok elzemdir. Bunun örnekleri dünyanın birçok yerinde var. İnanın, vergi muafiyetinin sıfır seviyelerine kadar düşürüldüğü ülkeler ve bu ülkelerdeki bölgelere tanıklık etmekteyiz. Türkiye'yi rahatlatacak, bu sadece enerji bağlamında değil de genelde, ısınma, barınma, konaklama yerlerindeki doğal gaz tüketimi ve özellikle sanayici ve küçük esnafın da...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Özür diliyorum. Çok teşekkürler.

Özellikle, gerçekten haksız rekabet oluşturacak, bölgedeki sanayici ve küçük esnafın dahi maliyet girdilerinin yarısını kapsayan bu ısınma noktasındaki sorunun çözülmesini ben bizatihi partim adına talep ediyorum.

Bu fırsatı verdiğiniz için sizlere çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Aydın.

Sayın Kurtulan, buyurun.

18.- Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan'ın, 1 Kasım Dünya Kobani ile Dayanışma Günü vesilesiyle Kobani'ye saldırmak yerine Kobani halkıyla dostluk ilişkileri kurmak ve siyasi tercihlerine saygı duymak gerektiğine, katıldığı televizyon programında Mehmet Özhasemi'nin Halkların Demokratik Partisiyle ilgili ifadelerine, AKP ve kimi güçlerin HDP'nin seçimdeki başarısını görebildiklerine, tutuklu olan 53 belediye başkanı ile Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ'a selam gönderdiklerine ilişkin açıklaması

FATMA KURTULAN (Mersin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Dört yıl önce IŞİD, Suriye’de küçük bir kasaba olan Kobani’ye saldırdı. Bu saldırı süresince yüz otuz gün bir savaş yaşandı. Kobani halkının IŞİD barbarlığına karşı kendini savunma ve direnmesine dünyanın birçok yerinden de destek geldi. Geç de olsa Türkiye’de de açılan bir insani yardım koridoru oldu; yaralıların tedavi edilmesi gibi destekler de sunuldu ve bu da tarihe not olarak düştü. 1 Kasım 2014 günü, kadim Orta Doğu halklarını bataklığa çevirmek isteyenlerin son maşalarından IŞİD ilk kez yenilme ve gerileme durumunu burada yaşadı. Büyük bir kadın düşmanı da olan IŞİD’e karşı kadınların direnişi, kadının eşitlik, özgürlük ve mücadele tarihinde de sembol oldu. İşte, bugün, o günün yıl dönümüdür yani “1 Kasım Dünya Kobani’yle Dayanışma Günü”dür. Eğer IŞİD Kobani’de başarılı olsaydı bugün Türkiye de dâhil, dünyanın birçok merkezi IŞİD’in barbar yüzüyle karşı karşıya kalmaya devam edecekti. Bugün vesilesiyle, Kobani’ye saldırmak yerine, Kobani halkıyla dayanışma ve dostluk ilişkileri kurmak ve siyasi tercihlerine saygı duymak gerektiğini paylaşmak isterim.

İkinci değinmek istediğim konu Sayın Başkan: AKP Genel Başkan Yardımcısı Özhasemi son katıldığı bir televizyon programında partimizle ilgili iftiralarda ve hakaretlerde bulunmuştur. Partimizin belediyeler üzerinden yolsuzluğa karıştığını ve farklı yerlere para aktardığını iddia etmiştir. Bununla ilgili bir belge varsa, kanıtlayabileceği bir durum varsa bir an önce bunu kamuoyuyla paylaşması gerektiğini söylüyoruz.

Özellikle Mardin Belediyesini sevgili, çok değerli ağabeyimiz Ahmet Türk devraldığında, kazandığında oturacağı koltuk bile hacizliydi. Van Belediyesi daha sonra da...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Açalım arkadaşlar.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Yolsuzluktan yargılanan Burhan Yenigün’den devraldığı belediyede makam aracı bile yoktu. Artuklu Belediyesinde ilçe başkanının bu konuda bir iddiası var, şöyle diyor şu anki kayyuma dair: “Artuklu ilçesine 600 milyon TL harcandı. Bu para nereye harcandı? İçim acıyor.” Yakın bir zamanda bunu söylüyor.

Bizce Özhasemi kendi belediyelerine baksın. Özellikle, istifa ettirilen belediye başkanlarının nereye, kime, kaç parsel araziye peşkeş çektiğinin açıklanması gerektiğini düşünüyoruz.

Yine, belediye başkanı adaylarımızın orali olmadığını, yerelde olmadığını söylüyor. Biz halktan gelen geliri halka döndürecek, hizmette kusur etmeyecek aday kriterini önemsiyoruz. AKP geleneğinde de bu vardır: Beşir Atalay Vanlı mıydı, Bülent Arınç Bursalı mıydı, Faruk Çelik Urfalı mıydı diye bunu da sormak isteriz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Açalım arkadaşlar...

Buyurun.

FATMA KURTULAN (Mersin) - Sonuç olarak şunu söylemek isteriz ki artık AKP ve kimi güçler HDP'nin seçimdeki başarısını şu an görmüşlerdir.

Tutuklu olan 53 belediye başkanımıza şunu söylemek istiyoruz ki gözünüz arkada kalmasin, sizin seçtiğiniz oy oranından katbekat daha yüksek bir oranla yeni başkanlarımızı seçeceğiz.

Selahattin Başkan ve Figen Başkana da buradan selam göndererek gözünüz arkada kalmasin, bu gemi mutlaka limana ulaşacaktır diyorum.

Teşekkür ediyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Özel...

19.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Türkiye Cumhuriyeti açısından önemli kilometre taşları olan 1 Kasım Saltanatın kaldırılmasının 96'ncı ve 1 Kasım Harf Devrimi'nin 90'uncu yıl dönümü münasebetiyle başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere cumhuriyetin devrimci kadrolarına şükranlarını sunduklarına, Anayasa değişikliğinin gerçek bir toplumsal mutabakatla değişeceği güne kadar demokrasi mücadelesine devam edeceklerine, 1 Kasım Yahya Kemal Beyatlı'yı 60'uncu ölüm yıl dönümünde rahmetle andıklarına ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

1 Kasım tarihi, Türkiye Cumhuriyeti tarihi açısından ve Atatürk devrimleri açısından, cumhuriyet devrimleri açısından önemli bir kilometre taşıdır.

1 Kasım 1922 saltanatın kaldırılması, 1 Kasım 1928 de Harf Devrimi'dir. Bundan doksan altı yıl önce 1 Kasım 1922'de saltanatın kaldırılmasıyla yeni bir döneme geçildi. 23 Nisan 1920'de Ankara'da kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisinin aldığı kararla, fiilen saraydan alınarak millete geçen egemenliğin bir daha bir saraya, bir kişiye devredilemeyeceği tüm dünyaya haykırılmıştı. Ancak saltanatın kaldırılmasından doksan beş yıl sonra, rejime kasteden bir anayasa değişikliğiyle, bugünkü çoğunluk 1'inci parti ve müttefikleri birlikte hayata geçirdikleri bir anayasa değişikliği ve ardından OHAL düzeninde millet egemenliğinin tesis ettiğini kanıtlayan Parlamentomuzun yetkilerini tirpanladılar, yeniden bu yetkileri bir tek adam rejimine devretmeye heveslendiler.

Bunun böyle olmadığını düşünenlere şunu sormak gerekir: 1 Kasım 1922'de saltanat kalkmasaydı herhâlde ülkeyi yöneten kişi hazinenin başına damadını oturturdu. Örneğin, ülkenin adalet bakanının kayınpederi kendisini denetlemekle yükümlü kamu başdenetçisi olabilirdi. Ve saraya yakın olan isimler dünyanın dört bir tarafına büyükelçi olarak atanırdı. Bugün bir tek adam rejimi yok diyorsak bugünkü bu tabloyu çok dikkatli okumalıyız.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak 12 Eylül askerî darbesinin kalıntılarını da sonuna kadar kazıyacağız. 16 Nisanda farklı şekilde anlatılarak yüzde 51 resmen ve mühürsüz oylarla geçirilen, bugün meri olan ama meşru olmayan bu Anayasa değişikliğinin gerçek bir toplumsal mutabakatla...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - ...ve çok yüksek katılımlı bir halk oylamasıyla ve çok yüksek oranda bir kabul oyuyla değişeceği güne kadar demokrasi mücadelemiz ve parlamenter demokrasiye olan inancımız ve çabamız devam edecektir.

1 Kasım 1928 Harf Devrimi'dir. Bugün Harf Devrimi'nin 90'ıncı yıl dönümündeyiz. Mustafa Kemal Atatürk'ün gösterdiği muasır medeniyet seviyesine yükselmeyi, çağdaşlaşmayı kolaylaştıran en önemli adımlardan biriydi Harf Devrimi. Okuma yazma oranının erkeklerde yüzde 7'den, kadınlarda binde 4'ten devraldığı bir dönemden bugüne gelinebilmesinin Latin alfabesine dayalı harflerin kullanılmasıyla doğrudan orantılı olduğunu kabul etmeyen hiçbir ciddi çevre kalmadı artık. Meseleyi, dedelerimizin mezar taşlarını okuyamamak ya da tarihin silinmesi gibi gösterenler, yorumlayanlar, başta sosyal medyada bugünkü iktidarı destekleyen birtakım trollerden de öteye gitmektedir. Zaman zaman bu niyetlerini, bu sözlerini Atatürk'e ve cumhuriyetin kurucu kadrolarına en ağır hakaretlere vardırarak ifade etmektedirler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bu vesileyle cumhuriyetimizin devrimci kadrolarına, başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere bir kez daha şükranlarımızı sunuyoruz.

Bugün aynı zamanda Yahya Kemal Beyatlı'nın 60'ıncı ölüm yıl dönümü. Urfa, Tekirdağ, Yozgat ve İstanbul Milletvekili olarak 4 dönem bu Parlamente'ye hizmet eden, büyükelçilik görevinde bulunan, Endülüs'te Rask, Rindlerin Akşamı ve Sessiz Gemi gibi pek çok unutulmaz eseri olan unutulmaz şair Yahya Kemal Beyatlı'yı Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına bir kez daha rahmetle anıyoruz.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Zengin...

20.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in, 1 Kasım Yahya Kemal Beyatlı'yı 60'ıncı ölüm yıl dönümünde rahmetle yâd ettiğine ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; ben de hayırlı çalışmalar diliyorum.

Doğrusu son konuşmacı olmanın bir zorluğu var. Kendi planladığımız konuşmaya gelinceye kadar değerli mevkidaşlarım pek çok taş atıyorlar fakat bu mevzular her daim konuşuluyor. O sebeple, onlara ayrıca cevap verme hakkımı mahfuz tutuyorum çünkü sürekli konuşmaya devam ettiğimiz konular.

Ben de sadece Yahya Kemal Beyatlı'dan bahsetmek istiyorum. Hepimiz biliyoruz ama altını çizmek istiyorum. Bir entelektüel, şair, edebiyatçı; belki de bugün bahsettiğiniz konulara kendi hayatıyla şahitlik etmiş, cevap vermiş bir isim. Osmanlı'dan cumhuriyete geçiş döneminde bir göç çocuğu ve göçle beraber hem savaşı yaşamış, devamında cumhuriyetin kuruluşuna şahitlik etmiş bir isim. O ızdırabı kendi ruhunda yaşayan bir isim. Gelmiş ve geçmiş kültür ve medeniyet arasında cevap arayan bir isim. Hatta Paris'ten memleketi Anadolu'ya dönerken bu dönüşünü mektepten memlekete, aslına bir dönüş, kültür ve bilinç anlamında özüne bir dönüş olarak tanımlayan bir insan ve bir taraflıyla da kendi hayatını aslında bozguna bir fetih rüyası görmeye çalışan, bozguna bir fetih rüyası içerisinde hayallerini gerçekleştirmeye çalışan bir insan olarak tanımlayan bir isim. Ben de kendisini rahmetle yâd ediyorum. Onun hayatından feyzalmayı diliyorum, kendime de diliyorum. Pek çok kez eserlerinde bunu hissetmişimdir.

Bu ümitle kendisini rahmetle yâd ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Şimdi gündeme geçiyoruz.

Alınan karar gereğince gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmına geçiyoruz.

1’inci sırada yer alan, 2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

V.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1.- 2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/1) (S. Sayısı: 3) (x)

BAŞKAN – Komisyon? Burada.

2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Karma Komisyon Raporu üzerinde yapılacak görüşmede İç Tüzük’ün 72’nci maddesine göre siyasi parti grupları adına birer üyeye, şahısları adına iki üyeye söz verilecektir.

Ayrıca, istemi hâlinde Komisyona söz verilecek, bu suretle Karma Komisyon Raporu üzerindeki görüşme tamamlanmış olacaktır.

Konuşma süreleri komisyon ve siyasi parti grupları için yirmişer dakika, şahıslar için onar dakikadır.

Komisyon raporu 3 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Rapor üzerinde söz alan sayın milletvekillerine ve grup temsilcilerine sırayla söz vereceğim.

İYİ PARTİ Grubu adına Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan...

Buyurun Sayın Türkkan. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINALÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime başlamadan önce, aslında benim de unuttuğum ama hatırlatmalarından dolayı çok mutlu olduğum şair, siyaset adamı, fikir adamı Üsküplü hemşehrim Yahya Kemal Beyatlı’yı anmalarından dolayı hem Cumhuriyet Halk Partisi grup başkan vekili hem de Adalet ve Kalkınma Partisi grup başkan vekili arkadaşlarıma tekraren teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; vatandaşımızın mağduriyeti, Meclisimizin bağımsızlığı, devletimizin bütünlüğü siyaset üstüdür. Meclisimiz “o partinin önergesi, bu partinin teklifi” anlayışına teslim olduğu vakit işlevini yavaş yavaş yitirme noktasına gelecektir.

Bugün görüştüğümüz bu raporda yer alan şikâyetlerin, mağduriyetlerin birçoğunun bu Meclis çatısı altında tartışılmış ancak bir türlü çözüme kavuşamamış konular olduğunu gördük raporu incelediğimizde. Vatandaşımızın mağdur olduğu konuları Meclisimize taşıdığımızda bu, mağduriyetleri siyaset aracı olarak kullanmakla bile suçlandık. Biz milletimizin sorunlarını buraya taşıyamayacaksak, bir yarayı kapatamayacaksak, vatandaşımızın derdine derman olamayacaksak burada durmamızın ne hikmeti var? Kalkıp gidelim değerli arkadaşlar.

(x) 3 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

Şimdi soruyorum sizlere, hangisi mağduriyetleri siyasete alet etmek; bir sorunu çözüme kavuşturmak adına gündeme taşımak mı yoksa sırf muhalefet partisinden geldi diye içeriğe, konuya bakmaksızın tekliflere, önergelere kulak tıkamak, reddetmek mi? Neredeyse 2019 yılına gireceğiz, yüz yıl önce başımıza gelen bir olay tekerrür etti, 2 askerimiz donarak şehit oldu. Bu gibi olaylar yeniden yaşanmasın diye, ihmallerin önüne geçelim diye, gelin, bu konuyu araştıralım dedik, “Yok efendim, olmaz.” dediniz. Fındık tüccarımız kan ağlıyor, gelin, bu işe çözüm bulalım diye teklif ettik, arkadaşlarımız teklif ettiler, “Gerekirse biz öneririz.” dediniz ama hâlâ sizin bu konuyla ilgili teklifinizi Meclis bekliyor. İktidara muhalif herkesi FETÖ’cü ilan ettiniz, her muhalif kelama FETÖ sopası gösterdiniz, iki kez, buyurun, FETÖ’nün siyasi ayağını araştıralım dedik, “Olmaz, araştırmayız.” dediniz. Emeklilikte yaşa takılan milyonlarca vatandaşımız için çalışalım dedik, emeklilikte yaşa takılanları gündeme getirdik, neredeyse Meclis tarihinde bir ilke imza attınız, milyonlarca vatandaşımıza iki saat içinde olmadık duygular yaşattınız, heveslerini de kursaklarında bıraktınız.

Bugün önümüze gelen bu rapor yeni Türkiye’nin geldiği noktanın küçük bir kısmını gösteriyor aslında. Bu raporu elinize alın, bir göz atın; yargılama sürelerinin uzunluğundan yaşanan mağduriyetleri, eski adıyla BİMER’e şimdiki CİMER’e gelen şikâyetleri, engelli vatandaşımızın, cefakâr kadınlarımızın, yavrularımızın haklarını savunmakta ne kadar yetersiz kaldığını, emeklimizin, esnafımızın sıkıntılarını, eş dost atamalarıyla liyakatin nasıl ayaklar altına alındığını görün.

İktidar partisi ve küçük ortağı pembe gözlüklerini gözlerinden çıkarmadıkları sürece milletimizin, devletimizin sorunları bir çığ gibi büyüyerek üzerimize geliyor. Vatandaşımızın meselelerinin tek çözümü yüce Meclistir, bunu hiçbir zaman aklınızdan çıkarmayın. Sayın Cumhurbaşkanımızın dediği gibi hepimiz aynı gemideyiz; evet, doğrudur, hepimiz aynı gemideyiz fakat gemi Titanic gibi her yanından su almış. Bunu görmeyen havuz medyası da kime benziyor, biliyor musunuz? Titanic batarken enstrüman çalmayı bırakmayan müzisyenlere benziyor; bir taraftan gemi batıyor, bir taraftan geminin battığını görmezlikten gelen müzisyenler müzik çalmaya devam ediyor.

Hatırlar mısınız böyle bir darbimesel vardır: Yezid’in halifelğine biat etmeyen Hazreti Hüseyin’i o zaman bazı din âlimleri fitne çıkarmakla suçlamıştı. Şimdi de bakıyorum, ülkedeki olumsuzluklar karşısında itiraz eden, sesini yükselten herkes fitne çıkarmak, dış güçlerin oyununa gelmekle suçlanıyor. Bu ne demek biliyor musunuz? Yezidler hâlâ ölmemiş ya, Yezidler yaşıyor.

Bu raporda geçen bir konu da yargı sürelerinin uzunluğu. Size bir hikâye anlatacağım: Bir zamanlar bir adamcağz bir at satın almış. Fakat atı alıp ahıra götürdüğünde atın hasta olduğunu fark etmiş. iade etmek istiyor ancak atı satın aldığı tüccarın geri almayacağından endişe ettiği için öncelikle kadiya müracaat ederek işi resmiyete dökmek istiyor. Kadiya gidiyor, kadiyu yerinde bulamıyor, mahkeme ertesi güne kalıyor. At o gece hastalanıp ölüyor. Ertesi gün adam olanları kadiya anlatıp ne yapacağını sormuş. Kadı, “Hiç merak etme, zararını ben ödeyeceğim.” demiş. Adam şaşkınlıkla “Ama kadı efendi, bu olayda sizin ne gibi bir suçunuz var ki ne ilginiz var ki neden siz ödeyeceksiniz?” diyor. Kadı şu cevabı veriyor o zaman: “Evet, görünürde benim konuyla bir ilişkim yok ama işin aslı öyle değil. Sen dün geldiğinde ben yerimde olsaydım atı geri verirdim, sen de paranı alırdın. At da senin ahırında değil sahibinin yanında ölmüş olurdu. Şimdi buna imkân kalmamış. Senin zararına, benim makamımda o gün bulunmamam sebep oldu dolayısıyla bunu ben ödeyeceğim.” O kadı kim biliyor musunuz? Sonradan Osmanlı’nın ilk Şeyhülislam’ı olacak olan Molla Fenari. O günden bugüne geldik.

Gelelim bugüne, bugün öyle mahkemeler var ki yıllar sürüyor. Adam şahit olarak mahkemeye çağırılmış, olayı hatırlayamıyor; cezaevinde mahkeme bekliyor, bir taraftan da azılı suçlu elini kolunu sallayarak geziyor. Bugün, bir yılı aşkın, bir buçuk yılı aşkın süredir çeşitli suçlardan cezaevinde olan ama hâlâ hakkında dava açılmamış, fezleke yazılmamış mahkûmlar var. Geç gelen adalet,

adalet değil. Bu süre zarfında bir türlü mahkemesi görülmeyen mağdurun yüreği soğumuyor. Şahit şahitliğinden pişman oluyor, “Aman başımıza iş almayalım.” diye görgü tanıkları bildiklerini saklıyor artık. Adliyelerde işi olan vatandaşın ödü kopuyor sayın milletvekilleri. Ülkemizde ne yazık ki adalet yerini bulmuyor, bulamıyor. Unutmayalım, verilen karar hakka ve hukuka uygun olsa bile zamanında verilmeyen doğru karar adalet değil.

EYT diye bir konu var, bu raporda da geçiyor. Bu raporun 23’üncü sayfasında “Emeklilik işlemleri kurumumuza sıklıkla şikâyet edilmektedir. Emeklilik taleplerinin zamanında yerine getirilmesi...” deniliyor. Rapor iki satırla konuyu açıklamış. Hatırlayacağımız üzere, emekli olmayı hak ettikleri hâlde yaşa takıldıkları için mağduriyet yaşayan vatandaşlarımızın kapsamlı şekilde araştırılmasını istedik. Araştırmanın ardından da gerekli hukuki ve idari işlemlerin yapılması gerektiğini ifade ettik ve konuyu Meclise taşıdık. Sonrasında yaşananları hepimiz biliyoruz. Önerimize destek vermeyen vekillerin vicdanlarına nasıl söz geçirdiklerini de anlamakta güçlük çekiyoruz. Sonuç olarak, kimin samimi bir şekilde emeklilikte yaşa takılanlar sorununun çözülmesini istediğini gördük ve yaşadık. Konuyu kamuoyunun takdirine bırakıyoruz.

Değerli milletvekilleri, bu raporda geçen bir mesele de eğitim. Raporda en fazla sorunun yaşandığı ve çözülmesinin istendiği konu eğitim. 2017 yılı içerisinde kuruma eğitimle ilgili 2.665 müracaat yapılmış, bu rakam toplam müracaatın yüzde 15,56’sına denk geliyor. Bu tablo bile vatandaşımızın eğitim konusunda ne denli sorun yaşadığının ortaya konulması açısından çok önemli. Çocuklarımızın yapboz tahtasına benzetildiği bir sistemin ülkemizi geleceğe taşıyabileceğini söylemek kolay değil. Geçtiğimiz hafta, Millî Eğitim Bakanı Sayın Ziya Selçuk “Eğitimde 2023 Vizyon Belgesi” adı altında bazı hedefler açıkladı. Kendisi adında “millî” geçen bir kurumumuzun başında ama Adana Milletvekilimiz İsmail Koncuk Bey’in açtığı dava sonucu Danıştay 8. Dairesinin verdiği okullarda Andımız okutulması kararını temyize gönderecek kadar da millî olmayan bir tutum sergiledi Millî Eğitim Bakanı. İYİ PARTİ olarak çocuklarımıza Andımız’ın okutulması gerektiğini düşünüyoruz ve bunun için de ne gerekiyorsa onu yapacağız.

Bakan Bey’in açıkladığı vizyon hedeflerine bakınca hedeflerin neler olduğunun çok önemli olmadığını ortaya çıkıyor. Asıl dikkat edilmesi gereken konu, bu hedefleri hangi kadroların gerçekleştireceği konusu. Liyakate dayanmayan bir sistemi ne kadar değiştirirseniz değiştirin aynı şeyleri deneyerek farklı sonuç alamayacaksınız.

“Liyakat” demişken YÖK Başkanına da değinmek lazım. Daha dün sosyal medya üzerinden itiraf niteliğinde bir paylaşım yaptı Sayın Başkan, “Yeni düzenlemeyle merkezî sınav ve yabancı dil şartı aranmaksızın öğretim üyesi ataması yapılacak.” dedi. Muhtemelen bu açıklamayı yaparken üniversitelerimizde boş kalan kontenjanlardan, atıl durumda olan fakülte ve yüksekokullardan haberi yoktu.

Denizli Pamukkale Üniversitesine Sayın Cumhurbaşkanı tarafından asaleten atanan Profesör Doktor Hüseyin Bağ, eşi Derya Bağ’ı Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsüne Enstitü Sekreteri olarak atadı. Kamuoyu olarak tepki veriliyor ama Sayın Rektör ısrarla daha sonra eşini başka bir birime atıyor bu sefer.

Yine, Çorum Hitit Üniversitesinde görevli yaklaşık 30 akademisyenin soyadları aynı. Bakın, bir daha tekrar ediyorum: Çorum Hitit Üniversitesinde görev yapan 30 akademisyenin soyadı aynı. Sanırsınız ki bu bir aile üniversitesi; aile birleşmiş, bir üniversite kurmuş, bütün bireylerini de üniversiteye yerleştirmiş. Ya, sizin liyakatten anladığımız bu mu arkadaş ya? Bu şartlarda nasıl bir vizyondan bahsedebilirsiniz?

Raporun sağlık konusundan biraz bahsetmek istiyorum. Sağlık konusunda kuruma 467 müracaat yapılmış. Değerli arkadaşlar, raporun 39'uncu sayfasında yer alan "Sağlık" bölümünde aynen şöyle diyor: "Sağlık hizmetleri doğrudan yaşam hakkıyla ilgili olduğundan, diğer kamu hizmetlerinden farklıdır ve sağlık hizmetlerinin temel hedefi olan insan sağlığı ve yaşamı mahiyeti itibarıyla ertelenemez ve ikame edilemez bir özelliğe sahiptir." Bakın, tek cümlede sağlık hizmetlerinin insan hayatı için ne kadar önemli olduğu ve ertelenmesinin mümkün olmayacağı ifade edilmiş. Merak ediyorum, aylar sonra randevusu verilen muayeneleri nasıl açıklayacaksınız? Daha geçenlerde kamuoyuna düşen "Ameliyat etmeyin, ameliyatla ilgili mesele varsa bunu erteleyin." diyen, bu konuda bir tebliğ yayınlayan bir tıp fakóltesi dekanının tutumunu bu raporda adı geçen cümleyle nasıl bağdaştıracaksınız? Ekipman ve malzeme olmadığı için hastane yönetimleri tarafından "Artık ameliyatlar acil değilse yapılmayacak." şeklinde talimat veriliyor, hatta ameliyat yapacak doktorlara da soruştırma yapılacağı konusunda o hekimler tehdit ediliyor. Tıp fakólterimizin ve üniversite hastanelerimizin neredeyse tamamı iflas noktasına gelmiş. Açın Sayıştay raporlarını okuyun, gelirleri giderlerini karşılayamayacak durumda, sürekli değişen kur farklarından dolayı bu fakólter ihtiyaçlarını karşılayamaz durumda. "Sağlıkta dönüşüm" dediniz, her şeyin ismini değiştirdiniz, reklamdan başka hiçbir şey yapmadınız. Sağlık sektörümüze uzun süre giderilmeyecek tahribatlar açtınız.

Bu raporda geçen diğer bir başlık da "Çevre ve şehircilik." Raporun çevre ve şehircilikle ilgili kısmında şikâyetlerin 2/B araziler, kentsel dönüşüm hizmetleri, su ve bağlı kaynakların yönetimi, altyapı ve bayındırlık hizmetleri üzerinde yoğunlaştığı ifade edilmiş.

Burada iki konu üzerinde durmak istiyorum. Birincisi "İmar barışı" adı altında her türlü yapının ruhsatlandırılmak istenmesi. Bu durum özellikle büyükşehirlerde içinden çıkılmaz sorunu beraberinde getiriyor. Kullanımının uygun olmadığı, depreme dayanıklılığıyla ilgili tereddütlerin olduğu, hatta kentsel dönüşümün zorunlu olduğu hâle gelen binaların ayırım yapılmaksızın kapsama alınması, az önce ifade ettiğim gibi, bizleri daha ileride içinden çıkılmaz bir sorunla baş başa bırakabilir.

İkinci konunun geleceğimiz açısından hayati bir öneme sahip olduğunu düşünüyorum. Tarım ve hayvancılık konusunda zor günlerden geçiyoruz. AK PARTİ Hükümetinin her alanda izlediği dışa bağımlı politika maalesef bu alanda da devam ediyor. Bir taraftan tarım arazilerimiz ve meralarımız yağmalanıyor diğer taraftan biz gidiyoruz Sudan'da tarım arazisi kiralarak tarımsal faaliyetlerimizin geliştirileceğini iddia ediyoruz. Kendi tarım topraklarımızı dağıtırken, onlara sahip çıkamazken Sudan'dan tarım toprağı kiralama yoluna gidiyoruz; hiç akıl alacak gibi değil.

Bakın, bu elimde gördüğünüz Sayıştay Başkanlığının Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığıyla ilgili hazırladığı 2017 yılı Denetim Raporu. Raporun 26'ncı sayfasında bulunan üçüncü bulguda aynen şöyle ifade ediliyor: "4342 sayılı Mera Kanunu kapsamında çayır, mera, yaylak ve kışlaklarda kaçak yapılaşma ve mera dışı amaçlarla kullanım suretiyle işgale uğraması." Yani hayvancılık faaliyetlerimiz için kullanılması gereken mera alanlarına kaçak yapılar dikilmiş ve mera alanlarımız işgale uğramış. Buradan yürütmeye sesleniyorum: En az bizim kadar bu konunun üzerine gitmek zorundasınız, Türk milletine yarın öbür gün açlık yaşatmaya hakkınız yok; bu konu çok ciddi bir konu. Gerçekten Türkiye bir gün açlık tehlikesiyle karşı karşıya kalabilir. Ekonomik durum ortada, dövizimiz bitebilir, yarın ithalatta problem yaşayabiliriz, eğer ekemezsek biz 81 milyon nüfusu nasıl doyuracağız? Bunun çok ciddiyle ele alınması gerektiğini düşünüyorum.

Raporda geçen diğer bir konu da kadına yönelik şiddet. Genel Başkanının kadın olduğu bir partinin Grup Başkan Vekili olarak bu konuya da özellikle değinmek istiyorum. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kadınların yüz yüze kaldığı önemli sorunlardan bir tanesi kadınlara yönelik şiddettir. Uygulanan şiddetin türü ne olursa olsun bu şiddetin önlenmesi adına Türkiye'nin imzalamış olduğu

uluslararası sözleşmelerle sorumluluk devlete verilmiş olsa da kadınların maruz kaldığı şiddet oranlarında yıllar içinde hiçbir azalma meydana gelmemiş. Türk aile yapısındaki geleneksel cinsiyete dayalı ayrımcılık, özellikle kız çocuklarının ve kadınların toplumsal hayata etkin katılmalarına ve bunun bir sonucu olarak da birçok açıdan mağduriyet yaşamalarına sebep olmuştur. Türkiye nüfusunun yarısının kadın olduğu gerçeği karşısında kadının cinsiyetine dayalı olarak karşılaştığı bu sorunların belirlenmesi ve giderilmesine ilişkin çalışmalar ise son derece kısıtlı. Ülkemizde kadınların karşı karşıya kaldığı her türlü şiddeti tam bir güven içinde iletebilecekleri bir ortam ve güven varlığının eksikliği göze batmaktadır. Şiddet gören bir kadını kadın sığınmaevine gönderecek kadar çok sığ bir uygulama yapıyoruz. Ya, kadın şiddet görüyor, onun sığınmaevinde ne işi var? Ona şiddet gösteren erkeği sığınmaevine göndersenize arkadaş.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Öyle zaten; uzaklaştırılıyor, evden uzaklaştırma kararı alınıyor.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Devamla) – Yani uzaklaştırmak yetmiyor, her cinayetin arkasında bir bakıyorsunuz haneden uzaklaştırılmış erkek çıkıyor. Her haneden uzaklaştırılan erkeğin peşine de birer polis takma imkânı maalesef yok. Kadının sığınmaevine gönderilmesi yerine şiddet uygulayan erkeğin ceza alması gerekirken kadın, sığınmaevine gönderilerek tecrit ediliyor âdeta. Bu yanlış uygulamaya bir an önce son verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Rakamlar çok ciddi, üstelik kentsel alanlar ile tarımsal alanlarla şiddet uygulanan kadınlar arasında oransal bir fark yok; birisinde yüzde 35, birisinde yüzde 37 yani eğitilmiş kesim ile eğitimsiz kesim kadına şiddet uygulama oranında birbirleriyle yarışıyorlar, hiçbir fark yok maalesef.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – İstanbul Sözleşmesi uygulansa yeterli zaten.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Devamla) – Sonuç olarak, yaptığımız araştırmalar gösteriyor ki Kamu Denetçiliği Kurumu 14.766 başvuruya ilişkin olarak ilgili kurumlara 349 adet karar göndermiş ve bu sayı, toplam şikâyetin sadece yüzde 2,3'üne karşılık gelmektedir ve ne yazık ki ilgili idareler bu kararların sadece yüzde 65'ine uyup yüzde 35'ine uymamış yani bu kurumun gönderdiği kararlar ilgili kurumlarca ciddiye alınmamış. Netice itibarıyla Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından karara bağlanan şikâyetlerin -bakın, bu rakam çok önemli, Sayın Grup Başkan Vekilim, özellikle duymanızı istiyorum- tüm şikâyetlere oranı yüzde 1. Öğretmen bile konuların yüzde 1'ine çalışan öğrenciyeye sıfır verir, yüzde 99'unu bilmeyip sadece yüzde 1'ine çalışıyorsa “Otur, sıfır!” der.

Sayın vekiller, yüzde 1 başarı kriteri sağlamış bu kuruma, merak ediyorum...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

LÜTFÜ TÜRKKAN (Devamla) – Başkanım, müsaade eder misiniz.

BAŞKAN – Sayın Türkkan, süre vereceğim rapor üzerindeki görüşmelerde.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Devamla) – Bitiriyorum, sadece birkaç cümlem kaldı.

BAŞKAN – Buyurun.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Devamla) – Teşekkür ediyorum.

Bu kuruma, yüzde 1 başarı kriteri sağlamış bu kuruma sizin önünüze gelse siz kaç verirsiniz? Aranızda öğretmenler var, biliyorum. Böyle bir öğrenci karşınıza gelse siz kaç verirsiniz? Elinizi vicdanınıza koyarak cevap verin. Yani kurumun kararlarının kamu idareleri tarafından ne derece ciddiye alındığı, uyulmaması durumunda ilgili idareler ve yöneticiler hakkında ne tür yaptırımlar uygulanacağı bile belirsiz. Dolayısıyla bu raporun aslında yapıyormuş gibi yapılmış birtakım işlerden ibaret olduğunu görüyoruz.

Hepinize saygılar sunuyorum. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Memet Bülent Karataş.

Buyurun Sayın Karataş. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA MEMET BÜLENT KARATAŞ (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizleri televizyon başında izleyen yüce Türk milletine şükranlarımı sunuyor, İstanbullu hemşehrilerime en derin sevgi ve muhabbetlerimi buradan iletiyorum.

2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu'yla ilgili olarak Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, sözlerime başlarken 26 Ekim 2018 tarihinde Tunceli'nin Nazımiye ilçesinin 2.300 rakımlı kırsalında operasyonda iken donarak şehit olan kahraman Jandarma Uzman Çavuşlar Asım Türker ile Ferruh Dikmen'i ve tüm şehitlerimizi rahmetle, minnetle yâd ediyorum. Yüce Türk milletinin başı sağ olsun diyor, ailesinin ve yakınlarının acılarını paylaştığımı ifade etmek istiyorum.

Genel Başkan Yardımcımız İstanbul Milletvekili Sayın İzzet Ulvi Yönter'le birlikte 11 Ekim 2018 tarihinde ve bugün düzenlemiş olduğumuz basın toplantısında uzman jandarma, uzman çavuş ve uzman erbaşların sorunlarını, özlük haklarıyla ilgili görüşlerimizi kamuoyuyla paylaştık. Şartlarının iyileştirilmesi ve özlük haklarına kavuşmaları için gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla kanun teklifimizi 11 Ekim 2018 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunmuştuk. Yine İzzet Ulvi Yönter uzman çavuşlar ve Jandarma çavuşlarla ilgili çok duygusal bir değerlendirme yapıyordu, vicdanları sızlatan bir değerlendirme yapıyordu: “Tabutlara giren, cennete giren kahramanlarımız orduvehrlerine neden giremiyorlar?” diyordu. Vatan uğruna bütün fedakârlıklarıyla canlarını ortaya koyan kahramanlarımıza haklarını vermek, vicdan sahibi yöneticilere, sizlere, bizlere çok mu geliyor?

Değerli milletvekilleri, Kamu Denetçiliği Kurumu, kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması olarak, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak amacıyla kurulmuştur. Bu noktada, idarenin eylem ve işlemlerinin yanında, tutum ve davranışlarının da denetime tabi tutulması kurumun yargı erkinden farklı olarak üstlendiği fonksiyondur. Bu bakımdan kurumun önemi bir kat daha artmaktadır.

“İnsanların en hayırlısı insanlara en fazla faydası dokunandır.” inancıyla “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” ilkesini kendine rehber edinen Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin hizmet kalitesinin yükseltilmesine, iyi yönetim ilkelerinin yerleşmesine, insan haklarının gelişmesine, hukukun üstünlüğünün sağlanmasına, hak arama kültürünün yaygınlaşmasına, şeffaf, hesap verebilir, insan odaklı bir idarenin oluşmasına katkı sağlamaya çalışmaktadır.

6328 sayılı Kanun'un 22'nci maddesi hükmü uyarınca, Kamu Denetçiliği Kurumu, her takvim yılı sonunda, yürüttüğü faaliyetleri ve önerileri kapsayan bir rapor hazırlayarak Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşan Karma Komisyona sunmaktadır. “Karma Komisyon, kurumun yıllık raporunu, ara verme ve tatil dönemleri hariç olmak üzere, iki ay içinde görüşüp kendi kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde özetleyerek bir rapor hazırlar. Hazırladığı bu raporu Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna sunulmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderir.” şeklinde tanımlanmıştır. Ancak 2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Karma Komisyon Raporu 26'ncı Yasama Dönemi'nde görüşülüp sonuçlandırılmadığı ve hükümsüz sayılmadığı için 27'nci Yasama Dönemi'ne intikal etmiş ve bunun üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından Komisyonuza geri gönderilmiştir. Tamamı tutanağa bağlanmış

görüşmeler neticesinde 2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Karma Komisyon Raporu, 6328 sayılı Kanun'un 22'nci maddesinin 1'inci fıkrasının son cümlesi gereğince ivedilikle görüşülmesini teminen, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 77'nci maddesi kapsamında benimsenmiş ve aynen kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, genel istatistiklerden söz edecek olursak 2017 yılında kuruma yapılan başvuru sayısı 17.131'dir. Bu artışta kurumun 2017 yılını Etkin Farkındalık Yılı ilan etmesi ve görünürlüğünü arttırmak için gerçekleştirdiği faaliyetlerin etkili olduğu düşünülmektedir. 2017 yılında yapılan başvuru sayısı 2016 yılına göre yüzde 210'luk artış göstermiştir. 2017 yılında kuruma yapılan başvuruların yüzde 28,04'lük kısmı kamu personel rejimine; yüzde 26,15'i eğitim, öğretim, gençlik ve spora; yüzde 11,40'lık kısmı ise çalışma ve sosyal güvenlik alanlarına ilişkindir. 2017 yılında kuruma yapılan 17.131 başvuru idareler bazında incelendiğinde en fazla başvuru yapılan idare yüzde 15,56'lık oranla Millî Eğitim Bakanlığı olurken bunu yüzde 8,57'lik oranla Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, yüzde 8,31'lik oranla mahallî idareler, yüzde 6,53'lük oranla üniversite ve fakülteler, yüzde 6,51'lik oranla ÖSYM ve yüzde 4,64'lük oranla Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı takip etmektedir. Kuruma başvuruların en fazla yapıldığı il, önceki yıllarda da olduğu gibi yüzde 17,68'le İstanbul olup bunu yüzde 13,52'yle Ankara takip ederken 2016 yılında yalnızca 6 adet şikâyet başvurusu bulunan Şırnak yüzde 5,24'lük oranla 3'üncü olmuştur.

Kuruma yapılan şikâyet başvurularının incelenmesi neticesinde kurumca başvurunun geçersiz sayılması, birleştirme kararı, gönderme kararı, incelenmezlik kararı, dostane çözüm kararı, karar verilmesine yer olmadığına dair karar, ret kararı, kısmen tavsiye, kısmen ret kararı ve tavsiye kararı şeklindeki kararlardan bir tanesi verilmektedir.

Değerli milletvekilleri, kurumun görev alanına girmeyen, şikâyet başvurusunda bulunması gereken kanunun öngördüğü zorunlu hususları bulunmayan, belli bir konuyu içermeyen, yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olan, sebepleri, konusu ve tarafları aynı olanlar ile daha önce sonuçlandırılan başvurular için incelenemezlik kararı verilmektedir.

Kuruma başvuruda bulunulabilmesi için 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda öngörülen idari başvuru yolları ile özel kanunlarda yer alan zorunlu idari başvuru yollarının tüketilmesi gerekmektedir. İdari başvuru yolları tüketilmeden yapılan başvurular için gönderme kararı verilip söz konusu başvuru ilgili idareye gönderilmektedir.

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesi uyarınca, şikâyetçinin başvurusundan vazgeçmesi, şikâyetçi gerçek kişi ise ölümü veya tüzel kişi ise tüzel kişiliğinin sona ermesi, inceleme ve araştırma devam ederken şikâyet konusu hakkında dava açılması durumlarında kurum tarafından karar verilmesine yer olmadığına ilişkin karar verilmektedir.

İnceleme ve araştırma sonucunda şikâyet konusu iddiaların yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde kurum tarafından tavsiye kararı, şikâyet konusu iddianın yerinde olmadığı kanaatine varılması hâlinde ise ret kararı; şikâyet konusu iddiaların bir kısmının yerinde bulunduğu, bir kısmının ise yerinde bulunmadığı kanaatine varılması hâlinde ise kısmi tavsiye, kısmi ret kararı verilmektedir.

Kurumun kuruluş amacı, var olma sebebi dostane çözüm aramak ve bulmaktır. Bu doğrultuda, kurumun yapmış olduğu katkı ve hizmetlerin düzgün ifade edilmesi ve bunun istatistiklere doğru yansıtılması... Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te kurumun kuruluş amacı belirtilmiştir.

Değerli milletvekilleri, ifade etmek istediğim bir diğer konu da Milliyet Hareket Partisinin seçim beyannamesinde yer alan, liderimiz Devlet Bahçeli'nin dile getirdiği, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak kanun teklifini Komisyona sunduğumuz şartlı ceza indirimi ve cezaevlerinin durumudur.

Terörden tutuklular için gayret göstereceğinize 235 bin gariban var cezaevinde, bunlarla uğraşın dedik. Cezaevlerindekiilerin belli bir oranı PKK ve FETÖ'den, kalanları adı suçlu ve kader kurbanı. Canileri, istismarcıları ayıkladıktan sonra, kalanları gözümüzün önüne getirin; bunların büyük bir kısmı çocuk, genç. Cezaevindeki hayat, insan onuruyla pek bağdaşmayan bir hayattır. Bu zemini işledikleri takdirde, Türkiye büyük bir felakete sürüklenebilir; Gezi olaylarından çok daha korkunç ve çok daha gaddar olur; cezaevindeki kader kurbanı olmaktan çıkıp FETÖ'nün, PKK'nın kurbanı hâline gelir. Bir talimatla isyan başlatırlarsa ne olur? Kader kurbanı olan insanları ayıklayıp dışarı çıkarın; Türkiye biraz suçluların, rehabilite olsun. Bu teröristler 2 kişilik-3 kişilik yerlerde tutuluyor. Kader kurbanı olan suçluların koğuşuna birer ajanlarını gönderiyor bu teröristler ve onlar orada fitne yayıyorlar. Cezaevleri, Afrin'de atılan bombalardan daha tehlikeli bir hâl alıyor. İç barışa katkı sağlamak, toplumsal kucaklaşmayı sağlamlaştırmak; cezaevlerinde birikmeleri sadeleştirmek, FETÖ'cü hâkim ve savcılarının tahribatını gidermektir.

“Rahşan affı tekerrür ediyor.” diyorlar, “Alaattin Çakıcı, Kürşat Yılmaz affı geliyor.” diyorlar; acele ve ezbere konuşmayın lütfen. Bu insanları topluma kazandırmak için inisiyatif üstlenmeyelim mi? Baklava çalan çocuğa diklenenler, sıra baklavacı FETÖ'cülere geldiğinde bize ne anlatmak istiyor? Uzlaşma sağlanan suçlarla ilgili gereği yapılsın.

Şartlı ceza indiriminin sosyal boyutlarını da düşünüyoruz; elbette, mağdurların üzerinde yaratacağı travmaları değerlendiriyoruz, adaletin yerini bulmasını istiyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanı “Kişilere karşı işlenen suçlarda devletin af yetkisi yoktur.” diyor. Bu yaklaşımına saygı duyuyoruz ama hukuken temeli olmadığını da biliyoruz. Hedef ve niyet halistir. Cezaevleri pimi çekilmiş bomba gibidir. Partimizin teklifi bir af teklifi değil, şartlı ceza indirimidir. Teklifin istisnaları tek tek sayılmıştır: Devletin güvenliğine karşı suçlar, adam öldürme suçu, çocuk ve kadına istismar kapsamı dışıdır; Atatürk'e karşı işlenmiş suçlar kapsamı dışıdır.

Saygıdeğer milletvekilleri, bu konuşmamın ötesinde İstanbul'la ilgili kısa bir değerlendirme yapıp sözlerimi sonlandıracağım: Tuzla, İstanbul'umuzun 39 ilçesinden biridir. Tuzla sayfiye bölgesidir, çok güzel bir ilçedir. Görmeyenler varsa Tuzla ilçemizi ziyaret edip görmelerini arzu ederim. Tuzla'da bir deri sanayisi ve tersaneler var. Burada kimyasal atıklardan dolayı sorun yaşanmaktadır. Bunların incelenmesi, araştırılması, kurumlar tarafından takip edilmesi; o bölgenin güzelliğini, çevresini bozan, koku yayılmasına sebebiyet veren firmaların ve şirketlerin cezalandırılması gerekir. Çünkü çevre sorunu bir insanlık sorunudur. Çevre, bir medeniyet alametidir. Çevrecilik milliyetçiliktir, çevrecilik bir vatan sevgisidir. Çevreye zarar vermek vatana zarar vermektir. Bu duygularımızı sizlerle paylaşıyoruz.

Son günlerde İstanbul'da hepimizin yaşadığı, Türkiye'nin her yerinde yaşadığı bazı sorunlar da vardır. Dolar 6 lira 50 kuruş civarındayken elektrik, su ve doğal gaz zam geldi; bugün 5 lira 50 kuruşa düştü dolar, bunu dolara göre yükseltmişsek dolara göre de aşağı çekmemiz gerekiyor. Çünkü insanlarımız zor durumda, esnaf sıftah yapmadan dükkânını kapatır hâle geldi. Dün Plan ve Bütçe Komisyonunda güzel gelişmeler oldu. Mobilyada, beyaz eşyada, konutta yıl sonuna kadar vergilerde düşürülmeler oldu. İnşallah, elektrik, su, doğal gazla ilgili de indirimler yapılır. Çünkü kısa zamanlık İstanbul'a gidip geldiğimde, birkaç arkadaşına rastladığımda, 6-7 işletmesi olan arkadaşlarımız elektrige ve doğal gazla yüzde 40'a varan zam geldiğini anlattılar. Onların da şikâyetlerini yüce Mecliste dile getirmeyi bir borç bildiğim için burada sizlere ifade etmek istedim.

Hepinizi en derin sevgi ve saygılarımla selamlıyorum. Yüce Meclise bütçe sürecinde başarılar diliyorum.

Sağ olun, var olun. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi, Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran konuşacak.

Buyurun Sayın Acar Başaran. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben de 2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu üzerine söz almış bulunuyorum grubum adına.

Ama buna gelmeden önce, dün Batman’da aralarında Batman Belediye Eş Başkanımız ve parti yöneticimiz olmak üzere çok sayıda tekrar gözaltı gerçekleşti. Son dönemde özellikle partimize yönelik sürekli bir hâlde bu şekilde operasyonlarla aslında açık bir şekilde bizim siyasi arenadan, demokratik siyasetten uzaklaşmamız için siyasi soykırım operasyonları yapılıyor. Bu saldırıların, bu operasyonların bizi yıldırma amaçlı, bu demokratik siyasetten, Türkiye’yi dönüştürme irademizden vazgeçmeyeceğimizi burada bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Yine, cezaevinde bulunan, tutsak olarak tutulan Hakkâri Milletvekilimiz Sayın Leyla Güven’e ve diğer milletvekili arkadaşlarımıza da en derin saygılarımı sunuyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi, bu kamu denetçiliği raporu üzerinde konuşacağım. Dünya örneklerinden birkaç örnek vererek ve Türkiye’de niye bu sistemin -raporda da açıklanacağı üzere- tutmadığını biraz ifade etmek gerekiyor çünkü 300’e yakın bir başvuru sonuçlandırılmış burada ve bunun sadece bir kısmında tavsiye kararına uyulmuş ama genel itibarıyla ne kurum idareye tavsiyede bulunabilmiş ne de idare bu tavsiyeleri yerine getirebilmiş. Bunun temel nedenlerini belki irdelemek ve bunlara çözüm yolları bulmak gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, bir defa biz buna “kamu denetçiliği” deyip başına “kamu”yu yerleştirdiğimiz anda dünyadan bakış açısı olarak ayırdığımızı gösteriyoruz çünkü dünyadaki örneklerin hiçbirinde tanımlama olarak bile böyle tanımlanmıyor, “yurttaş koruyucusu” “sivil halklar savunucusu” “halk avukatı” “yurttaş hakları savunucusu” gibi, aslında daha çok halkı, yurttaşı, vatandaşı önceleyen bir tanımlamayla başlıyor. Bir defa biz, dediğim gibi, her defasında önce kamunun ne kadar güçlü olduğunu, öncelikle kamunun yanında yer aldığımızı kelimelerle, sonra da davranışlarımızla maalesef ki sürekli olarak göstermiş oluyoruz.

Yine, kendilerinin de ifadesi olarak şimdi Kamu Denetçiliği Kurumunun gerçekten ya da işler hâle gelebilmesi için bir hukuk ilkesi ya da demokratik standartlarda bir ülkenin olması gerekiyor. Maalesef Türkiye özellikle son 15 Temmuz darbe girişiminden sonra ilan edilen OHAL’le beraber artık demokratik bir hukuk devleti olma iradesinden vazgeçmiş gibi görünüyor. Daha çok OHAL kararlarıyla ya da şu anki mevcut yeni sistem değişikliğiyle tek bir kişinin aldığı kararla bütün toplumun şekillendirildiği tek kişilik bir rejimle idare ediliyor. Bir defa burada ne demokrasi kalmış oluyor ne de hukuk devleti diye bir şey. Bir örnek vereceğim niye hukuk devleti olmadığıyla ilgili.

Konuşmamın başında da söylemiştim değerli arkadaşlar, Batman’da dün bir operasyon oldu. Ama bundan yaklaşık bir ay önce yine bir operasyon olmuştu. Gerçekten bunun aslında bir kara mizah olarak geçmesi gerekir. Yani televizyonda izlese hepimizin belki biraz güleceği, biraz “Acaba mı?” diyeceği bir vakayı sizinle paylaşmak istiyorum: Batman’da bizim HDP’li seçmenlerimizin birinin evine baskın yapıldı polisler tarafından, evde anne, baba ve çocuk bulunuyor. Şöyle bir şey söylemiş polis: “Üçünüzden birini alacağız siz kendi aranızda karar verin.” Yani hukukun geldiği aşamadan söz ediyorum. Aileye, evet, gözaltına alınma, tutuklamada bir irade gösterme serbestisi vermişiz, bir tek

bu serbestlikleri var, tutuklama özgürlüğümüz var Türkiye’de artık, konuşmama özgürlüğümüz var, bu kadar. Baba doğal olarak kendisi talip olmuş gözüne alınmaya ve o baba tutuklandı. Hukukun geldiği yerden söz ediyorum. Onun için, Türkiye’de bir demokratik hukuk sistemi olmadığı için bu kurumun da işler olmasının çok zor olduğunu düşünüyoruz.

Yine diğer ülkelerde bu kurumun varlığında idareler kendilerine yapılan tavsiyelerde... Orada da genel itibarıyla -yani bazı ülkelerde farklı ama- kararları tavsiye niteliğindedir. Ama orada yapılan tavsiyeler o kurum tarafından ciddiye alınır çünkü kendisinin halka karşı haksız davranışlar sergileyen, halka karşı özgürlükleri ya da hakları kısıtlayan bir idare olarak tanımlanmasını istemez. İşte bu da demokrasiyle bağlantılı bir şeydir. Orada şöyle tanımlanır hatta: Pençesiz şahin olarak tanımlanır ya da bağırmanın ama kaşını çatan bir kurum olarak tanımlanır. Yani, aslında, dediğim gibi, bağlayıcılığı olmayan ama ahlaken, ama toplumsal olarak bağlayıcılığı olan bir kurum. Bizim burada idarenin birçoğu cevap verme gereği bile duymuyor çünkü kendini bu konuda sorumlu hissetmiyor. Değerli arkadaşlar, zaten biz tek kişilik bir sisteme geçtikten sonra... Siz “Cumhurbaşkanlığı” diye böyle güzellemeler yapıyorsunuz ama komisyon döneminde başkanlık mı, Cumhurbaşkanlığı mı daha siz de karar verememiştiniz. Hâlâ karar veremiyorsunuz. Hatta size bağlı havuz medyası da karar veremiyor; bir “başkan” diyor bir “Cumhurbaşkanı” diyor, artık kendilerinin de kafası karışık bir durumda. Bu tek kişilik sisteme geçtiğimiz zaman zaten idarenin, yürütmenin en başındakilerin Meclise karşı bir hesap verebilirliği kalmadı, bırakın kurumları, bırakın, bir hesap verme iradesi ya da hesap verme gibi bir hissiyat içerisinde değiller. Onun için, bu yürütmenin Meclise hesap vermediği bir yerde artık kurumların gelip burada hesap verebilirlik durumunda kendisini hissetmediğini görüyoruz. Zaten vermemişler de hesap, “Biz böyle uygun gördük, yaptık. Bizim söylediğimiz üstüne de söz yoktur.” diyorlar.

Şimdi, bir de bu kurumun risk alanlarının tespiti ve bu yöndeki çalışmalarının da çok sorunlu olduğunu düşünüyoruz. Değerli arkadaşlar, ben sadece buradaki raporu değil, oturdum, şurada 500 küsur sayfalık bir rapor var, onu da inceledim. Ama zor olmadı, onu söyleyeyim; fotoroman minvalinde bir şey çünkü birçok yerde yapılan ziyaretler vesaire var ve bu kurumun topluma tanıtılması meselesi var. Ama bu tanıtılma kimin eliyle yapılıyor? Bakın, size bir örneğini vereyim: Uluslararası Ombudsmanlık Zirvesi’nde AKP Genel Başkanı konuşuyor ve o dönem, tabii, Afrin işgali daha olmamış, Afrin’e operasyon daha ortada yok, orada nasıl bir operasyon olacağını anlatıyor. İnsan hakları ya da hakları koruyan bir mekanizmanın konferansında bunları söylüyor. Yine, o dönem Kürdistan federe bölgesindeki bağımsızlık referandumunun arifesi parmak sallıyor oradaki halka; bırakın yani içindeki haklardan söz etmiyorum ya da insanlara sürekli yapılan tehditleri geçtim artık, oraya parmak sallıyor, “Bunu kabul etmeyeceğiz.” diyor. Bu, bu zirvede yapılıyor değerli arkadaşlar. Bu sistem, bu kurum bu şekilde tanıtılıyor topluma ya da bu kurumun toplantılarında, konferanslarında, hepsini tek tek inceledim... Yapılan geziler şöyle: Genelde iktidara yakın kurumlar, iktidara yakın şahısların ziyareti gerçekleştirilmiş. Mesela bu risk alanları, bu son süreçteki en büyük risk alanlarından biri neydi? Atanan kayyumlardı ama kurumumuz gidip kayyumu ziyaret etmiş. Peki, insanlar nasıl bu kuruma güven duyup gelip başvuru yapacaklar? Diyelim ki belediyeden haksız yere işten atılan insanlar ya da kayyumdan sonra haklarının ihlal edildiğini düşünen insanlar, Kayyumla poz veren bir kuruma, bir başdenetçiye niye başvuru yapsınlar, sorarım? Ben olsam başvurmam. Ya da Trabzon’da yine aynı minvalde bir tanıtım toplantısı var, İçişleri Bakanı çağırılmış, o konuşuyor. Değerli arkadaşlar, İçişleri Bakanı valinin üstü, Emniyetin, Jandarmanın üstü. Peki, bu insanlar bu alanlardan gelen ihlaller konusunu ya da uğradıkları haksızlıkları niye gelip bu kuruma iletinler? Nasıl bir güven hissedecekler? Nerede bu kurumun tarafsızlığı, bağımsızlığı? Nerede hiç kimseyle bir bağının olmayacağı ilkesi? Bu yok. Çok açık bir şekilde iktidarla sürekli poz verme hâlinde. Bir örneğini daha vereyim.

Değerli arkadaşlar, 2017 yılında kadın konferansı yapıldı hatırladığım kadarıyla İnsan Hakları Komisyonunda, AKP'li ve diğer muhalefet partilerinin de üyeleri çağrıldı. Talebime rağmen o toplantıya konuşmacı olarak kabul edilmedim, talebime rağmen. Şimdi, bu kurumun tarafsız ve bağımsız olarak hareket edeceğine kimi inandırabiliriz? Bunu sormak isterim.

Şimdi, bu risk alanlarından birkaçını daha söyleyeceğim size değerli arkadaşlar: Şimdi, bu risk alanlarından, yine özellikle sokağa çıkma yasaklarından sonra illa şehirlerin abluka altına alınıp çok fazla ihlalin yaşandığı dönemlere dönelim. Birçok şehir yerle bir edildi; işte, Sur, Cizre, Şırnak vesaire. Ve orada mülkiyet hakkı tamamen ihlal edilerek binalar dikildi, insanlar yerlerinden edildi. Yani eğer bu kurum gerçekten toplumun sorunları karşısında eğer halkı kamuya karşı koruma ya da işte, çözümleyici güç olma iradesini sergileyecekse bu yerlere gidip oradaki insanların bu kuruma başvurusunu sağlaması gerekiyordu. Birçok insan şu anda en temel hakları olan mülkiyet hakkından yoksun bir şekilde.

Yine bir örnek vereyim arkadaşlar, yine bir risk alanından söz edeyim: Özellikle OHAL sürecinde cezaevleri büyük bir hak ihlalleri merkezlerine döndü; ya, bunun çokça örneği var. Yani bu kuruma gelen talepler aslında devede kulak bile diyemeyeceğimiz kadar az. İnsan Hakları Derneğine ya da başka kurumlara gelen taleplerin ne kadar geniş olduğunu görebiliyoruz.

Peki, bizim kurumumuz mesela İnsan Hakları Derneğiyle görüşmeyi hiç düşünmüş mü, bu diğer kurumlara görüşme yanında ya da cezaevlerinde kuruma başvurunun geliştirilmesini sağlamaya yönelik bir irade gerçekleştirilmiş mi? Hayır. Ee, var kısmi başvurular ama çok sınırlı düzeyde. Bana bile -odama bazen onlarca, yüzlerce mektup- bu 2016 döneminde, özellikle OHAL'in olduğu dönemde mektuplar geldi cezaevindeki ihlallerle ilgili.

Peki, bu kurum bir de şunu yaptı mı? Cezaevinde okuma yazma bilmeyen bir sürü insan var. Bunların buraya başvurusuyla ilgili herhangi bir girişimde bulundu mu? Hayır.

Şimdi, bir başka risk alanından söz edeceğim, çokça risk alanı var; yine OHAL sürecinde kanun hükmünde kararnamele ilgili olarak.

Şimdi, bu kanun hükmünde kararnamelerden en fazla etkilenen kurum EĞİTİM-SEN idi. Birçok kuruma ziyaret yapılmış. Mesela, EĞİTİM-SEN'e hiç gidilip oradaki sorumlular dinlenmiş mi ya da yönlendirilme sağlanmış mı? Hayır. Yani aslında bir kurum var; mış gibi yapıyoruz ve demokrasibilik oynuyoruz.

Değerli arkadaşlar, öncelikle gerçekten bakış açımızı değiştirmemiz gerekiyor; yani bu kürsüde de ben çokça ifade ettim. Emek var, hiç sorgulamıyorum; emek vardır ama bakış açısını, demokrasiye bakış açımızı, hak ve özgürlüklere bakış açımızı durduğumuz yerden değerlendirmeyelim.

Şimdi, bu kurumun üyelerinin birçoğuyla ilgili de birkaç cümle söyleyip geçeceğim. Kişiselleştirmek değil ama çoğu AKP kökenli yani AKP il başkanlığı, AKP'linin akrabası. Bu, tamam, çok bağımsız, tarafsız kararlar da verebilirler ama yarattıkları algıdan söz ediyorum. Toplumda güvenilmez, itibarsız bir kurum olarak görünüyor. İtibarı sağlamak da gidip büyük büyük, şaşaalı binalarda konferanslar vermekle, valilerle, kayyumlarla, İçişleri Bakanlığıyla, Cumhurbaşkanlığıyla poz vermekle olmaz; gerçekten, toplumun sorunlarını çözme idaresiyle olur. Bunun olmadığını, dediğim gibi, görüyoruz.

Şimdi, bir risk alanından daha söz edip bitireceğim, az kaldı zaten: Kadınlar yine bu sürecin en büyük risk alanlarıydı. Bunu muhalefet partisi milletvekili arkadaşımız da söyledi. Ben kurumun sitesinden de takip ettim, kadınlarla ilgili 6 tane karar var ama hiçbirisi kadınların yaşadıkları esaslı sorunlarla ilgili değil; hiçbirisi cinsiyetçi söylemler, cinsiyetçi yaklaşımlarla ilgili değil; sosyal yardımlar vesaireyle ilgili.

Şimdi, biz Türkiye’de özellikle on altı yıllık AKP iktidarı sürecinde cinsiyetçiliğin nasıl arttığını, bunun hem sözlerle hem toplumda nasıl yaygınlaştırıldığını da çok net görüyoruz. Buradaki kadın milletvekilleri, iktidarından muhalefetine hepsi de aslında kendi yaşamlarından da bu cinsiyetçi yaklaşımlara, bu cinsiyetçi saldırılara maruz kalıyorlar. Yani kadına yönelik şiddet bu kadar artmışken, günde en az 1 kadın şiddete maruz kalıp bir ay içerisinde neredeyse 50 kadın katledilirken kadınların çoğu o düzeltmek istediğiniz, yine düzenlemeyle haklarını geri almaya çalıştığımız nafakasını alamazken, kadınların birçoğu hem çalıştığı iş yerlerinde hem ailenin içerisinde şiddete, sistematik bir şiddete maruz kalırken yine gözaltında, cezaevlerinde sistematik olarak kadın kimliklerinden, kadın olmalarından dolayı saldırıya maruz kalırken sadece 6 örnek karar gördüm, daha fazlası varsa bize açıklayabilirler ama demek ki kadınlar açısından da bir umut değiller kendileri.

Şimdi, nasıl düzenlenebilir değerli arkadaşlar? Bir defa, bu kurumun -bir yasa koyucu olarak buradayız- gerçekten itibarlı bir hâle getirilmesi gerekir. Ama dediğim gibi, öncelikle bizim demokrasiye, hukuka bakış açımızı da düzenlememiz gerekiyor, o bakış açısını düzeltmemiz gerekiyor. Kurumun itibarlı hâle getirilmesi gerekir; bunun yanında, idarenin, bunun halkın hizmetindeki mekanizma olduğunu bilmesi gerekir. Yine devletin, halkın talepleri ya da halkın çıkarı için hareket edecek olan mekanizma olduğunu farkında olması gerekir. Devlet vatandaşına düşmanlık etmez. Devlet vatandaşından intikam almaya çalışmaz. Şu anda böyle bir süreç yaşıyoruz. Her alanda iktidar, devlet, bu toplumdaki, halktan intikam alma iradesiyle, yaklaşımıyla hareket ediyor. Bundan vazgeçmesi gerekiyor ve bu toplumun sorunlarını çözmesi gerekiyor. Cezaevi sorunları, kadına yönelik şiddet ve kadın hakları sorunları, çocuk hakları sorunları...

Bakın, istismanın bu kadar arttığı bir süreçte çocuklarla ilgili öncelikli olarak çalışmalar yapması gerekiyor bu kurumun. Hani belki çok anlam yüklediğim düşünülebilir ama aslında, gerçekten hukuk devletlerinde, gelişmiş hukuk, demokratik hukuk devletlerinde bu kurum toplumu değiştiren, dönüştüren, idareyi de frenleyen bir mekanizma olarak duruyor. Belki onun için daha fazla çalışmamız gerekiyor değerli arkadaşlar.

Şimdi, dediğim gibi, bir, itibarlı hâle getirmek gerekiyor ve inisiyatifli hâle getirmek gerekiyor. Üçüncüsü: Gerçekten tarafsız, bağımsız bir hâle getirmek gerekiyor. Eğer biz bunları gerçekleştirmezsek değerli arkadaşlar, biz 100 tane daha kurum kuralım, ismi başka başka olsun; bin tane kurum daha kuralım, ismi başka başka olsun; yasaları değiştirelim, mevzuatları değiştirelim ama çözüm olmuyor, çözüm olmadığını gördük. İnsan Hakları Kurumunu kurduk daha öncesinde, bir çözüm olmadı çünkü insanlar buraya başvurduğunda sorunlarının çözülmeyeceğini biliyor. Yine, Kamu Denetçiliği Kurumunu açtık ama bir işe yaramıyor çünkü insanlar sorunlarının burada çözülebileceğine inanmıyor. Eğer gerçekten çözüm irademiz varsa, burada, Meclisteki bütün gruplar olarak ortak bir irade sergileyelim. İşte, buradaki bütün sorunların çözüm, yol ve yöntemi bu Meclisin kendisidir. Kanunlardaki değişiklikleri yapacak güç biziz.

Bakın, cezaevlerinden çokça sorun geliyor bize, kendilerine de gitmiş infaz meselesiyle, denetimli serbestlik meselesiyle ilgili olarak. Cezaevi idaresi hiç umursamamış tabii, dilekçesini bile işleme koymamış mahpusun. Ama şu anda denetimli serbestlikle ilgili büyük bir sorun var, büyük bir kriz var ve bunu çözecek güç, kendi tavsiyeleriyle bu Meclisin kendisidir. Sosyal medya üzerinden propaganda yapanlara dahi “Örgütle bir bağım yoktur.” dilekçesi imzalatılmaya çalışılıyor değerli arkadaşlar. Şimdi, eğer bir örgüte üyeyse bununla ilgili bir karar olması gerekiyor ama sadece propagandayla ilgili olanlarda bile böyle bir dilekçe imzalatmaya çalışılıyor. Bu dilekçeyi imzalamayan kişilerin talepleri ilgili yerlere bile iletilmiyor. Bu, bu raporda da açık bir şekilde yazılmıştır. Bunun çözüm gücü burasıdır, Meclisin kendisidir. Eğer biz gerçekten bu iradeyi sergilersek bütün bu sorunların karşısında

çözüm gücü olabiliriz diye düşünüyorum. Ama öncelikle, lütfen hukuku, adaleti, demokrasiyi sadece kendimiz için istemeyelim. Hukuk, adalet, demokrasi hepimiz ortak paydada bulduğumuz zaman olur. Hukuk bir kesime başka, bir kesime başka şekilde uygulandığı müddetçe tarafsız ve bağımsız olmaz. Demokrasi, bir kesimin sürekli konuştuğu, diğerlerinin sustuğu ve ezildiği müddetçe demokrasi olarak tanımlanmaz. Onun için, demokratik bir hukuk devletine yakışır bir şekilde buradaki sorunları ve daha fazlasını konuşup çözüm bulalım diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şimdi Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Manisa Milletvekili Özgür Özel.

Buyurun Sayın Özel. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Kamu Denetçiliği Kurumunun Değerli Başkanına, yöneticilerine, temsilcilerine, bugün salonda olmasa da bu kurumda emek veren tüm çalışanlarına emekleri için teşekkür ediyor, onları saygıyla selamlıyoruz Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına.

Kamu Denetçiliği Kurumu, ülkenin yargısının FETÖ'ye teslim edildiği 12 Eylül 2010 referandumunda ne bizim ne herhangi bir muhalefet partisinden karşı çıktığı ancak ayrılın, bunlar Meclisten kendiliğinden geçsin dediğimiz ama FETÖ'nün HSYK'yı ele geçirmek başta olmak üzere üç tane zehirli maddesinin etrafına şeker olarak bulanmış maddelerden biriydi. Biz, Mecliste hep birlikte kabul edelim dedik. “Yok, biz bunu şeker olarak bulayacağız, FETÖ yargıyı ele geçirsin, HSYK düzenlemesi geçsin.” diye o zehrin etrafına bulandı. 29 Haziran 2012 tarihinde Resmî Gazete’de yayınlanan 6328 sayılı Kanun’la da yürürlüğe girdi.

Dünyada en bilindik adıyla “halkın avukatlığı”nı yapması gereken bir kurumdur. İsminde “Kamu Denetçiliği Kurumu” olması aslında kamuyu denetlediği algısı ama isimle birlikte bilinçaltına kazınan mesaj yine bir tarafının kamu olmasıdır. Zaten bağımsız da değildir. Birazdan daha bağımsız olması ve neler yapması gerektiği konusunda geliştirici önerilerde bulunacağız.

Sayın Şeref Malkoç, kurumun 2’nci başdenetçisi. İlk başdenetçi Mehmet Nihat Ömeroğlu’ydu. Sayın Malkoç, hem raporun çıktığı aşamada -bu raporun Mecliste görüşülmesini talep ettiğimizde- gösterdiği duyarlılıkla hem rapordan yararlanırken kamuoyuna yaptığımız açıklamalarda dönerek doğrudan bilgi vermesiyle hem de gruplara yolladığı bilgi notuyla kendisinden beklenen ve bizim de memnuniyet duyduğumuz bir iletişim kanalını açık tutmaktadır.

Bu, özellikle İsveç’te, Batı Avrupa’da son derece iyi işleyen, iyi sonuçlar veren ve vatandaşın hak arama mekanizması, hak arama kültürü açısından da son derece yerleşmiş bir uygulamadır. Bu kültürün Türkiye’de yerleşmesine ilk günden beri pozitif katkı sunmaya çalıştık. Tabii ilk yıllarda hiç iyi gitmiyordu, hem kararlara uyulma oranıyla hem de Meclisin kendi adına denetim yapmakta olan bir kurumu ciddiye almaması söz konusuydu. Hatırlayanlarımız olacak, biz bu sene ocak ayı içerisinde yanılmıyorsam, 2016, 2015, 2014 ve 2013’teki raporları, her biri bir sonraki yıl sona ermeden görüşülmesi gereken raporları, dört yılın raporunu bir seferde burada görüştük ve üzerinde birleştiğimiz nokta da şuydu: Ben söz aldım ve bunun bir daha tekrar edilmemesini ümit ettiğimizi söyledim, bütün gruplar ayrı ayrı söz aldılar. Sayın Belma Satır’ın da o gün tutanaklardaki ifadeleri bugünü işaret ediyordu. Biz ana muhalefet sorumluluğuyla ve denetim yetkileri budanmış bir Mecliste, Meclis adına denetim yapan bir kuruma çok daha fazla sorumluluk düştüğünün de bilinciyse, bütçe sevk edilip de yavaş yavaş artık Mecliste bu yılın son gündemi olan bütçe yaklaşırken, konuyu hem Sayın Şeref Malkoç’la görüştük hem basına açtık hem de Sayın Binali Yıldırım’a yazılı olarak başvurduk. Şimdi, bu başvurular cevapsız kaldığında, duyarsız kaldığında eleştiriyoruz. Bu başvurumuza karşı hem iktidar partisinden grup başkan vekilleri hem Sayın Malkoç hem Binali Yıldırım olumlu tepki verdiler ve bugün buradayız, bu raporu görüşüyoruz.

Tabii, nasıl bir kapsam, nasıl bir yük, nasıl bir alan olduğuna bakmak için raporu rakamlarla değerlendirdiğimizde, 2013'ten itibaren bugüne kadar 52.486 başvuru olmuş, bunların 17.131'i bu raporumuza konu yılın içinde olmuş. Tabii, kurum bunlara doğrudan "kabul" ya da "ret" kararı vermiyor, çok sayıda verdiği karar var; başvuruyu kabul etmeyebiliyor, geçersiz sayabiliyor, birleştirme kararı alıyor, gönderme kararı alabiliyor, incelenemezlik kararı alabiliyor, dostane çözüm kararı alabiliyor ve üzerinde çok konuştuğumuz "kabul/ret" ya da "kısmen kabul/kısmen ret" kararlarını alabiliyor. Bu sene 245 tane başvuruda tavsiye kararı almış. Daha doğrusu "kabul" yerine "tavsiye" kavramını kullanmak lazım. 353 tane başvuruya "ret", 177'sine de "kısmen kabul/kısmen ret" kararı vermiş.

Tabii, Kamu Denetçiliği Kurumu gibi kurumların performansı kararlarına uyulma oranlarıyla ölçülüyor. Bu, geçmişte korkunç düzeydeydi; yüzde 15'ler, 20'ler, 27'ler. Bu dönem raporda "uyma oranı" olarak ifade edilen oran yüzde 65 olarak ifade ediliyor. Dünya ortalaması yüzde 75-80 arası. Yani alınan yol önemli ama daha katedilecek çok yol var ve bizim yüzde 65'e de itirazımız var. Çünkü yüzde 65 hesaplanırken kurum kendisinin aldığı tavsiye kararlarına uyma oranını alıyor. Oysaki kurumun başvurduğu idare mercilerinde, kurumun yapmış olduğu uyarıya karşı, daha doğrusu kendisine yollanan dosyaya, istenen bilgiye tamamen tepkisiz kalanlar var yani kuruma karşı ölü taklidi yapan ya da kurumu hiç hükmünde gören, yok hükmünde gören idare var. Onu da katarsanız eğer yani kurum çabalamış ama idarenin baştan tepkisizliğinden dolayı bir sonuç alınamayanları kattığımızda uyulma oranı yüzde 53,5'a düşüyor. Yani 422 tavsiye kararı var, 349'una idare yanıt vermiş, 226'sına uymuş. O zaman 349'un yüzde 65'i 226'dır ama sizin tavsiye kararınız 422 ise uyulma oranı gerçekte yüzde 53,5'tur, bunu görmek lazım. Alınması gereken yol çok. Alınan yol önemli ama daha yolun yarısına bile gelebilmiş değiliz, yüzde 80'ler yakalanmadan asla ve asla bu kabul edilemez.

Bundan sonraki süreçte birkaç karara dikkat çekmek istiyorum. Olumlu bulduğumuz... Yani kurumu niye önemsiyoruz, niye üstüne titriyoruz? Muhalefet olarak, aslında çok daha sert eleştirileri hak eden bu iktidarın uymadığı kararlarını veya bu kurumun atamalar döneminde, Ombudsman seçimi döneminde iktidarın iş birliği yapmamasını, normalde gelişkin bir demokraside... Mesela Cumhuriyet Halk Partisi diyor ki: "Biz kesin hesap komisyonu kuracağız, başkanının ana muhalefetten olmasını isteyeceğiz." Bu, bizim seçim programımızda var, vaadimiz bizim. Oysa biz kamu denetçilerini seçeceğiz; başdenetçi de tüm denetçiler de -geçmişte "ak'budsmanlar" diye, "ak denetçiler" diye de eleştiri almıştınız- o yöntemle, müzakeresizlikle veya her gruptan birer kişi alarak değil -hadi başdenetçi çoğunluğa göre olsun- "Hepsi olsun, benim olsun." mantığıyla oluşturuluyor. Ama biz üstüne titriyoruz kurumun. Niye titriyoruz? Mesela, kararlarından bir tanesi, kurum demiş ki: "Hâlen gündemimizde, çocuk teslimi icra daireleriyle olmasın." Bugünlerde çözülmeye uğraşılıyor, düzenlemeler yapıldı. Kurumun bu uyarısından sonra atılan adım önemli. Boşanmış anne-baba gününde çocuğu vermediği zaman icra daireleri devreye giriyordu. Bu sorunun çözümüne bu kurum katkı sağlamış. Diğer olumlu bir örnek olarak söyleyelim: Namık Kemal Üniversitesi Rektörlüğü öyle bir ilan vermiş ki bir kişiyi tarif etmiş. Kurum da başvuru sonucunda "Bu, kişiye özel ilandır." demiş ve bu konuda bir düzleme sağlamış. Bu da son derece önemli.

Peki, uyulmayan neler var? İşte, uyulanlar önemli ama uyulmayanlar çok kritik. Kurum, sözlü mülakatlarda nesnellikle ilgili Adalet Bakanlığına kritik uyarılarda bulunuyor yani diyor ki kurum: "Siz hâkim ve savcı alırken objektif kriterler değil, nesnel kriterler değil, sübjektif kriterler belirliyorsunuz." Zaten sahada da bu var ve deniyor ki: "Adalet ve Kalkınma Partisiyle bir bağ, bir irtibat, bir iltisak, bir yerden torpil yoksa hâkim, savcı olamıyorsun."

Olanlara bakınca çok doğru. Ben bir olmayan hikâye anlatacağım size: Bu hikâyeyi nereden yakaladık, nerelere kadar geldi, bir görün, bir dinleyin. Bunu, bir vicdan muhasebesi yapmak için önemsiyoruz. Genel Başkanımızla birlikte bir kadın cezaevinde ziyaretteyiz 8 Martta. Belli bir yaşta, oranın emekçisi olduğu bilinen, etrafındaki tüm personel tarafından saygıyla karşılanan -eski adı gardiyan- bir kadın infaz koruma memuru. Kadının hikâyesi şu: Bir taneçik oğlu var. Oğlu daha 3-4 yaşlarındayken baba ölüyor. Bir maaşa kalıyor, o maaşla oğlunu büyütmeğe başlıyor. Bu oğlan bu imkânsızlıklar içinde, hayata annesinin verdiği tutunma mücadelesine katkı vererek ve ondan feyzalarak öyle bir çalışkan oğlan oluyor ki her sınıfı geçiyor ve okul birincisi kontenjanından Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazanıyor. Orada da durmuyor -ama imkânları da yok- orada durmadığı gibi danışmanlık görevleri yapıyor, başka işlerde çalışıyor, okula gidiyor geliyor, koşturuyor ve hukuk fakültesini dereceyle bitiyor. Bir tane hayali var; o, çocukluğundan beri gördüğü hâkim, savcı amcalardan bir tanesi olacak. Sınava giriyor, ilk sınavda 20 bin kişiden 1.800'üncü oluyor, mülakata çağrılıyor, eleniyor. Hırs yapıyor, bu sefer daha da çok çalışıyor, bu sefer 20 bine yakın kişiden veya on binlerce kişi içinden 200'üncü oluyor ve tekrar mülakata girecek ama çok umutsuz ve bundan biz haberdar oluyoruz. Bu dönemde hakikaten subjektif kriterler var. Biz bir hakkın teslimi için subjektif kriterlere teslim olup öyle, gizli kapaklı değil, resmî randevu alıyoruz; Veli Ağbaba'yla birlikte, Adalet Bakanı müsteşarına durumu daha detaylı anlatıyoruz. Müsteşar diyor ki: "İyi ama Bakan Bey'in de haberinin olması lazım." Müsteşar yardımcısı Manisa'nın Demirci'sinden diye duyuyoruz, atanıyor; ona telefon açıyoruz, bu durumu anlatıyoruz, "Bakan Bey'in haberi var mı?" diyorlar; çok önemli. Hiç erinmedim; hiç sevmem oradan muhalefet milletvekilleri Bakana gitsin, bir seçmenim, bir akrabam, eşim dostum için ömrümde yapmadım; bu çocuk için kalktım gittim, bütün hikâyeyi anlattım. Çocuğun ismini de vereyim, tutanağa geçsin, adı "Hüseyin Can." Soyadı "Can", kendi bir can. Bu arkadaşın bugüne kadar tespit edilebilen bir tane kusuru var, bu çocuk Alevi ve bu çocuk bu yüzden atanmadığını düşünüyor.

Bu çocuk FETÖ'cü olabilir mi? Annesi hâlen daha Sincan Kadın Cezaevinde, FETÖ'cü olsa atardınız anasını çoktan. Bu çocuk, örneğin bir başka terör örgütüyle irtibatlı olabilir mi? Öyle olsaydı herhâlde bu çocuk bugüne kadar geldiği durumda devletin bir yerde bir hışmına uğrardı, bir şekilde bir süzgece takılırdı.

Verdik, Sayın Bakan aldı, cebine koydu, koyuş o koyuş. Sonuç açıklandı, Hüseyin Can yine atanmadı.

Şimdi, bu, subjektif kriterler meselesi, artık, 4 yaşından buraya kadar gelmiş, sizin Adalet Bakanlığının ekmeği kursağından geçmiş, bir daha geçmemiş, hiçbir suçu olmadığı annesinin görevine devamından belli bir küçücük Hüseyin Can'ın hayalleriyle oynuyor bu sistem. Ama bu biraz da aile içi bir mesele olsun be Sayın Başdenetçim, damada bunu bir anlatın. Hani damat ile kayınpederlerin ilişkisi var ya, Adalet Bakanı da damadınız, bunu böyle baba-oğul olarak bir kenara çekin, anlatın, deyin ki: "Burada Kamu Başdenetçisini sizin kurum dinlemedi. Bu rapora uymadın, subjektif kriterler dedim, objektif kriterler koymadın ama şu hikâyeyi sana 50 kere anlatmışlar." Demek ki aşılamayan bir şeyler var, bunların görülmesi gerekiyor.

Millî Savunma Bakanlığı bünyesinde çalışan personelin ücretlerinin son derece düşük olması gibi fazla mesailerinin ücretlendirilmemesi eleştirildi, uyulmadı. Uyulmayan onlarca karar var ama bizim eksik gördüğümüz bir başka yer daha var. O de nedir? Bir OHAL dönemi oldu, OHAL döneminde inanılmaz haksızlıklar, inanılmaz adaletsizlikler oldu. Suçun şahsiliği ilkesi ayaklar altına alındı ve

insanların gelecekleriyle oynandı. Gün geldi, mahkeme “Suçsuzsun.” dedi, hâlen daha görevine iade edilemeyen mahkemece suçsuzluğu kanıtlanmış mağdurlar var. Bu konularda Kamu Denetçiliği Kurumunun kendi görev tanımı noktasında daha cesur olması gerekirdi diye düşünüyoruz.

Bugün yukarıda Sağlık Komisyonunda bir 5’inci madde var, deniyor ki: “Bu FETÖ terör örgütü sebebiyle memuriyetten ilişkisi kesilmiş doktorlar, diş hekimleri...” Ama haklarında bir ceza yok, kovuşturma yok; zaten ceza olsa ilgili meslek kanunu gereğince bir yıldan fazla ağırlaştırılmış ceza aldığında mesleğini yapamıyor. Diyorsunuz ki: “Sosyal Güvenlik Kurumuyla da sözleşmeli herhangi bir hastanede çalışmayacak.” Yani ağaç kökü yemeyi, o konudaki formülü doktor ve diş hekimleri için uyguluyorsunuz. Burada bir tehlike var, bu konu hepimizin ilgi alanında. Kediye köşeye sıkıştırırsan yüzünü cırmalar. Ceza almamış, doğrudan karışmamış; bir okuldan, bir dershaneden, bilmem neden ihraç olmuş, şimdi “Diplomayı yakayım, kursağından ekmek geçmesin.” deniyor. Bu sistem, bu mantık hırsız üretir, bu mantık gaspçı üretir, bu mantık düşman üretir, Allah korusun, suikastçı üretir. Artık şunu yapmayın: “Fılanca olduktan sonra bana yaşam şansı yok.” diye düşünmeye başlarsa insanlar devlete düşman yarattırın. Bu yüzden bu işler hem Kamu Denetçiliğinin hem hepimizin... Bugün yukarıda yapılmakta olan o yanlışa aşağıda bir bakmak lazım. “Kamu Denetçiliğini eleştireceksin, tek hakkın var.” derlerse “Dat” diye basarım, cevap veririm -“Yüz kişiye sorduk, 80 küsuru şunu dedi.” diyordu ya Erol Evgin- “Cumartesi Anneleri meselesine duyarsızlık.” derim. Cumartesi Anneleri bugünün meselesi değil, 1980 darbesinin o kirli, kara döneminin, 1990’ların beyaz Toroslar döneminin meselesi. Genel Başkanımız bir söz verdi, dedi ki... Bu iktidar dönemi Cumartesi Annelerinde en ayıplı dönem. Niye? Cumartesi Annelerine Galatasaray Meydanı’nı kapattılar. Seslerini yıllarca, barışçıl bir şekilde duyuruyorlardı orayı kapattılar, ağızlarını kapattılar, göz yaşartıcı gaz sıktılar, portakal gazı sıktılar, o anaları bir kere daha ağılattılar. O analara bizim bir sözümü vardı: Sesiniz Meclis kürsüsü olacaktır. O günden beri Genel Başkanımız... O sözü sürdürüyorum. Bu hafta Cumartesi Annelerinin -örnek olması açısından okuyorum, rastgele seçiyoruz, en acıklısını değil- okumaya çalışıp da üzerine gaz yediklerini anlatıyoruz, “709’uncu haftada, gözaltında kaybedilişinin 27’nci yılında Hüseyin Toraman’ı unutmamak.” diyorlar. 24 yaşında Hüseyin Toraman, 22 Ekim 1991 sabahı İstanbul Kocamustafapaşa’daki evinin önünde silahlı, telsizli, sivil giyimli kişiler tarafından 34 ATZ 56 plakalı beyaz Torosa zorla bindirilerek kaçırılıyor. Görgü tanıkları polisi arayarak olayı anlatıyorlar ve silah zoruyla kaçırma ihtarında bulunuyorlar. Tanıklardan bilgi alan polisler, bir esnafın iş yeri telefonundan yaptıkları görüşmeler sonrası olaya müdahale etmeden oradan ayrılıyorlar. Çınar Karakol amiri, Hüseyin’in kaçırılmadığını, siyasi polisler tarafından gözaltına alındığını, bu nedenle müdahale etmediğini söylüyor. Bu görüşmeyi, baba Ali Rıza Toraman, karakoldaki amirin bu beyanını gizlice ses kaydına alıyor ve bu ses kaydını dönemin İçişleri Bakanına dinletiyor. İçişleri Bakanınca “Bu ses kaydında gözaltında olduğuna dair, sorgulandığına ilişkin bir husus duymadım.” diyor. Dönemin İstanbul Emniyet Müdürü Mehmet Ağar aileye “Oğlunuz emniyettedir, merak etmeyin, evinize gidin, evine döner.” diyor. Açılan soruşturmalar, zaman aşımı kararları, İHD avukatlarının yaptığı itirazlar sonucunda dosya üzerindeki karartma kararı kaldırılıyor ancak dosya sürüncemede bırakılmaya devam ediyor. “Hüseyin Toraman’ın gözaltında kaybedilmesinde sorumluluğu olan tüm görevlilerin adil bir yargılamaya faaliyeti sonucunda cezalandırılmasını istiyoruz. Bu konuda yargıyı göreve davet ediyoruz.” diyorlar. Kamu Denetçiliği Kurumu Cumartesi Annelerine daha ne kadar duyarsız kalacak? 106 yaşında yaşamını yitiren Berfo Ana’nın 12 Eylül cuntasında öldürülen oğlu Cemil Kırbayır’ı bulabilmek için girdiği mücadele hepimizin gözlerini yaşartmamış mıydı? O 12 Eylül faşizminin aldığı canları Recep Tayyip Erdoğan, o FETÖ’nün çok istediği referandumda propaganda malzemesi olarak anlatıp,

kürsüde ağlayıp sizleri ağlatmamış mıydı? Bu Cumartesi Annelerini ofisinde kabul edip, onlarla bir duygulanıp, onları bir salı toplantısında AKP Grubunda anlatıp salon balkon alkışlatmamış mıydı? Şimdi bu meseleye nasıl bu kadar duyarsız kalıyoruz, buna bakmak lazım.

Son olarak kalan zamanımda “Peki, bir genele değil de bir özele indirge bu meseleyi.” dersenez, o zaman da herhâlde uzun tutukluluk meselesinden en muzdarip olan Osman Kavala’nın durumunu burada anlatmak gerekiyor. Kamu Denetçiliği Kurumunun devreye girmesini düşündüğümüz önemli bir husus uzun tutukluluklar ve bu konudaki subjektif kriter. Osman Kavala, bir yıl geçti, hakkında iddianame hazırlanmadı. Sayın Şeref Malkoç, Arda Turan hakkında iddianame bir günde hazırlandı. Arda Turan’ı gözaltında kalmamasın, tutuklanma gerekçesi olmasın diye bir günde iddianame hazırlayıp hâkim karşısına çıkarıp serbest bırakan mekanizma hangi mekanizma? Ya da Osman Kavala’yı bir yıl geçmesine rağmen iddianamesini... Ki Osman Kavala’nın birilerinin tanıklığına ihtiyacı olsa herhâlde en az tanıklığın olacağı gruplar bu taraftayken en çok tanıklık edecek, kendisine kefalet koyacak isimler bu taraftaydı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Özel, ilave süre...

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Ne oldu da hangi dinamik Osman Kavala’nın iddianamesini bir yıl geçmesine rağmen hazırlatmıyor? Ve bir gerçekle karşılaşıyoruz: Bu memlekette içeriye kimin gireceğine sizin dünya lideriniz, kimin çıkacağına dünyanın öbür liderleri karar veriyor. Merkel bir telefon açıyor “Asla onu salmam, bu beden bu candan çıkmadıkça, bu can bu bedende durdukça” denen Deniz Yücel, kendisi de şaşırarak “Hukuksuz girdim, daha hukuksuz çıktım.” diyerek gidiyor. 2 Fransız gazeteciyi Macron serbest bırakıyor. Schröder Büyükkada tutukluları utancına bir telefonla son verebiliyor ve en son Trump eviriyor çeviriyor dediğini yapıyor, papazı getiriyor dizinin dibine oturtuyor. Ama, kimin çıkacağına... Osman Kavala’nın çıkması için illa bir dünya liderinden mi telefon gerekiyor? Aratacak dünya liderleri olmayınca kimsesizlerin kimsesi olmak cumhuriyetin görevi değil mi? Bu cumhuriyetin devletini temsil eden bugünkü Hükümet bunu yapmıyorsa onu denetleyeceklerin bu konuda söyleyecek sözü yok mu? Ben sözlerimi Osman Kaval’nın size ulaştırılmasını ümit ettiği, avukatları kanalıyla...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Özel, bir dakika...

Bitirelim.

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – ...paylaştığı mektubuyla tamamlamak isterim: “Silivri’de ikametimin birinci yılı tamamlandı. Beni anayasal düzeni ve hükümeti devirmeye teşebbüsle suçlayanların her geçen gün bu suçlarla alakam olmadığını daha iyi fark ettiklerine inanıyorum. Ancak bu öğrenme süreci benim özgürlüğüm pahasına oluyor. Hayatımdan aylar eksiliyor. Bir an önce özgürlüğüme, aileme, dostlarıma kavuşmak istiyorum. Bununla birlikte, yıllardır sakinçalarını vurgulamaya çalıştığımız peşinen ceza hâline gelmiş mahkeme öncesi uzun tutukluluklara ve tutuklu yargılamalara artık bir son verilmesini de hayati önemde görüyorum. Benim durumumun bu sakat tutuklama rejiminin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına ve yargısına verdiği zararın daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunacağımı ümit ediyorum. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi normlarına aykırı, insan özgürlüğüne değer vermeyen bir anlayış nedeniyle mağdur olanlara özgürlüklerinin iade edilmesinin devletin en önemli önceliklerinden birisi olduğunu düşünüyorum.” diyor Osman Kavala.

Başta başladığım gibi söyleyeyim: Anayasa değişikliği sırasından başlayarak desteklediğimiz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Son, toparlıyorum Başkanım.

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) – Anayasa değişikliği sırasından başlayarak desteklediğimiz, özellikle denetim yetkileri kısıtlanmış bir Mecliste Meclis adına denetim yapan bir kurumun güçlenmesini son derece önemli bulduğumuz, aldığı bazı kararlara uyum yapılmasını açık yüreklilikle teşvik ettiğimiz, övdüğümüz, takdir ettiğimiz, bazı kararlara makro düzeyde ki itirazların aşılmasının Türkiye demokrasisi açısından yapacağı katkıyı fevkalade önemseydiğimiz bir kurumun raporunu görüştük. Bundan sonra da raporların ilgili yıl içinde gecikmeden görüşülmesini, uyum oranlarının İsveç, Batı Avrupa’da olduğu gibi yüzde 80’lerin üzerine mutlaka çıkarılmasını... Bu kurumun yaptığı faaliyetlerde, yazdığı raporun önemli bir kısmında Türkiye Büyük Millet Meclisine ödevler yükleniyor veya talepler var, biz bunları ödev kabul etmeliyiz kendimize çünkü amaçları daha adaletli, daha insan haklarına saygılı bir ülke olduğuna göre bu konuda da grubumuzun üzerine düşeni yapacağımı ifade ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şimdi Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Manisa Milletvekili İsmail Bilen.

Buyurun Sayın Bilen. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA İSMAİL BİLEN (Manisa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan 2017 yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu hakkında Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugüne kadar Kamu Denetçiliği Kurumunda görev almış, çalışmış başkan ve yönetici arkadaşlara ve bundan sonra da, görev yapmakta olan Sayın Şeref Malkoç ve arkadaşlarına, uzmanlarına, çalışanlarına ben de teşekkürle sözlerime başlamak istiyorum.

Aslında bir konuşma metnim de vardı, oraya da bağlı kalmayı umuyordum ancak bazı arkadaşlarımızın, bazı hatiplerin birkaç eleştirisi var, o eleştirilerden başlayarak daha sonra da kurumla ilgili değerlendirmelere girmek istiyorum.

Hatiplerden bazıları sağlık, eğitim, tarım, adalet, EYT, FETÖ’yle ilgili bir kısım eleştiriler getirdi. Yine, bir başka hatip arkadaşımız belki yargıda görülmekte olan ve şikâyete muhatap olan hususlarda bir kısım eleştirilerde bulundu ama o arkadaşlarıma öncelikle şunu hatırlatmak isterim bir hukukçu olarak: Anayasa’mız da bunu tarif eder ve bize tavsiye eder “Yargıya intikal etmiş hususlarda Mecliste bir görüşme yapılamaz.” der. Şimdi, yargının konusu olan ve “Soruşturma da gizli yapılır.” ilkesi prensibi gereğince, bizim de vâkıf olmadığımız hususlarda savcıların, yargıçların yaptığı işlemlerden, eylemlerden hangilerinin hangi gerekçeyle yapıldığını burada eleştiri konusu yapmak ya da kamuyla paylaşmak belki o suçla ilgili delillerin de karartılmasına ya da yok edilmesine sebebiyet verecek. Dolayısıyla, Anayasa’mız da kanunlarımız da bu sebeptendir ki “Yargıya intikal etmiş hususlarda mümkünse Mecliste bu hususta bir görüşme yapılmasın.” amacı gütmüştür.

Eleştiri getirilen başka hususlar da var. Sağlık: Eksiklerimiz mutlaka vardır ama sağlıkta yakaladığımız kaliteyi -ki vatandaşa sorduğunuzda- bir kısmımızın da şahit olduğu hatta hatta zaman zaman da istifade ettiği kaliteli hizmeti tenkit etmek, yok farz etmek kanaatimce biraz haksızlık olur. Ben, otuz yıldır, otuz beş yıldır aktif siyasetin içerisinde bulunan bir arkadaşımım. Geçmişte sosyal güvenlik kurumuna tabi bir sigortalıydım. Milletvekili olduğumda, karnemi açıp baktığımda bir gün dahi Sosyal Güvenlik Kurumunun hastanelerine müracaat etmediğimi gördüm. Niçin? O kurumlarda tedavi olma ya da muayene olma imkânımız yoktu. Bugün için sağlıkta geldiğimiz nokta Avrupa’nın da çok çok ilerisindedir. Daha yeni Manisa’da hizmete giren büyük şehir hastanemiz var, şehir hastanemiz, beş yıldızlı otel hüviyetinde. Avrupa’da verilmeyen hizmetler burada veriliyor jet ambulanslarla, helikopter

ambulanslarla yani Avrupa'da duyduğumuz, gıpta ettiğimiz bir kısım uygulamalar artık ülkemiz de yaşanır hâle geldi. Geçmişten hatırladığımız yeşil kart hikâyesi vardı ki yeşil kartlılar muayene olsa bile ilaç alamazdı, bu mağduriyetler giderildi.

Eğitimde geldiğimiz nokta: Âdeta cumhuriyet tarihinde yapılanlara eş değer kapalı alanlar yaptık. Ders kitaplarını, hatta bununla da yetinmedik akıllı tahtaları, bilgisayar ortamlarını hem okullarımıza dağıttık hem öğrencilerimize verdik. Bunda bıraktığımız eksik varsa bu tenkit kabul edilebilir, bu eleştiri kabul edilebilir ancak hiçbir şey yapılmamış gibi, daha kötümüş gibi, on altı yıldan önceki durumdan daha vahim bir durumdaymış gibi ifade etmek kanaatimce adaletle de hakkaniyetle de bağdaşmaz.

Gelelim tarıma: Tarımda toplam hasılamız, ihracatımız 3,5 milyar dolardı. Bugün Türkiye herhangi bir toprağı işgal etmedi, ülkesine yeni topraklar katmadı ancak verimliliği, makinalaşmayı, sanayileşmeyi sağlayarak toplam 16 milyar dolarlık ihracat kapasitesine kavuştu. Yeterli midir? Hayır, elbette yeterli değildir. Daha ilerilere taşınması gerekir mi? Bu eleştirileri saygıyla karşılıyorum ancak geçmişteki kötü uygulamalarla bugünkü yakaladığımız başarıyı bir arada sunmak kanaatimce bir haksızlık olur.

Adalet: Kıymetli arkadaşlar, bugüne kadar FETÖ'nün sızmadığı hiçbir kurum yok. FETÖ, AK PARTİ iktidarıyla birlikte yeşermiş, neşvünema bulmuş bir yapı da değil. Hemen hemen kırk yıl önce, elli yıl önce, hatta belki daha fazla yıllar önce devletin organlarına sızmış bir örgüt. Her siyasi partiye sızmaya çalışmış, her siyasi partiyle bir şekilde irtibat kurmaya çalışmış ve o siyasi partiler içerisinde zaman zaman da destekler bulmuş -"hasmane" demiyorum, "düşmanca" demiyorum- belki bilmeyerek, belki onların kullandığı vatansız duyguları istismar ederek, bizleri de zaman zaman duygulandırdığı bir kısım millî ve manevî duygularımızı da bizimle veya diğer siyasi partili arkadaşlarla paylaşarak -yani kafa sallamayın, örneklerini söyleyebilirim- her siyasi partiye sızmaya çalışmış böyle bir örgütü getirip bugün AK PARTİ'yle ilişkilendirmek büyük bir haksızlık olur.

Yine iddialı bir şekilde söylüyorum, bunu birilerine selam olsun diye de söylemiyorum, kamuoyunun ortak kanaatidir: Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan eğer bulunmamış olsaydı, bu mücadeleyi başlatmamış olsaydı bu mücadeleyi verebilecek bir siyasi parti, bir siyasi lider de bulunamazdı. Kamuoyundaki algıyı söylüyorum. Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın başlattığı, özellikle MİT krizinde, özellikle 17-25 Aralık operasyonlarında dile getirdiği, ifade ettiği ve zaman zaman da bunların organlarına, yayın organlarına, basın organlarına yaptığı uygulamalardan dolayı bazı arkadaşlarımızdan, bazı siyasi partilerimizden belki bilmeyerek, kısmen de istisnai olarak da belki bilerek onlara destek olmaya gidenler vardı. Bu kalkışma elbette ki siyaset kurumuna olmuştur, elbette ki iktidarda bulunan AK PARTİ hükümetlerine karşı da yapılmıştır ancak millete karşı da yapılmış bir saldırıydı. Hepinize teşekkür ediyorum. O gece de burada, evladiyla birlikte bu Meclisin, bu kutsal çatının açık bulunması adına buraya gelenlerden bir tanesiydim. Değerli hemşehrilerim, yine grup başkan vekilleri de bizlerle beraberdi. Bu ortak tavır nedeniyle bu saldırı bertaraf edilmiştir. Millettin de dirayeti, basireti, feraseti bu büyük tehdidi ve tehlikeyi bertaraf etmiştir.

Yine Sayın Şeref Malkoç'la ilgili şahsi eleştirilere geliyorum. AK PARTİ'li olmak da suç değil, bir başka partinin mensubu, üyesi olmak da kötü değil. Siyaset kurumunu biz kendi elimizle yıpratmamalıyız lütfen. Siyaset kurumunun mensuplarının bir yere gelmesi eleştiri konusu yapılmamalıdır. Eğer varsa eleştirilecek bir husus, verdikleri kararlardan ya da aldıkları tavırlardan dolayı olmalıdır.

İSMAİL OK (Balıkesir) – Tam da onun için eleştiriyoruz işte, adalet ve liyakat istiyoruz.

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Peki, adaletsiz gördüğünüz ya da liyakatsiz gördüğünüz bir durum mu var Şeref Malkoç'ta?

İSMAİL OK (Balıkesir) – Dolu, dolu.

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Bir grup başkan vekilimiz, değerli hemşehrim de tam aksine kendileriyle çok uyumlu çalıştıklarını ve kendilerine de teşekkür ettiklerini ifade ettiler.

İSMAİL OK (Balıkesir) – Hayır, Şeref Malkoç’un şahsında değil.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, hayır. Sözümü çarpıtmayın, ne dediğimi biliyorum.

BAŞKAN – Arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım lütfen.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – İsmail Bey, biz devam edelim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İlişki olması gerektiği gibi... Öyle kararlarda odur budur... Ben yirmi dakika konuştum, herkes ne dediğimi anladı.

İSMAİL OK (Balıkesir) – Şeref Malkoç’un şahsıyla bir alakası yok.

BAŞKAN – Karşılıklı konuşmayalım değerli arkadaşlar.

Sayın Hatip, Genel Kurula hitap edin.

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Kıymetli arkadaşlar, verilen kararlar toplum tarafından kabul görüyor ise toplumun da vicdanını rahatsız etmiyor ise bu kararları yine eleştirmek tabii ki hakkınızdır ancak saygıyla karşılamanız gerekir. Cumhuriyet Halk Partisinden birisini ya da Milliyetçi Hareket Partisinden ya da İYİ PARTİ’den veya Halkların Demokratik Partisinden birisini atamış olsaydı siyasi kimliği olmayacak mıydı?

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – O da olmasın.

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Siyasi kimlikten arındırılmı mı?

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Evet.

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Yani 12 Eylül darbesinde söyledikleri gibi, üniversiteleri veya bu tür mekânları siyaset kurumunun inisiyatif alanından dışarı mı çıkaralım? Bu insanları ot gibi mi büyütelim?

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Temsiliyet olmasın. Eski il başkanını kamu kurumuna denetçi yapmayın mesela.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Siz dengeyi gözetin, dengeyi. Hepsini aynı atıyorsunuz.

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Liyakat ve ehliyet ölçüsü içerisinde söylüyorum. Her bir arkadaşımızı geçmişte, hem siyasi hayatlarında hem de hizmet verdikleri alanlarda... Okuldan arkadaşlarımız var, kaymakamlık, mülki idare amirliği yapmış ya da hukukçu olarak Yargıtayda ya da başka kurumlarda yargıç olarak görev ifa etmiş arkadaşlarımız var; bu arkadaşlarımızın verdiği kararlar nedeniyle eleştirilmesini kabul ederim. Ancak bir siyasi partiyle geçmişte ilişki içerisinde bulunmak ya da o partiye meyletmış olmak ya da o partinin mensubu olmak nedeniyle eleştirilmesini kabul etmem doğru değil. Bunun eleştiri konusu yapılması bile yanlıştır diyorum. Fikrime katılmayabilirsiniz.

Verilen örnekler... Bakın, geçmişte, yine... Yani belki bazı arkadaşlarımız alınacak, üzülecek ama İsveç bu uygulamayı kimden almış? “Ombudsmanlık” dediğimiz müessese nereden gitmiş? Bizim coğrafyamızdan gitmiş, bizim kültürümüzün, bizim medeniyetimizin bir parçası. Biz bunu yıllarca tatbik etmişiz. İsveç Kralı Rusya’yla girdiği savaşta Türkiye’ye, Osmanlı’ya sığınmış, Osmanlı’da gördüğü bir uygulamayı kendi ülkesine güzel bir uygulama diye taşımış ancak biz kendi ülkemizde bu uygulamayı terk etmişiz. Şimdi, dünyayı yeniden, Amerika’yı yeniden keşfediyormuşuz gibi, gitmişiz İsveç’ten bu uygulamayı geri getirmişiz ve adına “ombudsmanlık” demişiz. Hâlbuki bizde olan bir sistem, bizde uygulanan bir sistem, bizim medeniyetimizin, bizim kültürümüzün bir parçası.

Kıymetli arkadaşlar, bu uygulama bizde de geçmişte güzel hizmetler vermiş, yeniden bu hizmete talip olmuş ve uygulamada da bilinmemesi, tanınmaması nedeniyle geçmişte müracaatların sayısı az olmuş ya da daha sonra tanındıkça, bilindikçe kuruma müracaatlar yönlendirilmiş. Geçmişte de Dilekçe Komisyonu üyesi olarak çalıştım Sayın Başkanımız Belma Hanım'la birlikte, zaman zaman da alt komisyonlarda görev aldım. Sanki Bakanlığın ya da Hükûmetin bir direnci varmış gibi, kurumun kararlarına karşı bir direnci varmış gibi sunulması da doğru değil. Orada muhalefet partili milletvekili arkadaşlarımız da vardı, hasbelkader alt komisyon başkanı olarak kurumun temsilcilerine en sert eleştiriyi de bizzat kendim yapmışım, arkadaşlarımız tarafından da muhalefet partili milletvekili arkadaşlarımız tarafından da tebrikle, teşekkürle taltif edilmişimdir. Niye? Kurumlarda bir taassup var. Doksan yıllık bir kurum taassubunu yıkmanız, hemen değiştirmeniz söz konusu değil. Kurumun verdiği tavsiye kararlarına neden uymadıklarımızı sorduğumuzda -geçen konuşmamızda da ifade etmiştim- kimisi, kurumu daha bilmediği, tanımadığı için, verdiği tavsiye kararına uyması hâlinde kendisinin cezai veya hukuki bir şeye muhatap olacağı, soruşturmaya muhatap olacağı endişesini taşıyordu. O zaman kendilerine şunu söyledik, ifade ettik -arkadaşlarımız tarafından- zaman zaman bu direnci gösteren arkadaşlarımıza: “Bu anayasal kurumun vereceği tavsiye kararı Sayıştayın yapacağı incelemede de size bir cezai veya hukuki mesuliyet doğurmaz arkadaşlar, yeter ki kurumun tavsiye kararına aynen uydüğünüzü siz ispat edin.” demişizdir. Ondan sonra kurumlardaki belki bu taassup ya da direnç yavaş yavaş yıkılmaya başlamıştır. Dolayısıyla da sanki... Ha, bir de kurumun da, zaman zaman bizim de haddini aşan ifadelerimiz ya da davranışlarımız ya da yetki gasbına yönelişimiz de olmuştur. Geçmişte arkadaşlarımızın bir alışkanlığı vardı. Zaman zaman bu eleştirileri yapanlara soruyorum: Yargıdan çok mu memnunduk geçmişte? Verilen kararlar çok mu doğruydular? 90'lı yılları hepimiz hatırlıyoruz. O 90'lı yıllardaki cumhuriyet başsavcılarının takındığı tavırlar, Yargıtayın verdiği kararlar çok mu hukukiydi, çok mu adaletliydi? Bu kurumlar yeni yeni adalete, hukuka, evrensel hukuka, hakkaniyete uyarlanmaya çalışılıyor. Bu kurumların birçoğu hizmet verecek mekânlardan mahrumdu ve birçoğu yine geçmiş dönemde, maalesef, alçak bir terör örgütünün taşeronluğunu yapıyordu. Bizim iktidarımız döneminde de verdiği kararlar ortadadır, özellikle MİT turlarıyla ilgili verilen kararlar, cumhuriyet başsavcılarının ya da cumhuriyet savcılarının ya da yargıçların verdiği kararlar ortadadır. Bunlar çok mu adaletli, çok mu hakkaniyetli, evrensel hukuka dayalı kararlar mıydı, ideolojik değil miydi? Vesayet anlayışını destekleyen, vesayet anlayışını körükleyen ya da sağlamlaştırmaya çalışan kurumlar hâlindeydi buralar.

Yargıtay Savcısının adını bilen var mı içinizde? Ben bilmiyorum, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının adını bilmiyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bileniniz vardır, vardır!

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Siz biliyorsunuz o zaman.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sizin bileniniz çok!

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Ama ben bilmiyorum, Türk milleti de bilmiyor.

Eskiden savaşımlar vardı, savaşım alanlar vardı. Öyle kararlar verirdiler ki hem vicdanı hem hukuku katlederlerdi; o zaman kimsenin sesi çıkmazdı.

Gelelim Cumartesi Annelerinin eylemlerine. Elbette ki demokratik eylemlere sonuna kadar biz destek olmalıyız, savunmalıyız da ama o “demokratik eylemler görünümü” adı altında bir kısım illegal örgütlerin, ayrılıkçı örgütlerin ya da aşırı sol örgütlerin gelip orayı istismar alanına çevirmesine özellikle siz ve biz karşı çıkmalıyız, biz direnç göstermeliyiz.

OYA ERSOY (İstanbul) – Gördünüz mü, gördünüz mü? Geldin mi oraya?

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Onlar buradan arındırılırsa o zaman bir anlam ifade eder. Sadece AK PARTİ'ye laf söylesinler, AK PARTİ'ye birtakım saldırılarda bulunsunlar. Gezi olayları da bunlardan bir tanesiydi, 3-5 ağaç bahane edilmişti ama kamu otoritesini sarsacak ya da Dolmabahçe Sarayı'nı basacak kadar da bir kısım pervasız tepkiler ortaya konmuştu. Yıllarca bu uygulamalar Türkiye'de kimi zaman içeriden kimi zaman da dışarıdan desteklenerek meşru seçilmiş hükümetler gel aşağı edilmek istendi. Buna hepimiz beraber karşı çıkmalıydık, hep beraber direnç göstermeliydik. Avrupa'nın hangi ülkesinde kamu otoritesini yok sayacak ya da kamu mallarını yağmalayacak, talan edecek bir gösteriye veya eyleme demokratik bir eylem gözüyle bakılabilir? Böyle bir eleştiriyi ben hiçbir siyasi partiden maalesef duymadım. O günlerde, tam aksine, bu eylemleri daha da kıskırtacak, daha da teşvik edecek birtakım sözlere de şahit oldum, bu da siyaset kurumu adına çok üzücüydü. Bu kurumların bir kısmını kapattığımızda, FETÖ çetesinin kurumlarını, yayın organlarını, gazetelerini, okullarını, dershanelerini, bankalarını kapattığımızda maalesef içimizden bazı arkadaşlar bu kurumların kapanmaması adına gidip orada eylemlerde bulundular, direnç gösterdiler. Şimdi, bunun "Efendim, demokratik bir eylemdir, demokratik bir tavrıdır, özgürlükçü bir yaklaşımdır." diye yanında durabilir miyiz? Bu örgüt ki tüm kamu kurumlarını ele geçirmeye çalışan, siyaset kurumlarına, meşru seçilmiş Hükümete karşı darbe girişiminde bulunan bir yapı. Şimdi bu arkadaşları belki bilmeyerek, belki iyi niyetle yaptıkları bu desteklemelerden dolayı öyle ilan edebilir miyiz?

İki Almanya'nın birleşmesinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin verdiği kararlar var. Bakın, ülkemizde de yapılan birtakım saldırılar oldu, bir polis Rus Büyükelçisini öldürdü. Diyebilir miydik ki "Efendim, hakkında bir yargı kararı yok." Yargı kararı yoktu saldırgan hakkında, tutuklama kararı yoktu, soruşturma kararı yoktu. Bu adamı görevden alsaydık, bu tutumu engellemiş olsaydık... Bakın, yargı kararı olmayanın da, soruşturma kararı olmayanın da zamanla bu tür eylemlere girişebileceği bir ihtimal söz konusu. Bu ihtimale karşı devlet... Bakın, bütün devletler böyledir, Almanya'dan da örnek veriyorum, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararını söylüyorum: "Devlet kendisini korumaya yönelik birtakım tedbirler alır, kurumlarında bunlarla çalışmayabilir, bu inisiyatifini ortaya koyabilir." diyor.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Devlet halkı korur, halkı. Devlet halk için vardır.

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Devlet sürekli kendisine hangi hareketin, hangi kalkışmanın, hangi saldırının yapılacağı endişesiyle yaşayabilir mi, yaşatılabilir mi? Bu sebeplerdir ki bazı tedbirler almak doğrudur.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Zamanında alsaydınız tedbirleri, zamanında.

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Ancak elbette ki suçların şahsiliği prensibine de uymak gerekir. Amcasının oğlunun suçundan dolayı ya da kardeşinin eyleminden dolayı...

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – O istisna değil.

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Söyleyecek bir sözünüz varsa buradan söylemenizi tavsiye ederim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – 2004 yılında... O zaman niye tedbir almadınız?

BAŞKAN – Sayın Erkek, lütfen, lütfen müdahale etmeyin hatibe.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – O zaman niye tedbir almadınız?

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Evet, biz o zaman kâhin değildik, müneccim de değildik.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Sizi defalarca uyarırken...

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Bu vatandaşın böyle bir kalkışmaya, böyle bir eyleme girişeceğini bilseydik herhâlde onu da açığa alırdık. Ancak “Açığa alınanların hepsi böyledir.” de demiyorum. İçerisinde haklı olanlar vardır, mağdur olanlar vardır, mağdur edilmişler de olabilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Suçun şahsiliği varsa... Çocukların pasaportunu iptal ediyorsunuz.

İSMAİL BİLEN (Devamla) – Bir hak arama yöntemi konulmuştur. Bu hak arama yöntemi neticesinde suçsuzluğu kanıtlanmış arkadaşların görevlerine dönmesi hususunda elbette ki hem Bakanlık hem de Kamu Denetçiliği Kurumu üzerine düşeni yapmalıdır.

Ben, değerli hemşerim grup başkan vekilinin bıraktığı yerden sizi selamlayarak sözlerimi tamamlamak istiyorum. Ümit vericidir, yüzde 65’ler küçümsenecek bir şey değildir. Hedef yüzde 80’ler de olmamalıdır, hedef belki yüzde 100’leri yakalamak olmalıdır. Kamu Denetçiliği Kurumu, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına bir görev ifa etmektedir. O arkadaşlarımızı yıpratıcı sözlerden -özellikle Özgür Bey’e katılırim- davranışlardan uzak durmamız gerekir. Bu kurumun daha fazla tanınması, daha fazla bilinmesi ve kuruma müracaatların daha fazla artması noktasında Meclisimizin de üzerine düşeni fazlasıyla yapması gerekir.

Ben de kuruma bugüne kadar yapmış oldukları çalışmalardan dolayı çok teşekkür ediyor, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım...

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Sayın Başkan...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, AK PARTİ cevap verecekse zevkle...

Buyurun.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Zengin.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

21.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin’in, ombudsmanlık müessesesinin ele aldığı konulardan yola çıkarak davranış değişikliği yoluna gittiğine ve menfaat yararı olmaksızın, vatandaşlık kriteri aranmaksızın herkesin her tür yola başvurabileceği alternatif bir adalet arayışı mekanizması olduğuna ve Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan’ın 3 sıra sayılı Karma Komisyon Raporu üzerinde İYİ PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Çok zarıfsınız değerli mevkidaşım, sağ olunuz.

Doğrusu, değerli milletvekilimiz grubumuz adına izahatta bulundular fakat birkaç şeyi ben ifade etmek istiyorum. Tabii, adaletin tesisi kolay bir şey değil, sadece mahkemeler yoluyla adaletin tesis edilemeyeceğini dünya gördü ve adalet hissinin tabana yayılması için farklı modellemeler arıyor. Ombudsmanlık meselesi, adaletin tesisi konusunda hem bireylere hem de kurumlara farklı bir yaklaşım ortaya koyabilmek için geliştirilmiş bir modelleme, dünyada köklü tarihi olan, uygulamaları olan bir modelleme. Başka türleri de var; işte, arabuluculuk müessesesi bunlardan bir tanesi. Şimdi, ben değerli milletvekillerinin konuya dair itirazlarını dinlerken yaklaşım olarak bir temel hata olduğunu görüyorum. Burası bir mahkeme değil yani ombudsmanlıkla alakalı itirazların yapıldığı yer...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir dakika...

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Biliyorum ama biraz müsamaha istiyorum konunun önemine binaen ve ortak bir meselemiz olduğu için.

Hâl böyle olunca buradaki yaklaşımları bir mahkemenin nihai karar tesis etmesi gibi düşünmemek lazım çünkü burada ortaya çıkan şey şu: Örnek olaylardan kurumlarda bir davranış değişikliğine gitmek için gayret gösterilmiş durumda ombudsmanlık müessesesinde. Buna baktığımız zaman örneklerini görebiliyoruz, bize çok güzel izahatlarda bulunmuşlar. Örneğin -biraz farklı gelecek ama- boşanmalarda babaların çocuklarını görememesinden kaynaklanan durumla alakalı bir tavır değişikliği, icrayla alakalı uygulamaların kaldırılması, çocuk haklarında daha özenli uygulama, mahallî idarelerin yaklaşımlarında farklılıklar, insan hakları uygulamalarında yine farklı yaklaşımlar, aynı zamanda engelli haklarının Millî Eğitim Bakanlığında uygulanmasında örnek modellemelerin geliştirilmesi, bunları çoğaltabiliriz. Buradan şunu ifade etmek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Son bir kez daha rica ediyorum.

BAŞKAN – Bir dakika...

Toparlayalım efendim.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Şunu aslında ifade etmek istiyorum: Ombudsmanlık müessesesinin yaptığı şey, ele aldığı konulardan yola çıkarak bir davranış değişikliği yoluna gitmeyi tercih etmiştir. Menfaat yararı olmaksızın, vatandaşlık kriteri aranmaksızın, herkesin her tür yola başvurabileceği alternatif bir adalet arayışı mekanizmasıdır. Bunu unutmadan ifade etmek lazım.

Rakamlarda da İYİ PARTİ’den sayın grup başkan vekilimiz bence hesaplama hatası yapıyor. Başvurularda, 17 bin küsur başvuru var, bunlardan 14 binine cevap verilmiş. Not vermekten bahsetti. Rakam olarak not verirsem 85 üzerinden 90’a tekabül eden bir not vermeyi tercih ediyorum, rakamlar bunu söylüyor.

İYİ PARTİ’nin yine bir meselesi vardı. Bize Hitit Üniversitesiyle alakalı, evli çiftler... Medeni Kanun’da evlilik yasaklarının kimler arasında olduğu belli. Biraz evvel rektörlükten aldığım bilgiye göre, üniversiteye 9 evli çift gelmiş, 10 çift de üniversitede evlenmiş. Herhâlde üniversite de evlilik yasağı yok, böyle biliyoruz. Hâl böyle olunca da güzel bir şey, evlenmiş insanlar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Özel, Buyurun.

22.- Manisa Milletvekili Özgür Özel’in, Tokat Milletvekili Özlem Zengin’in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine, Cumartesi Annelerinin yaşadıklarına ve Manisa Milletvekili İsmail Bilen’in 3 sıra sayılı Karma Komisyon Raporu üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, tabii, ben özellikle polemikten uzak durmaya çalıştım. Bir hak arama yolundan haberdar olunmasının, sonuç alınmasının, alınabilecek olmasının teşvik edilmesi lazım. Bu açıdan baktım ama ne dediğimizi de biliyoruz. Özellikle, ombudsmanların “akbudsman” olarak atandıklarını söyledikten sonra artık benim bunu mesele etmediğimi söylemek biraz haksızlık oldu.

Ama esas söyleyeceğim şu: Cumartesi Anneleri konusunda eğer illegal örgütler, illegal örgüt propagandası, bilmem nesi falan, GBT'si kötü birisi var da onlar orada gidip eylem meylem yapıyorlarsa devlet kendini sorgulasın ama bizim bildiğimiz, şahit olduğumuz bir şey var. Bir cumartesi benimle birlikte gelin, orada gözü yaşlı anneler, eşler, çocuklar, annesinin karnında babasını kaybetmiş ama büyümüş, 20 yaşına gelmiş ağlayan kızcağızlar var orada. Meseleyi oturduğumuz yerden böyle vatandaşı da yanıtacak bir şekilde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Özgür Bey, benim hayatım eylemle geçti, gider bakarız yani.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben size demedim, ben Cumartesi Anneleri meselesini...

BAŞKAN – Açalım mikrofonu.

Müdahale etmeyelim arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım lütfen.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İkinci mesele, yine, değerli Manisa milletvekilimizin kürsüden konuştuğu şeylere cevaben, Gezi olaylarıyla ilgili ortaya koyduğunuz temel yargıyı ve sahip olduğunuz algıyı sonuna kadar reddediyoruz. Gezi olayları bir çevre duyarlılığıyla ortaya çıktı, yapılmaya çalışılan işe karşı Taksim Platformu aylarca uyardı, o gece o işi çatışmaya dönüştürüp bir sosyal patlamaya sebebiyet verenler de şimdi FETÖ'den yargıldılar; onları siz atamıştınız, meseleyi kriminalize eden sizin bürokratlarınızdı, barışçıl bir eylemi çarpıttılar.

Şimdi size bir şey söyleyeyim. Birileri Dolmabahçe Sarayı'nı basmaya kalksa bir ceza alırlardı o işten, sizin mahkemeleriniz yargıladı. Ben Dolmabahçe Sarayı'nı basmaktan ceza alan kimseyi bilmediğim gibi bakın, daha neyi bilmiyorum: Üstü çıplak, altı deri pantolonlu 50 kişi başörtülü bacımıza saldırdı, pusetteki çocuğu da perişan, ağlıyordu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, son kez ben de rica ediyorum.

BAŞKAN – Açalım arkadaşlar.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bunu biri anlattı, Cumhurbaşkanı “İzledim, cuma günü görüntüleri paylaşıcağım.” dedi. Yandaş birkaç gazeteci bulundu, “İzlerken ürperdim.” dedi. Bunun tamamen kurgu ve yalan olduğu ortaya çıktı. Allah'ın kulu çıkamıyor, varsa da çıkıp da o görüntüyü, bugüne kadar göstermediğiniz görüntüyü gösterirseniz ben burada milletvekilliğini bırakacağım; bak bu kadar söylüyorum, bu kadar net. Ama Dolmabahçe imamına yaptığınız baskılar... “Allah'ın evine kaçtılar. İçeri girdiler, hiç kötü bir davranış yok. İçki içtiler mi? İçmediler. Birisi getirmiş, kutuyu koydu, fotoğraf çekti gitti.” şeklinde ifade verdi diye Dolmabahçe imamını sürgün ettiniz siz. Gezi meselesindeki olguyu bilmiyorsunuz, yarattığınız veya inandığınız algının gerçekle ilgisi yoktur. Orada bunları konuşmak haksızlıktır, vicdansızlıktır ve ayıp etmektir.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Acar Başaran, siz...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ben de konuyla ilgili açıklama bir yapmak istiyorum çünkü genelde bizim söylemlerimizle de ilgili...

BAŞKAN – 60'a göre herhâlde çünkü grup başkan vekillerine biraz daha farklı söz veriyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Grup Başkan Vekilimiz olmadığı için ben onun adına söz istiyorum zaten.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Acar Başaran.

23.- *Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran'ın, toplumu idarenin yanlış uygulamalarından korumak için öneriler sunduklarına ve Cumartesi Annelerinin mücadelesine ilişkin açıklaması*

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Değerli Başkan, ben birkaç konuyla ilgili açıklama yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Birincisi: Biz bu kurumun AKP'nin bir kolu gibi işlediğini bilmiyorduk çünkü neredeyse kurumun tümü benzer siyasi yapılarla dolu. Konuşmacı arkadaşlar da bu kurum sadece kendilerine aitmiş gibi bir algı içerisindedir. Biz eleştirilerimizi yaparken önerilerimizi de sunduk. Bu kurumun nasıl daha iyi işler hâle geleceği konusunda da birçok şey söyledik. Bizim de tek derdimiz gerçekten bu toplumun, idarenin yanlış uygulamaları karşısında korunmasından ibaret. Devlet halk için vardır. Halk olduğu için devlet vardır. İdare de halk olduğu için vardır. O açıdan bunun gelişmesi için önerilerimizi sunduk. Böyle yıpratmaya yönelik ithamlar gibi her defasında sözlerimizin çarpıtılması da ayrıca tartışma konusu.

İkincisi: Ben de Cumartesi Anneleriyle ilgili birkaç cümle söylemek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Açalım arkadaşlar.

Tamamlayalım lütfen.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Arkadaşlarımız her defasında bu Meclis kürsüsünün bir mahkeme salonu olmadığını ifade ediyorlar ama her defasında özellikle mesele Cumartesi Anneleri olduğunda bu Meclis kürsüsünden karar veriliyor, tebliğ ediliyor ve her cumartesi Galatasaray Meydanı'nda bu kararın infazı uygulanıyor. Bu aileler orada yıllardır aynı mücadeleyi yürütüyorlar. Ben de o ailelerden biriyim. 1993 yılında aynı şekilde babamı faili meçhul cinayetlerde kaybettim ve bunun ne demek olduğunu ben anlarım, anlayabilenler konuşsun. O insanlar çocuklarının, eşlerinin, babalarının kemiklerini arıyorlar. Bu en demokratik ve en vicdani taleptir. Bence onların adını ağzımıza aldığımız zaman birazcık da bu duyarlılıkla hareket edersek daha iyi olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim arkadaşlar.

BAŞKAN – Sayın Türkkkan, buyurun.

24.- *Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkkan'ın, Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelere ilişkin açıklaması*

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Sayın Başkanım, ben burada yokken Sayın Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili arkadaşımız rakamlarla ilgili birtakım yanlış ifadeler kullandığımı söylemişler.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Evet, burada. Bakabiliriz.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Ben bunları evdeki herhangi bir kütüphaneden bir kitaptan başvurup almadım.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Burada, ben de aynen buradan alıyorum. Burada yazıyor zaten.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Tamamı şu anda burada, Kamu Denetçiliği Kurumu 2017 faaliyetlerine dair raporların istatistiklerinde var, tekrarlıyorum...

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Ben de buradan alıyorum. Ben de tekrarlıyorum.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – 14.766 başvuruya karşılık sadece 349 adet karar gönderiyor Kamu Denetçiliği Kurumu.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Karşılık değil efendim, o cevap. Yanlış yere bakıyorsunuz, doğru bakın.

BAŞKAN – Müsaade edin, bir dakika.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Bir daha tekrar ediyorum: 14.766 başvuruya karşılık kurumlara 349 adet karar gönderiyor, istatistiği de burada.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Yanlış yere bakıyorsunuz.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Bu, toplam şikâyet sayısının sadece yüzde 2,3’ü, ona karşılık geliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Açalım arkadaşlar.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Ne yazık ki, üzülerek ifade ediyorum: Kamu Denetçiliği Kurumunun gönderdiği bu kararların tamamına uyması gereken idareler de bu kararların yüzde 33,5’una da uymamış; yani, Kamu Denetçiliği Kurumunun gönderdiği kararların yüzde 33,5’una o idareler uymamışlar. Netice itibarıyla, Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından karara bağlanan -burada yazıyor- şikâyetlerin tüm şikâyetlere oranı yüzde 1.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – O da değil.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Yani, Kamu Denetçiliği Kurumuna gelen şikâyetlerin içerisinde karara bağlanan sayı sadece yüzde 1. Ben o yüzden dedim ki: Öğretmen bile konuların yüzde 1’ine çalışan öğrenciye sıfır veriyor. Burada Sayın Başkanı ilzam ederek kurumun çalışmalarıyla alakalı bir bilgi vermek istedim.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Cevap anahtarımızda sorun var, o yüzden yanlış not veriyorsunuz.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Tabii, bu, netice itibarıyla, rahatsız edici bir durum, sizi rahatsız ettiği kadar beni de rahatsız ediyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir saniye...

Açalım arkadaşlar.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Zira, Kamu Denetçiliği Kurumu Adalet ve Kalkınma Partisi adına değil, Meclisimiz adına çalışan bir kurum. Dolayısıyla onun burada başarılı olmasını en çok sizin kadar biz de isteriz. Konunun doğru anlaşılması açısından ifade ettim.

Teşekkür ediyorum efendim.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Söz talebiniz mi var?

Buyurunuz Sayın Zengin.

25.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin’in, Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan’ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadeleri ile Manisa Milletvekili Özgür Özel’in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Doğrusu, buradan baktığım zaman, Sayın Türkkan, ben de aynı şeyden bakıyorum. Bakın, çok net, Meclisimizin bastığı, elimizde, uzak bir yere gitmiyorum, bence rakamlara net bakalım: 2017 yılında başvuru sayısı 17.131, fakat çözüme ulaşma yöntemleri -hemen sayfayı çevirin- 20’nci sayfada alternatif... Sayın Özgür Özel saydı, madde madde saydı burada çünkü tek tip bir çözüme ulaşma yok.

Buradan şu anlaşılıyor: Kendisine yapılan başvurulardan 14.746'sına bir cevap vermiş, bir neticeye bağlamış. Oranlarsanız yüzde 85 civarında çıkıyor. Gerekirse bu iş bittikten sonra karşılıklı otururuz, gerekirse Sayın Başkanımız da söyler. Rakam söylüyor, işte Meclisimizin raporu, bire bir aynı.

Şimdi, benim Özgür Bey'e bir şey söylemem lazım. Şimdi, Gezi meselesine nasıl gelindi tam bilemiyorum ama şimdi oraya geldikleri zaman şu Kabataş hadisesine gelindi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir dakika... Tamamlayalım artık Sayın Grup Başkan Vekili.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Evet, hemen tamamlıyorum.

Bu meseleyi daha uzun konuşmalıyız. Siz gazete röportajları ile Sayın Cumhurbaşkanımızın yaptığı konuşmaları karıştırıyorsunuz. Ortada mağduriyeti olan, şikâyetçi olan bir kadın var; kadının ifadeleri başka bir şey, buradan yola çıkarak devam eden soruşturma, yargı süreci başka bir şey, yapılan röportajlar, tartışmalar başka bir şey. Bunlar arasındaki farklılığı gözeterek anlatmanız lazım. Cumhurbaşkanımız hiçbir yerde “Ben görüntüyü gördüm, izledim.” böyle bir şey söylemedi.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – “Cuma günü izleteceğim.” dedi.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Söylemedi.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – “Cuma günü izleteceğim.” dedi.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) - Konuşuruz, bunları daha detaylı konuşuruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir araştırma komisyonu kuralım mı, var mısınız Kabataş hakkında?

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) - Beraber konuşuruz, değerlendiririz. Hukukta bir şikâyeti varsa bir kadının... Sabahtan beri konuşmacılar kadınların hakkı, şikâyet... Hukukta şikâyet mekanizmasının nasıl işleyeceği belli. Şikâyet edilir, devamında savcılık harekete geçer, yapılacaklara bakar. O sebeple yani gazete haberlerinden ortaya çıkan algı üzerinden bu meseleyi artık tartışmayalım, gerçeği konuşalım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, doğrudan ismim geçti.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sayın Başkanım, müsaade ederseniz teamülden değil ama...

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, siz de farkındasınız, bir ombudsmanlık raporunu gruplarımızın mutabakatıyla konuştuğumuz için biraz daha farklı bir yöntem uyguluyoruz.

Sayın Türkkan, buyurun.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Teamül değil ama ben konu bu noktaya geldiği için...

BAŞKAN - Açalım mikrofonu...

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Yok, ben buradan söyleyebilirim, kardeşlerim de duyabilir beni.

Orada ciddi anlamda bir yalan senaryo üretildi.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) - Yok, hiç öyle bir şey yok.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Yapanlar, buna tevessül edenler belli, biliniyor.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Ya şu 14 bin ne oldu hakikaten?

RECEP ÖZEL (Isparta) – O konuda sen cevap vermedin ki ya.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Ama orada birisi mağdur oldu, bir kişi oldu. O da kim biliyor musunuz?

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Kim?

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - O müezzin Fuat Hoca. Adama yapmadıkları kalmadı. Ya en suçsuzu o, en büyük günahı da o çekti. Bunu da hatırlatmak istedim. O yüzden söylemek istedim.

Teşekkür ediyorum.

ABDULLAH GÜLER (İstanbul) – Şu 14 bin tamam değil mi Lütfü Bey?

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Değil efendim. Bakın, ben hukuk bilmem de, Yıldız Matematik mezunuyum, matematikte hata yapmam, haberiniz olsun.

BAŞKAN – Artık kapatalım bu mevzuu, grup konuşmalarından daha fazla grup başkan vekilleri konuştu. Böyle bir usulümüz yok aslında, lütfen, rica ediyorum.

Sayın Özel buyurun.

26.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Kabataş olayında gerçek şu. O günlerde hem de birileri evde duran yüzde 50'den bahsederken, o yüzde 50'yi sokağa dökme niyetiyle olduğu açık.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Geziciler yani.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Bir ifade kullanıldı “Üzerinde elbisesi olmayan altı deri pantolonlu çıplak adamlar başörtülü bacıma saldırdı. Ben bunu izledim cuma gününü bekleyin bütün Türkiye'ye izleteceğim.” dedi Cumhurbaşkanı.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Röportaj...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Ardından iki tane gazeteci “Görüntüleri biz de izledik.” dedi. O gazeteciler özür dilediler yalan attıkları için, insan içine çıkamaz durumdalar. Hâlâ daha Twitter’da bir “görme” deyince “Kabataş’ı gördüğün gibi olmasın.” yazıyorlar adamların tweet’inin altına. Cumhurbaşkanı’nın verdiği cumanın üstünden 700 tane cuma geçti, o yalanın altında AK PARTİ de Recep Tayyip Erdoğan da kalmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Aksini ispatlayacaksanız salı günü Kabataş olayını araştırma önergesi getir, hep birlikte yapalım. Size hodri meydan diyorum. Hodri meydan! Hodri meydan! Hodri meydan! (CHP sıralarından alkışlar)

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Evet, hodri meydan!

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O yalanın altında kaldınız.

V.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

1.- 2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/1) (S. Sayısı: 3) (Devam)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, şahısları adına söz isteyen iki milletvekili arkadaşımız var. Denizli Milletvekili Kazım Arslan.

Buyurun Sayın Arslan. (CHP sıralarından alkışlar)

(AK PARTİ ve CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen aramızda konuşmayalım. İç Tüzük'te yeri yok bunun.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 3 sayılı 2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu üzerine Cumhuriyet Halk Partisi Grubumuz adına söz aldım, hepimizi öncelikle sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, 12 bölümden oluşan Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu'nda onlarca konferans ve seminere gidildiği, kurumun belirli çalışma yaptığı görülüyor ancak raporun hangi sorunların çözüldüğü noktasını, hangi yaraya merhem olduğu noktasını anlatmakta da zorlandığımız görüyoruz. Çünkü 17.131 başvuru yapılmış, bunun ancak 1.887 tanesi çözüme kavuşturulabilmiştir.

Meclisimizin temelde hak arama kültürünün yaygınlaşması adına kurduğu bir kurumun bir yıl içinde yaptığı toplantıları anlatıyor ama devletin çivisi çıkmış, her alanda adaletsizlik öne çıkmış, yargı bağımsızlığını yitirmiş, yargı gerçekten görevini yapamaz duruma gelmiş, kişiye bağlı bir yargı çalışmasının olduğu, birçok haksız tutuklamalarla karşı karşıya kalan bir ülkemiz olduğunu da görüyoruz.

Değerli milletvekilleri, biliyorsunuz, hem temel hak ve özgürlüklerimiz hem insan haklarımız hem kadın hakları hem seçilme hakları hem çocuk hakları ve birçok temel haklarımız, mülkiyet hakkı da dâhil olmak üzere, Anayasa'mızda güvence altına alınmış, yasalarla da birçok düzenlemeler yapılmış ama bunun ışığında devletin işletilmediğini ve siyasi iktidarın birçok haksızlığı yapmaya, baskıyı yapmaya devam ettiğini görüyoruz. Tabii, insan haklarına saygı gösterilmezse, kadın haklarına riayet edilmezse, çocukların gerçekten istismar edildiği bir noktada siyasi iktidar seyirci kalırsa, kendi yandaşı olan bir kuruma gerçekten destek verirse, çocukların ona emanet edilmesine hâlâ devam ederse dolayısıyla burada haksızlıkların, hukuksuzlukların devam edeceğini açıklıkla görüyoruz.

Değerli milletvekilleri, Kamu Denetçiliği Kurumu, kamu idareleri ile vatandaşın arasındaki ihtilafların çözümünde köprü görevi yapan bir kurumdur. Bunun sağlıklı bir çözüme kavuşturulabilmesi için, çalışmalarının etkin olabilmesi için çalışmalarda özellikle kamu kurum ve kuruluşlarının da Kamu Denetçiliğinin istediği bilgileri açık ve net olarak denetçiye göndermesi ve denetçinin de bu noktada daha rahat karar vermesine olanak sağlayacak bir çalışmanın gerçekleşmesi gerekiyor.

Şikâyet konusu problemlerin çözümü için Kamu Denetçiliği birçok tavsiyelerde bulunmuş olmakla birlikte, bunun yerine getirilmesinin sağlanması noktasında, maalesef, takipsiz kaldığı da görülmektedir.

Devletimiz bir hukuk devleti olmadığı sürece, iktidar adil ve adaletli davranmadığı sürece, kendi yandaşına farklı, diğer siyasilere farklı davrandığı sürece Türkiye'de bu tür şikâyetlerin, hak ihlallerinin gerçekten devam edeceğini her zaman görmemiz, yaşamamız da mümkün olacaktır. Onun için, adaletsizliğin olduğu yerde, gerçekten, bu tür şikâyetlerin fazlasıyla olacağını ve Kamu Denetçiliği Kurumunun da yükünün giderek artacağını, bu gelen şikâyetler sebebiyle de gereği gibi bu şikâyetleri zamanında sonuçlandıramayacağını ve şikâyetçi arkadaşlara da gerekli cevabı veremeyeceğini de yaşamaktayız, görmekteyiz.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, değerli milletvekilleri; gerçekten, Kamu Denetçiliği Kurumu yargıdan sonra, yargının halledemediği, özellikle yargının birçok noktalarda bağımlı olarak karar verdiği, taraflı olarak karar verdiği, cezaevlerinde yaşanan sıkıntıların çözülmesi noktasında... Orada haksız olarak tutuklanan kişilerin, vatandaşların haklarında zamanında davaların açılmaması, hükümlerin zamanında verilmemesi, kişilerin tecritli odalarda cezalarını çekmeye zorlanması ve oradaki personelin tutuklulara ve hükümlülere farklı muamelelerde bulunduğu yönündeki şikâyetlerin arttığını da görmekteyiz. Bize de bu yönde birçok şikâyet gelmektedir.

Eğitim alanında Őikayetler vardır. Vatadaşın eğitim hakkını elinden alacak uygulamalara tevessül ediyorsunuz. Örneğin, çocuğunu liseye göndermek isteyen bir vatadaşın hakkını gasbediyorsunuz, diyorsunuz ki: “İmam-hatibe gideceksiniz. Siz imam-hatibe çocuğunuzu göndermek zorundasınız.” Şimdi, böyle bir hak ihlalini gerçekten ortaya koymak, vatadaşı düşünmemek, Türkiye’nin laik cumhuriyet düzenini düşünmemek, imam-hatip ağırlıklı bir eğitimi öne çıkarmak suretiyle ideolojik bir Şekilde siyasi iktidarın çalışmasını yürütmesine çalışmak kesinlikle bu tür ihtilafların artmasına her zaman neden olacaktır.

Değerli arkadaşlarım, hak arayanların hakkını koruyamayan, kötü gidişata da seyirci kalan bir kurum olarak Kamu Denetçiliği Kurumunun gerçek anlamda görevini layıkıyla yapamadığını da görüyoruz çünkü kurumun başında siyasetle bağımlı olan bir kişi var. Elbette ki dünya görüşüne saygımız var ama ne olursa olsun Kamu Denetçiliği gibi bağımsız ve tarafsız karar vermesi gereken bir kurumun başında siyasetçi varsa siyasetçi gibi zaman zaman etkilendiği olaylarda tarafsız karar verme imkânı olmaz. Onun için, bence öncelikle bu kurumun başının siyasetten uzak, bürokrasinin içinden gelmiş, adil kararlar verebilecek, hukukçu kimliğiyle tanınmış, toplumda kabul görmüş kimliği ve kişiliği olan bir kişiden oluşmasının çok büyük faydası olacağını belirtmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, gerçekten, kurumun bütçesi 20 milyon Türk lirası. Yani birçok işleri yapabilecek noktada bir yapısı var ama gelin görün ki birçok işleri layıkıyla yapamadığı, zamanında cevap veremediği ve bazı bürokrasiden de istenilen cevapların zamanında gelmediği ve bu sebeple kararların zamanında ve yerinde verilmediğini de görmekteyiz, işitmekteyiz.

Bu nedenle, vatadaş hakkını aramak için mutlaka ve mutlaka yargıya müracaat edecek. Yargıdan cevap alamıyorsa, geç alıyorsa, orada haksızlığa uğruyorsa, mağdur oluyorsa Kamu Denetçiliği Kurumuna gidecek, orada da hak aramak için çareler arayacak ve uğraşmaya devam edecektir. Onun için burada yapılacak olan en önemli konu şu arkadaşlar: Türkiye’yi bir hukuk devleti zemininden hiçbir zaman uzaklaştırmadan, yargı bağımsızlığını gerçekleştiren, yargının tarafsız bir karar vermesinin önünü açarak ve birçok haksızlıkların yargıda giderilmesi gerekirken orada başlayan haksızlıkları gidermek için Kamu Denetçiliği Kurumu vasıtasıyla bunları kısa sürede gidermenin kolay olmadığını da belirtmek istiyorum.

Onun için, yargının bağımsız olması gerekiyor, Kamu Denetçiliği Kurumunun bağımsız ve siyasetten uzak olması gerekiyor ve karar verdiği zaman vatadaşı, Őikâyetçiyi de tatmin edecek ve onu memnun edecek bir noktada olması gerekiyor.

Hepinizi saygılarla tekrar selamlıyorum, sağ olun. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi şahsı adına, İstanbul Milletvekili Serap Yaşar...

Buyurun Sayın Yaşar.

SERAP YAŞAR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; görüşülmekte olan 2017 yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu hakkında şahsım adına söz almış bulunuyorum. Aziz milletimizi ve yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle alternatif bir hak arama ve sesini duyurma yöntemi olarak Ombudsmanlık Kurumu raporunu ve Kurumu konuşmak üzere yüce Meclisin huzurunda olmaktan çok büyük memnuniyet duyuyorum.

28 Şubat sürecinde yani 1998-2000 yılları arasında bir insan hakları derneğinde çalışmış, şube avukatlığı yapmış bir milletvekili arkadaşınızım. O yıllarda ve sonrasında uzun yıllar şahıslar ya dava açarak haklarını arıyorlar ya da birazcık çaresizce insan hakları derneğine başvuruda bulunuyorlardı. Ben de o günlerde bir hukukçu olarak bu başvuruları alıp takibini yapmaya çalışıyordum. Bugün ne mutlu bize ki anayasal, yasal ve kurumsal yapısıyla Kamu Denetçiliği Kurumunu ve kurumun raporunu tartışıyoruz. Kuşkusuz insan hakları konularında çok iddialı laflar etmek bence doğru bir şey değil; eleştirilecek, eksik, noksan birçok şey olabilir ama asıl değerli olan bu kurumun anayasal bir yapıya kavuşmuş olması, kurumsal bir yapıya kavuşmuş olması ve faaliyetlerini sürdürüyor olması. Bu nedenle, ben de huzurlarınızda bu kurumu ve raporunu değerlendirmek üzere bulunmaktan çok büyük memnuniyet duyuyorum.

Özellikle, darbe ve postmodern darbe zamanlarında, o sisli, puslu havada hak ihlallerinin çeşitliliği dehşet vericiydi. Benim de yakından bildiğim ve bir avukat olarak da takibini yapmış olduğum konularda bugün ne mutlu bize ki herhangi bir başvuru da yapılmıyor, bunları görüşmüyoruz. Mesela, kimseyi başı açık olduğu için örtmeye ikna ederek üniversiteye almak isteyen birtakım kişiler de yok ortada. E, kadın hakları diyoruz, kadınlar giyim kuşamına bakılmaksızın her türlü kamusal görevi yerine getirebiliyor. Bunlar insan haklarının ülkemizde gelişimi bakımından bence ibrenin yukarıya olduğunun bir göstergesi, ben de memnuniyetle sizlerle paylaşmak istiyorum.

Şimdi, Kamu Denetçiliği Kurumu, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak üzere 2010 yılında Anayasa'ya girmiş, 2012 yılında da 6328 sayılı Kanun'la kurulmuştur. İdarenin eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışı sonucu hak ve özgürlükleri veya menfaatleri ihlal edilen gerçek ve tüzel kişiler Kuruma başvuruda bulunabilirler. Tüm bireylerin yanında şirketler, sivil toplum kuruluşları, dernekler, vakıflar, sendikalar gibi tüzel kişiler de başvuru hakkına sahiptirler.

Ayrıca tabiiyet ve mütakabiliyet şartı aranmaksızın yabancı ülke vatandaşları da şikâyetlerini iletebilmektedirler. İnsan hakları, temel hak ve özgürlükler, kadın hakları, çocuk hakları kamuyu ilgilendiren genel konulara yönelik olması hâlinde doğrudan hak ve özgürlüğü veya menfaati ihlal edilme şartı aranmaksızın tüm gerçek ve tüzel kişiler de başvuruda bulunabilirler.

Şikâyet başvuruları elden, e-posta ve faks yoluyla elektronik başvuru sistemi üzerinden veya Kurumun İstanbul bürosuna yapılmak suretiyle de yapılabilir. Başvuru faks ve e-postayla yapıldıysa dilekçe asıllarının on beş gün içinde Kuruma gönderilmesi gerekmekte ayrıca illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla başvuruda bulunmak mümkündür.

Yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar, Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleri Kurumun görev alanı dışındadır. Ayrıca belli bir konuyu içermeyen, yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olan, sebepleri ve konusu, tarafları aynı olan ve daha önce sonuçlanan şikâyetler Kurumca incelemeye alınmaz. Bunlar Kurumun faaliyet alanına istisna getirilen konular.

Kuruma yapılan şikâyet başvurularının incelenmesi neticesinde Kurumca başvurunun geçersiz sayılması, birleştirme kararı, gönderme kararı, incelenemezlik kararı, dostane çözüm kararı, karar verilmesine yer olmadığına dair karar, ret kararı, kısmen tavsiye, kısmen ret kararı ve tavsiye kararlarından birini vermektedir.

Kurumun kuruluş amacı ve var olma sebebi dostane çözüm aramak ve bulmaktır. Bu doğrultuda Kurumun yapmış olduğu katkı ve hizmetlerin düzgün ifade edilmesi, bunun istatistiklere doğru yansıtılması, Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Kurumun kuruluş amacı doğrultusunda ve yapılan katkı ve hizmetlerin düzgün ifade edilmesini teminen “dostane çözüm kararı” eklenerek 2017 Mart ayında yürürlüğe girmiştir.

Şimdi, birtakım sayılar vermek istiyorum gidişatın iyiye gidiş olduğunu ifade bakımından. 2013 yılında 184, 2014 yılında 123, 2015 yılında 161, 2016 yılında 80 olmak üzere, 548 adet dosya uzlaşma yöntemiyle çözüme kavuşturulmuştur. 2017 yılında toplam çözüme kavuşturulan dosya sayısı 1.887 olup, bunların 1.575 adedi dostane çözüm yoluyla, 312 adedi ise gönderme kararıyla gerçekleştirilmiştir.

Yapılan istatistikler ve araştırmalar göstermektedir ki her yıl dostane çözüm kararı sayısı artmış ve 2017 yılında yaptığımız bu değişiklik de bu vesileyle amacına ulaşmıştır.

Adalet, millî savunma, güvenlik, çalışma ve sosyal güvenlik, eğitim öğretim, gençlik, spor, ekonomi, maliye ve vergi, ihale iş ve işlemleri, engelli hakları, gıda, tarım ve hayvancılık, insan hakları, kadın hakları, ailenin korunması, çocuk hakları, kamu personel rejimi, mahallî idarelerce yürütülen hizmetler, mülkiyet hakkı, orman, su, şehircilik, sağlık, sosyal hizmetler, ulaştırma, basın ve iletişim gibi değişik konularda başvurular yapılmış ve ombudsmanlık kurumunda sonuca bağlanmıştır.

Kurulduğu günden bugüne kadar yapılan toplantılar, sempozyumlar, çalışmalar göstermiştir ki Kurum giderek kendini yenileyen ve gelişen yapısıyla, bizlerin de katkısıyla gelişime açık ve pozitif bir yukarıya doğru işleyişini sürdürmektedir.

Bugünkü Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanı Sayın Şeref Malkoç ve üyelerine, gerek Kurumun tanıtımı, bilinirliğinin artması için yaptıkları özverili çalışmalar gerekse Kurumun gelişimine yaptıkları katkılar, Kurumu evrensel standartlarda bir işleyişe kavuşturdukları ve gösterdikleri çabalar için çok teşekkür ediyorum.

Tekrar yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sağ olun, var olun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, 2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Karma Komisyon Raporu üzerindeki görüşme böylece tamamlanmıştır.

Komisyon Başkanımıza bir söz veriyorum.

Buyurun.

DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON BAŞKANI MİHRİMAH BELMA SATIR (İstanbul) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sadece teşekkür etmek için söz aldım.

Sayın Başkan, değerli üyeler; bildiğiniz gibi Kamu Denetçiliği Kurumu her yıl faaliyet raporunu “Karma Komisyon” dediğimiz İnsan Hakları ve Dilekçe Komisyonundan oluşan Karma Komisyona sunuyor. Yasa gereği Karma Komisyon görüş, öneri ve tetkiklerini ekleyerek bir rapor hâline getiriyor ve yine yasa gereği ivedilikle Genel Kurulda görüşülmesini sağlıyor. Geçtiğimiz dönemde, Değerli Başkanımın da söylediği gibi, Meclis Genel Kurul gündeminin yoğun olması nedeniyle maalesef raporlar süresinde görüşülemedi. 2013, 2014, 2015 ve 2016 yıllarına ait Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Karma Komisyon Başkanı olduğum dönemde Genel Kurulda tek bir rapor hâlinde görüşüldü. 2016 yılına ait rapor hazırlanmış olmasına rağmen erken seçim kararı alınması nedeniyle Genel Kurulumuzda 26’ncı Dönemde görüşülemedi. Bu dönem 2017 yılına ait raporun görüşülmesi Genel

Kurulun açıldığı ilk günlerde Karma Komisyonunda yapıldı ve Genel Kurul gündemine alınması için de tarafımdan takip edildi. Bu süreçte bize destek olan her partinin grup başkan vekillerine özellikle çok teşekkür etmek istiyorum bugünkü bu görüşmeyi sağladıkları için. Komisyon raporunu süresinde bize sunan Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanımıza ve diğer denetçi üyesi arkadaşlarımıza da ayrıca çok teşekkür ediyorum. Faaliyetlerinin her geçen gün daha verimli hâle geldiğini ve arttığını görüyoruz. Raporumuzda bunlar detaylı olarak vardır. Bugün Genel Kurulumuzu yöneten Sayın Başkanımıza ve gündemi oluşturan Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayın Başkanımıza ayrıca teşekkür ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

Hayırlı akşamlar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın İslam...

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Ben aslında bir dakikalık söz istemiştim ama bugün herhâlde İç Tüzük nedeniyle bu mümkün değil. Bir cümleyle...

BAŞKAN – Yerinizden bir dakika söz vereyim size.

Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

27.- *İstanbul Milletvekili Nazir Cihangir İslam'ın, ombudsmanlık ile Adalet Bakanlığının zaman zaman karşı saflara düşebileceğine, Adalet Bakanlığı hakkındaki şikâyetlerin nasıl çözümleneceğini öğrenmek istediğine, nepotizmin, yeğenciliğin ve kuzenciliğin önlenmesi gerektiğine ilişkin açıklaması*

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Keşke dün de burada olsaydınız. Aslında burada bir hukuk cinayeti işlendi dün, onu size ihbar edeceğim makamınıza gelip daha sonra.

Şimdi, bugünkü meseleye gelince: Ben sabahtan beri bakıyorum, damat kayınpedere şikâyet ediliyor ya da işte damat aracı konuluyor vesaire. Sayın Malkoç ile Sayın Adalet Bakanımız çok iyi bir kayınpeder-damat örneğidir toplum içerisinde. Kankadır, arkadaşdır, baba-oğul gibidir; onu biliriz ama esas problem de buradadır, böyle bir ilişkinin devlet yönetimine girmesi.

SELAMİ ALTINOK (Erzurum) – Ne alakası var şimdi, ne alakası var!

RECEP ÖZEL (Isparta) – Bu nereden çıktı Başkanım, böyle bir usul var mı ya?

BAŞKAN – Bir dakika arkadaşlar...

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Şimdi, etik açıdan bakınız. Ombudsmanlık ve Adalet Bakanlığı zaman zaman karşı saflara düşebilecek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Bir dakika doldu Sayın İslam.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Bir dakika rica ediyorum, sözümü tamamlamak istiyorum.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Verin Başkanım, verin; dinleyelim.

YAŞAR TÜZÜN (Bilecik) – Maksat hasıl olmadı Sayın Başkan.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Bir dakika daha istiyorum.

BAŞKAN – Peki, tamamlayın.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Tamamlamak için, başka da bir şey söylemeyeceğim.

Gerçekten bu ilişkiye imreniyoruz ama problem bunun devlet ilişkilerine taşınmasında arkadaşlar, bir sakince dinleyiniz.

Ha ben şunu merak ediyorum: Atıyorum, Adalet Bakanlığı hakkındaki bir şikâyeti nasıl çözümleneceklerdir? Makamlar kalıcıdır, şahıslar değişkendir. O yüzden, ben bir tanesinin etik ilkeler adına görevini bırakmasını ve bir başka göreve geçmesini sadece öneriyorum; başka da bir şeyim yok. Nepotizmi, yeğenciliği, kuzenciliği, adam kayırmacılığı, yandaşlığı ancak böyle önleyebiliriz.

Çok teşekkür ederim verdiğiniz söze efendim, sağ olunuz.

BAŞKAN – Sayın İslam, bu konularla ilgili olarak hükümler var işleyişte.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Etik mesele dedim Sayın Başkan, etik.

BAŞKAN – Etik değil, hukuk kuralları var; etiğe gerek kalmıyor.

Değerli arkadaşlar, denetim konuları ve kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 6 Kasım 2018 Salı günü saat 15.00’te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.16

DÖNEM: 27

YASAMA YILI: 2

13'ÜNCÜ BİRLEŞİM
1 KASIM 2018 PERŞEMBE
SAAT: 14.00

DANIŞMA KURULU ÖNERİSİ

1.- Genel Kurulun;

1 Kasım 2018 Perşembe günkü Birleşiminde denetim konularının grşlmeyerek Gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmında yer alan işlerin görüşülmesi,

1 Kasım 2018 Perşembe günkü Birleşiminde 3 Sıra Sayılı 2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu yelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporunun görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesi, önerilmiştir.

(Genel Kurulun 30.10.2018 tarihli 11’inci Birleşiminde kabul edilmiştir.)

KOMİSYON TOPLANTILARI

* Plan ve Bütçe Komisyonu

01.11.2018 Perşembe - Saat: 11.00

02.11.2018 Cuma - Saat: 10.00

* Güvenlik ve İstihbarat Komisyonu

01.11.2018 Perşembe - Saat: 11.00

* Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu

01.11.2018 Perşembe - Saat: 11.00

* Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

01.11.2018 Perşembe - Saat: 12.00

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ GÜNDEMİ

13'ÜNCÜ BİRLEŞİM

1 KASIM 2018 PERŞEMBE

SAAT: 14.00

---

1 – BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

* * *

---

2 – ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

* * *

---

3 – SEÇİM

* * *

---

4 – OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

* * *

---

5 – MECLİS SORUŞTURMASI RAPORLARI

* * *

---

6 – GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

* * *

---

7 - KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1.- (S. Sayısı: 3) 2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu İle İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/1) (Dağıtma tarihi: 08.10.2018)

TBMM Basımevi/2018

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

2

SIRA SAYISI: 3

**2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu
Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını
İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma
Komisyon Raporu (5/1)**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda

“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic”
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

- **Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu 4**
- **2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu 7**

**Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu**

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

03/10/2018

Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon

Karar No: 1

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (5/9); 26'nci Yasama Döneminde görüşülüp sonuçlandırılmadığı ve hükümsüz sayılmadığı için 27'nci Yasama Dönemine intikal etmiş ve bunun üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının 20.07.2018 tarihli ve 43452547-120.05-E.321448 sayılı yazısı ekinde Komisyonumuza geri gönderilmişti. Söz konusu Rapor, 30.03.2018 tarihli ve 57747603/130.02/360396 sayılı yazımız ile yapılan toplantı çağrısı üzerine Karma Komisyonun 27. Yasama Dönemi 2. Yasama Yılındaki 3.10.2018 tarihli 1. Toplantısında Kamu Başdenetçisi Şeref MALKOÇ ile beraberindeki Kamu Denetçileri Yahya AKMAN, Arif DÜLGER, Sadettin KALKAN, C. Özlem TUNÇAK, Hüseyin YÜRÜK ve Kamu Denetçiliği Kurumu görevlilerinin katılımlarıyla görüşülmüştür.

Bilindiği üzere; Kamu Denetçiliği Kurumu'nun 2017 yılında yürüttüğü faaliyetleri ve önerileri kapsayan Yıllık Raporu, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun 22'nci maddesi gereğince anılan Kurum tarafından hazırlanarak Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon'a Kamu Denetçiliği Kurumunun 29.01.2018 tarihli ve 81460570-101.08.01-E.1320 sayılı yazısıyla gönderilmişti.

Karma Komisyonun 08.02.2018 tarihli toplantısında Alt Komisyon kurulmasına karar verilmişti. Alt Komisyon tarafından 14.02.2018 ve 28.02.2018 tarihlerinde gerçekleştirilen toplantılar neticesinde görüşmeler tamamlanmış ve 20.03.2018 tarihinde Karma Komisyona Rapor sunulmuştu. Karma Komisyonun 28.03.2018 tarihli toplantısı neticesinde ise; Karma Komisyonun kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde özetlemek suretiyle hazırlanan Karma Komisyon Raporunun, Genel Kurulda görüşülmek üzere TBMM Başkanlığı'na sunulmasına karar verilmiş ve 30.03.2018 tarihli ve 57747603/130.05/260921 sayılı yazımız ekinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderilmişti.

2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu, 547 sıra sayısı ile bastırılmış ve 10.04.2018 tarihinde dağıtılmak suretiyle TBMM Genel Kurul Gündemindeki yerini almıştı. Ancak 20.04.2018 tarihli ve 1183 sayılı TBMM Kararı ile TBMM Genel Seçimlerinin yenilenmesine karar verilmiş ve 27'nci Dönem Milletvekili Genel Seçimi 24.06.2018 tarihinde gerçekleşmişti.

TBMM İçtüzüğü'nün 77'nci maddesi gereğince; Komisyonlar tümü üzerindeki görüşmelerden sonra önceki dönemlere ait rapor ve metinleri, açıkça belirtilmek kaydıyla, benimseyebilme yetkisine haizdir. Diğer taraftan 14.06.2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 22'nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi Komisyonumuz Raporunun Genel Kurulda ivedilikle görüşülmesini amirdir.

Tamamı tutanağa bağlanmış bulunan görüşmeler neticesinde; 5/9 esas numaralı 2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu, 6328 sayılı Kanununun 22'nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi gereğince ivedilikle görüşülmesini teminen, TBMM İçtüzüğü'nün 77'nci maddesi kapsamında benimsenmiş ve aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere yüksek Başkanlığınıza saygı ile arz olunur.

Karma Komisyon Başkanı <i>Mihrimah Belma Satır</i> İstanbul	Karma Komisyon Başkanvekili <i>Canan Kalsın</i> İstanbul (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Sözcüsü <i>Zülfü Demirbağ</i> Elazığ
Karma Komisyon Kâtip Üyesi <i>Fehmi Küpçü</i> Bolu	Karma Komisyon Üyesi <i>Mustafa Kendirli</i> Kırşehir	Karma Komisyon Üyesi <i>Ahmet Salih Dal</i> Kilis
Karma Komisyon Üyesi <i>Özcan Purçu</i> İzmir (Son oylamada bulunamadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Hüseyin Avni Aksoy</i> Karabük	Karma Komisyon Üyesi <i>Metin İlhan</i> Kırşehir (Toplantıya katılmadı)
Karma Komisyon Üyesi <i>Hüda Kaya</i> İstanbul (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Mehmet Taytak</i> Afyonkarahisar	Karma Komisyon Üyesi <i>Aytun Çıray</i> İzmir (Toplantıya katılmadı)
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı	Karma Komisyon Üyesi <i>Hüseyin Yayman</i> Hatay (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Mustafa Sezgin Tanrıkulu</i> İstanbul (Toplantıya katılmadı)
Karma Komisyon Üyesi <i>Hakan Çavuşoğlu</i> Bursa	Karma Komisyon Üyesi <i>Meral Danış Betaş</i> Siirt (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Emrullah İşler</i> Ankara (Toplantıya katılmadı)
Karma Komisyon Üyesi <i>Leyla Şahin Usta</i> Konya (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Meral Danış Betaş</i> Siirt (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Emrullah İşler</i> Ankara (Toplantıya katılmadı)

Karma Komisyon Üyesi

Meliha Akyol

Yalova

Karma Komisyon Üyesi

Oya Eronat

Diyarbakır

(Son oylamada bulunamadı)

Karma Komisyon Üyesi

Erol Kavuncu

Çorum

Karma Komisyon Üyesi

Ziver Özdemir

Batman

(Son oylamada bulunamadı)

Karma Komisyon Üyesi

Hakan Kahtalı

Malatya

Karma Komisyon Üyesi

Pakize Mutlu Aydemir

Balıkesir

Karma Komisyon Üyesi

Halis Dalkılıç

İstanbul

Karma Komisyon Üyesi

İbrahim Yurdunuseven

Afyonkarahisar

Karma Komisyon Üyesi

Atay Uslu

Antalya

(Son oylamada bulunamadı)

Karma Komisyon Üyesi

İrfan Kaplan

Gaziantep

Karma Komisyon Üyesi

Servet Ünsal

Ankara

(Toplantıya katılamadı)

Karma Komisyon Üyesi

Aziz Aydınlık

Şanlıurfa

(Toplantıya katılamadı)

Karma Komisyon Üyesi

Mahmut Tanal

İstanbul

(Son oylamada bulunamadı)

Karma Komisyon Üyesi

Ali Haydar Hakverdi

Ankara

(Son oylamada bulunamadı)

Karma Komisyon Üyesi

Ömer Faruk Gergerlioğlu

Kocaeli

Karma Komisyon Üyesi

Ebrü Günay

Mardin

(Son oylamada bulunamadı)

Karma Komisyon Üyesi

Metin Nurullah Sazak

Eskişehir

(Son oylamada bulunamadı)

Karma Komisyon Üyesi

Memet Bülent Karataş

İstanbul

(Son oylamada bulunamadı)

Karma Komisyon Üyesi

Fahrettin Yokuş

Konya

(Son oylamada bulunamadı)

Karma Komisyon Üyesi

Ümit Beyaz

İstanbul

(Toplantıya katılamadı)

**2017 Yılı Kamu Denetçiliği Kurumu
Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu
ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon
Raporu**

İÇİNDEKİLER

Sayfa

1 KARMA KOMİSYONUN ÇALIŞMALARI	9
2 KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU 2017 YILI YILLIK RAPORU	10
2.1 GENEL BİLGİ	10
2.2 RAPOR ÖZETİ	11
2.2.1 Kuruma İlişkin Bilgiler.....	11
2.2.2 Hak Arama Kültürünün Yaygınlaştırılması ve Paydaşlarla İlişkiler.....	12
2.2.3 Şikâyet Başvuru Usulü ve Başvurulara İlişkin İstatistikler.....	15
2.2.4 Başvurulara İlişkin Bilgi ve Değerlendirmeler.....	21
2.2.5 Kurumun 2017 Yılında İdari Sisteme Katkısı ile Ülkemize Katma Değeri.....	41
2.2.6 İdarelerin Kararlara ve Bilgi, Belge Taleplerine Yaklaşımları	52
3 KARMA KOMİSYON TOPLANTILARI	55
3.1 Karma Komisyonun 08 Şubat 2018 Tarihli Toplantısı	55
3.1.1 Açılış Konuşmaları	55
3.1.2 Raporun Sunumu	56
3.1.3 Görüş Öneri ve Sorular.....	57
3.1.4 Cevaplar.....	58
3.1.5 Alt Komisyon Kurulması.....	59
3.2 Karma Alt Komisyon Toplantıları	60
3.2.1 Karma Alt Komisyonun 14 Şubat 2018 Tarihli Toplantısı	60
3.2.2 Karma Alt Komisyonun 28 Şubat 2018 Tarihli Toplantısı	65
3.3 Karma Komisyonun 28 Mart 2018 Tarihli Toplantısı	75
3.3.1 Karma Alt Komisyon Raporunun Sunumu.....	75
3.3.2 Karma Alt Komisyon Raporunun Görüşmeleri.....	75
4 KARMA KOMİSYONUN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ	77

1 KARMA KOMİSYONUN ÇALIŞMALARI

Karma Komisyon, Kamu Denetçiliği Kurumu'nun 2017 Yıllık Raporu'nu değerlendirmek için 08.02.2018 tarihinde toplanmış ve bir Karma Alt Komisyon kurulmasına ve kurulan bu Karma Alt Komisyonun 7 üyeden oluşmasına karar vermiştir.

Karma Alt Komisyon 14.02.2018 tarihinde toplanarak alt komisyon başkanını seçmiş, çalışma usul ve esasları ile çalışma takvimini belirlemiş ve aşağıdaki kararları toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile almıştır:

1. Alt Komisyon Başkanlığına Zonguldak Milletvekili Özcan ULUPINAR'ın seçilmesi.
2. Kamu Denetçilerinden ve ilgili kurumlardan konu hakkında bilgi alınması.
3. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nda belirtilen iki aylık süre dikkate alınarak çalışmaların planlanması ve Karma Alt Komisyon Raporunun yazılması.
4. Aksi kararlaştırılmadığı sürece Karma Alt Komisyon toplantılarının basına açık olması.
5. Karma Alt Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulması.
6. Karma Alt Komisyon üyesi milletvekillerinin de görüşleri dikkate alınarak toplantı gündemi hazırlama ve davet edilecekleri belirleme hususunda Karma Alt Komisyon Başkanına yetki verilmesi.

Karma Alt Komisyonun ayrıca aynı toplantının ikinci bölümünde Kamu Denetçiliği Kurumundan bilgi alınmıştır. Alınan bilgiler çerçevesinde ilgili olduğu düşünülen idarelerin de dinlenilmesine karar verilmiş ve bir sonraki toplantıya çağırılmaları kararlaştırılmıştır.

Bir önceki toplantıda kararlaştırıldığı gibi Karma Alt Komisyonun 28.2.2018 tarihindeki ikinci toplantısına Aile ve Soysal Politikalar Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Hakkâri Üniversitesi Rektörlüğü, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü ile Kamu Denetçiliği Kurumu temsilcileri davet edilmiş, Kurumun verdiği tavsiye kararları ile ilgili yaşanan problemler karşılıklı müzakere edilmiştir. Ayrıca Alt Komisyonun bu son toplantısında, komisyon üyelerinin görüş ve önerileri doğrultusunda şekillenen raporun kabul edilerek Karma Komisyon Başkanlığına sunulmasına toplantıya katılan üyelerin oybirliği ile karar verilmiştir.

Alt Komisyonun çalışmalarını, 28.02.2018 tarihinde tamamlayıp raporunu Karma Komisyon Başkanlığına sunmasından sonra Karma Komisyon 28.03.2018 tarihinde toplanmıştır. Bu toplantıda Kamu Denetçiliği Kurumunun 2017 Yıllık Raporu hakkında Karma Alt Komisyonca hazırlanan Rapor gündeme alınmıştır.

Karma Alt Komisyon Raporunun benimsenmesinin ardından yapılan görüşmelerde; Kamu Denetçiliği Kurumu 2017 Yıllık Raporu Hakkında Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu'nun aynen benimsenmesine ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 22'nci maddesindeki amir hüküm gereğince ivedilikle görüşülmesini teminen Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmek üzere TBMM Başkanlığına sunulmasına karar verilmiştir.

2 KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU 2017 YILLIK RAPORU

2.1 GENEL BİLGİ

Kamu Denetçiliği Kurumu kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması olarak, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak amacıyla kurulmuştur. Bu noktada, idarenin eylem ve işlemlerinin yanında, tutum ve davranışlarının da denetime tabi tutulması, Kurumun yargı erkinden farklı olarak üstlendiği fonksiyondur. Bu bakımdan Kurumun önemi bir kat daha artmaktadır.

6328 sayılı Kanun'un 22 nci maddesi hükmü uyarınca Kamu Denetçiliği Kurumu, her takvim yılı sonunda, yürüttüğü faaliyetleri ve önerilerini kapsayan bir rapor hazırlayarak Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşan Karma Komisyona sunmaktadır.

Karma Komisyon, Kurumun Yıllık Raporunu ara verme ve tatil dönemleri hariç olmak üzere iki ay içinde görüşüp kendi kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde özetleyerek, bir rapor hazırlar, hazırladığı bu raporu TBMM Genel Kuruluna sunulmak üzere TBMM Başkanlığına gönderir.

Komisyon Raporunun Genel Kurulda ivedilikle görüşülmesi gerekmektedir. Ayrıca, Yıllık Rapor Resmî Gazete'de yayımlanmak suretiyle kamuoyuna duyurulmaktadır.

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2017 Yıllık Raporu 12 bölüm içermektedir. Bu bölümlerin başlıkları şunlardır:

1. Kamu Başdenetçisinin Sunuşu
2. Kamu Denetçilerinin Sunuşları
3. Kurumsal Faaliyetler
4. Hak Arama Kültürünün Yaygınlaştırılması ve Paydaşlarla İlişkiler
5. Şikâyet Başvuru Usulü ve Başvurulara İlişkin İstatistikler
6. Başvurulara İlişkin Bilgi ve Değerlendirmeler
7. Kurumun 2017 Yılında İdari Sisteme Katkısı ile Ülkemize Katma Değeri
8. İdarelerin Kararlarımıza ve Bilgi, Belge Taleplerimize Yaklaşımları
9. Vatandaş ile İlişkileri
10. Kamu Kurumları ve STK ile İlişkiler
11. Türkiye Büyük Millet Meclisi ile İlişkiler
12. Hedef ve Beklentilerimiz

2.2 RAPOR ÖZETİ

2.2.1 Kuruma İlişkin Bilgiler

6328 sayılı Kanun uyarınca Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.

Ancak; Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler ile resen imzaladığı kararlar ve emirler, yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar, Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleri, Kurumun görev alanı dışındadır. Ayrıca, 6328 sayılı Kanun uyarınca, yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınınca karara bağlanmış uyuşmazlıklar; sebepleri, konusu ve tarafları aynı olan ve daha önce sonuçlandırılan şikâyetler incelenmemektedir. Belirli bir konuyu içermeyen şikâyetler de Kurumun inceleme alanı dışındadır.

TBMM Başkanlığına bağlı, şikâyet esasına göre idareyi denetleyen bağımsız bir niteliğe sahip olan Kamu Denetçiliği Kurumu, Başdenetçilik ve Genel Sekreterlikten oluşmaktadır. Kurum, Kamu Başdenetçisi tarafından yönetilmekte ve temsil edilmektedir.

2017 yılı içerisinde teşkilat yapısında yapılan değişiklikler;

- Kurumun kamuoyundaki farkındalığını artırılması hedefine doğrultusunda basınla ilişkileri geliştirme için ‘Basın Danışmanlığı’ oluşturulmuştur.
- Kurumsal iletişimin güçlendirilmesi ve diğer paydaşlarla sistematik bir biçimde iletişim amacıyla ‘Kurumsal İletişim Birimi’ oluşturulmuştur.
- İstanbul Bürosunun ön inceleme ve ön inceleme neticesinde karar verme yetkisi kaldırılmış, şikâyet başvurularının kabulüne dönüştürülmüştür.
- Kurum tarafından verilen kararların takibinin sağlanması amacıyla Strateji Geliştirme Birimi bünyesinde ‘Araştırma, Takip ve Değerlendirme Bürosu’ oluşturulmuştur.

Kuruma 2017 yılında, 6767 sayılı 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile 20.322.000,00 TL ödenek tahsis edilmiştir. Ödeneklerin dağılımını gösteren tablo, yılsonu itibarıyla aşağıdaki gibidir.

Tablo 1: 2017 Yılı Ödeneklerinin Dağılımı

	2017 Yılı Toplam Ödenek	Toplam Ödenek İçindeki Pay (%)
Personel Giderleri	10.135.000,00	45
SGK'ya Devlet Primi Giderleri	1.358.000,00	6
Mal ve Hiz. Alımı	9.102.000,00	40
Cari Transfer	497.000,00	2
Sermaye Giderleri	1.600.000,00	7
TOPLAM	22.692.000,00	100

2016 Yılı Kesin Hesabı

Kurumun 2016 yılı toplam ödeneği 19.288.000,00 TL'dir. Bu ödeneğin 16.582.783,11 TL'si yıl içinde hizmetin devamlılığını sağlayabilmek amacı ile kullanılmış, 2.705.216,89 TL ödenek ise kullanılmamıştır. 2016 yılında ödenek üstü gideri bulunmamaktadır. Harcamaların % 54'ü kadari personel giderleridir. Geri kalan kısmı idari giderler ve müstakil konumdaki hizmet binasının genel giderlerinden oluşmaktadır.

7066 sayılı 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Kuruma toplamda; 22.903.000,00 TL ödenek tahsis edilmiştir. Söz konusu ödeneklerin dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır;

Tablo 2: 2018 Bütçesi Ödenek Dağılımları

	2018 Yılı Bütçesi
Personel Giderleri	10.913.000
SGK'ya Devlet Primi Giderleri	1.432.000
Mal ve Hizmet Alımı	6.785.000
Cari Transfer	598.000
Sermaye Giderleri	3.085.000
TOPLAM	22.903.000

TBMM Dilekçe Komisyonu ile insan Haklarını inceleme Komisyonu üyelerinden oluşan Karma Komisyon tarafından 02/11/2016 tarihinde kamu denetçisi olarak seçilen Mustafa ÖZYAR 13/11/2017 tarihinde görevinden istifa etmiştir. Mustafa ÖZYAR'ın yerine 17/01/2018 tarihinde Sadettin KALKAN seçilmiştir.

Kurumda; 1 Genel Sekreter, Kadrolu 54 Kamu Denetçiliği Uzmanı, 39 Kamu Denetçiliği Uzman Yardımcısı ve 29 idari personelle çeşitli kurumlardan geçici görevlendirme yoluyla istihdam edilen 25 geçici personel görev yapmaktadır.

2.2.2 Hak Arama Kültürünün Yaygınlaştırılması ve Paydaşlarla İlişkiler

Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından 2017 yılında "Hak Arama Kültürünün Yaygınlaştırılması ve Farkındalığın Arttırılması" adına bölgesel toplantılar, dezavantajlı gruplara yönelik ziyaret ve bilgilendirme çalışmaları, üniversitelere yönelik gerçekleştirilen sunum ve konferanslar, genele ve özele özgü çalıştaylar, Kurumu ve hak arama kültürünü ortaya koyan daha etkin tanıtıcı materyaller, yazılı ve görsel basında yer alma sıklığına yönelik yapıcı çalışmalar vb. bir çok faaliyet gerçekleştirilmiştir.

Ulusal Düzeyde Faaliyetler

Basın ve Medya ile İlişkiler

Toplumun tüm kesimlerine ulaşabilmek adına yazılı ve görsel basın kuruluşlarıyla sık sık temasa geçilmiştir. Bu kapsamda,

- Kamu Başkanetçisi Şeref MALKOÇ ulusal ve yerel birçok TV kanalında yayınlara katılarak Kurumun bilinirliğinin artırılmasına yönelik bilgilendirmelerde bulunmuştur.

- Kamuoyu desteğini sağlamak amacıyla toplumu ilgilendiren başvuruların ve kararların basında yer alması sağlanmıştır.

- Sosyal medya hesaplarında aktif olarak tanıtımlara devam edilmiştir.

- Ankara ve İstanbul'da tüm basın temsilcileri, genel yayın yönetmenleri ve köşe yazarları ile bir araya gelinmiştir.

- 'Ombudsman Halkla Buluşuyor' programı yapılan illerde yerel basın ile bir araya gelinmiştir.

Kurumsal Toplantı ve Organizasyonlar

- IV. Uluslararası Ombudsmanlık Sempozyumu (2-3 Mart)
- Cumhurbaşkanlığı Sisteminde İdarenin Denetimi Çalıştayı (25 Mayıs)
- Kadın Hakları ve Ombudsmanlık Çalıştayı (19 Haziran)
- İstanbul Uluslararası Ombudsmanlık Konferansı (25-26 Eylül)
- Ombudsman Halkla Buluşuyor Bölgesel Toplantıları
  - o Antalya (11 Mayıs)
  - o Bursa (13 Temmuz)
  - o Erzurum (3 Ağustos)
  - o Şanlıurfa (12 Ekim)
  - o Trabzon (26 Ekim)
  - o Konya (9 Kasım)
  - o Van (23 Kasım)
  - o Eskişehir (7 Aralık)
- 15 Temmuz Şehitlerini Anma Programı
- KDK Heyeti Sincan'da FETÖ Akıncılar Davasını İzledi
- Beypazarı Muhtarlar ve STK Buluşması (16 Kasım)
- Mahalli İdareler Çalıştayı
- Dünya Çocukları Kamu Denetçiliği Kurumunda
- 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinlikleri
- Ombudsmanlık Tarihi Sergisi
- Sığınmacılar Kampları Ziyaretleri

Uluslararası Düzeyde Faaliyetler

Ülkemiz ile Avrupa Birliği arasında imzalanan 2011 yılı Finansman Anlaşması kapsamında uygulanmakta olan "Kamu Denetçiliği Kurumunun Kurulmasının Desteklenmesi Projesi"ne ait teknik yardım sözleşmesinin uygulama süresi 26 Aralık 2017 tarihinde sona ermiştir.

İsveç Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Ajansı (SIDA) tarafından finanse edilen ve Kurum ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) işbirliğinde yürütülmekte olan sözleşmenin uygulama süresi 29 Aralık 2017 tarihine sona ermiştir.

Uluslararası kuruluşlar ve diğer ülke Ombudsmanlık Kurumları tarafından yurtdışında gerçekleştirilen toplantı/seminer vb. etkinliklere iştirak edilmiştir. Bu kapsamda;

- Barcelona “Göç ve Mülteciler Sempozyumu” (3-4 Nisan)
- “Avrupa’da İnsan Haklarını İyileştirmek; demokratik alan nasıl geliştirilebilir? Terörle mücadele- ifade özgürlüğü- Birlikte Yaşama” konulu Konferans
- Asya Ombudsmanlar Birliğine Üyelik
- Avrupa Çocuk Ombudsmanları Ağı Çalıştayı
- ECRI Ulusal Uzmanlaşmış Kurumlar Semineri
- Bakü 14. Uluslararası Ombudsmanlık Konferansı
- Yunanistan Ombudsmanlık Kurumu Ziyareti
- Rusya İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ziyareti
- Uluslararası Forum “ Ombudsmanın İnsan Hakları Alanındaki Normatif ve Hukuki İşlemlerdeki Rolü: Beklentiler ve Olasılıklar”
- Avrupa Çocuk Ombudsmanları Ağı (ENOC) 21. Yıllık Konferansı
- Avrupa Ombudsman Enstitüsü (EOI) Yönetim Kurulu ve Genel Kurul Toplantısı, Romanya Ombudsmanlığının 20. Kuruluş Yıldönümü Etkinliği ve İnsan Hakları Uluslararası Konferansı
- Türkiye ve Rusya Ombudsmanları Zirvesi
- Nijer Ombudsmanının KDK Ziyareti ile Türkiye ve Nijer Arasında İş Birliği Mutabakat Zaptı
- “Avrasya’da İnsan Haklarının Korunması: Ombudsmanlara Yönelik En İyi Uygulamaların Paylaşılması” Konulu Uluslararası Çalıştayı
- Avusturya Çalışma Ziyareti

2.2.3 Şikâyet Başvuru Usulü ve Başvurulara İlişkin İstatistikler

2.2.3.1 Şikâyet Başvuru Usulü

İdarenin işlem ve eylemleri ile tutum ve davranışı sonucu hak ve özgürlükleri veya menfaatleri ihlal edilen gerçek ve tüzel kişiler Kuruma başvuruda bulunabilmektedirler. Bu çerçevede, tüm bireyler yanında; şirketler, sivil toplum kuruluşları, dernekler, vakıflar, sendikalar vb. tüzel kişiler başvuru hakkına sahiptir. Ayrıca, tabiiyet ve mütekelilik (karşılıklılık) şartı aranmaksızın yabancı ülke vatandaşları da şikâyetlerini iletebilmektedirler. Şikâyet başvurusunun insan hakları, temel hak ve özgürlükler, kadın hakları, çocuk hakları ve kamuyu ilgilendiren genel konulara yönelik olması halinde, doğrudan hak ve özgürlüğü veya menfaati ihlal edilme şartı aranmaksızın tüm gerçek ve tüzel kişiler de başvuruda bulunabilmektedirler.

Şikâyet başvurusu elden, posta, e-posta, faks veya elektronik başvuru sistemi üzerinden yapılabilmektedir. Kurumun İstanbul bürosuna başvuru yapmak mümkündür. Faks veya e-posta ile yapılan başvuruların dilekçe asıllarının 15 gün içerisinde Kuruma gönderilmesi gerekmektedir. “Gerçek Kişiler için Şikâyet Başvuru Formu” veya “Tüzel Kişiler için Şikâyet Başvuru Formu” doldurulmak suretiyle de Kuruma başvurulabilmek mümkündür. Haklı bir neden varsa, başvuru yapılan yerde formun doldurulmasına yardımcı olunarak, sözlü şikâyette bulunulması mümkündür. İllerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla başvuruda bulunmak mümkündür.

Yapılan başvurular kayıtları yapıldıktan sonra ilgili Kamu Denetçisine havale edilmekte, Denetçi ise şikâyeti uzmana ileterek ön inceleme, inceleme ve araştırma sürecini başlatmaktadır.

2.2.3.2 Şikâyet İnceleme Ana Süreci

1)Başvuruların Alınması ve İlk İncelemenin Yapılması

- Başvurunun Kaydı
- İlk İnceleme
- Dağıtım
- Bilgilendirme

2)Ön İncelemenin Gerçekleştirilmesi

- Ön İnceleme
- Geçersiz Başvuru
- Birleştirme Kararı
- Ayrılma Kararı
- İncelenemezlik Kararı
- Gönderme Kararı

3)İnceleme ve Araştırmanın Yapılması

- Bilgi ve Belge İsteme
- Tanık Dinleme
- Bilirkişi Görevlendirme
- Karar Verilmesine Yer Olmadığına Dair Karar
- Dostane Çözüm

4)Kararların Verilmesi

- Tavsiye Kararı
- Ret Kararı
- Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararı

5)Kararların Takip Edilmesi

- Tavsiye Kararlarının Takibi
- Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararlarının Takibi
- Gönderme Kararlarının Takibi
- Dostane Çözüm Kararlarının Takibi

2.2.3.3 Genel İstatistikler

2017 yılında Kuruma yapılan başvuru sayısı 17.131'dir. Bu artışta Kurumun 2017 yılını "Etkin Farkındalık Yılı" ilan etmesi ve görünürlüğünü arttırmak için gerçekleştirdiği faaliyetlerin etkili olduğu düşünülmektedir.

Yıllar itibarıyla Kuruma yapılan başvuru sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Yıl/Tarih	2013	2014	2015	2016	2017	Toplam
Toplam Şikâyet Sayısı	7.638	5.639	6.055	5.519	17.131	41.982

2017 yılında yapılan başvuru sayısı 2016 yılına göre %210'luk artış göstermiştir.

2016-2017 yıllarında yapılan başvuruların şekillerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Başvuru Şekli	2016 Yüzde%	2016	2017 Yüzde%	2017	2016-2017 Değişim Oranı
E-başvuru	65,79	3.631	77,71	13.312	266,62
Posta	20,24	1.117	12,79	2.191	96,15
Elden	10,60	585	7,37	1263	115,90
E-Posta	1,94	107	1,35	232	116,82
Faks	1,43	79	0,78	133	68,35

Şikâyet Konusu veya Alanı	2016 Yılı	2017 Yılı	2017 Yüzde%	2016- 2017 Değişim Oranı%
Kamu Personel Rejimi	1759	4803	28,04	173,05
Eğitim-Öğretim, Gençlik ve Spor	669	4480	26,15	569,66
Çalışma ve Sosyal Güvenlik	556	1953	11,40	251,26
Adalet, Milli Savunma ve Güvenlik	338	1126	6,57	233,14
Mahallî İdarelerce Yürütülen Hiz.	368	927	5,41	151,90
Ekonomi, Maliye ve Vergi	326	708	4,13	117,18
Orman, Su, Çevre ve Şehircilik	120	568	3,32	373,33
Ulaştırma, Basın ve İletişim	107	457	2,67	327,10
İnsan Hakları	303	352	2,05	16,17
Mülkiyet Hakkı	155	341	1,99	120,00
Sağlık	110	283	1,65	157,27
Çocuk Hakları	137	245	1,43	78,83
Enerji, Sanayi, Gümrük ve Ticaret	111	222	1,30	100,00
Diğer	217	133	0,78	-38,71
Engelli Hakları	104	129	0,75	24,04
Nüfus, Vatandaşlık, Mülteci ve Sığınmacı Hakları	21	99	0,58	371,43
Sosyal Hizmetler	58	78	0,46	34,48
Ailenin Korunması	17	77	0,45	352,94
Gıda, Tarım ve Hayvancılık	20	68	0,40	240,00
Bilim, Sanat, Kültür ve Turizm	15	56	0,33	273,33
Kadın Hakları	8	26	0,15	225,00
Toplam	5.519	17.131		

2017 yılında Kuruma yapılan başvuruların %28,04'lük kısmı 'kamu personel rejimine', %26,15'i 'eğitim-öğretim, gençlik ve spor', %11,40'lık kısmı ise 'çalışma ve sosyal güvenlik' alanlarına ilişkindir.

Kuruma 2016-2017 yıllarında yapılan başvuruların konularına göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

2017 yılında Kuruma yapılan 17. 131 adet başvuru idareler bazında incelendiğinde en fazla başvuru yapılan idare %15,56'lık oranla "Milli Eğitim Bakanlığı" olurken, bunu %8,57'lik oranla "Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı", %8,31'lik oranla "Mahalli İdareler", %6,53'lük oranla "Üniversite ve Fakülteler", %6,51'lik oranla "ÖSYM" ve %4,64'lük oranla "Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı" takip etmektedir.

Kuruma başvuruların en fazla yapıldığı il önceki yıllarda da olduğu gibi % 17,68 ile İstanbul olup, bunu % 13,52 ile Ankara takip ederken, 2016 yılında yalnızca 6 adet şikâyet başvurusu bulunan Şırnak % 5,24'lik oranla üçüncü il olmuştur.

Kuruma yapılan şikâyet başvurularının incelenmesi neticesinde Kurumca, Başvurunun Geçersiz Sayılması, Birleştirme Kararı, Gönderme Kararı, İncelenemezlik Kararı, Dostane Çözüm Kararı, Karar Verilmesine Yer Olmadığına Dair Karar, Ret Kararı, Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararı ve Tavsiye Kararı şeklindeki kararlardan bir tanesi verilmektedir.

Kurumun görev alanına girmeyen, şikâyet başvurusunda bulunması gereken kanunun öngördüğü zorunlu hususların bulunmayan, belli bir konuyu içermeyen, yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olan, sebepleri, konusu ve tarafları aynı olanlar ile daha önce sonuçlandırılan başvurular için "incelenemezlik kararı" verilmektedir.

Kuruma başvuruda bulunulabilmesi için, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda öngörülen idari başvuru yolları ile özel kanunlarda yer alan zorunlu idari başvuru yollarının tüketilmesi gerekmektedir. İdari başvuru yolları tüketilmeden yapılan başvurular için "gönderme kararı" verilip, söz konusu başvuru ilgili idareye gönderilmektedir.

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 34 üncü maddesi uyarınca, şikâyetçinin başvurusundan vazgeçmesi, şikâyetçi gerçek kişi ise ölümü veya tüzel kişi ise tüzel kişiliğinin sona ermesi, inceleme ve araştırma devam ederken şikâyet konusu hakkında dava açılması durumlarında Kurum tarafından "karar verilmesine yer olmadığına ilişkin karar" verilmektedir.

İnceleme ve araştırma sonucunda şikâyet konusu iddianın yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde Kurum tarafından "tavsiye kararı", şikâyet konusu iddianın yerinde olmadığı kanaatine varılması hâlinde ise "ret kararı", şikâyet konusu iddiaların bir kısmının yerinde bulunduğu bir kısmının ise yerinde bulunmadığı kanaatine varılması halinde ise "kısmı tavsiye kısmı ret kararı" verilmektedir.

Kurumun kuruluş amacı ve var olma sebebi dostane çözüm aramak ve bulmaktır. Bu doğrultuda kurumun yapmış olduğu katkı ve hizmetlerin düzgün ifade edilmesi ve bunun istatistiklere doğru yansıtılması "Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te Kurumumuzun kuruluş amacı doğrultusunda ve

yapılan katkı ve hizmetlerini düzgün ifade edilebilmesini teminen -Dostane Çözüm Kararı- eklenerek” 02/03/2017 tarihli ve 29995 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan değişiklikle yürürlüğe girmiştir.

2017 yılı için Kurum tarafından verilen karar türlerine göre dağılım aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Karar Türleri	2017	Yüzde%
Gönderme Kararı	4.629	31,39
İncelenemezlik Kararı	4.381	29,71
Başvurunun Geçersiz Sayılması	56	0,38
Birleştirme Kararı	2.861	19,40
Dostane Çözüm	1.575	10,68
Karar Verilmesine Yer Olmadığına İlişkin Karar	469	3,18
Tavsiye Kararı	245	1,66
Ret Kararı	353	2,39
Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararı	177	1,20
Toplam	14.746	

2.2.3.4 Dostane Çözüme Yönelik İstatistikler

2013 yılında 184, 2014 yılında 123, 2015 yılında 161 ve 2016 yılında ise 80, olmak üzere toplam 548 adet dosya uzlaşma yöntemiyle çözüme kavuşturulmuştur. 01 Ocak-31 Aralık 2017 döneminde toplam “Çözüme Kavuşturulan Dosya Sayısı” 1887 olup, bunların 1575 adedi Dostane Çözüm Yolu ile 312 adedi ise Gönderme Kararı ile gerçekleştirilmiştir.

Dostane çözüm yolu ile sonuçlanan dosya sayısında 2017 yılında 2016 yılına göre %2.259 oranında artış gerçekleşmiştir.

2017 yılında dostane çözüm yoluyla çözüme kavuşturulan dosya sayısına ilişkin dağılım aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Dostane Çözüm Kararı ile	Gönderme Kararı ile	Toplam
1.575	312	1.887
%83,74	%16,53	

2.2.3.5 Tavsıye ve Kısmen Tavsıye Kısmen Ret Kararlarına İlişkin İstatistikler

Kurumca yapılan başvurunun inceleme ve araştırılması sonucunda şikâyetin yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde Tavsıye Kararı; kısmen yerinde olduğu kanaatine varılması halinde ise Kısmen Tavsıye Kısmen Ret Kararı verilmektedir.

2017 yılında verilen Tavsıye, Kısmen Tavsıye Kısmen Ret ve Ret Kararlarının dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Verilen Karar Türü	Sayı
Tavsıye	245
Kısmen Tavsıye Kısmen Ret	177
Ret	353
Toplam	775

2017 yılında Kurumca verilen kararların idareler nezdinde takibini sağlamak üzere Araştırma Takip ve Değerlendirme Bürosu oluşturularak, verilen kararların takibi sağlanmıştır. Bu kapsamda; 2017 yılında tavsıye yönünde verilen 422 adet kararımızla ilgili olarak; 349 idare kararımıza ilişkin uyup uymayacağı yönünde cevap verirken, 53 idare herhangi bir cevap vermemiş, 18 idare ise kararın kendisine ulaştığı bilgisini iletmıştır. 349 karardan 226 tanesine idarenin uyacağı, 117 tanesine idarenin uymayacağı ve 6 tanesi konusunda ise çalışmaların devam ettiği bilgisine ulaşılmıştır.

2.2.4 Başvurulara İlişkin Bilgi ve Değerlendirmeler

Başvuruların Tematik Olarak Değerlendirilmesi

2.2.4.1 ADALET, MİLLİ SAVUNMA VE GÜVENLİK

Adalet işleri kapsamında Kuruma;

– Cezaevi şartlarının düzeltilmesi, cezaevi nakil talepleri, koğuş değişikliği ile görüş hakkı, tedavi görme hakkı, cezaevi yönetimi ve personelinin tutum ve davranışları, cezaevi müdürlükleri tarafından verilen disiplin cezaları içerikli ceza infaz kurumlarının faaliyetlerine,

– Mahkeme kaydının UYAP'tan silinmesi, adli sicil ve arşiv kaydının silinmesi, GBT kayıtlarının silinmesi, görülmekte olunan davaların sonuçlandırılması, yargı kararlarının gözden geçirilmesi, yeniden yargılanma, takipsizlik kararlarına itiraz, vekâlet ücretlerinin tahsili içerikli adalet hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin faaliyetlere yönelik başvurular alınmıştır.

Milli Savunma ile Güvenlikle ilgili idarelere ilişkin olarak ise Kuruma;

– Askeri personelin atanma talepleri, sivil memurların özlük ve lojman hakları, TSK Personelinin haftalık çalışma süreleri, sivil memurlukta geçen hizmet sürelerin uzman erbaşlıkta geçen sürelerle dâhil edilmesi ile askerî personelin diğer özlük konularını içeren Türk Silahlı Kuvvetlerinin kamu personel rejimine ilişkin konuları ve sırf askerî nitelikte olmayan

faaliyetlerine,

– Askerlik tecil ve terhis işlemleri, TSK bünyesinde çalışan pilot lisansına sahip ancak pilot olarak görev yapamayan personelin pilot olarak görevlendirilmesi, Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) kapsamında kapatılan askeri okullardaki öğrencilerin durumu, gazilik unvanı ve vazife malullüğü içerikli milli savunma hizmetleri ve askerlerle ilgili uygulamalara,

– Yine bu alanda ayrıca, silah taşıma ruhsatının yenilenmesi, trafik idari para cezalarının iptali, pasaport başvurularının kabul edilmemesi gibi kolluk kuvvetlerinin faaliyetlerine yönelik başvurular iletilmiştir.

Kolluk Kuvvetleri Faaliyetleri

Bu alanda Kuruma silah taşıma ruhsatının yenilenmesi, trafik idari para cezalarının iptali, pasaport başvurularının kabul edilmemesi, pasaporta el konulması, araç tescil kaydının silinmesi, aracının bulunduğu yerden araç çekicisi ile kaldırılması, haksız yere kesildiği iddia edilen trafik para cezalarının iptal edilmesi içerikli başvurular yapılmıştır.

TSK Kamu Personel Rejimine İlişkin Konular

Askeri personelin atanma talepleri, sivil memurların özlük ve lojman hakları, TSK Personelinin haftalık çalışma süreleri, sivil memurlukta geçen hizmet sürelerin uzman erbaşlıkta geçen sürelerle dâhil edilmesi ile askeri personelin diğer özlük konularına ilişkin konularda başvurular alınmıştır.

Ceza ve İnfaz Kurumlarının Faaliyetleri

Tutuklu ve hükümlülerce yapılan başvuruların önemli bir kısmını, ailelerine yakın bir ceza infaz kurumuna nakil talepleri, hükümlünün dilekçe hakkını kullanmasının engellendiği iddiaları, açık ceza infaz kurumlarına geçişte ayrımcılığın önlenmesine yönelik başvurular oluşturmaktadır.

Adalet Hizmetleri

GBT Kaydının silinmesi, kesinleşmiş yargı kararının yerine getirilmesi, adli yardım verilmesi, avukatlık staj giriş ücretinin kaldırılması ve barolar arasında uygulama birliği sağlanması konularında ilgili idarelere Tavsiye Kararları gönderilmiştir.

2.2.4.2 ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK

Çalışma ve sosyal güvenlik alanında başvuruların çoğu sosyal güvenlik hakkının tesisleriyle ilgili olmakta, emeklilik işlemleri sıklıkla şikâyet konusu edilmektedir. Bu çerçevede sosyal güvenlik alanında bazı dosyalar ilgili idarelerle iletişime geçilerek dostane çözüm yoluyla sonuçlandırılabilirken diğerlerinde hatalı bilgiler nedeniyle işlem tesisi mümkün olmadığından dostane çözüm yöntemine başvurulamamakta ve incelemeye geçilmektedir.

Sosyal güvenlik alanında başvuru yoğunluğunun en önemli nedenini sosyal güvenlik

konusunda bireylerin tabi oldukları mevzuat ve sosyal güvenlik hakları çerçevesinde uygulama hakkında idarece yeterince bilgilendirilmemeleri oluşturmaktadır. Bu şekilde bilgi eksikliğinden kaynaklanan başvurularda başvuranlar mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla geçmişe yönelik işlem tesisi talep etmekte ise de bu tür hak kayıplarının güncel olarak telafisi mümkün olmamaktadır. Benzer nitelikteki mağduriyetlerin ortadan kaldırılması amacıyla sosyal güvenlik kurumunun, hakları konusunda vatandaşları daha etkili bir şekilde bilgilendirmesi için gerekli tedbirleri almasına ve yeni yöntemler geliştirmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu noktada özellikle Sosyal Güvenlik Kurumunun sigortalıları yönlendirmeden önce mutlaka talepleri yazılı şekilde alması, bilgilendirme yapmadan önce sigortalıların dosyalarını esaslı şekilde incelemesi, bilgilendirmeyi mevzuata uygun şekilde ve mutlaka yazılı olarak yapması beklenmektedir.

2.2.4.2.1 İşçi-İşveren Sorunları

Evlilik nedeniyle işten ayrılan kişinin kıdem tazminatının ödenmesi, taşeron işçinin kıdem tazminatı talebi, hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleki eğitim ücretlerinin ödenmesi talebi konularında Tavsiye; yıllık izin ücreti, hafta sonu mesai ücreti ve kıdem tazminatı konusunda Ret Kararları verilmiştir.

2.2.4.2.2 Emeklilik İşlemleri, Emekli Aylıklarının Yanlış Hesaplanması ve Maaş Hesapları, Ek Ödeme Farkına Faiz, Eksik Ödemeler ve Yasal Faiz Taleplerine İlişkin Başvurular

Emeklilik işlemleri de sıklıkla Kurumumuza şikâyetle konu edilmektedir. Özellikle emeklilik taleplerinin gereğinin yerine getirilmemesi, zamanında yerine getirilmemesi ya da bağlanan emeklilik aylığı hesap ve tutarlarına yapılan itirazlar ile ek ödeme farkları talepleri Kurumumuzca etraflı bir şekilde incelenmekte; dostane çözüm ve tavsiye kararlarıyla birlikte yaşanan mağduriyetler giderilebilmektedir.

2.2.4.2.3 Emekli İkramesine İlişkin Başvurular

Emeklilik ikramiyesi, emeklilik haricinde görevlerinden ayrılan memurlara görevlerinden kıdem tazminatına hak kazanacak şekilde ayrılmış olsalar dahi işçilerin kıdem tazminatları gibi görevden ayrıldıkları zaman derhal değil yine emekli oldukları zaman ödenen parasal bir tutardır.

Özellikle görevlerinden çıkarılan memurların memuriyette geçen süreleri için emeklilik ikramiyesine hak kazanmalarında da memuriyete başlama tarihlerine göre ikili bir durum ortaya çıkmaktadır. Memuriyete başlama tarihine göre 2008 yılı Ekim ayı başından önce göreve başlamış olan ve bu tarihten önce Emekli Sandığı'na tabi çalışması bulunan memurlardan hizmet sürelerinin tamamı Emekli Sandığı'na tabi geçenlerden emekli, adi malullük veya vazife

malullüğü aylığı bağlanan ve yahut toptan ödeme yapılan memurlara, her tam fiili hizmet yılı için aylık bağlamaya esas tutarın bir aylığı emekli ikramiyesi olarak verilmektedir. Ancak Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunanlardan SSK ve Bağ-Kur sigortalılığı bulunması nedeniyle 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun'un 8 inci maddesi uyarınca, birleştirilen hizmet süreleri üzerinden emeklilik, yaşlılık ya da malullük aylığı bağlananlara ise memuriyette geçen çalışmalarının, 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14'üncü maddesinde belirtilen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona ermiş olması şartıyla memuriyette geçen süreleri için emekli ikramiyesi ödenmektedir.

Bu kapsamda, işçi olarak çalışılan sürelerin emekli ikramiyesi ödenmesinde dikkate alınmaması, emekli ikramiyesinin eksik ödenmesi, 30 yılı aşan hizmet sürelerine ilişkin emekli ikramiyesi talebi gibi konularda Tavsiye Kararları verilmiştir.

2.2.4.2.4 Malulen Emeklilik Başvuruları

Sosyal güvenlik alanındaki başvuruların yoğunlaştığı diğer bir alanı malulen emeklilik oluşturmaktadır. Bu konuda sık başvuru alındığı, şikâyete konu hususun ise genellikle hastane tarafından verilen engel oranının SGK tarafından dikkate alınmaması ya da hastanenin verdiği oranla SGK tarafından verilen engel oranının örtüşmemesinden kaynaklandığı gözlenmektedir. Bu durumun, engelli raporunda yer alan engel oranı ile çalışma gücünün kaybını tespit eden maluliyet raporundaki oran arasındaki kavramsal benzerliğe bağlı olarak, vatandaşın bilgi eksikliğinden kaynaklanan bir beklenti oluşmasına yol açtığı anlaşılmaktadır.

Bu tarz başvurularda Sağlık Kurulu ve itiraza binaen Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulu tarafından çalışma gücünün en az %60 oranında kaybedilmediği gerekçesiyle malul sayılmayacağına ilişkin verilen karar ve yürütülen işlemlerle, Adli Tıp Kurumu ilgili ihtisas kurulundan alınan mütalaanın aynı doğrultuda olup olmadığı gözetilmek suretiyle Kurumumuzca karar verilmektedir.

2.2.4.2.5 Yersiz Ödemelerin İadesi

Başvuranların taleplerinde sıklıkla yer verdiği konulardan bir diğerini yersiz ödemelerin iadesi oluşturmaktadır. Sosyal güvenlik mevzuatı ile ilgili olarak yapılan ve idarenin kendi hatası sebebiyle sigortalı başvuru sahiplerine yapılan yersiz ödemelerin iadesine ilişkin geriye dönük son beş yıllık fazla ödemenin haksız ve hakkaniyete aykırı olarak talep edilmesi ile ilgili başvurular hakkında hukuka aykırılık tespit edilemediğinden ret kararları verilmiştir.

2.2.4.2.6 Fiili Hizmet Süresi ve Fiili Hizmet Süresi Zammı

Emeklilik işlemlerinde, fiili hizmet sürelerinin tespiti ve fiili hizmet süresi zammından yararlanma talebini içeren şikâyet başvurularıyla da karşılaşılmakta, başvurular hakkında yapılan inceleme ve araştırmalar neticesinde ilgili kararlar verilmektedir.

2.2.4.2.7 Hizmet Borçlanması

Sigortalının kendi isteği dışında, sigortalılık süresinin kesilmesi halinde, kesilen sürelerin primlerinin ödenerek sigortalılık sürelerinden saydırılması işlemine hizmet borçlanması denilmektedir.

Hizmet borçlanması, 5510 sayılı Kanun'un "Sigortalıların Borçlanabileceği Süreler" başlıklı 41 inci maddesinde düzenlenmiştir. Yurt dışı hizmet borçlanması ise 3201 sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Kanununda düzenlenmiştir

2.2.4.3 EĞİTİM-ÖĞRETİM, GENÇLİK VE SPOR

Kuruma eğitim-öğretim, gençlik ve spor alanında yapılan başvurular ağırlıklı olarak, "sınavlar ve bağlantılı uygulamalar, öğrencilerle ilgili işlem, eylem ve uygulamalar, yükseköğretim hizmetlerine ilişkin konular, öğretmenlerin eğitim ve öğretime ilişkin sorunları, dezavantajlı gençlere yönelik çalışmalar, gençlik merkezi ve benzeri tesisler ile gençlik kampları ve dernekleri, eğitim-öğretim, gençlik ve spor hizmetlerine ilişkin diğer konular;" alt başlıkları altında toplanmaktadır.

2.2.4.4 EKONOMİ, MALİYE VE VERGİ

Kurumumuza 'Ekonomi, Maliye ve Vergi' alanında iletilen başvurular, 'bankacılık işlemleri', 'sigortacılık işlemleri', 'sermaye piyasaları', 'rekabetin korunması', 'özellemeye ilişkin işlemler', 'ihale iş ve işlemleri', 'bütçe uygulamaları', 'kamu alacakları', 'kamu borçları', 'vergi işlemleri', 'mali suçlar ve kaçakçılık', 'finansal tüketici hakları ve sorunları' ile 'ekonomi, maliye ve vergiye ilişkin diğer konular' alt başlıkları altında toplanmaktadır.

Bu alanda, promosyon ödemesine ilişkin işlemler, bankacılık işlemleri, vergi ve harçlara ilişkin işlemler, sigortacılık işlemleri, sermaye piyasası iş ve işlemleri, ihale iş ve işlemlerin ilişkin konularda yer alan başvurular dikkat çekmektedir.

2.2.4.5 İHALE İŞ VE İŞLEMLERİ

Kamu ihale sisteminin işleyişi konusunda da Kurumumuza başvurular gelmektedir. Genel itibari ile ihale dışı bırakılan firmaların başvuruları ile ihale sonrasında sözleşmenin uygulanması süreçlerine ilişkin başvurular kurumumuza intikal etmektedir.

2.2.4.6 ENERJİ, SANAYİ, GÜMRÜK VE TİCARET

Enerji, Sanayi, Gümrük ve Ticaret alanında yapılan başvurular; elektrik dağıtım şirketlerinin uygulamaları, işletmelere verilen KOSGEB destek kredileri, tüketici sorunları ve gümrük işlemleri konularında yoğunlaşmaktadır.

2.2.4.7 ENGELLİ HAKLARI

Kuruma yapılan başvurular incelendiğinde, bu alandaki şikâyet başvurularının eğitim başta olmak üzere kamu hizmetlerine erişimde yaşanan sıkıntılar, işitme engelliler özelinde eğitim alanındaki ihtiyaçlar; engellilere yönelik aylık ve sosyal yardımlar ile maaş ödemelerinin vaktinde yapılması, konut/lojman tahsisi gibi maddi ihtiyaçlara yönelik talepler ve pozitif ayrımcılık kapsamında sunulan bir takım imkânların engellilere de tanınmasına yönelik talepler ile engelli sağlık kurulu raporlarındaki oranlara itirazlar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

2.2.4.7.1 Sunulan Hizmetlere Yönelik Fırsat Eşitliği

Ulusal ve uluslararası mevzuat uyarınca, engellilerin sunulan hizmetlere erişiminde fırsat eşitliği sağlanması devletin pozitif yükümlülükleri arasında yer almaktadır. Kurumumuza yapılan başvurular da bu kapsamda değerlendirilmekte; gerek engellilerin hizmetlere erişimi ve gerekse de sunulan hizmetin kapsamına engelliler için pozitif ayrımcılık içeren hükümlerin eklenip eklenmediği hususları dikkatle incelenmektedir. Bu çerçevede, özellikle hayat boyu desteğe ihtiyacı olan engelli bireylere Milli Eğitim Bakanlığınca sunulan eğitimlerin kesilmemesi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı ile sürdürülen işbirliği 2017 yılında da devam etmiş, Kurumumuzun girişimleri ile bu yöndeki bazı taleplerin karşılanması sağlanmıştır. Bu alanda yükseköğretim düzeyinde de başvurular alınmış olup, yükseköğretim kurumlarının engellilere sundukları hizmetlerin incelenmesine devam edilmektedir.

2.2.4.7.2 Engelli Bireylerin Merkezi Sınavlarda Karşılaştıkları Güçlükler

Engelli bireylerin merkezi sınavlarda karşılaştıkları güçlükler de Kurumumuza iletilen şikâyetler arasındadır. Sınav mekânlarının engellilerin erişimine uygun olması, tanınan sürelerin engelli bireyin diğer bireylerle eşit şekilde yarışmasına fırsat tanınması, engelli bireyin ihtiyaç duyduğu alet ve donanımın sınavda kullanımına izin verilmesi bu alanda iletilen başvuru konuları arasındadır. Bu tür başvurular “fırsat eşitliği” kapsamında incelenmekte olup, mevzuatta ya da uygulamada eşitsizliğe sebebiyet verdiği tespit edilen durumlarda düzenleyici işlemlerde değişiklik yapılması da dâhil olmak üzere tavsiye kararları verilebilmektedir.

2.2.4.7.3 Engelli Bireylere Maaş/Aylık Bağlanması, Lojman Verilmesi

Engelli hakları alanında alınan başvuruların bir kısmının da ihtiyaç halindeki engelli bireylere maaş/aylık bağlanmaması, lojman verilmemesi ya da bağlanan aylığın vaktinde

ödenmemesinden kaynaklanan maddi sorunlarda yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Bu tür başvurularda ilgili idarelerle iletişime geçilerek hizmetin doğru olarak yerine getirilip getirilmediği incelenmekte, hata tespit edilmesi halinde düzeltilmesi talep ve tavsiye edilmekte, engelli bireyin ihtiyacının karşılanması amacıyla gerekirse farklı kurum ve kuruluşlarla da temasa geçilerek mağduriyetin giderilmesine gayret edilmektedir. Bu yöndeki çalışmalar mevzuat değişiklikleri içeren tavsiye kararları ile de sonuçlanabilmektedir.

2.2.4.7.4 Engelli Bireylerin ÖTV İndiriminden, Teşviklerden Yararlanılması

Engelli bireylerin bazı mal ve hizmet alımlarında ÖTV indirimlerinden, teşviklerden vb. faydalandırılması yönündeki talepler ise engelli bireylerin “engellilik” sebebiyle maruz kaldıkları mali külfetlerin yeterli yaşam standardına ulaşmalarına engel olmaması gerektiği, engellilikten kaynaklanan dezavantaj ve ek külfetlerin ortadan kaldırılmasına yönelik tedbirler alınması gerektiği düşüncesiyle incelenmekte ve araştırılmaktadır. İdarelerle olan temaslarda engelli bireylerin ihtiyaçlarının farklılaştığı göz önüne alınarak her bir engelli bireyin “yeterli yaşam standardına” diğer bireylerle eşit şekilde sahip olabilmesi için uygun önlemler alınması gerektiği vurgulanmakta; engelli bireyin dezavantajının giderilmesiyle uyumlu tedbirin üretilmesinin önemi idarelere iletilmektedir.

2.2.4.8 GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK

Gıda, tarım ve hayvancılık alanında Kurumumuza zirai arazilerin sel baskınlarına maruz kalması neticesinde yaşanan mağduriyetlerine giderilmesine yönelik başvurular, tarımsal hibe desteklerine yönelik başvurular, Tarım Kredi Kooperatiflerince verilen kredilere ilişkin başvurular, tarım arazilerinin toplulaştırılması ile ilgili başvurular, gıda güvenliğine yönelik başvurular, idari para cezası uygulamaları ile ilgili başvurular, oda aidatlarına fındık fiyatlarının belirlenmesine yönelik başvurular yapılmaktadır.

2.2.4.9 İNSAN HAKLARI

2017 yılı içerisinde, temel hak ve özgürlüklerin ihlali iddialarını içeren çok sayıda başvuru iletilmiştir. Söz konusu başvuruların çoğunluğu bireysel nitelikte olmakla beraber, kamuoyu gündeminde yer bulan bazı olaylara ilişkin iddiaların da sivil toplum örgütleri ve meslek kuruluşları tarafından Kuruma iletildiği gözlenmiştir.

Şikâyet başvurularının büyük çoğunluğu dilekçe ve bilgi edinme, seçme ve seçilme, vatandaşlık, seyahat, işkence yasağı ve yaşam hakkı ile düşünce, vicdan ve inanç özgürlüğü gibi hakların ihlal edildiği iddiasını konu edinmektedir. Cezaevlerinde tutuklu veya hükümlü olarak bulunanların çeşitli konulara dair başvurular ve GBT kayıtlarının silinmesine ilişkin başvurular hakkında Kurumca verilen tavsiye ve kısmi tavsiye ve kısmi ret kararlarına “Adalet, Milli Savunma ve Güvenlik” başlığı altında yer verildiği için bu başlıkta bu konulara ayrıca yer

verilmemiştir.

İnsan haklarının ihlali iddiasıyla yapılan başvurularda, Anayasa ile teminat altına alınan dilekçe ve bilgi edinme hakkının kullanımına ilişkin ihlal iddiaları, şikâyetlerin kabul edilmeye başlandığı tarihten itibaren Kuruma yoğun bir şekilde iletmeye devam edilmektedir. Bilgi edinme hakkı kapsamında kamu idarelerine yapılan başvuruların, “ticari sır” ve “adli idari soruşturma”, “özel hayatın gizliliği” gerekçeleriyle başvuran aleyhine yorumlanarak, standart gerekçe ile olumsuz şekilde cevaplandırıldığı görülmektedir. Bu konularda, ilgili kamu mercilerine idari başvuruların detaylı inceleme yapılmadan, otomatik bir şekilde olumsuz karşılanmasına ilişkin sakıncalar hatırlatılmakta, başvuruocular özelinde bilgi edinme taleplerinin ayrıntılı ve somut bir şekilde değerlendirilmesi önerilmektedir.

Adli ve idari soruşturmaya konu bilgi edinme başvuruları hakkında ise ilgili kamu mercilerine, başvuruların olumsuz karşılanmasının öngörülebilir sakıncaları hatırlatılarak herhangi bir sakınca bulunmayan hallerde taleplerin yerine getirilmesinin sağlanması gerektiği belirtilmektedir. Özel hayatın gizliliği açısından ise 4982 sayılı Kanunun lafzının muğlâk bir dille kaleme alındığı, Kanunun madde gerekçeleri ile uygulama yönetmeliğinin de aynı hükmü tekrar ile yetindiği görülmekte olup konuyla ilgili daha ayrıntılı bir düzenleme yapılmasının faydalı olabileceği değerlendirilmektedir.

Bilgi edinme ve dilekçe hakkının kullanımına ilişkin olarak yapılan başvuruların çoğunluğunu, BİMER üzerinden yapılan, ilgili idarelerce hiç cevaplanmayan veya yetersiz içerikte kısmen yanıtlanan BİMER başvurularının oluşturduğu görülmektedir. Aynı konuda BİMER’e tekrar başvuru yapanlara, BİMER tarafından “ilgili kamu idaresinin öngörülen süre içerisinde cevap vermediğinden” bahisle başvurana, Kamu Denetçiliği Kurumu’na başvuruda bulunabileceğine ilişkin bir yazı gönderilerek başvuru sahipleri Kuruma yönlendirilmektedir. Bu şekilde Kuruma ulaşan başvuruocular, genellikle BİMER’in işleyişine yönelik şikâyetlerini sunmakta, bu mekanizmanın sorunlarına cevap vermekte artık yetersiz kaldığını ve işlevselliğini kaybettiğini, başvuruya konu idarece BİMER üzerinden kendilerine cevap verilmediğini ifade etmektedirler. Diğer bazı başvurularda ise BİMER’den sonra CİMER’e, BEDK’ya veya TBMM Dilekçe Komisyonu’na başvurulduğu, sonuç alınmadığı veya alınan sonuçtan memnun kalınmadığı veya usul açısından başvurunun reddedildiği durumlarda Kamu Denetçiliği Kurumu’na başvurularak yeniden işlem tesisinin talep edildiği gözlenmektedir.

Bu çerçevede bilgi edinme başvurularının idarelerce uygun şekilde cevaplandırılmaması neticesinde; koordinasyon ve/veya denetimle yetkili kamu kurumlarına eş zamanlı veya müteakiben yeniden başvuru yapılması, aynı konuda birden çok kurumun inceleme ve araştırma yürütmesine, dolayısıyla kamu kurumlarında gereksiz iş yüküne, emek ve zaman israfına yol açmakta olup bunun önlenmesi amacıyla, bilgi edinme başvurularının ilk başvuru mercii idarelerce gerekçeli, makul sürede ve ihtiyacı karşılayacak nitelikte cevaplandırılması için konunun kamu kurumları nezdinde gündeme getirilmesine ihtiyaç bulunduğu düşünülmektedir.

İnsan hakları alanında yapılan diğer başvurular arasında nüfus, vatandaşlık, mülteci ve sığınmacı hakları konusunda Türk vatandaşları ile yabancılar tarafından ya da yabancılar adına yapılan başvurular önemli bir yer tutmaktadır. Türk vatandaşları tarafından yapılan başvurular

genelde “nüfus kayıtlarında gerekli düzeltmenin yapılması, nüfus tescilinin yapılması/nüfus cüzdanı düzenlenmesi, ikametgâh adresinin düzeltilmesi, yeni kimlik kartı süreci, yurtdışında yaşayan vatandaşlara, ilgili konsolosluklar tarafından gerekli vatandaşlık hizmetlerinin sağlanması” hususlarında yoğunlaşmaktadır. Kuruma yabancılar tarafından yapılan başvuruların ise “ikamet izni sorunları, vize sorunları, çalışma izni sorunları, ülkeye girişe yönelik konulan tahdit kodu, vatandaşlık başvurusunda karşılaşılan sorunlar, uluslararası koruma başvuru sahiplerinin başka bir ile sevk talebi, uluslararası koruma başvuru sahiplerinin ve mültecilerin sağlık hizmetlerinden yararlanma/ maddi yardım talepleri, uluslararası koruma başvuru sahiplerinin bildirim yükümlülüğünün kaldırılması/sıklığının azaltılması” yönündeki talepleri içerdiği görülmektedir.

2017 yılında gerek ülkemizde yaşayan göçmenler/yabancılar gerekse uluslararası koruma başvuru sahipleri, mülteciler ve geçici koruma altındaki Suriyeliler tarafından ya da onlar adına yapılan başvuruların sayısında, diğer yıllara göre önemli bir artış yaşanmıştır. Bu dönemde, uluslararası koruma başvuru sahipleri/mülteciler tarafından yapılan başvurularda karşılaşılan en büyük sorun, bu kişilerin genelde semt-i meçhul olmaları ve gerek Kurumca gerekse ilgili idarelerce bu kişilere ulaşılmamasında yaşanan güçlüklerden ibaret bulunmaktadır. Bu durum ilgili idarelerle yazışma ve görüşmeler yapılmasına rağmen, şikâyet/talep konusunun sonuçlandırılmamasına ve bu kişilere kararların tebliğ edilememesine de yol açmaktadır.

İdari düzenleyici işlemleri ile bireylerin haklarının ihlal edildiği iddiasına yönelik şikâyet başvuruları çerçevesinde ise, kamu idarelerinin, kamuoyunu da ilgilendiren ve Resmi Gazetede yayınlanması zorunluluğu bulunmayan idari düzenleyici işlemlerini kamuoyunun erişimine açmaması nedeniyle bireylerin idari uygulama süreçleri hakkında bilgi sahibi olamadığı, dolayısıyla belirli bir konuda maruz kaldığı idari eylemlere ilişkin haklarını bilemediği ve kullanamadığı, özellikle kolluk uygulamalarına dair çok sayıda genelgenin bu kapsamda bağlayıcı nitelikte olmasına rağmen kamuoyunun erişimine kapalı işlemler olmasının hak ihlallerine yol açabildiği gözlenmektedir.

İnsan hakları alanında karşılaşılan başvurular arasında yer alan özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması konusunda vatandaşların son dönemde kişisel verilerin korunması konusunda daha bilinçli hale geldiği ve gelecek dönemde bu konudaki başvuruların sayısının artacağı değerlendirilmektedir.

Son olarak, çok yoğunlukta olmasa da terör ve görev mağdurları ile ilgili başvuruların da Kuruma ulaştığı; ayrıca son dönemde OHAL nedeniyle uygulanan yurt dışı çıkış izni uygulaması nedeniyle seyahat özgürlüğünün engellendiği yönünde iddiaları içeren başvuruların da yapıldığı gözlenmektedir.

2.2.4.10 KADIN HAKLARI

Kadın hakları alanında 2017 yılında “Cinsiyet Ayrımcılığı; Kadınlara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetleri; Kadına yönelik her türlü şiddet, töre ve namus cinayetleri, taciz ve istismar; Kadın ticaretinin önlenmesi; Korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç kadınlar, Kadınlara karşı nefret söylemleri ve Kadın haklarına ilişkin diğer konular” ile ilgili başvurular yapılmıştır.

Genellikle adli koruma sistemine ilişkin süreçlerde veya idari başvuru sürecinde işlemlerde eksiklik, gecikme, ihmal vb. olması halinde kadın başvuranların Kuruma yöneldiği izlenmektedir. Kadına yönelik her türlü şiddet, töre ve namus cinayetleri, taciz ve istismar konu başlıklarında iletilen vakalar, genellikle yargı organlarına intikal etmiş olduğundan, görev ve yetki kapsamı dışında kalmaktadır. Bu kapsamdaki başvurularda yargı organlarına intikal eden talep yönünden incelenemezlik kararı verilmekte ise de, her başvuru dosyası özelinde kadınların durumu değerlendirilerek ihtiyaçları ve talepleri doğrultusunda faydalanabilecekleri kamu hizmetleri konusunda bilgilendirme yapılarak danışmanlık sunulabilmektedir. Psikolojik, hukuki destek vb. talepleri yönünden ise ilgili kurumlarla koordinasyon sağlanarak başvuranlar, gerekli işlemlerin başlatılması için idarelere yönlendirilmekte ve işlemlerin tamamlanma süreci izlenerek başvuru dosyası hakkında dostane çözüm sağlanabilmektedir.

Geçmiş yıllarda çok sayıda çalışma ve tanıtım faaliyeti yürütülmesine rağmen kadın hakları alanındaki başvurular istenilen düzeye ulaşmamıştır. Genellikle şiddet, ayrımcılık ve istismar gibi nedenlerle mağdur olan kadınların mevcut haklarını bilmemeleri, mağduriyetlerine ilişkin farkındalıklarının düşük olması, toplumsal rolleri ve kültürel değerlerin etkisiyle şiddet ve istismar mağduru olarak idarelere başvuru yapmak hususunda çekimser kalabildikleri gözlenmektedir. Bu durum şiddet, ayrımcılık ve istismar konularında başvuru sayısının düşük olmasına yol açabilmektedir.

Şikâyet başvurularının yanı sıra Türkiye’de kadın sorunlarının çözümüne yönelik Ombudsmanlık görev alanı kapsamında sunulabilecek katkıların tespiti amacıyla sivil toplumla ve ilgili idarelerle işbirliği doğrultusunda faaliyetler yürütülmesine özen gösterilmektedir. Bu çerçevede 19 Haziran 2017 tarihinde “Kadın Hakları ve Ombudsmanlık” konulu bir çalıştay düzenlenerek, sivil toplum kuruluşlarının, siyasi otoritelerin ve ilgili kamu kurumlarının uzun yıllardan beri emek verdiği bir alan olan kadının insan hakları çerçevesinde gelinen noktada durum tespiti yapılması, bununla bağlantılı olarak Kurumun görev ve yetkileri kapsamında uygulamadaki eksikliklerin belirlenerek sorumlu idarelerle koordinasyon sağlanması hedeflenmiştir. “Kadın Hakları ve Ombudsmanlık Çalıştayı” içeriği kitap haline getirilerek yayınlanmış ve Kurum internet sayfasından erişime açılmıştır.

Kadının güçlendirilmesine yönelik eksiklik, ihtiyaç ve öneriler Türkiye’nin taraf olduğu veya katıldığı uluslararası sözleşmeler, konferans ve deklarasyon metinleri ile BM, AB, AK gibi uluslararası kuruluşların izleme faaliyetleri ve raporlarında da gündeme getirilmekte olup kadının insan hakları alanındaki hak ihlallerinin önüne geçilebilmesi için güçlendirme çalışmalarının desteklenmesi Ombudsmanlık görev alanının bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği tarafından yürütülen ve AB Bakanlığı'nın faydalanıcısı olduğu "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi"nin paydaşı olarak 2017 yılında Kurum, proje faaliyetlerine katılım sağlamaya başlamış ve başlatılan işbirliği doğrultusunda konuyla ilgili toplantılara ve Ekim 2017'de düzenlenen proje açılışına iştirak etmiştir. Katılım sağlanan proje faaliyetleri çerçevesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planları ile ulusal uygulayıcı kurumlar ve bu kurumların eylem, hedef, stratejileri doğrultusunda toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana plan ve politikalara yerleştirilmesi amacıyla ayrımcılıkla mücadelede öncelik vermesine ihtiyaç duyulduğu değerlendirilerek kurumsallaşmanın artırılması ve hukuki alt yapının güçlendirilmesi tavsiye edilmektedir.

Son olarak, İstanbul Sözleşmesi kapsamında oluşturulan Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddete Karşı Mücadelede Uzmanlar Grubuna (GREVIO) sunulmak üzere, Türkiye'de kadının insan hakları alanında yürütülen Kurum faaliyetlerini içeren bir gölge rapor hazırlanarak ilk kez AK'ye gönderilmiştir.

2.2.4.11 AİLENİN KORUNMASI

2017 yılında, ailenin korunmasına ilişkin olarak boşanma aşamasında ve sonrasında velayet, çocukla kişisel ilişki kurulması, çocuk tesliminin icra sisteminden çıkartılması taleplerini içeren çok sayıda başvuru yapılmıştır. Söz konusu başvurular çerçevesinde ulaşılan tespitler şu şekildedir:

- 2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planı'nda, "ülkemizde geniş aileden çekirdek aileye doğru bir geçişin sürdüğü ve aile üyeleri arasındaki ilişki biçimlerinin de değiştiğinin" altı çizilmekte, "aile kurumunun korunarak statüsünün geliştirilmesi ve toplumsal bütünleşmenin kuvvetlendirilmesinin" temel amaç olduğu vurgulanmaktadır. Bu amaçla, özellikle "görsel, işitsel ve sosyal medyanın ve internetin aile üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik tedbirlerin" alınacağı, "aile içi iletişim ve etkileşim konularında eğitim programlarının yaygınlaştırılacağı" ifade edilmektedir.
- Boşanma sayılarının artmasına paralel olarak, pek çok ülkede olduğu gibi, ülkemizde de tek ebeveyn ve çocuk veya çocuklardan oluşan "tek ebeveynli" ailelerin sayısı hızla artmaktadır. Tek ebeveynli aile formunun artış gösterdiği yabancı ülkelerde bu ailelere özgü sosyal politikaların geliştirildiği görülmektedir. Söz konusu politikalar; aile tipi, aile büyüklüğü, çocuk yaşı ve gelir gibi ölçütler üzerinden şekillendirilmektedir. Türkiye'de de son yıllarda aile politikalarının oluşturulması için önemli adımlar atılmış olmakla ailenin korunmasına ilişkin mevzuatta Türkiye'de kapsamlı bir aile politikası uygulaması için ilave düzenlemelere ihtiyaç bulunduğu değerlendirilmektedir.
- Boşanma sonrasında babaların ekonomik katkılarının yanı sıra çocukların zihinsel ve duygusal gelişimi için annelerle birlikte sorumluluk almaları gerekmektedir. Ancak, mevcut mevzuat ve yargı uygulamalarının boşanma sonrasında baba ve çocuk arasındaki ilişkiyi desteklemekte yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu konuda Kuruma çok sayıda başvuru yapılmaktadır.

2.2.4.12 ÇOCUK HAKLARI

Kurum tarafından çocuk hakları alanındaki faaliyetlerde öncelikle çocukların ve gençlerin çocuk hakları konusundaki farkındalıklarının artırılması, çocuk hakları kültürünün yerleştirilmesi, çocuklara saygı duyulmasını temel alan bir anlayışın geliştirilmesi, çocukların kendi haklarının savunucusu olan Kurumu tanımaları ve Ombudsmanlık hizmetlerinden daha fazla istifade etmeleri hedeflemektedir. Ayrıca çocuk başvurularının incelenmesi suretiyle çocuk haklarıyla ilgili olarak ulaşılan tespitler doğrultusunda, çocuk haklarına ilişkin ulusal strateji belgesinde yer verilen amaç ve hedeflerle de uyumlu şekilde, çocuklara yönelik önleyici, koruyucu ve destekleyici tedbirlerin alınmasına ve çocuk haklarının geliştirilmesine yönelik tavsiyelerde bulunmaktadır.

Bu alandaki tüm başvurular; çocuk haklarına ilişkin ulusal ve uluslararası düzenlemelerin esasını teşkil eden başlıca ilkelerden biri olan çocuklarla ilgili eylemlerde ve kararlarda çocuğun yüksek yararının gözetilmesi yaklaşımı temelinde değerlendirilmektedir. Çocuk hakları alanında çocuklardan alınan başvuruların değerlendirilmesi, Birim Koordinatörü (Uzman) koordinasyonunda Uzman, Uzman Yardımcısı ve Meslek Elemanlarından (Sosyal Çalışmacı ve Psikolog) oluşan Çocuk Çalışma Grubu tarafından yürütülmektedir. Başvuran çocuk ile ilk görüşme çocuk alanında çalışma deneyimi olan meslek elemanlarınca yapılarak çocuk dostu yaklaşım ilkeleri benimsenmektedir. Meslek elemanları başvuran çocuk, ebeveynler ve idarelerle yaptıkları görüşmeler konusunda mesleki görüşme ve değerlendirme raporu hazırlayarak dosya hakkında görüş ve kanaatlerini sunmaktadır. Uzmanlar tarafından gerekirse ilave görüşmeler yapılmakta, meslek elemanlarının görüşleri dikkate alınarak, başvuru hakkında nihai bir değerlendirme yapılmakta ve karar yazım aşaması tamamlanmaktadır.

Başvuruların ele alınmasında Çocuk Hakları Sözleşmesi 12'nci, 13'ncü ve 17'nci maddeleri başta olmak üzere çocuğun dinlenilme, ifade özgürlüğü ve bilgilenme hakları temelinde yaş ve gelişimsel özellikleri dikkate alınarak öncelikle çocukla görüşülmesi ve bu şekilde kendilerini ifade etmeleri teşvik edilmektedir. Çocuk başvurularıyla ilgili olarak idarelerle yapılan görüşmelerde ise, yetkililerin öncelikle çocuğu ve çocuğu başvuru yapmaya iten ihtiyacını odağa alması sağlanmakta; hak temelli yaklaşımla durumu değerlendirmeleri için yetkililere bilgilendirme ve yönlendirme yapılmaktadır.

Başvuran gruplar içinde hassas bir konuma sahip olan korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili başvurularda hizmet modelinde yaşanan sorunlar öne çıkmakta olup yapılan görüşmelerde ilgili bakanlık ve idarelerle koordinasyonda çocuğun yüksek yararı doğrultusunda sosyal hizmete ihtiyaç duyan çocukların yararlanacakları hizmet modelinin belirlenmesi ve işlemlerin ivedilikle yürütülmesi hususları hatırlatılmaktadır. Söz konusu görüşmelerde, başvuruların değerlendirilmesinde de yapıldığı üzere, somut olayın içeriğine göre gizlilik hususu gözetilmekte; çocukların gizlilik talepleri dışında vakanın niteliğinin gizlilik gerektirdiği haller de dikkate alınmaktadır.

Çocuklardan gelen başvurularda ilk olarak, okullarda halen öğretmenlerin öğrencilere karşı psikolojik ve fiziksel şiddet uyguladıkları vakaların yaşanmaya devam ettiği kötü muameleye maruz kalan çocukların bunu açıklamaktan çekindikleri gözlenmektedir. Bu başvurularla ilgili olarak, okullarda erken uyarı, müdahale sisteminin aktif hale getirilmesi önerilmektedir ve okul çalışanlarına çocuğa yaklaşım, etkili iletişim konusunda verilen eğitimlerin sıklaştırılması gerekmektedir.

Çocuğa yönelik şiddet konusuyla bağlantılı olarak, Kuruma akran zorbalığıyla ilgili başvurular yapılmaktadır. Yapılan başvurularda okul idaresi ve rehber öğretmenlerin, sorunun çözümü ve önlenmesine yönelik bilgi ve tecrübe anlamında eksiklikleri olduğu, konunun akran zorbalığı olarak yorumlanması ve sürecin yönetilmesi hususlarında okul ve öğretmenlerin eğitime ve bilinçlendirilmeye ihtiyaç duydukları gözlenmiştir.

Başvurularda öne çıkan diğer bir husus, okullarda kaynaştırma eğitimi konusunda sınıf öğretmeni ve rehber öğretmenlerin bilgi ve donanım anlamında eksiklikleri bulunmasıdır. Öğrencilerin eğitim ve uyum süreci konusunda yetersiz kaldıkları, çocukların psikolojik rehberlik ve sosyal uyum becerileri konusunda daha fazla desteklenmeye ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Ayrıca okullardaki sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin yetersizliği veya bu faaliyetlerin performansının yapılabileceği mekânların eksikliği, okullarda yaşanan hijyen sorunu ve özellikle öğrenci tuvaletlerinin kirli olması konularında şikayetlerin yoğunlaştığı gözlenmektedir.

Bunun yanı sıra, okulların fiziksel ortamının hassas gruplara dâhil engeli bulunan çocukların kullanımına uygun olması veya uygun hale getirilmesi, bu çocukların oyun oynayabileceği alanların, aktivite yapabilecekleri spor salonlarının artırılması, okullarda sıraların, merdivenlerin, lavaboların güvenliğinin engelliler için uygun erişim ve kullanım standartları dikkate alınarak engelli çocukların ihtiyaçlarına özel mekân tasarımı yapılması talepleri şikâyet başvurularında dile getirilmektedir.

Başvuruların yanı sıra çocuk hakları ile ilgili sorunlarının çözümüne yönelik olarak ilgili kamu kurumları ile yürütülen faaliyetler ve koordinasyon çalışmaları önemli bir yer tutmaktadır. Çocuğa karşı şiddetin önlenmesi konusu kapsamında 2017 yılında işbirliği yapılan Çocuğa Karşı Şiddeti Önlemek İçin Ortaklık Ağı üyeleri ile Ekim 2017’de bir araya gelinmiştir. Ağ tarafından yürütülen “Batı Balkanlar ve Türkiye’de Çocukların Şiddetten Korunması ve Engelli Çocukların Sosyal İçerilmesinin Desteklenmesi Projesi” kapsamında Kurum ile Ağ üyesi sivil toplum kuruluşlarının tanışması, işbirliği ve koordinasyon olanaklarının değerlendirilmesi amacıyla 24 Ekim 2017 tarihinde Ankara’da düzenlenen toplantıda Kurumun çocuk haklarına ilişkin yaptığı çalışmalar ve Kurumun faaliyetleri hakkında sivil toplum üyelerine bilgi verilmiş; ağ üyesi olan sivil toplum kuruluşları, yaptıkları çalışmaları anlatarak Kurumdan beklentilerini dile getirmişlerdir.

UNICEF aracılığıyla ENOC ile işbirliği gerçekleştirilerek, 8 Aralık 2016 tarihinde “Çocuk Hakları için Köprüler Kurmak: Ombudsmanların Çocuklara İlişkin Örnek Deneyimlerinin Paylaşılması” konu başlıklı uluslararası bir panel düzenlenmiştir. Söz konusu panele İzlanda, Sırbistan ve Gürcistan’dan Çocuk Ombudsmanları ve/veya ilgili uzmanlar

katılım sağlamıştır.

2013-2017 yıllarında çocuk hakları alanında yürütülen faaliyetler kapsamında “TBMM’de çocuk hakları konusunda daimi bir ihtisas komisyonu kurulması, Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesinin güncellenmesi ile Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu faaliyetlerinin yeniden aktif hale getirilmesi” önem arz ettiği sonuç ve kanaatine ulaşılarak, Kurumun söz konusu oluşum ve çalışmalara katılım sağlayarak, çocuk hakları alanındaki tespit ve önerilerini ilgili idarelerle işbirliği ve koordinasyon çerçevesinde paylaşmasının bu alandaki politikalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.2.4.13 KAMU PERSONEL REJİMİ

‘Vatandaş odaklı hizmet anlayışı’, kamu görevlilerinin yalnızca devlet hiyerarşisindeki ilişkilerini değil, kamu hizmetini yerine getirirken takındıkları tutum ve davranışın da kamu personel rejimi içerisinde değerlendirilmesini gerektirmektedir. Diğer yandan, Devletin sunduğu hizmet alanlarının ve bu hizmetlerin sunulmasındaki çeşitlilikle, kamu personel rejiminde uygulanan kurallarda da farklılıklar meydana gelmektedir. Bu çerçevede, polisten askere, öğretmenden hekime kadar pek çok meslek grubundaki kamu görevlisinin kamuya alımına ilişkin düzenlenen sınavlar, atanmaları, nakilleri, görevlendirmeleri ve yer değiştirmeleri, görevlerini yerine getirirken sergiledikleri tutum ve davranışlara ilişkin başvurular Kurumca değerlendirilmektedir.

Kuruma, personel alım ile ilgili yapılan başvurular daha çok kamu görevlisi olarak atanamaktan kaynaklanan sorunları, kontenjan kısıtlamalarını ve sınavlara yapılan itirazları kapsamaktadır. Kuruma iletilen başvuruların da yine büyük bir kısmının, kamu personelinin katıldığı kurum sınavlarına yapılan itirazlardan oluştuğu tespit edilmiştir. Atama, nakil, görevlendirme, yer değiştirme konusunda ise şikâyet başvurularının çoğunlukla kurum içi geçici süreli görevlendirme, yer değiştirme yapılırken sağlık ve eş durumu mazeretlerinin dikkate alınmaması ve kurumlar arası naklen geçiş hakkındaki başvurulardan oluştuğu görülmektedir.

Kamu görevlilerinin göreve alınmalarında uygulanan sınavların son aşamasını oluşturan sözlü sınav veya mülakatlar hakkında yapılan başvurularda, başvuranların mülakatlarda kendilerine verilen puanlara itiraz ettikleri ve bu puanların gerekçelerini öğrenmek istedikleri, mülakatta kendilerine sorulan soruların doğru olmadığı gerekçesiyle puanlarının yeniden değerlendirilmesini talep ettikleri görülmektedir. Mülakatlarda kişisel beceri ve yeteneklerinin değerlendirilmesini yapacak komisyon veya kurulların kanun, yönetmelik ve usulüne uygun olarak mülakattan önce belirlenmiş kılavuz vb. düzenlemelerle belirlendiği, yapılan başvurulara konu İdarelerin bu düzenlemelere uygun işlemler yaptıkları değerlendirilmektedir. Başta 657 sayılı Kanun ve ilgili diğer mevzuatta sözlü veya mülakat sınavlarıyla ilgili olarak, idare mülakatın hukuk devleti ilkesine uygun olacak şekilde gerçekleştirilmesiyle yükümlü tutulmakta, bunu sağlamak için kullanılacak araçların seçiminde (teknolojik imkânların kullanılması, soruların kura usulüyle seçilmesi vb.) serbest bırakılmaktadır. Bu kapsamda,

mülakat komisyonlarının ilgili mevzuata uygun teşekkül edip etmediği, sınav sorularının önceden hazırlanıp hazırlanmadığı, adayların verdikleri cevapların kayıt altına alınıp alınmadığı, komisyon üyelerinin her biri tarafından adaylara kaç puan verildiği ve verilen puanlar arasında şüpheye yer bırakacak farklıklar bulunup bulunmadığı, Kuruma başvuruda bulunan adayların, mülakata itirazları üzerine idarece adayların kamu görevine girme veya hak arama özgürlüklerini kısıtlayıcı işlem tesis edip etmedikleri incelenmektedir.

Birbirinden farklı kurum ve kuruluşlarda görev yapan kamu görevlilerinin eşlerinin kendilerinden farklı bir ilde görevlendirilmeleri üzerine, aile birliği mazeretiyle yer değişikliği yapılması talebiyle de pek çok başvuru yapılmaktadır. Kuruma yapılan başvuruların değerlendirilmesinden, eşi kendisinininkinden farklı bir kurumda çalışan başvuranların, çalıştığı kurum veya kuruluşların eşlerinin bulunduğu illerde teşkilatının bulunmadığı hallerde, bu illere naklin kurumların muvafakati ile mümkün olduğu ve bu hususta idarelere takdir yetkisi tanındığı görülmekte ve başvuruların reddedilmesi yönünde karar verilmektedir.

Atama işlemleri konusunda yapılan başvurular ise ilk defa kamu görevine girmek isteyenlerde aranacak genel ve özel şartların içerikleri, 3713 sayılı Kanun kapsamındaki atamalar, verilen mahkeme kararı üzerine yapılması talep edilen atama işlemleri, atama yapılmasına karşın görevlendirme yapılmaması, görevde yükselme sınavında başarılı olunması üzerine şef kadrosuna atanma gibi farklı konuları içermektedir.

Kişilerin mali ve sosyal hak ve yardımlar konusunda yapılan pek çok başvuruya ilişkin yapılan incelemelerde ise kişinin görevi, yetkileri, sorumluluğu, belirli bir işi ilgili mevzuatı kapsamında yerine getirmek suretiyle bu hakka sahip olmayı haiz olup olmadığı değerlendirilmektedir. Bu konuda yapılan başvurularda başvuranların, mevzuatta tanımlanan görevleri fiilen yerine getirdiklerinden bahisle belirli ücretlerin ödenmesini, vekâleten yerine getirdikleri görevlere ilişkin mali haklardan faydalanmayı talep ettikleri görülmektedir.

Halen kamu görevlisi olanların, nakil görevlendirme ve yer değiştirme gibi taleplerine ilişkin yapılan başvurularda öne çıkan husus ise, kurum içi geçici görevlendirmelere ilişkindir. Bu tür başvurularda başvuranların kurum içi geçici görevlendirmelere ilişkin itirazları yapılan görevlendirmelerin mevzuata, kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olarak yapılmadığı açısından değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Kurum içi geçici görevlendirme; bir kamu kurumunun mevzuatla belirlenmiş olan görev alanı içinde yer alan “geçici” nitelikteki bir hizmeti ya da değişen ve gelişen sosyal, ekonomik ve kültürel koşulların sonucu olarak ortaya çıkan, henüz örgütsel altyapısı oluşturulmamış ve bir kadro ile ilgilendirilmemiş olan “yeni bir kamu hizmetini” yürütmek amacı ile gerçekleştirilmeli, görevlendirilecek memurların görev ve yetkileri net bir şekilde belirlenip, kadroları ile hukuki bağları sürdürülmelidir. Ayrıca sunulacak hizmet ile ilgili konuda uzmanlaşmış/durumu uygun olan kamu görevlilerinin hizmetlerine duyulan ihtiyaç net bir şekilde ortaya konulmalı, belli bir süre ile sınırlı olmalı ve atamaya yetkili amir tarafından yapılmalıdır.

İdarenin işlem tesis ederken hukuka bağlı olması ve hukuk kuralları içinde hareket etmesi hukuk devletinin bir diğer ilkesidir. İdarenin takdir yetkisi, idarenin keyfi olarak hareket edebileceği anlamına gelmez. İdareye yasalarla tanınan takdir yetkisi mutlak olmayıp, kamu

yararı ve hizmet gerekleri ile sınırlıdır. İdare takdir yetkisini kullanırken kendisine verilen yetkinin amacı doğrultusunda hareket etmeli, nesnellik ve tarafsızlık içinde davranmalı, orantılılık ilkesine uymalı, kanunlar özel koşullar öngörmüşse bunlara uymalı, bu yetkiyi kamu yararı için ve gerekçeli olarak kullanılmalıdır. Ek olarak, meri mevzuat ve yargı içtihatlarında kamu hizmetinin yürütülmesinde, memurun başka bir yerde geçici görevlendirilmesi, olağan bir yöntem olmayıp, kamu yararı ve hizmet gerekleri açısından zorunluluk bulunması halinde istisnai olarak başvurulabilecek bir müessese olarak öngörülmüştür. Sonuç olarak, kurum içi geçici görevlendirmede, idarenin takdir yetkisi bulunmakla birlikte, bu yetki mutlak ve sınırsız bir yetki olmayıp kamu yararı ve hizmet gerekleriyle sınırlıdır.

Görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavı açılması talebiyle yapılan başvurularda ise başvuranların kariyer ve liyakat ilkeleri çerçevesinde Kurumdan bu sınavların düzenlenmesinin sağlanmasını talep ettikleri görülmektedir. Başta 657 sayılı Kanun olmak üzere ilgili mevzuat hükümleri gereğince, görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavları kariyer ilkesinin gerçekleşmesini sağlayan önemli bir araç olmakla birlikte, İdarelerin bütün çalışanları için, her zaman kariyer ilkesinin gereklerini sağlama imkânı olamamakta, bu anlamda kurumların hizmet gerekleri, personel ve kadro planlamasını da kamu düzeninin sağlanması adına dikkate alması gerekmektedir.

Ayrıca kamu görevlilerine verilen disiplin cezaları, ihraçlar ve görevden uzaklaştırmalar nedeniyle başvurular yapılmıştır. Özellikle 2016 yılı içerisinde 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında olağanüstü hal kapsamında FETÖ/PDY terör örgütü üyeliği gerekçesi ile KHK'lar kapsamında veya idari işlemler ile çok sayıda kamu görevlisinin görevden uzaklaştırılması veya meslekten ihraç edilmesi söz konusu olmuştur. 685 sayılı KHK ile OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması kararlaştırılmış, olağanüstü hal döneminde yayımlanan KHKleri ile yapılan ihraç işlemlerinde Komisyona başvurulması gerektiğinin düzenlenmiştir. İhraç işlemlerine karşı başvuru sahiplerinin öncelikle Komisyona başvuru yapması gerektiğinden bu tür başvuruların bu aşamada Kurumca incelenmesi imkânı bulunmamaktadır. Başvuru sahiplerinin öncelikle bu Komisyona başvurarak bu Komisyon tarafından verilecek karar çerçevesinde tekrar Kuruma başvurusu durumunda başvuru Kurumca incelenebilecektir. İdari işlem ile ihraçlar ve görevden uzaklaştırmalarda ise ilgili İdarenin vermiş olduğu kararları tekrardan gözden geçirmesi ve idari başvuru yollarının tüketilmesi için şikâyet başvurularının ilgili idarelere gönderilmesi yönünde kararlar verilmektedir.

Bu tür başvurular dışında yer alan disiplin cezaları ile ilgili olarak yapılan başvurularda ise başvuranların, verilen disiplin cezalarının gerekçelerinin açık ve somut bir şekilde kendilerine bildirilmemesi sebebiyle savunma haklarını etkin bir şekilde kullanamadıkları, verilen cezanın mevzuata göre yersiz olduğu, ceza verme yetkisinin zamanaşımına uğradığı ve benzeri gerekçeleri ifade ettikleri görülmektedir. Yapılan incelemelerde, önce başvuru sahibinin içinde bulunduğu hukuki statü itibarıyla sahip olduğu haklar, Kurumdan talep ettiği işlem ve/veya eylem, idarenin başvuru konusu olay hakkındaki hukuki gerekçe ve açıklamaları arasındaki haklar temelindeki denge sağlanmaya çalışılmaktadır. İdare ve birey/birey gruplarına eşit ve adil savunma hakkı tanınması sonrasında, inceleme ve araştırma

derinleştirilmekte ve başvuru konusu olay ‘usul’ ve ‘esas’ eksenleri temelinde ele alınmakta ve öncelikle verilen disiplin cezasında, idarenin uygulamasında kanunda gösterilmiş usul ilkelerine riayet edip etmediği değerlendirilmektedir.

Usule ilişkin olarak, başvuru sahibinin başta savunma hakkı olmak üzere diğer haklarını da zedeleyebilecek bir hukuka aykırılık bulunmadığı hallerde, başvuru konusu disiplin cezasının esas incelenmektedir. Burada, cezayı gerektirecek bir işlem veya eylemin meydana gelip gelmediği, gelmiş olması halinde ise fiilin gerektirdiği cezanın verilip verilmediği irdelenmektedir.

Kamu personelinin tutum ve davranışları ile mobbing ve kötü muamele ile ilgili olarak da başvurular yapılmıştır. Kamu personelinin tutum ve davranışları başlığı altında, genellikle vatandaşların kamu idarelerindeki iş ve işlemlerin takibi sürecinde karşılaştıkları ve görevli memur ile vatandaş arasında görevlilerin işlemleri geciktirmesi veya ihmal etmesi gibi olay bazında yaşanan sorunlar yer almaktadır. “İşyerlerinde bir veya birden fazla kişi tarafından diğer kişi ya da kişilere yönelik gerçekleştirilen, belirli bir süre sistematik biçimde devam eden, yıldırma, pasifize etme veya işten uzaklaştırmayı amaçlayan mağdur ya da mağdurların kişilik değerlerine, mesleki durumlarına, sosyal ilişkilerine veya sağlıklarına zarar veren kötü niyetli, kasıtlı, olumsuz tutum ve davranışlar bütünü” ise “mobbing” olarak tanımlanmaktadır.

Son olarak, 657 sayılı Kanunun 4/C maddesine göre istihdam edilen geçici personelin sorunlarıyla ilgili başvurular da gelmektedir. Kanunun 4/C maddesinde geçici personel bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet olduğuna Devlet Personel Başkanlığının görüşlerine dayanılarak Bakanlar Kurulunca karar verilen görevlerde ve belirtilen adet ve ücret sınırları içinde sözleşme ile çalıştırılan ve işçi sayılmayan kimseler, olarak tarif edilmiştir. Geçici personelin sorunlarıyla ilgili yapılan başvurularda ek ödeme, nakil durumunda sürekli görev yolluğu ödenmesi hususu öne çıkmaktadır.

2.2.4.14 MAHALLİ İDARELERCE YÜRÜTÜLEN HİZMETLER

Kamu Denetçiliği Kurumu mahalli idareler ile arasında güçlü ve verimli bir iletişim ağı oluşturarak bireyler ile mahalli idareler arasındaki yaşanan ve yaşanmakta olan anlaşmazlık ve sorunların hızlı ve etkin ve bir şekilde çözüme kavuşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Mahalli idarelerce yürütülen hizmetlere ilişkin Kuruma ağırlıklı olarak yapılan başvurular; İmar Uygulaması (Parselasyon), Kaçak Yapılar, Emlak Vergisi Uygulamasına İtiraz, Ruhsat İş ve İşlemleri, Trafik Düzeni ve Yayaların Can Güvenliğinin Sağlanması, Katı Atık Yönetimi, İlan ve Reklam Vergisi, Su ve Doğalgaz Hizmetleri, Asfalt (Yol) Katılım Payına İtiraz, Toplu Taşıma Hizmetleri konularında olmuştur.

Belediyelerce uygulanan emlak vergilerinin sıklıkla şikâyet konusu edildiği görülmektedir. Bu kapsamda yapılan başvurular özellikle, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci maddesi uyarınca emekli aylığı dışında gelirlerinin bulunmaması ve ikamet etmekte oldukları konutun 200 m²'yi geçmemesi sebebiyle vergi muafiyetinin söz konusu olmasına rağmen, Belediyelerce konutun alanı farklı değerlendirilmek veya geliri farklı

değerlendirilmek suretiyle emlak vergisi uygulandığı anlaşılmaktadır.

Gerek “gerçek kişi”lerin gerekse de “tüzel kişi”lerin faaliyetlerini öngörülen düzen içerisinde yürütülebilmesi için çıkarılmış olan yasal düzenlemeler uyarınca gerekli işlemleri tamamlamaları ve ilgili belgeleri almaları gerekmektedir. Ancak ülkemizde, işyeri ruhsatı konusundaki bürokratik işlemlerin çokluğu ile işlemlerin fazla zaman alması, harç tutarlarının yüksek olması, yasal düzenlemelerde sık sık değişiklik yapılması ve ruhsat iş ve işlemleri konusunda kişilerin yükümlülükleri hakkında yetersiz bilgiye sahip olmaları, idarelerle kişiler arasında sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Kuruma trafik hizmetlerine ilişkin yolun yapısı, trafik düzeni ve güvenliği, yol ve kavşak düzenlemeleri yapılması, trafik işaret levhaları ve kasis konulması, yayaların kullanımını engelleyecek şekilde kaldırımların amacı dışında kullanımının engellenmesi gibi trafik düzeni ile yaya ve sürücülerin can güvenliğini korunması amaçlı çok sayıda başvuru yapılmıştır.

Katı Atık Yönetimi alanında ağırlıklı olarak Belediyelerin katı atık yönetiminde yaşanan aksaklıklar ile özellikle çöp konteynerlerin konulduğu yerden kaynaklı memnuniyetsizliklere yönelik başvurular yapılmıştır.

Su ve doğalgaz aboneliklerinde özellikle sayaç değişikliklerinin zorunlu tutulması, su ve doğalgaz açma kapama bedellerinin iadesi ile kullanmadıkları su ve doğalgaz bedelinin kendilerinden tahsil edilmesine yönelik başvurular yapılmıştır.

Kuruma Belediyelerin tahakkuk ettirdikleri asfalt (yol) katılım bedellerine itiraz içerikli çok sayıda başvuru yapılmış olup, asfalt çalışması yapıldığı tarihte mülk sahibi olmaması ile başka sokağa dökülen asfalt nedeniyle kendisinden yol katılım payı istenmesi konularında idareye tavsiyelerde bulunulmuştur.

Belediyelerin Toplu Taşıma Hizmetleri alanında toplu taşıma araçlarının güzergâhlarının değiştirilmesi, toplu taşıma araçlarının sefer sayılarının arttırılması, toplu taşıma ücretlerinin yüksekliği iddiası ile toplu taşıma hizmetlerinde belediyelerin uygulamaları (65 yaş anonsu, indirimli bilet gibi) itiraz ya da talep içerikli çok sayıda başvuru yapılmıştır.

2.2.4.15 MÜLKİYET HAKKI

Kuruma mülkiyet hakkı kapsamında, vatandaşların kendi mülkiyetlerinde olduğunu iddia ettikleri taşınmazların orman, mera vs. vasıflarda hazine mülkiyetine geçirilmesi ile ilgili başvuruları, idarelerin özel mülkiyette bulunan taşınmazlara kamulaştırmaz el attığına yönelik başvurular, imar planları kapsamında vatandaşların taşınmazlarının kamu hizmetlerine ayrılması sebebiyle uzun yıllar kamulaştırma yapılmaması ve vatandaşların taşınmazları üzerinde tasarrufla bulunamamalarına yönelik başvurular, kamulaştırma bedellerinin mahkeme kararlarına rağmen ödenmemesine yönelik başvurular, TMSF tarafından kayyum atanan inşaat şirketlerinden gayrimenkul satın alan vatandaşların taşınmazlarının kendilerine teslim edilmesi taleplerine yönelik başvurular, idarelerce vatandaşlara yönelik gerçekleştirilen ecrimisil uygulamalarına yönelik başvurular yapılmıştır.

2.2.4.16 ORMAN, SU, ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK

Kuruma, orman, su, çevre ve şehircilik alanında yapılan şikâyet başvurularının büyük çoğunluğunu; 2/B arazileri, kentsel dönüşüm hizmetleri, su ve suya bağlı kaynakların yönetimi, altyapı ve bayındırlık hizmetleri oluşturmaktadır.

2.2.4.17 SAĞLIK

Sağlık hakkı, Anayasamızın 17’nci maddesinde yaşam hakkı çerçevesinde tanımlanmış olup, herkesin, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu; tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağı; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamayacağı; kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı; kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır. Anayasamızın 56’ncı maddesinde ise herkesin, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu belirtilmiş ve devlete, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet verme yükümlüğü yüklenmiş, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getireceği ifade edilmiştir.

Ayrıca Birleşmiş Milletler Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Sözleşmenin 12’nci maddesinde, herkesin mümkün olan en yüksek seviyede fiziksel ve ruhsal sağlık standartlarına sahip olma hakkı olduğu belirtilmiş ve bu hakkın tam olarak gerçekleştirilebilmesi için taraf devletlerce alınacak tedbirler sayılmıştır. Diğer taraftan, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 25’inci maddesinde, herkesin gerek kendisi gerekse ailesi için, yiyecek, giyim, mesken, tıbbî bakım, gerekli sosyal hizmetler dâhil olmak üzere sağlığı ve refahını temin edecek uygun bir hayat seviyesine sahip olma hakkı olduğuna yer verilmiştir. Avrupa Sosyal Şartının 11 inci maddesi ise sağlığın korunması hakkının etkin biçimde kullanılmasını sağlamak üzere taraf devletlere yükümlülükler yüklemiştir.

Sağlık hizmetleri doğrudan yaşam hakkıyla ilgili olduğundan diğer kamu hizmetlerinden farklıdır ve sağlık hizmetinin temel hedefi olan insan sağlığı ve yaşamı, mahiyeti itibarıyla ertelenemez ve ikame edilemez bir özelliğe sahiptir.

Kuruma ‘sağlık’ alanında yapılan başvurular; ‘tedavi ve raporlar’, ‘hasta hakları’, ‘ilaç ve eczacılık’, ‘acil servis ve ambulans hizmetleri’, ‘aile hekimliği hizmetleri’, ‘özel tıp merkezleri’, ‘kamu ve özel tedavi kurumları’, ‘muayene randevu sistemi’, ‘hastane, poliklinik ve hekim talepleri’ ile ‘sağlığa ilişkin diğer konular’ alt başlıkları altında toplanmaktadır.

Hasta Hakları başlığı altında; Disleksi hastalarına pozitif ayrımcılık uygulanması, Epidermolizis (kelebek hastalığı) hastalarının şartlarının iyileştirilmesi, hastane personeli ile doktorlar ve diş hekimlerinin tedavi sürecindeki tutum ve davranışları ile hatalı teşhis ve tedavi ile ihmalleri nedeniyle ilgili doktorlar ve hastane personeli hakkında gereken idari ve adli soruşturmanın yapılması içerikli başvurular yapılmıştır.

İlaç ve Eczacılık başlığı altında; Sağlık Bakanlığı tarafından oluşturulan ve yürürlüğe konan ve merkezi bir program olan Medula sisteminde hastalar ve eczacıların yaşadığını iddia ettikleri aksaklıklar, kullanılmakta olan ilaç ve cihaz bedellerinin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanmaması, eczacılar tarafından hatalı işlem yapıldığı gerekçesiyle Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından uygulanan cezai işlemlerin iptali içerikli başvurular yapılmıştır.

2.2.4.18 SOSYAL HİZMETLER

Sosyal Hizmetler başlığı altında ise genellikle Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Vakıfları vasıtası ile yürütülen kamu hizmetlerine yönelik çok sayıda şikâyet yapılmakta; bu şikâyetlerde yardım bağlanmasına veya kesilmesine ilişkin kriterler eleştirilmekte, görevli personelin tutum ve davranışının sübjektif olduğu, vakıf hizmetlerinin (GSS testi, engelli yardımı, personel alımı, farklı alanlara yönelik sosyal yardımlar vb.) şeffaflık esaslarına uygun olarak, yeknesak, objektif ve denetlenebilir kurallara göre yürütülmesi bakımından ihlaller bulunduğu iddia edilmektedir. Genellikle hak sahibi kişilerin talepleri dostane çözüm sağlanarak ilgili idarelerce yerine getirilmekle birlikte yasal koşulları sağlamadığı gerekçesiyle talepleri reddedilen başvuranlar da itirazlarını Kuruma iletmektedir.

2.2.4.19 ULAŞTIRMA, BASIN VE İLETİŞİM

Toplumsal hayatı doğrudan etkileyen ve uyuşmazlıklara sebebiyet veren konuların başında, ulaştırma ve iletişim hizmetleri gelmektedir. Merkezinde Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının yer aldığı bir teşkilatlanmayla birçok kamu kurum-kuruluşu ve özel hukuk tüzel kişisi, ulaştırma-iletişim hizmetlerinin etkin, verimli ve sürekli surette vatandaşlara sunulması için çaba sarf etmektedir. Bu kapsamda, gerekli tedbirlerin alınması, esasların belirlenmesi ve düzenleyici/denetleyici mekanizmaların kurulması için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Ancak idari anlamdaki söz konusu faaliyetlerin kimi zaman eksik, hatalı veya vatandaş odaklı olmayan bir niteliğe bürünmesi, şikâyetleri de beraberinde getirmektedir.

Kurum, ulaştırma-iletişim hizmetlerine ilişkin şikâyet başvurularını da incelemektedir. Bu kapsamda, hem söz konusu hizmetlerden kaynaklı şikâyetlerin çözümünde etkin rol üstlenmekte hem de hizmet sunucularının hukuka-hakkaniyete uygun şekilde faaliyette bulunmasını sağlamaktadır.

Kuruma 'Ulaştırma, Basın ve İletişim' alanında yapılan başvurular; 'yerli ve yabancı basın-yayın organları', 'reklam yayınları', 'seçimlerde siyasi partilerin yayınları', 'medya hizmet sağlayıcıları', 'genel, yerel ve tematik yayınlar', 'elektronik haberleşme ve bilişim hizmetleri', 'telekomünikasyon tesisleri (baz istasyonları vb.)', 'havacılık sanayi ve uzay teknolojileri', 'karayolu, demiryolu, deniz ve iç sular ile tehlikeli mal ve kombine taşımacılığı', 'deniz ticareti, tersaneler ve kıyı yapıları', 'konuya ilişkin tüketici hak ve sorunları', 'ulaştırma, basın, denizcilik, haberleşmeye ilişkin diğer konular' alt başlıkları altında toplanmaktadır.

2.2.5 Kurumun 2017 Yılında İdari Sisteme Katkısı ile Ülkemize Katma Değeri

2.2.5.1 ADALETE KOLAY, HIZLI ERİŞİM İLE DOSTANE ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ

Kamu yönetiminin, Dünyada ve ülkemizdeki değişme ve gelişmelere paralel olarak yeniden yapılandırılması ihtiyacının karşılanmasını teminen kamu hizmetleriyle ilgili Devlet görevlerinin yeniden değerlendirilmesi ve halkın idareden kaynaklanan şikâyetlerini en aza indirecek bir yönetim anlayışının yerleştirilmesi zorunluluk arz etmektedir. Bu kapsamda Raporun bu bölümünde adalete kolay, hızlı erişim ve dostane çözüm yolları hakkında bilgi ve Kurum kararlarından örneklere yer verilmiştir.

2.2.5.1.1 Adalete Kolay Erişim

Günümüzde idarenin denetiminde, geleneksel denetim mekanizmalarının eksikliklerini gidermek ve bireylerin haklarının daha işlevsel bir şekilde korunabilmesi için maliyetsiz, basit, direkt, pratik, hızlı işleyiş sağlayacak kurumlar oluşturulmaya başlanmıştır. Bu kapsamda, idare ile vatandaş arasında bir arabuluculuk görevi bulunan Ombudsman, diğer denetim usullerinin eksikliklerini tamamlayıcı bir rol de üstlenmektedir.

Adli makamlara başvuru, hukuki bilgiye ulaşma ya da dava açma süreçlerinde zaman darlığı ve ekonomik kaygılar ya da genel olarak yoksulluk, eğitim ve gündelik hayata katılımı deneyimlenen eşitsizlik, kişilerin adalete kolay erişimini olumsuz etkileyebilmektedir. Benzer şekilde bazı dezavantajlı grupların da (yaşlı, engelli, kadın ya da çocuklar gibi) adalete erişim konusunda ek zorluklar yaşaması mümkündür.

Kurulduğu günden bu yana etkin bir şikâyet mekanizması oluşturulması çalışmalarını yapan Kurum, 2017 yılında da bu yönde birçok yeniliğe imza atmak suretiyle "hak arama hürriyeti" ve onunla bağlantılı hakların öznesi kabul edilecek kişilerin, bir hak öznesi olarak, bu konularının "güçlendirilmesi" bağlamında adalete kolay erişimin tesisinde önemli görevler yerine getirmektedir.

Kurumca oluşturulan şikâyet mekanizması ve şikâyet inceleme süreçlerinin özellikleri aşağıda sunulmuştur.

- İdarenin işlem ve eylemleri ile tutum ve davranışı sonucu hak ve özgürlükleri veya menfaatleri ihlal edilen gerçek ve tüzel kişiler Kuruma başvuruda bulunabilmektedirler.
- Çocuk hakları, insan hakları, kadın hakları ve toplumun genelini ilgilendiren konularda menfaat ihlali şartı da aranmamaktadır.
- Kuruma başvuruda bulunabilmek için zorlaştırıcı hiçbir ek şart bulunmamaktadır. Bu çerçevede, tüm bireyler yanında; şirketler, sivil toplum kuruluşları, dernekler, vakıflar, sendikalar vb. tüzel kişiler başvuru hakkına sahiptir. Ayrıca, tabiiyet ve mütakabiliyet (karşılıklılık) şartı aranmaksızın yabancı ülke vatandaşları da şikâyetlerini iletebilmektedirler.
- Kuruma başvurmak için hiçbir ücret alınmamaktadır.
- Kuruma şikâyet başvurusunda bulunmak çok kolay ve çeşitli yollar öngörülmüştür. Posta, elden, elektronik posta, faks, elektronik başvuru (e-başvuru) mail, valilik ve kaymakamlıklar aracılığıyla ve Kurumun İstanbul Bürosu aracılığıyla başvuruda bulunulmaktadır.

- Başvuru yapıldığında dava açma süresi de durmaktadır.
- İdâri yargının çalışma usulünden farklı olarak şikâyet konusuyla alakalı tanık dinlenebilmektedir.
- Şikâyet konusunun özel uzmanlık gerektirmesi halinde bilirkişi tayini yapılabilmektedir.
- Başvurular 6 ay gibi kısa bir sürede sonuçlandırılmaktadır.
- Şikâyet başvurusunun ve konunun niteliğine göre yerinde inceleme yapılabilmektedir.
- Kurum şikâyet konusuyla ilgili olarak ilgili idareden tüm bilgi ve belgeleri talep etme ve Devlet sırrı da dâhil tüm belgeleri görme hakkına sahiptir.
- 2017 yılında Kurum şikâyetçilerin şikâyetleri hakkında bilgi sahibi olmaları ve durumunu takip edebilmeleri için Şikâyet Bilgilendirme Bürosu oluşturulmuştur. Bu sayede şikâyet öncesi ve sonrası başvuru bilgileri bilgilendirilmektedir.
- Kurumca verilen kararların etkin takibi amacıyla Araştırma, Takip ve Değerlendirme Bürosu oluşturulmuştur. Bu şekilde verilen kararların etkin takibi yapılmaktadır.

2.2.5.1.2 Adalete Hızlı Erişim ve Şikâyetlerin Dostane Yöntemlerle Çözümü

Kurum, Dostane Çözüm ve Gönderme Kararları ile sadece birkaç ay içinde şikâyete konu kılınan mağduriyetleri çözüme kavuşturulabilmektedir. Bazı şikâyetlerde ise; Kurumun girişimleriyle şikâyete konu ihtilafın çözümü bir aydan da az sürede çözüme kavuşturulmaktadır. Dolayısıyla klasik yargılama süreç ve usulleriyle karşılaştırıldığında gerek Tavsiye, Dostane Çözüm ve gerekse Gönderme Kararları ile Kurumda adalete erişim noktasında sarf edilen zaman ve ödenen bedel bağlamında daha ekonomik uyuşmazlık çözüm yöntemleri işletilmekte ve kişilerin adalete çok daha hızlı bir şekilde ulaşmaları sağlanmaktadır.

Ayrıca yapılan şikâyet başvuruları hakkında yapılan inceleme ve araştırmayı müteakiben verilen Tavsiye, Dostane Çözüm ve Gönderme Kararı sürecinde, kişilerin idare ile yaşadıkları sorunlarda kendilerini daha rahat ifade edebilmeleri ve sorunlarının çözümünde söz sahibi olabilmeleri anlamında da fırsat verilmektedir.

Kurumca gerçekleştirilen bu kayda değer kamu hizmetinin daha doğru ifade edilmesi, mevzuatsal altyapıya kavuşturulması ve bu hususun istatistiklere doğru yansıtılması amacıyla 2/3/2017 tarihinde, şikâyet konusu talebin ilgili idare tarafından yerine getirilmesi veya şikâyetin çözüme kavuşturulduğunun taraflarca Kuruma bildirilmesi hâlinde dostane çözüm kararı verileceği hükmü, "Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliği"nin 33/A maddesine eklenmek suretiyle konu yasal zemine kavuşturulmuştur.

Bu hususun yasal zemine oturtulması, şikâyet başvurularının incelenmesine yeni bir bakış açısı getirerek Kurumca bu yöntemin sıkça kullanılmasına ve bu sayede vatandaşın "Adalete Hızlı Erişiminin" sağlanması hususunda çok önemli katkılar sağlanmasının yanı sıra idarelerce de bu yöntemin benimsenmesine katkıda bulunmuştur.

Kuruma idari başvuru tüketilmeden yapılan başvurular hakkında gönderme kararı verilmektedir. Gönderme Kararları, idarelere yapmış olduğu işlemini tekrar gözden geçirerek yeniden değerlendirme fırsatını sunmaktadır. Kurumca 2017 yılında Gönderme Kararlarının

etkinliğini artırmak amacıyla karar formatları üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Gönderme kararlarında idarelerin, şikâyetçilere ve iyi yönetim ilkeleri gereğince de Kuruma bilgi verilmesi hususunun hatırlatılmasının yanı sıra aynı zamanda idarelere şikâyet konusu hakkında neler yapması gerektiği konusunda yol gösterilmektedir.

Kuruma yapılan şikâyetleri mümkün olduğunca çabuk çözüme ulaştırma amacının gerçekleştirilmesinde, şikâyet başvurusunun daha etkin ve hızlı bir şekilde sonuçlandırılmasını sağlayan dostane çözüm yöntemi Kurumca en sık başvuru yöntemlerdendir.

Kurumun başarısı ikna gücüne dayalı arabuluculuk ve uzlaştırıcı rolünde saklıdır. Bu nedenle şikâyetlerin daha hızlı, etkin çözümü için Kurumca vatandaş ve idare arasında köprü görevi yürütülerek dostane çözüm yöntemleri aranmaktadır.

Bu kapsamda, inceleme aşamasında, bürokrasi ve kırtasiyecilik gibi nedenlerle şikâyet konusu başvurunun çözümünü geciktirmemek için, öncelikle şikâyetin en kısa sürede nasıl sonuçlandırılacağına ilişkin bir değerlendirme yapılmaktadır. Söz konusu şikâyet konusu talebin yerinde olduğu ve herhangi bir yazışma yapılmasına gerek duyulmaksızın çözülebileceği kanaatine varılması halinde, idare ile telefon veya e-posta gibi iletişim vasıtalarıyla veya bizatihi ilgili idare yetkilileri ile toplantı yapılması suretiyle şikâyet başvurusunun uzlaşma yolu ile çözümüne yönelik görüşmeler yapılmaktadır. Yapılan görüşmelerde şikâyet konusu ile ilgili bilgiler ve idarenin konuya ilişkin görüşmeleri müzakere edilmekte, hatta kimi durumlarda yapılan görüşmede sonuca varılmaması durumunda, birden fazla sayıda izleyen müzakere görüşmeleri yapılmaktadır. Bu görüşmeler sonucunda şikâyet başvurusunun yerinde olduğuna ilişkin bilgiler doğrultusunda idareden başvurunun çözümü için başvuru konusu doğrultusunda işlem tesis etmesi talep edilmektedir. Bu doğrultuda, Kurumca ilgili idarelerle gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda inceleme ve araştırma safhasına dahi geçilmeden uzlaştırma yoluyla sonuçlandırılan başvurular hakkında Kurum tarafından "dostane çözüm kararı" verilmektedir.

Ayrıca, inceleme ve araştırma safhasına geçilip ilgili idareden bilgi ve belge talebinde bulunulduğu kimi durumlarda, ilgili idareye yol gösterilmekte ve şikâyetin dostane yolla çözümüne davet edilmektedir. Bu durumlarda da idareler zaman zaman başvuranın talebi doğrultusunda işlem tesis etmekte ve tesis ettiği işleme ilişkin sürecin detaylarını içeren yazıyı bilgi belge talebine ilişkin cevabi yazı olarak Kuruma göndermektedir. Bu durumda da Kurum, idarenin işlemini yeniden gözden geçirerek başvuranın talebi doğrultusunda yeni bir işlemin tesis edilmesi sürecinde başvurunun çözümü sürecinde etkin ve önemli bir rol oynamaktadır.

Yapılan tüm bu girişim ve çabalar sonucunda şikâyetçinin talebinin Kurum girişimi sayesinde idarece yerine getirilmesi halinde de dostane çözüm kararı verilmektedir.

Raporda yer alan, Kurumun dostane çözüm ve gönderme kararlarıyla çözüme kavuşturduğu başvurulardan bazı örnekler aşağıda sunulmuştur.

- Başvuranın Talebi Doğrultusunda Stajdan Muafiyeti Sağlanması
- Başvuranın Sağlık Hizmetlerinden Yararlanmasının Sağlanması
- Başvurana Yaşlılık Aylığı Bağlanması
- Başvuranın Talebi Doğrultusunda Görevlendirme İşlemi Yapılması,

- Uludağ Üniversitesi Öğrencilerinin Devlet Üniversitelerinde Açılan Yaz Öğretiminden Ders Alabilmelerinin Sağlanması
- Başvuranın Aile Bütünlüğünü Teminen Eş Durumundan Tayininin Gerçekleştirilmesi
- Başvuranın Sigortalı Hizmetlerinin Birleştirilmesi
- Görme Engelli Öğrenci, Kâğıt ve Kalem Kullanmasına İzin Verilerek YGS'ye Girebilmesinin Sağlanması
- Başvuranın Sınav Evrağındaki İncelemenin Tamamlanarak Suretiyle LYS'ye Girmesinin Sağlanması
- Emlak Vergi Tutarının Düzeltilmesi
- Başvuranın Aylıksız İzin Talebinin Kabul Edilmesi
- Başvuran ve Kardeşinin Okul Kaydının, Yemek Bedeli Ödenmeksizin Yapılması
- Mülteci Başvuranın, Engelli Kız Çocuğunun Destek Eğitimi Almasının Sağlanması
- Başvurana Yetim Aylığının Tekrar Bağlanması
- İntibak Kontrollerinin Emekli Aylıkları Durdurulmaksızın Yapılması Yönünde Bir Talimat Yayınlanması
- Başvuranın Ücret ve Tazminat Alacaklarının İlgili İdarece Ödenmesinin Sağlanması
- 2017 KPSS Başvuru Süresinin Uzatılması
- Diplomalardaki Uzaktan Eğitim İbaresinin Kaldırılması
- Bütünleme Hakkının Verilmesinin Sağlanması
- LYS Başvuru Süresinin Uzatılması
- Başvurucunun Adli Sicil Arşiv Kaydının Silinmesi
- Astım Hastası Olan ve Astım İlacı ile Sınava Giren Öğrencinin Sınavının Geçerli Kabul Edilmesi
- Başvuran Adına Genel Sağlık Sigortası Prim Borç Tahakkuku Yapılmamasının Sağlanması
- Başvuranın Öğretmenlik Mesleğine Geçiş Talebinin Yerine Getirilmesi
- Engelli Başvurucunun Görevlendirme Talebinin Karşlanması
- Başvuranın Talebi Doğrultusunda Taşınmazına Konulan Şerhin Kaldırılması
- Başvuran Adına Fazla Tahakkuk Ettirilen Elektrik Faturasının Düşürülmesinin Sağlanması
- Başvurana İş Akdinin Feshinden Kaynaklanan Tazminatlarının Ödenmesinin Sağlanması
- Başvuranın KOSGEB Kredisinden Faydalanmasının Sağlanması
- Çiftçiye Çıkarılan Borcun İptal Edilmesinin Sağlanması
- Başvuranın ÜDY3 Belgesi Almasının Sağlanması
- Başvuranın İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlığı Belgesinin Geçerli Hale Gelmesinin Sağlanması
- İki İdare Arasında Dostane Çözüm Yoluyla Mevcut Sorunun Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışmaların Yapılmasının Sağlanması
- Başvuranın Taşınmazı Üzerindeki 2B Şerhinin Kaldırılması
- Başvuranın Emekli Maaşındaki Hatanın Düzeltilmesinin Sağlanarak Mağduriyetinin Giderilmesi
- Engelli Öğrencinin Özel Yetenek Sınavı ile Öğrenci Alan Programlara Başvuru Yapabilmesinin Sağlanması

- Çocuk Başvurucunun Eksik Kitaplarının Temininin Sağlanması
- Başvurana Sosyal Yardım Sağlanması
- Yurtdışında Yaşayan Başvurancının GSS Tescil Kaydının Silinmesi, Başvurancının Yolluk Talebinin Kabul Edilmesi
- Çocuk Başvurucunun Kitap İhtiyaçlarının Karşlanması
- Şehir Değiştiren Öğrencinin Okul Nakil İşleminin Gerçekleştirilmesi
- Mahkeme Kararının Gereğinin Yerine Getirilmesi
- Başvurancının, Aracına Kesilmiş Olan Trafik Para Cezasının Silinmesi
- Başvurana, Mahkeme Kararının Gereği Yerine Getirilmek Suretiyle 24.454,16 TL Ödenmesinin Sağlanması
- Başvurancının Hakkında Emeklilik İşlemi Gerçekleştirilmesi ve Emekli İkramesinin Tahakkuk Ettirilmesi
- Başvurana Geçici İş Göremezlik Ödeneği Ödenmesinin Sağlanması
- Başvurancının Atama İşleminin Gerçekleştirilmesi
- Başvurancının Talebi Doğrultusunda Sınava Başvurancın Adayların KPSS Puanlarının Açıklanması
- Başvurancının Bilgi Edinme Hakkı Kapsamında Talep Ettiği Rapor Suretlerinin Tarafına Gönderilmesinin Sağlanması
- Otobüs Seferlerine İlişkin İnceleme Yapılarak Kurallara Uymayan Personel Hakkında Cezai İşlem Yapılması
- Otobüs-Dolmuş Güzergâh Hattında Başvurancının Talebini Karşılar Mahiyette Yeni Düzenlemeler Yapılması
- İşyerinde Yapılan Denetim Neticesinde Başvurancının Hizmet Sürelerinin Tespit Edilmesi,
- Başvurancının Fazla Tahsil Edilen Oda Üyelik Aidatının İade Edilmesi
- Kentsel Dönüşüm Kapsamında Hak Sahibi ile Yapılan Anlaşma Farkının Nakit Olarak Başvurancının Hesabına Yatırılması
- Başvuraya Konu Taşınmaz Hakkında 6292 Sayılı Kanun Uyarınca Belirleme İşlemlerine Başlanılması
- Araç Takip Sistemindeki Aksaklıkların Giderilmesi Amacıyla Sisteme Personel İlavesi Yapılmasının Sağlanması
- Evde Bakım ve Engelli Aylığı Yardımından Yararlanabilmede Aranılan Gelir Durumu Şartının Mevzuat Çalışmalarında Değerlendirilmesinin Sağlanması
- Ailevi Mağduriyet Yaşayan Başvurancının Talebi Doğrultusunda Diyarbakır İline Atamasının Yapılması
- Başvurancının Hastaneye Sevki ile Birlikte Hakkında Verilen Sağlık Kurulu Raporu Neticesinde Sosyal Yardım Talebinin Kabul Edilmesi
- Şikâyete Konu Kaçak Yapının, Yasal Hale Getirilmemesi Nedeniyle Yıkım Kararı ve Para Cezası Verilmesinin Sağlanması
- Otizmli Bir Çocuk için Özel Salıncak Yapılması
- Mahalle İçi Su Şebeke Hattı Bakım ve Onarımının Yapılması
- Kurumun Gönderme Kararı Sonrasında Sosyal Güvenlik Kurumunda Uygulama Değişikliğine Gidilmesinin Sağlanması

2.2.5.2 TAVSİYE KARARLARI İLE SAĞLANAN KATMA DEĞER

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 32 nci maddesi uyarınca inceleme ve araştırma sonucunda şikâyet konusu iddianın yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde Kurum tarafından; hatalı davranıldığının kabulü, zararın tazmini, işlem yapılması veya eylemde bulunulması, mevzuat değişikliğinin yapılması, işlemin geri alınması, kaldırılması, değiştirilmesi veya düzeltilmesi uygulamanın düzeltilmesi, uzlaşmaya gidilmesi, tedbir alınması gibi hususların bir veya bir kaçını kapsayan içerikte "tavsiye kararı" verilmektedir. Kurumca verilebilecek tavsiye kararlarının içeriği, anılan hususlarla sınırlı olmayıp, bu hususları içermeyen farklı bir tavsiye kararı da verilebilmektedir.

Kurum tavsiye kararlarında şikâyet konusu uyuşmazlığı değerlendirirken hukuka uygunluk denetiminin yanı sıra hakkaniyete uygunluk denetimi de yapmakta, idarenin işlem, eylem, tutum ve davranışlarını iyi yönetim ilkeleri açısından da değerlendirmekte ve gerekli görülmesi halinde mevzuat değişikliği önerisi de sunmaktadır.

2.2.5.2.1 Hakkaniyete Uygunluk Denetimi

İdarenin eylem ve işlemleri, ülkemizde de benimsenen yargı ayrılığının kabul edildiği Kara Avrupası Hukuk sistemlerinde bu konuda uzmanlaşmış bağımsız ve tarafsız idare mahkemeleri aracılığıyla denetlenmektedir. Bu konuda uzmanlaşmış mahkemelerce gerçekleştiren denetimin en belirgin özelliği idarenin eylem ve işlemlerin denetiminin hukuka uygunluk denetimi ile sınırlı olmasıdır.

Adaletin yerine getirilmesi kimi durumlarda yeterli olmamakta, bireyce adaletin yerine getirildiği hissini oluşması da en az adaletin yerine getirilmesi kadar önem arz etmektedir. Bu kapsamda, idare mahkemelerince gerçekleştirilen hukuka uygunluk denetimi kimi durumlarda adalet duygusunun tatmin edilmesi hususunda bireyleri tatmin edici sonuçlar vermeyebilmektedir. İşte bu noktada, en yaygın tanımıyla hukuk kurallarının somut olay adaletinin gerçekleşmesini sağlayacak şekilde yorumlamak olarak tanımlanabilecek hakkaniyete uygunluk denetimi ülkemizde 6328 sayılı Kanunla Kuruma verilmiştir. Bu çerçevede, Kuruma ulaşan şikâyetler yalnız hukuka uygunluk değil, ayrıca hakkaniyete uygunluk yönünden de incelemeye tabi tutulmakta ve bu açıdan bakıldığından Kurum Türkiye'de hakkaniyet denetimi yapan tek kurum olma özelliğini taşımaktadır.

Hızla değişen dünyada, mevzuatın da aynı hızla güncellenmesi gerekirken yasa koyucunun aynı hızla söz konusu değişim doğrultusunda hareket etmesini beklemek gerçekten uzak bir yaklaşım olacaktır. Dolayısıyla, kamu yönetiminde acil olarak hayata geçirilmesi gereken reformlara ilişkin eksikliklerin Kamu Denetçiliği Kurumunca gerçekleştirilen hakkaniyet denetimi doğrultusunda giderilebileceği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Kurum, kanundan aldığı yetki ile idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını hakkaniyete uygunluk açısından da incelemekte ve gerekli gördüğü hallerde ilgili

idarelere tavsiye kararları vermektedir.

Raporda verilen bu kararlardan bazı örnekler aşağıda sunulmuştur.

- Başvuranın BEDAŞ'ta Kapsam Dışı Personel Olarak Çalıştığı Sürelerin Memuriyet Hizmeti Süresinden Sayılmasının Sağlanması Gerektiği Yönündeki Tavsiye Kararı
- Başvuranın Girmiş Olduğu Sınavın Yapıldığı Tarihten Sonraki Bir Tarihte Yapılan Mevzuat Değişikliğinin Başvuranın Girdiği Sınava Tatbikinin Hukuka ve Hakkaniyete Aykırı Olduğu Yönündeki Tavsiye Kararı
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Taşra Teşkilatında Mühendis Olarak Görev Yapan KPSS 2016/1 Merkezi Yerleştirme Sonucu TEİAŞ Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatına Yerleştirilen Başvuran Hakkında, Olağanüstü Halin Mücbir Sebep Olarak Değerlendirilerek İşe Başlamaya İlişkin Yasal Süresinin Yeniden Değerlendirilmesi ve İşe Başlama Onayının Verilmesi Halinde Mağduriyetin Doğmaması Adına Başvuranın Çekilme Talebinin İvedilikle Yeniden Değerlendirilmesi Yönündeki Tavsiye Kararı
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Unvan Değişikliği Sınavı İçin Duyuruya Çıkmadan Önce, Ön Bilgi Toplamak Suretiyle Hangi Dereceden Kaç Personelin Sosyolog Unvanının Talep Ettiğini ve Bunların Kadro Dereceleri İtibariyle Dağılımı ile Tercih Edebilecekleri Dereceleri Önceden Öğrendiği Halde Sosyolog Unvanını Talep Eden Personelin Kadro Durumlarının Gözetilmeyerek Adil Bir Dağılım Yapılmadan Dereceler Arasında Talep Oranlarına Göre Gerekli Değişikliklerin Yapılmamasının Hakkaniyete Uygun Olmadığı Yönündeki Tavsiye Kararı.
- Aşılardan Zarar Görme İhtimalini Bertaraf Etmek Amacıyla İdarenin Yönlendirmesi Sonucu Aşılardan Kendi İmkânlarıyla Aşı Deposuna Götüren Başvuran Doktor Hakkında 20 İhtar Puanı Verilmesi Yönünde Tesis Edilen İşlemin Başvuranın Kusur ve İhmali Bulunmaması Sebebiyle Hakkaniyete Aykırı Olduğu Yönündeki Tavsiye Kararı
- Aile Hekimi Gezici/Yerinde Hizmette İken, Birinci Basamak Sağlık Hizmetinden Faydalanmak Amacıyla Kuruluşa Giden Hastayı Kimin Muayene Edeceğine İlişkin Bir Düzenlemenin Yapılması Hususundaki Tavsiye Kararı
- POL-SAN'a Ortaklığı Süresince Aidatlarını Tam Olarak Ödeyen Başvuranın Üyelik Başlangıç Tarihinin İlgili Mevzuat Gereği İlk Aidatın Ödendiği Tarihten Başlatılması ve Bu Suretle Ortaklık Süresinin 29 Gün Eksik Olması Nedeniyle Emeklilik Yardımından Faydalandırılmamasının Hakkaniyete Aykırı Olduğu Yönündeki Tavsiye Kararı
- Tekirdağ 1 Nolu F Tipi Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlü Olarak Bulunan Başvuranın; 20162017 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Döneminin Başlaması Sonrasında 677 Sayılı KHK Nedeniyle, Kendi Keyfiyeti Dışında, Sınavlara Girememesi Karşısında Hakkaniyet Gereği Söz Konusu Dönemin Kaydının Dondurularak Haklarının Saklı Tutulması ve Bu İstisnai Durum Karşısında Tedbir Alınması Yönündeki Tavsiye Kararı
- 32 Yıldır Vergi Müfettişi Olarak Görev Yapan Başvuranın, Engelinden Dolayı Talep Ettiği Maltepe Küçük ve Orta Ölçekli Mükellefler Grup Başkanlığına veya Anadolu Küçük ve

Orta Öçekli Mükellefler Grup Başkanlığına Görevlendirmesinin Yapılması Hususundaki Tavsiye Kararı

- Emekli İkramesi Ödemesi Koşullarına İlişkin 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 89 uncu Maddesinin Birinci ve İkinci Fıkralarının Birbiri İle Uyumlu Hale Getirilerek Düzenlenmesi Hususundaki Tavsiye Kararı
- Yükseköğretime Geçiş Sınavına (YGS) Koltuk Değnekleriyle Katılan Başvuranın Sınavının Geçersiz Sayılması İşleminin İptal Edilerek Başvuranın Mağduriyetinin En Kısa Sürede Giderilmesi Konusundaki Tavsiye Kararı

2.2.5.2.2 İyi Yönetim Açısından

İyi yönetim kavramı, geniş anlamda, modern yönetimin uymak zorunda olduğu, sürekli bir gelişim halinde olan, hukuken uygulanabilir veya uygulanamaz, usul ve esas kuralları birikimini tanımlamaya yardımcı bir araç olarak tanımlanabilmektedir. İyi yönetim kavramı somutlaştıkça idari ve hukuki bir denetim ölçütü olarak kabul edilmeye başlamıştır. Bu süreçte, Ombudsmanlık kurumları ve Avrupa Ombudsmanının gerçekleştirdiği denetimler, doğru idari davranışların ortaya koyulmasında ve iyi yönetim ilkelerinin gelişiminde önemli rol oynamıştır.

Hukuki bağlayıcılığı bulunmasa da, resmi tutum belgesi olarak AB'nin yönetim kavramına yaklaşımını ortaya koyan 25 Temmuz 2001 tarihli Avrupa Komisyonu tebliği ve müteakip düzenlemeler, iyi yönetişimin temeli olarak beş ilkeyi ön plana çıkarmaktadır. Avrupa Komisyonu'na göre iyi yönetişimin beş ilkesi, açıklık, katılım, hesap verebilirlik, etkililik ve tutarlılıktır. Açıklık, karar alma sürecinde şeffaflığa ve iletişime daha fazla önem verilmesini, katılım, politikaların hazırlanması ve uygulanmasına yurttaşların daha sistematik olarak dâhil olmasını, hesap verebilirlik, karar alma sürecinde yer alan taraflardan her birinin rolünün açıklığa kavuşturulması ve sürece dâhil olan her bir aktörün kendisine verilen rol doğrultusunda sorumluluk üstlenmesini, etkililik, kararların uygun seviye ve zamanda alınması ve ihtiyacının karşılanmasını ifade etmektedir. Tutarlılık ise özellikle AB gibi çok farklı faaliyet alanlarında karar almak durumunda olan kurumların kararlarında tutarlılığı gözetmesi gereğini ortaya koymaktadır.

AB Komisyonu, iyi yönetim ilkelerinin gerçekleştirilebilmesi için AB'nin yönetim anlayışının dört temel noktada reform yapılmasına ihtiyaç gösterdiğini belirtmektedir. Reform yapılmasına ihtiyaç duyulan konular, yurttaşların daha iyi katılımının sağlanması, daha iyi düzenlemeler yapılması, küresel yönetişime katkıda bulunulması ve kurumların siyasal stratejilerinin yeniden tanımlanması başlıkları altında ele alınmaktadır.

Avrupa Doğru İdari Davranış Yasası, AB Hukuku düzenlemeleri, çeşitli Avrupa ülkelerinin mevzuatlarında, 6328 sayılı Kanunda ve bu arada Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte farklı şekillerde ifade edilse de, birbirine benzer iyi yönetim ilkelerine yer verildiği görülmektedir. Söz konusu düzenlemelerde yer alan belli başlı iyi yönetim ilkeleri arasında hukuka uygunluk, adalet ve ölçülülük, ayrımcılığın önlenmesi ve eşitlik, usuli güvencelere uyulması, ayrıca tarafsızlık,

dürüstlük, nezaket, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi etik davranış ilkeleri sayılabilir.

Kurum şikâyet başvurularını incelerken sadece yasaların gücüyle hareket etmemekte aynı zamanda kararların makul sürede verilmesi, kararların gerekçeli olması başvurulacak makamların belirtilmesi yükümlülüğü ve benzeri iyi yönetim ilkeleri açısından da incelemek suretiyle idareye önerilerde bulunmaktadır. Bu sayede, kamu yönetimi alanındaki reformlarda ilerleme kaydedilmesine katkı sağlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, Kurumun bireye, idare karşısında eşit söz hakkı tanıyan, kötü yönetimden doğan haksızlıkları önleyen, hem kamudaki etkinliği hem de toplumsal memnuniyeti artıran bir işlevi bulunmaktadır.

Kurumca iyi yönetim ilkelerine ilişkin yapılan denetimi konu olan; Sözlü Sınavların İyi Yönetim İlkelerinden Olan "Nesnellik", "Tarafsızlık", "Şeffaflık", "Hesap Verilebilirlik" ve "Kararların Gerekçeli Olması" İlkelerine Uygun Yapılmasını Teminen, İdarenin Bundan Sonra Düzenleyeceği Sözlü Sınavlar Öncesinde Bilgi Soruları Yanında Cevap Anahtarlarını Hazırlaması, Sınavlara Giren Adaylara Verilen Puanların Gerekçelerini Ortaya Koyacak Tedbirler Alması Yönündeki Tavsiye Kararları hakkındaki bilgiye Raporda yer verilmiştir.

2.2.5.2.3 Mevzuat Değişikliği Önerileri ile Gerçekleşen Katkı

Birleşmiş Milletler "İnsan Haklarının Geliştirilmesi ve Korunması İçin Kurulan Ulusal Kuruluşların Statüsüne İlişkin İlkeler/Paris Prensipleri" çerçevesinde ulusal insan hakları kuruluşları yürürlükteki yasaları, mevzuatı incelerler ve metinlerin, insan haklarının temel ilkeleriyle uyumlu hale getirilmeleri için uygun gördükleri tavsiyeleri yaparlar; gerek gördükleri takdirde, yeni yasaların kabul edilmesini, yürürlükteki yasaların uyumlu hale getirilmesini ve idari önlemlerin alınmasını veya değiştirilmesini tavsiye ederler.

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "Tavsiye kararı" başlıklı 32 nci maddesinde, inceleme ve araştırma sonucunda şikâyetin yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde mevzuat değişikliği önerisini de içerecek surette tavsiye kararı verilebileceği hüküm altına alınmaktadır.

Bu çerçevede Kurumca da yürürlükteki mevzuat hükümlerinin hukukun genel ilkelerine, üst hukuk normlarına, uluslararası mevzuata ve hakkaniyete uygun olmadığı değerlendirildiğinde, idareye mevzuat değişikliği yapılması yönünde tavsiye kararları verilebilmektedir.

Mevzuat değişikliği önerileri ile hukuk devletinin yerleşmesine katkıda bulunmanın yanı sıra idarenin iyi yönetimi ve uzun vadede diğer mağduriyetlerin önüne geçilebilmesi amaçlanmaktadır.

Kurumca idarelere mevzuat değişikliği yapılması yönünde verilen tavsiye kararlarının uygulanması bazen zaman almakta ve mevzuat değişiklik taslağının hazırlanarak yayımlanması ve yürürlüğe konulması belli bir süreyi gerektirmektedir. Mevzuat değişikliği; kanun değişikliği, toplu sözleşme hükümleriyle yapılan yeni bir düzenleme, yönetmelik veya alt düzenleyici işlemlerde yapılan değişiklik veya yeni bir düzenleme şeklinde tezahür etmektedir.

2017 yılı içerisinde ve daha önceki yıllarda verilen kararlar kapsamında, alt düzenleyici

işlemler dâhil olmak üzere mevzuat değişikliği önerisi içeren kararlar ile daha önce verilen tavsiye kararları üzerine 2017 yılı içerisinde yapılan düzenlemelere ilişkin Raporda yer alan bazı örnekler aşağıda sunulmuştur:

- Engelli Kamu Görevlilerine Kamu Konutlarından Yararlanmada Pozitif Ayrımcılık Sağlanması Yönündeki Tavsiye Kararı
- Jandarma Genel Komutanlığına Engellilik Durumuna Bağlı Yer Değişikliğine İlişkin Mevcut Uygulamasının Değiştirilmesi ve Engelli Personelin İsteğe Bağlı Yer Değiştirmede Mazeret Hakkının Korunabilmesini Teminen Engellilik Durumuna Bağlı Yer Değişikliğinin Mevzuatta Açık Bir Şekilde Düzenlenmesi Yönündeki Tavsiye Kararı
- Tutuklu ve Hükümlülerin Eğitim Haklarının, Rehabilitasyon Edilerek Topluma Kazandırılmalarının, Yaşam Boyu Öğrenme Anlayışı Çerçevesinde Desteklenmesi Amacıyla; Gerekli Kriterler Belirlenerek Örgün Öğretime Devam Edebilecek Nitelikteki Hükümlü ve Tutuklulara Burs ve Kredi Tahsis Edilmesini Teminen İlgili Mevzuatta Makul Sürede Yeni Bir Düzenlemeye Gidilmesi Yönündeki Tavsiye Kararı
- Ankara Devlet Konservatuarı Müzikoloji Anabilim Dalı Özel Yetenek Giriş Sınavı Yönergesi'nin Başarı Değerlendirmesine İlişkin Maddesinde Düzenlenen Baraj ve Kesin Kabul Sınavı İçin Başarı Notunun İlgili Yönetmelik Hükümlerine Uygun Şekilde Değiştirilerek Düzenlenmesi Hususundaki Tavsiye Kararı
- Emniyet Genel Müdürlüğü'ne, Emniyet Örgütü Mensuplarının Para Mükâfatı ile Ödüllendirilmesinde Hizmet Sınıfları Arasında Uygulanan Ayrımcılığın Giderilmesinin Teminini Sağlayacak Objektif Kriterlere İlişkin Usul ve Esasların Belirlenmesine Yönelik İkincil Düzenlemenin Yapılması Hususundaki Tavsiye Kararı
- Protokol Tarihinden Sonra Göreve Başlayan Başvurana, Göreve Başladığı Tarih ile Söz Konusu Protokolün Geçerli Olduğu Son Tarih Arasında Hesaplanacak Promosyon Tutarının Ödenmesi ve Promosyon Ödemelerini Konu Edinen Protokollerin Akdi Sürecinde Uyulması Gereken Usul ve Esasların, Başbakanlık Genelgesine Uygun Olarak Bakanlık Bünyesinde Tesis Edilecek Bir İç Düzenleyici İşlem ile Belirlenmesi Yönündeki Tavsiye Kararı
- 657 Sayılı Kanunun Ek 40'ıncı Maddesi Hükmü Karşısında Uygulanma İmkânı Kalmayan 6004 Sayılı Kanunun "Bakanlık Personeli" Başlıklı 10'uncu Maddesinin 1/B Bendinde Yer Alan "Lisansüstü Eğitim Diplomasına Sahip Bulunanlar İçin Otuz Yedi Yaşını Doldurmuş Olmak" İbaresinin Madde Metninden Çıkarılması Yönünde Gerekli Girişimlerde Bulunulması Yönündeki Dışişleri Bakanlığına Tavsiye Kararı
- Kamuda Görev Yapan Avukat ve Hukuk Müşavirlerine Yol Tazminatı Ödenmesi Hususunda Mevzuat Değişikliği Yapılması Yönündeki Tavsiye Kararı
- Boşanmış Ailelerde Ebeveynlerin Velayeti Kendisinde Olmayan Çocuklarıyla Kişisel İlişki Tesisinin Sağlanması İçin Mevzuat Çalışması Yapılması Yönündeki Tavsiye Kararı

- Silah Taşıma Ruhsatı Hakkında Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelikte Gerekli Mevzuat Değişikliğinin Yapılması Yönündeki Tavsiye Kararı

2.2.5.2.4 Diğer Tavsiye Kararları ile Sağlanan Katma Değer

Raporun bu kısmında diğer tavsiye kararları ile bu kararlara karşı idarenin tutumu hakkındaki bilgilere yer verilmiştir.

- Kısmen Kamulaştırma Sonrasında Arta Kalan Kalan Kısmın Nitelikli Bir Yapı Yapılmasına Elverişli Olmaması Nedeniyle Taşınmazın Tamamının Kamulaştırılması Yönündeki Tavsiye Kararı
- Disiplin Cezası Verilmesi Sürecinde Usule İlişkin Kurallara Uyulması Gerektiği Yönündeki Tavsiye Kararı
- Bakanlıkça Verilen Faiz Desteğinden Fiilen Yararlanmayan Başvuranın Kira Yardım Talebinin Değerlendirilmesi Yönünde Yeni Bir İşlem Tesisi Gerektiğine İlişkin Tavsiye Kararına
- Mazeret İzinlerinin Kullanılması Sebebiyle İlgili İdare Tarafından Firmaya Uygulanan ve Çalışanların Hakedişinden Kesilen Para Cezasının İadesine İlişkin Tavsiye Kararı
- Başvuran Hakkında Tesis Edilen Disiplin Cezası İşleminin Geri Alınması Yönündeki Tavsiye
- Koltuk Değnekleri ile Girilen Yükseköğretime Geçiş Sınavının (YGS) Geçersiz Sayılması İşleminin İptal Edilerek Başvuranın Mağduriyetinin En Kısa Sürede Giderilmesi Konusundaki Tavsiye Kararı
- Başvuran Tarafından Yapılan Ödemelerin Kendisine Yasal Faiziyle İadesi Yönündeki Tavsiye Kararı
- İdarenin, Başvuranın Almış Olduğu İşsizlik Sigortasından Mahsup Yoluyla Aldığı Yersiz Ödeme Tutarının İade Edilerek Oluşan Mağduriyetin Makul Sürede İşlem Tesis Edilerek Giderilmesi Hakkındaki Tavsiye Kararı
- Kamu Yararı ve Hizmet Gereklere Kriterlerine Uyulmaksızın ve "Kadroları ile Hukuki Bağlarını Sürdürmek" ile "Belli Bir Süre ile Sınırlı Olmak" İlkeleri Gözetilmeksizin Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğüne Yapılan Görevlendirme İşlemlerinin Geri Alınarak Mağduriyetin Makul Sürede Giderilmesi için Yeni Bir İşlem Tesis Etmesi Hususundaki Tavsiye Kararı
- Lehlerine Yargı Kararları Bulunan 4/C Kapsamındaki Personelin Ek Ödemelerinin Yapılması Hakkındaki Tavsiye Kararı

2.2.6 İdarelerin Kararlara ve Bilgi, Belge Taleplerine Yaklaşımları

2.2.6.1 İDARELERİN KARARLARA YAKLAŞIMLARI

Kamu Denetçiliği Kurumu, kuruluşu, ülkemizde insan haklarının korunması ve kamu idaresinin iyileştirilmesi alanında hayata geçirilen uygulamaların başında gelmektedir. Bu kapsamda, Kurum; idarenin insan hak ve özgürlüklerine saygılı bir şekilde görev yapmasına, kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine, kamu yönetiminde iyi yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesine, bu kapsamda birey ve idare arasındaki sorunların önüne geçilmesine ve toplumda hak arama kültürünün benimsenmesi ve güçlenmesine önemli katkılarda bulunmaktadır.

Etkin bir şikâyet mekanizmasıyla idarelerin hukuka ve hakkaniyete aykırı uygulamalarına karşı vatandaş korumak ve kamu hizmetlerinin insan hakları ile iyi yönetim ilkeleri çerçevesinde yürütülmesine katkı sağlamak misyonunu üstlenen Kurum, uzun vadede hak arama kültürünün yaygın olduğu bir toplum ve hizmet standartlarının yüksek olduğu bir kamu yönetiminin oluşmasında etkin bir rol oynamayı hedeflemektedir. Tüm bu hedefleri gerçekleştirebilmek için Kurumun geniş kitleler tarafından tanınması ve benimsenmesi son derece önem arz etmektedir.

Ombudsmanın başarısının bir yönünü kuşkusuz, kararlarının idareler tarafından uygulanması oluşturmaktadır. Bu anlamda dünyadaki örneklerine bakıldığında, demokrasinin güçlü olduğu, kamusal faaliyetlere halkın katılımının desteklediği, kamunun halkın şikâyetlerine duyarlı olduğu, toplumsal değerler olarak temel insan haklarının korunmasını ve güçlendirilmesini benimseyen, Ombudsmanlığın bir kültür haline geldiği ve güçlü yetkilerle donatılmış olduğu ülkelerde kararlara uyum oranlarının % 80-90'lar civarında olduğu görülmektedir.

Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından verilen kararların idareler tarafından uygulanmasının ilk aşamasını esasen Kurumun kamuoyunda ve vatandaşlar nezdinde daha çok tanınması ve etkin bir farkındalığın ortaya konulması oluşturmaktadır. Gerçekten Kurum kararlarına uyulmasının yerleşik bir uygulama haline dönüşmesinin birden çok basamaklı bir merdiven olduğu düşünülecek olursa Kuruma ilişkin farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmalar kuşkusuz merdivenin ilk basamağını oluşturacaktır. Bu kapsamda, Kurumun teşkilat yapısına ilişkin yönergesinde değişiklik yapılarak, Kurumun "Kamuoyu nezdindeki farkındalığının artırılması hedefi" doğrultusunda Kurumun basınla ilişkilerinin olumlu şekilde yürütülmesinde ve Kurumun tanıtılmasında etkin rol oynayacak Basın Danışmanlığı, Kurumsal İletişimin gerek kamuoyu nezdinde gerek kamu kurumlarında gerekse Sivil Toplum Örgütleri ve diğer kuruluşlarda daha sistematik ve profesyonel bir bakış açısı ile işlevsellik kazandırılmasını teminen Kurumsal İletişim Birimi oluşturulmuştur.

Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından verilen kararların idareler tarafından uygulanmasının ikinci aşamasını yukarıda adı geçen Yönergede 03 Mayıs 2017 tarihli değişiklik ile Strateji Geliştirme Birimi bünyesinde Araştırma, Takip ve Değerlendirme Bürosunun kurulması oluşturmaktadır. Bu büroya, Kurumca verilen tavsiye, gönderme, dostane çözüm kararlarının etkin takibinin yapılması, yıllık rapor çalışmalarının yürütülmesi ile şikâyet başvurularına ilişkin genel/özel istatistiklerin oluşturulması ve buna ilişkin bilgi taleplerinin karşılanması görevleri verilmiştir.

Bilindiği üzere, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrasında, tavsiye kararı verilen idarelerin, bu karar üzerine tesis edilecek işlemi otuz gün içinde Kuruma bildirmesi yükümlülüğü öngörülmektedir. Bu yükümlülük tavsiye kararlarının metinlerinde de ayrıca belirtilmektedir. Ancak bu yükümlülüğün kimi zaman çeşitli nedenlerle yerine getirilmediği gözlemlenmektedir. Araştırma, Takip ve Değerlendirme Bürosu bu noktada tavsiye kararı verilen idarelerle iletişime geçmekte ve söz konusu yükümlülüğü ilgili idarelere bir kez daha hatırlatmaktadır.

Ayrıca idarelerle yapılan görüşmelerde Kurumun tavsiye kararlarının mahiyeti ve idarelere yükümlülüklerin hatırlatılması yanında Kurum hakkında ve ilgili idareye düşen sorumluluklar hususunda yeterince bilgi sahibi olmayan idarelere öncelikle Kurumun işlevi, hangi durumlarda tavsiye kararı verildiği ve tavsiye kararı üzerine yapılacak bildirim kapsamı hususunda bilgilendirme yapılmaktadır. Bunun yanı sıra idarelere tavsiye kararının içeriği ve tereddüt oluşması halinde hukuki açıklamalar yapılmak suretiyle idare yetkilileri bilgilendirilmektedir.

Kurumun her takvim yılı sonunda, yürüttüğü faaliyetleri ve önerilerini kapsayan Yıllık Raporu, 6328 sayılı Kurum Kanununun 22 nci maddesi uyarınca Dilekçe ve İnsan Hakları Komisyonu üyelerinden oluşan Karma Komisyona sunulmakta ve Meclis Genel Kurulunda da görüşülmektedir. Bu kapsamda Kurum, denetim faaliyetlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi adına gerçekleştirmekte ve gücünü Yüce Meclisin manevi şahsiyetinden almaktadır.

Dilekçe ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşan Karma Alt Komisyon tarafından Kurumun verdiği tavsiye kararlarına uymayan, uyamayan ya da istediği bilgi ve belge taleplerine olumlu yaklaşmayan kurum temsilcileri Komisyona davet edilerek izahat istenmektedir. Komisyonun bu faaliyeti Kurumun tavsiye kararlarının etkinliğini daha da artırmaktadır.

2.2.6.2 İDARELERİN BİLGİ, BELGE TALEPLERİNE YAKLAŞIMLARI

Kamu Denetçiliği Kurumu; Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı olarak idarenin işlem, eylem, tutum ve davranışları hakkındaki şikâyetleri incelemek, araştırmak, denetmekle görevli ve yetkili bir kurumdur. Kurum şikâyetleri insan haklarına dayalı adalet anlayışı içerisinde hukuka ve hakkaniyete dayalı olarak incelerken, idare ile vatandaş arasında adeta köprü görevi görmektedir.

Kurum bu görevleri yerine getirirken yargının da yükünü hafifleterek, vatandaşın adalete kolay ve hızlı erişiminde önemli mesafeler kat etmektedir. Yapılan başvuruları 6 ay gibi kısa sürede sonuçlandırmakla yükümlü olan Kurum, dostane çözüm kararıyla da birkaç ay içerisinde bazen de bir aydan daha kısa bir sürede vatandaşın sorununa çözüm üretmektedir.

Kurumun vatandaşın sorunlarına kolay ve hızlı çözüm üretebilmesi için kamu kurum ve kuruluşlarının Kurumla işbirliği içerisinde hareket etmesi, Kurum tarafından talep edilen bilgi ve belgelerin zamanında gönderilmesi, dostane çözüm konusunda olumlu bir yaklaşım içerisinde olması büyük önem arz etmektedir.

Kurumun görev alanı ve yetkileri zamanla kamu kurum ve kuruluşlarınca tanınmış, geçtiğimiz yıl idarelerin birçoğu tarafından, Kurumca istenen bilgi ve belgeler kısa süre içerisinde ve doğru bir şekilde gönderilmiş, işbirliğine açık bir tutum sergilenmiş, kimi bazı idareler ise bu konuda yeterince hassasiyet göstermemiştir.

Değerlendirilmelerinde bulunulmuştur.

3 KARMA KOMİSYON TOPLANTILARI

3.1 Karma Komisyonun 08 Şubat 2018 Tarihli Toplantısı

Karma Komisyon, İstanbul Milletvekili Mihrimah Belma SATIR Başkanlığında 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun 22'nci maddesine göre "Kamu Denetçiliği Kurumunun 2017 Yılı Yıllık Raporu"nu görüşmek için toplanmıştır.

3.1.1 Açılış Konuşmaları

Karma Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Mihrimah Belma SATIR

Karma Komisyon Başkanı Sayın Mihrimah Belma Satır tarafından özetle;

- Yıllık raporun Karma Komisyonunda ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda nasıl görüşüleceğine ilişkin İç Tüzük'te ve 6328 sayılı Kanun'da açık bir hüküm bulunmamasına rağmen, geçmiş yıllarda yıllık raporlarının görüşülmesi sırasında bu konuda bir temayül oluştuğu,
- Yıllık rapor üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere üyelerden oluşan bir alt komisyon kurulduğunu ve yıllık raporu ayrıntılı bir şekilde inceleyen, denetçileri dinleyen, Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte değerlendiren ve gerekli diğer işlemleri yapan alt komisyonun, hazırladığı raporu Karma Komisyona sunmakta olduğunu, alt komisyon raporunun benimsenmesi ve görüşmelere alt komisyon raporu üzerinden devam edilmesinin Karma Komisyonunda kabul edilmesinin ardından, Karma Komisyonunda yapılan değerlendirmelerle birlikte nihai şeklini alan Karma Komisyon raporunun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmakta olduğu,
- Kamu Denetçiliği Kurumunun 2017 yılında yürüttüğü faaliyetleri ve önerileri kapsayan yıllık raporunun 31 Ocak 2018 tarihli yazısı ekinde Karma Komisyona sunulduğu,
- Kuruma yapılan başvuru sayısının %210 oranında artmış olmasının çok önemli ve değerli olduğu,
- Kurumun tanınırlığını artırmak için yapılan bölgesel toplantıların olumlu katkı sağladığı,
- Tavsiye kararlarının takibi için kurulan Strateji Geliştirme Biriminin önemli bir gelişme olduğu,
- "Dostane çözüm" kararlarının vatandaşın problemlerinin çözümünde önemli olduğu,

ifade edilmiştir.

3.1.2 Raporun Sunumu

Kamu Başdenetçisi ŞEREF MALKOÇ

Kurumu temsilen söz alan Kamu Başdenetçisi ŞEREF MALKOÇ tarafından özetle;

- Kurumunun Anayasa'nın 74'üncü maddesi ve 6328 sayılı Kanun kapsamında kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak amacıyla idarenin her türlü eylem, işlemleri ile tutum ve davranışlarını insan hakları, adalet, hukuk ve hakkaniyet açısından inceleyip idareye tavsiye kararları vermekte olduğu,
- Kamu Denetçiliği Kurumunun idarenin hizmet kalitesinin yükseltilmesine, iyi yönetim ilkelerinin yerleşmesine, insan haklarının gelişmesine, hukukun üstünlüğünün sağlanmasına, hak arama kültürünün yaygınlaşmasına katkı sağlamaya çalışan bir kurum olduğu,
- Göreve geldikten sonra, kurumun genel işleyişini ve karar alma süreçlerini özellikle kararların hızlı alınması ve kurumun tanıtılması için değerlendirdikleri,
- Başvurularda önincelemeyi denetçilere bırakarak dosya akışlarını hızlandırdıkları,
- Kurumlarla iletişime geçerek işlettikleri “dostane çözüm” kararlarının büyük fayda sağladığını gördükleri,
- E-başvuru sistemini yeniledikleri ve vatandaşın daha kolay erişebileceği şekilde düzenlendiği,
- Başdenetçi danışmanlığı, basın müşavirliği, ilk inceleme, dağıtım ve bilgilendirme bürosu ile araştırma, takip ve değerlendirme bürosunu kurdukları,
- Kurumun tanıtımı açısından 50 civarında ulusal/uluslararası organizasyon yaptıkları,
- Kuruma başvurusu sayısının 2016 yılında 5.519 iken 2017 yılında 17.131'e çıktığı,
- 2016 yılında 4.819 dosya sonuçlandırılırken 2017 yılında bu rakamın 14.786'ya çıktığı,
- Ankara'da bulunan bütün ulusal gazete, televizyon ve radyoların genel yayın yönetmenleriyle dört defa toplantı yaptıkları,
- 2-3 Mart 2017 tarihlerinde Türkiye'de uluslararası göç ve mülteciler sorunlarıyla alakalı bir sempozyum düzenlendiği, 35 ülkeden 50'ye yakın ülkenin ombudsmanının toplantıda misafir edildiği,
- “Ombudsman Halkla Buluşuyor” faaliyetleri kapsamında çeşitli illerde program yaptıkları, bu iki günlük programların ilk gününde; vali, belediye başkanı, sanayi ve ticaret odası başkanları, başsavcı ve baro başkanlarını ziyaret ettikleri, ikinci gün ise; bütün il müdürleri, belediyelerin daire amirleri, merkezdeki tüm muhtarlar ve STK'lar ile bir toplantı yaptıkları,

- 15 üniversitede Kamu Denetçiliği Kurumu hakkında konferans verdikleri,
- Üniversitelere mektup yazarak ombudsmanlık kulüpleri oluşturmayı istediklerini belirttikleri ve iki ay içinde 20 öğrenci kulübünün kurulduğu,
- Ankara’da ve İstanbul’da bulunan hukuk fakültelerinin dekanlarıyla bir araya geldikleri,
- Başta sendikalar olmak üzere sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkilerini geliştirdikleri,
- Dünyada var olan yedi ombudsmanlık ağına üye oldukları,
- Kamu Denetçiliği Bültenini üç ayda bir çıkarmaya başladıkları, hakemli Akademik Ombudsmanlık Dergisinin altı ayda bir çıkardıkları, ayrıca yapmış oldukları çalışmaları kitaplaştırdıkları,
- Kurumun başvurularla ilgili incelenemezlik kararı, geri gönderme kararı, birleştirme kararı, tavsiye kararı, ret kararı, kısmi tavsiye veya kısmi ret kararı verebildiği,
- Önemli ölçüde gönderme, incelenemezlik veya karar verilmesine yer olmadığına dair karar bulunduğu ve bu oranların mümkün olduğu kadar azaltılmaya çalışıldığı,
- Karar istatistiklerinde “gönderme kararının” oranının yüzde 31,39 olduğu, Kanun uyarınca idari başvuru yolları tüketilmeden şikâyet yapılıncaya gönderme kararı verildiği,
- İkinci oranın da yüzde 29 oranında “incelenemezlik kararı” olduğu ve karar verilmesine yer olmadığı kararının da oranının yüksek olduğu,
- 2017 yılında yüzde 11’e tekabül eden 1.887 başvuruyu dostane çözüm şeklinde çözdükleri,
- 2016 yılında 62 tane tavsiye kararı verilmişken 2017 yılında 245 tavsiye kararının verildiği, kısmen tavsiye kısmen ret kararı sayısının 177 olduğu,
- Kurumun kararlarına uyma oranının yüzde 65’e çıktığı,
- 2018 yılında “Kamuda İyi Yönetim Rehberi” diye bir rehber hazırlıklarının olduğu, ifade edilmiştir.

3.1.3 Görüş Öneri ve Sorular

Isparta Milletvekili Said YÜCE

Isparta Milletvekili Said YÜCE tarafından özetle;

- Kamu Denetçiliği Kurumunun vermiş olduğu kararlardan bir kaçının süreci ve sonuçları hakkında örnek verilmesinin talep edildiği,

İstanbul Milletvekili Fatma BENLİ

İstanbul Milletvekili Fatma BENLİ tarafından özetle;

- Türkiye’de derdest dava sayısının 3 milyon olduğu, bu nedenle adalete etkin erişilmesi için Kamu Denetçiliği Kurumu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ve Dilekçe Komisyonunun öneminin arttığı,
- Kamu Denetçiliği Kurumunun verdiği kararlarla kamu görevlilerinin aynı hatayı tekrarlamasına engel olduğu,
- Üniversitelerle ve sivil toplum kuruluşlarıyla yapılan çalışmaların çok değerli olduğu,
- Dilekçe Komisyonu ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna gelen başvurularda işbirliğini artırarak daha etkin ve verimli kararlar çıkmasının sağlanması gerektiği,

Ankara Milletvekili Şenal SARIHAN

Ankara Milletvekili Şenal SARIHAN tarafından özetle;

- Halkla buluşma ve halkla iletişim konusunda gösterilen özel çabaları takdir ettiği,
- Daha önceki yıl konuşmuş oldukları “dostane çözüm” yolunun kurumsallaşmış olmasını olumlu bulduğu,
- İnsan hakları, kadın hakları, çocuk hakları ve ailenin korunması gibi şikayet başvurularının az olmasının dikkatini çektiği, bu hakların nasıl aranması gerektiği konusunda bilgilendirme çalışmalarına gereksinim olup olmadığının tartışılması gerektiği,
- Doğu ve Güney Doğu Anadolu’dan gelen başvurularda artış olduğunu ancak daha fazla başvuru almak için aktif bir çalışmaya gereksinim olduğu,
- Koruma altına alınmış bir kadının başvurusunun nasıl değerlendirildiği hususunda bilgi talep ettiği,
ifade edilmiştir.

3.1.4 Cevaplar

Kamu Başdenetçisi Şeref MALKOÇ

Kamu Başdenetçisi Şeref MALKOÇ tarafından yöneltilen görüş, öneri ve sorulara cevaben;

- Örnek karar olarak; Ordu ilinden bir vatandaşın 1997 yılında emekli olup yirmi yıldır emekli maaşı aldıktan sonra yanlışlıkla emekli edildiği gerekçesiyle emekliliğinin iptal edilerek yirmi yıllık maaşının istenildiği, kendilerinin Sosyal Güvenlik Kurumuyla irtibata geçerek bilgilendirdiklerini ve sorunun çözüldüğünü, buna benzer olaylarda da böyle mağduriyetlerin yaşanmaması adına kurum çalışanlarının bakan tarafından uyarıldığı,
- Diğer bir örnek olarak; Ölçme ve Yerleştirme Merkezi’nin sınavlarla ilgili almış olduğu 15 dakika kuralı hakkında kendilerine çokça başvuruda bulunduğu, bu konuda çok

mağduriyetler yaşandığı hususunun dikkate alınması gerektiği, sınav düzeninin sağlanmasına yönelik başka tedbirlerin alınabileceğine karar verdikleri ve idarenin başta tereddüt etmekle birlikte sonrasında kararlarına uyduğu,

- İnsan haklarıyla ilgili kurumların başkanlarıyla bir araya geldikleri ve birbirleriyle işbirliği zemini aradıkları,
- Dilekçe Komisyonu ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun uzmanları ile KDK uzmanlarının ortak çalışmalarda nasıl bir çalışma usulü belirlenebileceği hususunda görüş bekledikleri,

Kamu Denetçisi Celile Özlem TUNÇAK

- Kadın hakları, çocuk hakları ve ailenin korunması konusunda iki ayrı çalıştay yapmayı planladıkları,
  - İstatistiklere girilirken özellikle kadın hakları olarak tanımlanmadığı için başvurularının az görünüyor olabileceğini, ancak başka kategoride bile değerlendirilse içerik olarak kadın hakları bağlamında değerlendirdikleri başvurular olduğu,
  - Koruma kararı alınmış olsa bile mahkemeye başvurmuş sayarak incelenemezlik kararı vermedikleri ve dosyayı inceledikleri,
- ifade edilmiştir.

3.1.5 Alt Komisyon kurulması

Karma Komisyonun Başkanı Mihrimah Belma SATIR toplantının kapanış bölümünde söz konusu Yıllık Raporun ayrıntılı olarak incelenmesi ve raporlanması için 7 kişiden oluşan bir alt komisyon kurulmasını, alt komisyonun çalışma konusuyla sınırlı olmak üzere her türlü yazışma yapma ve bu raporun hazırlanması akabinde Karma Komisyon'un toplanmasını üyelerin oylarına sunmuş ve öneri kabul edilmiştir.

Söz konusu alt komisyon üyeliklerine;

- Adalet ve Kalkınma Partisi'nden Zonguldak Milletvekili Özcan ULUPINAR, Isparta Milletvekili Said YÜCE, Bursa Milletvekili İsmail AYDIN, Konya Milletvekili Abdullah AĞRALI,
  - Cumhuriyet Halk Partisi'nden Bursa Milletvekili Erkan AYDIN,
  - Halkların Demokratik Partisi'nden Diyarbakır Milletvekili Sibel YİĞİTALP,
  - Milliyetçi Hareket Partisi'nden Osmaniye Milletvekili Ruhi ERSOY
- önerilmiş ve öneri yapılan oylamada kabul edilmiştir.

Alt Komisyonun çalışmalarını tamamlamasından sonra görüşmelere devam edilmesi amacıyla toplantı sonlandırılmıştır.

3.2 Karma Alt Komisyon Toplantıları

3.2.1 Karma Alt Komisyonun 14 Şubat 2018 Tarihli Toplantısı

Karma Alt Komisyon, 14.02.2018 tarihinde yaptığı ilk toplantısında;

1. Karma Alt Komisyon Başkanlığına Zonguldak Milletvekili Özcan ULUPINAR'ın seçilmesine,
  2. Kamu Denetçilerinden ve ilgili kurumlardan konu hakkında bilgi alınmasına,
  3. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nda belirtilen iki aylık süre dikkate alınarak çalışmaların planlanması ve Karma Alt Komisyon Raporunun yazılmasına,
  4. Aksi kararlaştırılmadığı sürece Karma Alt Komisyon toplantılarının basına açık olmasına,
  5. Karma Alt Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulmasına,
  6. Karma alt Komisyon üyesi milletvekillerinin de görüşü alınarak toplantı gündemi hazırlama ve davet edilecekleri belirleme hususunda Karma Alt Komisyon Başkanına yetki verilmesine,
- Toplantıya katılanların oy birliği ile karar verilmiştir.

Sonrasında toplantının ikinci bölümüne geçilmiş ve Kamu denetçilerine kendi görev alanlarına göre sunumlarını yapmak üzere söz verilmiştir.

Kamu Denetçisi Yahya AKMAN

Toplantıda ilk sözü alan Kamu Denetçisi Yahya AKMAN tarafından özetle;

- Yapılan görev dağılımı çerçevesinde kendisinin adalet, milli savunma, güvenlik, mülkiyet, orman, çevre, su, çevre ve şehircilik, gıda, tarım, hayvancılık, sağlık alanlarında gelen başvurulara baktığı,
- Yıllık Raporu görüşme usulünün artık teamül haline gelmiş olduğundan memnuniyet duyduğu,
- Kurumun tavsiye kararlarına uymayan kurum ve kuruluşların Karma Komisyona çağırılarak hesap sorulmasının olumlu sonuçlar doğurduğu,
- İdarenin karşısında bir kurum olmaktan ziyade vatandaşın sorununu çözme endeksli davrandıklarını bu nedenle dostane çözüm kararı mekanizmasıyla buna katkıda buldukları,
- Görev alanına giren konulardan en yoğun başvuru gelen alanların; cezaevlerinde yaşanan sorunlar olduğu,
- Cezaevlerinden gelen başvuruların iki başlığın öne çıktığını, bunlardan ilkinin cezaevlerindeki yoğunluktan kaynaklanan sıkıntılar olduğunu, ikincisinin ise cezaevleri nakilleriyle ilgili yaşanan sıkıntılar olduğu,
- Askeri personelle ilgili gelen başvuruların genel özlük haklarıyla ilgili olduğu,

- Güvenlik ve adalet alanıyla ilgili olarak sabıka ve GBT kayıtları ile ilgili farklı kurumların farklı arşivleme sistemleriyle çalışması nedeniyle oluşan sıkıntılara ilişkin başvurular geldiği,
- Mülkiyet hakkıyla ilgili en sık rastlanan başvuruların kamulaştırmalarla ilgili olduğu,
- Çevre ve şehircilik alanıyla ilgili kentsel dönüşüm projeleri kapsamında bazı hak ödemelerinde kriter dışı kabullerden dolayı yaşanan sıkıntılara ilişkin olduğu,
- Çevreyle alakalı olarak çevre kirliliği, gürültü ve benzeri konularda şikâyetler olduğu,
- Tarım ve hayvancılık alanında en başta gelen toplulaştırma konusunda adaletli davranılmadığı konusunda şikâyetler olduğu,
- Sağlık alanıyla ilgili olarak acillerde yaşanan sıkıntılar ve SGK'nın bazı ilaçları karşılamaması konularında olduğu, ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi ARİF DÜLGER

Kamu Denetçisi ARİF DÜLGER tarafından özetle;

- Denetçiliğinin eğitim, öğretim, gençlik, spor, enerji, gümrük, sanayi, ticaret, kültür, sanat ve bilim konularında görevli olduğu, birimde 8 uzman, 4 uzman yardımcısı ve 1 geçici görevli hâkim ile görev yapıldığı,
- 2017 yılında görev alanında bulunan eğitim-öğretim, gençlik ve spor alanının Kuruma yapılan başvurular arasında en fazla artış gösteren konular olduğu,
- 2016 yılında eğitim-öğretim, gençlik ve spor alanında 669 olan başvuru sayısının 2017 yılında 4.480 sayısına ulaştığı, bu sayısında Kuruma gelen başvuruların %26,15'ine tekabül ettiği,
- 2017 yılında merkezi sınav yapan ÖSYM, Milli Eğitim Bakanlığı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi gibi kurumlar tarafından yapılan sınavlarda uygulanan güvenlik tedbirleri, ÖSYM tarafından 2017 yılında uygulanmaya başlayan on beş dakika kuralı uygulaması, sınavların değerlendirilmesinde yapılan değişiklikler, meslek liselilerin staj ücretlerinin ödenmemesi, özel okul teşvikleri, denklik işlemleri, Açıköğretim Fakültesi sınavlarında dört yanlışın bir doğruyu götürmesi gibi konuların en yoğun başvuru aldıkları konular olduğu,
- Enerji, gümrük, sanayi ve ticaretle ilgili elektrik dağıtım şirketlerinin abonelerle ilgili olan işlemleri, Kobilere sağlanan KOSGEB destekleriyle ilgili sıkıntılar ve tüketici sorunlarının öne çıkan başvuru alanları olduğu,
- Kendi alanında incelenmiş olan 3.877 başvurunun sonuçlandırılmış olduğu, bunların 968'ine gönderme kararı verildiği, 354'üne incelenemezlik kararı verildiği, 1.092 dostane çözüm kararı verildiği,

- Görev alanına giren konulardan bir başvuruda Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavına giren bir şikâyetçinin sınav salonuna başörtüsünde takılı olan metal toplu iğne ile girmesinden dolayı sınavının geçersiz sayılması üzerine işlemin iptali ve sınav sonucunun yeniden değerlendirilmesine yönelik tavsiye kararı verdikleri, bu karar doğrultusunda Ölçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) Başkanlığınca adayın sınavının geçersiz sayılması kararının iptal edildiği,
  - Yükseköğretime ilişkin denklik konularında birçok kararlarının olduğu,
  - Kamuoyunda geniş yer tutan ÖSYM'nin on beş dakika kuralı hakkında Kurumlarına 135 başvuru yapıldığı, ancak mağdur olan kesimin çok geniş olduğu, ÖSYM yetkilileri ile bu konuda görüşmeler yaptıkları, yaşanan mağduriyetlerin giderilmesi, sınav saatinden on beş dakika önce sınav binası önünde hazır bulunma kuralının gözden geçirilerek bundan sonraki sınavlarda ölçülü ve orantılı geçişe imkân tanınması hususunda tavsiye kararı verdiklerini ve ÖSYM'nin kararlarını uygulayacağını duyurduğu,
  - Kurumun öğrencilere tanıtılması hususunda Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kuruluna bir dosya sundukları, bunun üzerine ilköğretim dördüncü sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi ders kitabında kurum tanıtımına yer verildiği,
- ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Celile Özlem TUNÇAK

Kamu Denetçisi Celile Özlem TUNÇAK özetle;

- Kurumdaki işbölümü çerçevesinde çalışma ve sosyal güvenlik alana, engelli hakları, insan hakları, nüfus, vatandaşlık, mülteci, sığınmacı hakları, kadın ve çocuk hakları, sosyal hizmetler ve ailenin korunması konularına baktığı,
- Çalışma ve sosyal güvenlik alanında işçi-işveren sorunları, taşeron işçi sorunları, emeklilik işlemleri, otuz yıl hizmet süresini aşanların emeklilik ikramiyesi, malulen emeklilik, fiilî hizmet süresi ve zammı, yurt dışı borçlanma, aylıktan kesme ve borç çıkarma ve yazılı bilgilendirme hususlarında, yanlış bilgilendirme hususlarında hak kaybına uğradıklarını iddia eden vatandaşlarımızdan sıklıkla başvurular geldiği,
- Sosyal Güvenlik Kurumunun sigortalıları yönlendirmeden önce mutlaka taleplerini yazılı şekilde alması, bilgilendirme yapmadan önce sigortalıların dosyalarını esaslı şekilde incelemesi, bilgilendirmeyi mevzuata uygun şekilde ve mutlaka yazılı olarak yapması, aylıktan kesme ve borç çıkarma işlemlerine borçlanma, karışan hizmetlerin tespiti ve bunun gibi tüm seçenekler tüketildikten sonra son çare olarak başvurulması, Sosyal Güvenlik Kurumunun haklar konusunda vatandaşları daha etkili bir şekilde bilgilendirmesi için gerekli tedbirleri alması ve yeni yöntemler geliştirmesini beklemekte oldukları,

- En fazla başvurunun, kadına yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetleri alanında geldiği,
- 2017 Haziran ayında, kadınlara yönelik çalışan STK'larla, 30'u aşkın STK'yla bir araya gelerek alandaki sorunların tespiti, eksiklerin tespiti yönünde çalıştay yapıldığı buradan çıkan ve KDK'nın beş yıllık gelişmesini de içeren, kadın başvurularını içeren gölge raporunun bağımsız insan hakları izleme kurulu olarak GREVIO'ya gönderildiği,
- Kamu Denetçiliği Kurumu olarak toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda sivil toplumla iş birliği yapıldığı, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (CEİD) tarafından yürütülen ve Avrupa Birliği Bakanlığının faydalanıcısı olduğu Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi'nin paydaşı olarak yer aldıkları,
- Ailenin korunmasıyla ilgili olarak, boşanmış ebeveynlerde velayet diğer kişide olan, çocukla görüşemeyen ebeveynle ilgili sorunların çocuk tesliminde çocuk hakları ihlalleri olarak çalıştay düzenlendiği, bu konuda Adalet Bakanlığına ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına tavsiye kararlarının olduğu,
- Çocuk hakları hususunda 18 yaşından küçüklerden direkt başvuru alan bir kamu kurumu olarak tek olduklarını düşündüğü,
- Çeşitli belediyeler ile çocuk meclisiyle, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının koordinasyonundaki Çocuk Danışma Kurulu ve üyeleriyle sıklıkla bir araya gelmekte oldukları ve ayrıca çok sayıdaki STK'nın üye olduğu çocuğa şiddeti önleme ağıyla da ortak çalışmalar yapmakta oldukları,
- Çocuk başvurularında sadece çocuk haklarına odaklı meslek elemanları olan, sosyal çalışmacı, psikolog, uzman ve uzman yardımcısından oluşan daha özel bir grupla birlikte çalıştıkları,
- Türkiye Büyük Millet Meclisinde çocuk hakları konusunda daimi bir ihtisas komisyonu kurulması gerektiği,
- Engelli hakları alanında sunulan hizmetlere ilişkin fırsat eşitliğini esas alarak başvuruları çözümlene yoluna gidildiği,
- Sosyal hizmetler alanında çoğunlukla kadınların veya engelli çocuk sahibi ailelerin yardım talepleri olduğu, burada Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarıyla istişare içinde bunları çözmeye çalışmakta ve gerektiğinde tavsiye kararı vermekte oldukları,

ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Hüseyin YÜRÜK

Kamu Denetçisi Hüseyin YÜRÜK tarafından özetle;

- Mahalli idareler, ekonomi, maliye, vergi, ulaştırma, basın ve iletişim bölümlerinin kendi alanındaki konular olduğu,
  - 2017 yılı içerisinde bu 3 ana kategoride 2.569 başvuru geldiği, bunlardan 1.003'ü mahallî idareler, 793'ü ekonomi, maliye, vergi ve 489'unun da ulaştırma, basın ve iletişim konularında olduğu,
  - Mahallî idarelerle ilgili imar uygulamaları ruhsat iş ve işlemleri, altyapı hizmetleri, toplu taşıma hizmetleri, su ve doğal gaz hizmetleri, emlak vergisi gibi hizmetler, kentsel dönüşüm uygulamaları, otopark hizmetleri, katı atık yönetimi ve zabıta hizmetlerine yönelik olarak mahallî idareler bölümüyle ilgili gelen şikâyetler olduğu,
  - Bir kişinin, hem babasından hem eşinden maaş aldığı için ilgili belediyenin, emlak vergisinden muafiyetini kaldırmak istediği, Gelirler İdaresinden aldıkları cevap ve yaptıkları hukuki araştırma gereği bunun hukuki olmadığını tespit ettiklerinden bu kişiye de maaşının verilmesini ve emlak vergisinden muaf tutulmasına dair bir tavsiye kararında buldukları,
  - Manisa Büyükşehir Belediyesine bağlı MASKİ'nin peşin ödemeli elektronik su sayacı takma uygulamasına başlamasıyla ilgili bir şikâyet geldiği, bunun hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığını tespit ederek MASKİ'ye bu kararından dönmesine dair bir tavsiye kararı gönderdikleri,
  - Ankara'da 65 yaş üstü kart sahiplerinin, otobüse bindiğinde vatandaşın kullanımında 65 yaş üstü anonsu gelmesi hakkında şikâyetler geldiğini, Ankara Büyükşehir Belediyesine yaptıkları tavsiyenin ardından 65 yaş üstü uyarısının kalktığı,
  - Ekonomi, maliye ve vergi konularında ağırlıklı olarak bankacılık işlemleri, sermaye piyasaları, mali suçlar ve kaçakçılık, kamu alacak ve borçları, vergi işlemleri, sigortacılık işlemleri, ihale iş ve işlemleri, maliye ve vergiye ilişkin diğer konulara yönelik başvurular geldiği,
- ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Sadettin KALKAN

Kamu Denetçisi Sadettin KALKAN tarafından özetle;

- Kendi alanının kamu personel rejimi uygulamasından doğan ihtilafların çözümü olduğu ve 14 uzmanla bu hususta çözüm üretmeye çalışmakta oldukları,
- 2017 yılı içerisinde toplam başvurunun yüzde 28'ini teşkil eden 4.803 başvurunun kendi alanlarında yapıldığı, bu 4.803 başvurunun 3.729 adedine karar önerisi yazarak gönderildiği,

- Bu kararların; 50 tavsiye kararı, 161 ret kararı, 1640 incelenemezlik kararı ve 1394 kurumlara gönderme kararından oluştuğu,
- En çok karşılaştıkları ihtilaf alanının kurumların yapmış olduğu mülakatlarda objektif davranılmadığı hususunda olduğu,
- Kurumların personel tayinlerinde aile birliği mazeretleriyle yer değişikliği taleplerine tam anlamıyla ve istenilen seviyede cevap verilememesi hususunda da başvuru aldıkları,
- Kurum içi görevlendirmelerde hizmetin gereklerine uyulmadığı veya haksızlık yapıldığı, görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavlarında adaletli davranılmadığı, objektif veya nesnel davranılmadığı, haksız yere disiplin cezaları alındığı, kurumlarda uygulanan mobbing ve kötü muamele uygulamaları, vb. konularda sıkça başvuru aldıkları,
- Bilgi ve belge talebi konusunda Sağlık Bakanlığı ile sıkıntı yaşadıkları, bakanlığın bu konuda titiz davranmadığı,

ifade edilmiştir.

3.2.2 Karma Alt Komisyonun 28 Şubat 2018 Tarihli Toplantısı

Karma Alt Komisyonun 28.02.2018 tarihli toplantısında Kamu Denetçiliği Kurumunun 2017 Yılı Yıllık Raporu kapsamında kurumun bilgi ve belge taleplerine olumlu yaklaşmayan, kurum tavsiye kararlarına uymayan bazı kurum ve kuruluşların temsilcileri dinlenmiş ve tavsiye kararlarının içerikleri ile bu kararlara neden uyulmadığı hususlarında değerlendirmeler yapılmıştır.

Toplantıya Alt Komisyon Başkanı Zonguldak Milletvekili Özcan ULUPINAR, Alt Komisyon Üyeleri Bursa Milletvekili İsmail AYDIN, Isparta Milletvekili Said YÜCE, Konya Milletvekili Abdullah AĞRALI, Diyarbakır Milletvekili Sibel YİĞİTALP, Osmaniye Milletvekili Ruhi ERSOY ile Kamu Denetçiliği Kurumu, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Ankara Büyük Şehir Belediye Başkanlığı, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü, Hakkâri Üniversitesi Rektörlüğü temsilcileri katılmıştır.

Alt Komisyon Başkanı Özcan ULUPINAR'ın görüşmelerin bu aşamasının Karma Alt Komisyonunda teamül hâlini almaya başlamış bir görüşme usul olduğu, bu görüşmelerde amacın Kurumun karar vermesinde büyük önemi olan bilgi ve belge temininin önündeki engellerin kaldırılmasını sağlamak suretiyle, idarelerin Kamu Denetçiliği Kurumuyla etkin iş birliği yapmalarını temin etmek ve kurumların Kamu Denetçiliği Kurumu tavsiye kararlarına uymama gerekçelerini değerlendirerek çözüm önerileri geliştirmek olduğu yönündeki açıklık konuşmasından sonra görüşmelere geçilmiştir.

Tavsiye kararına uymayan ve bilgi ve belge edinme talebine olumlu yaklaşmayan idare

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Kamu Denetçiliği Kurumu 2017 Yıllık Raporu'nda, Kurumun tavsiye kararına uymayan ve bilgi ve belge edinme talebine olumlu yaklaşmayan idareler kapsamında yer alan Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile ilgili görüşmelerde;

3.2.2.1.1.1 Kamu Denetçisi Yahya AKMAN

Kamu Denetçiliği Kurumu 2017 Yılı Yıllık Raporu'nda, Kurumun tavsiye kararına uymayan ve bilgi ve belge edinme talebine olumlu yaklaşmayan Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile ilgili bilgi vermek üzere söz alan Kamu Denetçisi Yahya AKMAN tarafından özetle;

- İzmir/Bergama'da bir vatandaşımızın kiraladığı hazineye ait olan gayrimenkulün tamamı kendisine ait olmadığı gerekçesiyle Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kaydının yapılmadığı, arazi bütünlüğünün temin edilmesi amacıyla Bakanlık kayıt yapmasa da hakkaniyet gereği vatandaşın Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kaydolması gerektiğine dair bir tavsiye kararı gönderildiği ancak idarenin tavsiye kararına uymadığı,
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının benzer nitelikteki bir dosyada son olarak dört ay önce yazılan bilgi ve belge talebine hâlâ cevap vermemiş olması nedeniyle dosyanın bir yıldır tamamlanamadığı, ifade edilmiştir.

3.2.2.1.1.2 Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Tarımsal Desteklemeler Daire Başkanı Hayri YILMAZ

Daire Başkanı Hayri YILMAZ tarafından cevabi açıklamalar kapsamında özetle;

- Kamu Denetçiliği Kurumundan kendilerine ilk kez yazı gönderildiğinden koordinasyon konusunda sıkıntı yaşandığı,
- Bilgi belge talebinde yaşanan sorunun giderilmesiyle ilgili gereğinin yapılacağı,
- Ülkemizde şu anda 32 milyon tarım parseline karşılık 40 milyon hissedar olduğu, Tarım Bakanlığı olarak mümkün olduğunca tarım parsellerinin birleştirilmesi ve bütünleştirilmesi yoluyla hissedar sayılarının azaltılmasını amaçladıklarını,
- Kurumun tavsiye kararı hakkında Hukuk Müşavirliği ve ilgili birimlerle görüşülerek parselin bölünmemesi amacıyla karara uyulmadığını, ancak konuyla ilgili mağduriyetleri kısmen de olsa azaltabilmek amacıyla yeter gelirlilik seviyesinde olan kiralık hazine arazilerinin bölünmesine müsaade edildiği, ifade edilmiştir.

Görüş, öneri, soru-cevap kısmında;

3.2.2.1.1.3 Bursa Milletvekili İsmail AYDIN

Bursa Milletvekili İsmail AYDIN tarafından özetle;

- Kamu Denetçiliği Kurumunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetim yaptığı, TBMM'nin de 80 milyon Türk vatandaşını temsil ettiği, Kurumun bilgi belge taleplerine iş yoğunluğu yahut başka gerekçelerle cevap verilmemesini kabul etmenin mümkün olmadığı,
- Kurumların genel müdür seviyesinde toplantıya katılım sağlamanın çözüme ulaşma konusunda önemli olduğu, ifade edilmiştir.

3.2.2.1.1.4 Osmaniye Milletvekili Ruhi ERSOY

Osmaniye Milletvekili Ruhi ERSOY tarafından özetle;

- Toplantıda konu edilen hususların örnek olay mahiyetinde olduğu, kurumların bu olaylardan hareketle ilgili alanda karşılaşılan sorunları çözmeye gayret etmesi gerektiği,
- Toplantıya katılan kamu görevlilerinin, kurumlarında Kamu Denetçiliği Kurumu ile ilgili olarak farkındalık yaratmasının iyi olacağı, ifade edilmiştir.

3.2.2.1.1.5 Diyarbakır Milletvekili Sibel YİĞİTALP

Diyarbakır Milletvekili Sibel YİĞİTALP tarafından özetle;

- Toplantıda konu edilen hususların objektif ve nesnel olarak belirlenmesi gerektiği, ülkemizde çok fazla insan hakkı ihlali olmasına karşın seçilen konuların bu ihlalleri yansıtmada yetersiz olduğu, daha büyük ve can yakıcı sorunların ele alınması gerektiği ifade edilmiştir.

Tavsiye kararına uymayan bazı idarelerin dinlenmesi

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2017 Yılı Yıllık Raporu kapsamında Kurumun tavsiye kararına uymayan bazı idarelerin dinlenmesine geçilmiştir.

2017/385 şikâyet numaralı başvuruyla ilgili Tavsiye Kararı

3.2.2.1.1.6 Kamu Denetçisi Sadettin KALKAN

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2017/385 şikâyet numaralı başvuruyla ilgili verdiği “Tavsiye Kararı” hakkında Kamu Denetçisi Sadettin KALKAN tarafından özetle;

- Başvurucunun, Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğünde şef kadrosunda çalışmakta iken, yeterli hukuki gerekçe olmaksızın ve ihtiyaç hâsıl olmadan farklı birimlerde görevlendirildiğini bildirerek, görevlendirme işleminin sona erdirilmesini talep ettiği,
- Kurumun yapmış olduğu incelemede, atamanın yeterli hukuki gerekçelere dayanmaması ve hakkaniyete uygun olmaması sebebiyle görevlendirmenin sona erdirilmesi hususunda tavsiye kararı verildiği,
- Millî Eğitim Bakanlığının, talebin belirli teknik bir karar gerektirdiği, yargı organının kararıyla tespit edilebilecek bir husus olduğu gerekçesiyle tavsiye kararına uymadığı, ifade edilmiştir.

3.2.2.1.1.7 Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atamaları Daire Başkanı Bekir ERDOĞAN

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atamaları Daire Başkanı Bekir ERDOĞAN tarafından cevabi açıklamalar kapsamında özetle;

- Hizmetin gereği olarak yer değişikliği yapmak zorunda olduklarını, ilgili genel müdürlüğün başvurusunun hizmetine ihtiyaç kalmadığını belirtmesi üzerine ihtiyaç duyulan başka bir yere görevlendirildiğini, kişiye yönelik, kişiyi mağdur edecek bir uygulama olmayıp rutin bir uygulama olduğu,
- İdare mahkemesinde dava sürecinin devam etmekte olduğu, yargı sürecinin sonunda karar verileceği, ifade edilmiştir.

Görüş öneri, soru cevap kısmında;

3.2.2.1.1.8 Bursa Milletvekili İsmail AYDIN

Bursa Milletvekili İsmail AYDIN tarafından özetle;

- Başvurucunun tabiri caizse sürgün edildiği, mahkeme sürecinin hukukilik denetimi olduğu, Kurumun hakkaniyete uygunluğa baktığını, dolayısıyla Kurumun tavsiye kararına idarenin uyması gerektiği ifade edilmiştir.

3.2.2.1.1.9 Diyarbakır Milletvekili Sibel YİĞİTALP

Diyarbakır Milletvekili Sibel YİĞİTALP tarafından özetle;

- İdarenin kendisine verilen yetkiyi suiistimal ettiği, başvuru aleyhine takdir haklarını kullandığı ifade edilmiştir.

2016/1719 şikâyet numaralı başvuruya ilgili Tavsiye Kararı

3.2.2.1.1.10 Kamu Denetçisi Arif DÜLGER

Kamu Denetçiliği Kurumunun, 2016/1719 şikâyet numaralı başvuruya ilgili verdiği “Tavsiye Kararı” hakkında Kamu Denetçisi Arif DÜLGER tarafından özetle;

- Başvurucunun, Hakkâri Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü için açılan 2 araştırma görevlisi kadrosu için başvuruda bulunduğu, başvuruların çoğunluğunun belge yetersizliği gerekçe gösterilerek elendiği, öğrenim durumu, ALES ve yabancı dil puanlarının dikkate alınmadığı, kadronun birine rektörün birinci derece yakınının -oğlu- atandığını bildirdiği,
- Usulen tamamlanması mümkün olan başvuru belgelerindeki eksikliklerin tamamlanması yönünde bir girişimde bulunulmadığından sınavın liyakat esasına göre yapılması için gerekli hassasiyetin gösterilmediği, yapılan sınavın iptal edilerek sınavın yenilenmesi hususunda Hakkâri Üniversitesi Rektörlüğüne tavsiye kararında bulunduğu,
- Üniversite'nin ise başvurularda sunulan evrakların kurumlardan teyit işlemiyle ilgili sürecin kısa olması sebebiyle teyit etme imkânı olmayıp belgelerden adayların sorumlu olduğu,

alim sınavında mevzuata aykırı herhangi bir durumun söz konusu olmadığı, sınavda başarılı olan 2 adayın eğitime başlatılmış olduğu gerekçeleriyle tavsiye kararına uyulamayacağını bildirdiği,

- Öğretim elemanı kadrolarına naklen veya açıktan yapılacak atamalarda uygulanacak merkezi sınavlarla ilgili yönetmeliğin 10'uncu maddesine göre, ilan edilen kadro sayısının 10 katına kadar adayı ALES puanının yüzde 60'ını ve yabancı dil puanının yüzde 40'ını dikkate alarak belirlemenin gerektiği, Hakkâri Üniversitesi'nin sınavında başarılı olan adayların ilk 20 kişi içerisine giremediği, ifade edilmiştir.

3.2.2.1.1.11 Hakkâri Üniversitesi Genel Sekreteri Kerim AKAR

Hakkâri Üniversitesi Genel Sekreteri Kerim AKAR tarafından cevaben özetle;

- Sınav ilanının Yükseköğretim Kurulunun denetiminden geçtiğinden herhangi bir kişiyi tarif etmesinin mümkün olmadığı,
- Sınava süresinde müracaat etmeyen veya eksik evrakla müracaat eden kişilerin sınavlarının geçersiz sayılacağından ilan metninde açık olarak belirtildiği,
- Birçok adayın başvurucular arasındaki puan durumunu öğrenmek için başvuru yaptığı, daha sonra sınava dahi gelmedikleri,
- Kurumdan gönderilen tavsiye kararının yaklaşık bir yıl sonra kendilerine ulaştığı, geriye dönük olarak bu kararın uygulanmasının; yetiştirmek üzere araştırma görevlisi alınması, Hakkâri'de yüksek lisans ve doktora programları olmadığı için diğer üniversitelere görevlendirme yapılması nedeniyle mümkün olmadığı, ifade edilmiştir.

Görüş, öneri, soru-cevap kısmında;

3.2.2.1.1.12 Bursa Milletvekili İsmail AYDIN

Bursa Milletvekili İsmail AYDIN tarafından özetle;

- Öğretim üyesi alımında ALES ve benzeri temel kıstasların olması gerektiği, belge eksikliği gerekçesiyle sınav başvurularının kabul edilmemesinin uygun olmadığı, diğer üniversitelerde de benzeri uygun olmayan uygulamaların mevcut olduğu, babasının rektör olduğu bölüm yerine başka üniversiteye başvurulmasının daha ahlaki olduğu ifade edilmiştir.

3.2.2.1.1.13 Konya Milletvekili Abdullah AĞRALI

Konya Milletvekili Abdullah AĞRALI tarafından özetle;

- Başvurucunun başvuru esnasında ibraz ettiği belgenin geçersiz sayılması yerine, belgeyi veren kurumdan kontrol edilmesinin daha doğru olacağı,
- Geriye dönük uygulama yapılamamasının, ortada haksız bir durum varsa gerekçe olamayacağı,

ifade edilmiştir.

3.2.2.1.1.14 Diyarbakır Milletvekili Sibel YİĞİTALP

Diyarbakır Milletvekili Sibel YİĞİTALP tarafından;

- Başvuru belgelerinin şekil yönünden uygunluğuna bu kadar dikkat ederken birinci dereceden yakınının işe alınmasının ahlaki ve vicdani olmadığı ifade edilmiştir.

2017/3285 şikâyet numaralı başvuruya ilgili Tavsiye Kararı

3.2.2.1.1.15 Kamu Denetçisi Celile Özlem TUNÇAK

Kamu Denetçiliği Kurumunun, 2017/3285 şikâyet numaralı başvuruya ilgili verdiği “Tavsiye Kararı” hakkında Celile Özlem TUNÇAK tarafından özetle;

- Başvurucu şirketin, 23 Ekim 2011 tarihinde meydana gelen Van Depreminden sonra bölgedeki konteyner ihtiyacına binaen 100 adet konteyner ürettiği, 48 adedinin 4 Aralık 2011-29 Şubat 2012 tarihleri arasında tutanakla Türkiye’ye Kızılay Derneği yetkililerine teslim edildiği, teslim edilen konteynerlerin bedelinin ödenmesi için çeşitli idarelere başvurduğunu ama talebinin karşılanmaması nedeniyle Kuruma başvurduğu,
- Kızılay yetkililerinin konteynerleri teslim alması, kurulum için gerekli çalışmaları yürütmesi taraflar arasında bir yazılı sözleşmeyle ilişkisi olmasa da başvuran şirketin oluşan acil ihtiyaç karşısında iş sahibi, AFAD ve Kızılay menfaatine tasarrufta bulunduğunu ortaya koyduğu, başvuran tarafından üç aylık süreçte teslimi gerçekleştirilen konteynerlerin kurulumunun gerçekleştirilerek kullanıma sunulmasından sonra idare tarafından bu tasarrufun kabul edildiğinin anlaşıldığı, hukuk sistemimizin arada sözleşmeyle kurulan bir ilişki olmasa dahi iş sahibinin menfaatine yapılan işlerde iş görenin maliyet ve zararlarının arada sözleşme ilişkisi varmış gibi koruduğu, Yargıtay’ın yerleşik içtihatlarında da ihale yapılmamasından dolayı taraflar arasında usulüne uygun ihale akdi, ilişki kurulmamış olsa dahi iş görenin gerçekleştirdiği ve iş sahibi tarafından kabul edilen faydalı imalat bulunduğunun anlaşılması, sözleşme dışında yapıldığı iddia edilen işlerin iş sahibinin yararına olması, işin idarece benimsenmiş olması durumunda Borçlar Kanunu hükümlerince vekâletsiz iş görme hükümleri çerçevesinde değerlendirilebileceği, dolayısıyla rayiç bedel üzerinden yapılacak hesaplamayla zorunlu ve faydalı masrafların ödenebileceğinin yer aldığı,
- Başvuruya konu ihtiyacın karşılanması ve maliyetlerin giderilmesi arasındaki dengenin başvuran şirket aleyhine bozulduğu anlaşıldığından, hakkaniyet ilkesi gereği başvuran şirketin idareye teslim ettiği 48 adet konteyner ücretinin ödenmesi gerektiğine dair tavsiye kararı verildiği, ifade edilmiştir.

3.2.2.1.1.16 Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Yönetim Hizmetleri Daire Başkanı Salih ALTINAY

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Yönetim Hizmetleri Daire Başkanı Salih ALTINAY tarafından cevabi olarak özetle;

- Konuya ilişkin herhangi bir belge veya resmî talep yazısının Çevre Bakanlığında, Türk Kızılayında, Van Valiliğinde ve AFAD'da bulunmadığı,
- O tarihlerde AFAD tarafından sözleşmesiz ödeme yapılamayacağını firmaya iletildiği,
- AFAD Hukuk Müşavirliğince ödemenin hukuki bir dayanağının bulunmadığının ifade edildiği,
- Yargı sürecinin halen devam etmekte olduğu,
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim Kanunu hükümleri düşünüldüğünde herhangi bir sözleşme yahut resmî belgelere dayanmayan ödemenin yapılması mümkün olmadığından tavsiye kararına uyulmadığı, ifade edilmiştir.

Görüş, öneri ve soru-cevap kısmında;

3.2.2.1.1.17 Konya Milletvekili Abdullah AĞRALI

Konya Milletvekili Abdullah AĞRALI tarafından özetle;

- Doğal afet yaşandığında hızlı hareket etmek gerektiği, hızlı hareket ederken mevzuata tam olarak uyulamayabileceğini, AFAD'ın kuruluş amacının da acil bir afet durumunda ihtiyaçları hızlıca karşılamak olduğu,
- Hızlı hareket etme zorunluluğundan kaynaklanan bir mağduriyetin oluşması durumunda bu mağduriyetin giderilmesi gerektiği, ifade edilmiştir.

3.2.2.1.1.18 Alt Komisyon Başkanı Zonguldak Milletvekili Özcan ULUPINAR

Alt Komisyon Başkanı Zonguldak Milletvekili Özcan ULUPINAR tarafından özetle;

- Ödemenin yapılması için dostane bir çözüm bulunması gerektiği ifade edilmiştir.

2017/780 şikâyet numaralı başvuruya ilgili Tavsiye Kararı

3.2.2.1.1.19 Kamu Denetçisi Celile Özlem TUNÇAK

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2017/780 şikâyet numaralı başvuruya ilgili verdiği "Tavsiye Kararı" hakkında Kamu Denetçisi Celile Özlem TUNÇAK tarafından özetle;

- Başvuru sahibine; hizmetin verildiği tarihte mülkün sahibi olmadığı halde yapılan asfalt yol katılım payı tahakkuk ettirildiği,
- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu hükümlerince harcamalara katılım payının belediyeler tarafından inşa, tamir ve genişletilmeye tabi tutulan yolların iki tarafında bulunan veya başka bir yola çıkışı olmaması dolayısıyla bu yoldan yararlanan

gayrimenkullerin sahiplerinden meclis kararıyla alınabileceği,

- Belediye Gelirleri Kanununda harcamalara katılma payı tahakkununun, işler hangi ihale usulü ile yapılmış olursa olsun, hizmetin tamamlanarak halkın istifadesine sunulmuş olmasından sonra yapılacağı, yönetmelikte ise işin bitirilerek hizmete açılmış olmasının geçici kabulün yapılmasıyla belirlendiği,
- Mevzuat bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yapılan çalışmanın halkın kullanımına sunulma tarihinde tapuda malik kim olarak gözükyorsa katılım payının da ondan alınması gerektiğinin anlaşıldığı,
- Asfalt çalışmasının tamamlanıp hizmete açıldığı tarihteki gayrimenkul sahiplerinden bu tahsilatın yapılması, bunun için de belediyenin tahakkuk ve tahsilat işlemlerini hızlı bir şekilde yapması gerektiği, iki yıl, üç yıl sonra oradaki gayrimenkulü edinen kişiden katılım payının tahsil edilmesinin uygun olmadığına dair tavsiye kararı verildiği ifade edilmiştir.

3.2.2.1.1.20 Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı Yol ve Asfalt Şube Müdürü Mustafa MUTLU

Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı Yol ve Asfalt Şube Müdürü Mustafa MUTLU tarafından yapılan cevabi açıklamada özetle;

- Asfalt çalışması bittikten sonra beş yıl içerisinde asfalt katılım bedelinin tahsili için gerekli çalışmanın yapıldığı,
- İlgili tapu müdürlüğünden tapu kayıtlarının istendiği, geçici kabul yapıldığı tarihten itibaren beş yıl içerisindeki konut sahiplerine katılım bedelinin tahakkuk ettirildiği ifade edilmiştir.

Görüş, öneri, soru cevap kısmında;

3.2.2.1.1.21 Alt Komisyon Başkanı Zonguldak Milletvekili Özcan ULUPINAR

Alt Komisyon Başkanı Zonguldak Milletvekili Özcan ULUPINAR tarafından özetle;

- Belediye Meclisi'nin Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye kararına dayanarak katılım bedelini tahsil etmeme konusunu görüşebileceği ifade edilmiştir.

2017/1367 şikâyet numaralı başvurusuyla ilgili Tavsiye Kararı

3.2.2.1.1.22 Kamu Denetçisi Celile Özlem TUNÇAK

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2017/1367 şikâyet numaralı başvurusuyla ilgili verdiği "Tavsiye Kararı" hakkında Kamu Denetçisi Celile Özlem TUNÇAK tarafından özetle;

- Başvurucunun, 4 yaşındaki kızına 21 Haziran 2016 tarihinde bir yıl süreli yüzde 100 ağır engelli raporu verildiği, evde bakım yardımı için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğüne müracaatta bulunduğu, tamamlaması gereken belgelere ilişkin form verilerek Balçova Kaymakamlığı Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne müracaat etmesi gerektiğinin belirtildiği, Balçova Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne müracaat ederek istenilen bilgilerini haziran ayı bitmeden teslim ettiği, evinde yapılan kontrol sonrasında belgelerin il müdürlüğüne gönderileceği bilgisinin verildiği ve yaklaşık altı ay sonra evde bakım

yardımının verilmesi nedeniyle bir yıl olan rapor süresinin yarısının geçmiş olduğu, geriye dönük rapor süresi veya müracaat tarihini kapsayacak bir ödeme yapılmadığını belirterek evde bakım ücretinin müracaat tarihi esas alınarak bağlanmasını ve tarafına geriye dönük ödeme yapılmasını talep ettiği,

- Evde bakım ücretinin hangi tarihten itibaren bağlanacağına ilişkin ilgili yönetmelikte açıkça bir düzenleme olmadığından başvuru tarihinden onay tarihine kadar olan sürenin göz ardı edilerek idarenin ücret ödemesinin başvurunun onayından sonraki aydan itibaren yapılmasının mağduriyete neden olduğu,
- Uygulamada sağlık raporu ve diğer belgelerle başvuru yaparak ilk kez evde bakım ücreti talep eden engelli yakınlarının talepleri kabul edilse dahi idari işlemlerin tamamlandığı süre içinde hak ettikleri gelirden yoksun kaldığı, ifade edilmiştir.

3.2.2.1.1.23 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürü Mehmet Abdulhalim TÜRKKANI

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürü Mehmet Abdulhalim TÜRKKANI tarafından cevaben özetle;

- Kurumun tespitlerinin doğru olduğu, Bakıma Muhtaç Özürlülerin Tespiti ve Bakım Hizmetlerinin Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik 2006 yılında hazırlandığından ihtiyaçlara tam anlamıyla cevap veremediği, yeni Yönetmelik çalışmalarının tamamlanarak taslak Yönetmeliğin hazırlandığı, sorunun böylelikle giderileceği,
- Yönetmelik uyarınca evde bakım ücreti ödemelerinin il müdürlüğünün onayını takip eden aybaşından itibaren başlamakta olduğu, mezkûr olayda il müdürlüğünün ödemelerinin mevzuata uygun olduğu, ancak yeni yönetmelik taslağının -mağduriyetleri ortadan kaldırmak amacıyla- müracaat edilen tarihi izleyen aybaşından itibaren ödeme yapılacak şekilde düzenlendiği, ifade edilmiştir.

Görüş, öneri, soru cevap kısmında;

3.2.2.1.1.24 Bursa Milletvekili İsmail AYDIN

Bursa Milletvekili İsmail AYDIN tarafından özetle;

- İyileşme imkânı olmayan ağır engelli vatandaşların raporlarını birer yıllık sürelerle almak zorunda olmasının uygun olmadığı,
- Bakmak zorunda olduğu engelli birey olmasının kişinin dışarıya çıkmasına engel olamayacağı dolayısıyla Bakanlık görevlilerinin evde denetim yaptığında vatandaş evde bulunamazsa maaşın iptal edilmesinin uygun olmadığı,
- Eski Yönetmeliğin 2014 yılında iptal edilmesine rağmen hâlâ bir Yönetmelik hazırlanmamasının doğru olmadığı, ifade edilmiştir.

3.2.2.1.1.25 Konya Milletvekili Abdullah AĞRALI

Konya Milletvekili Abdullah AĞRALI tarafından özetle;

- Yüzde 100 engelli bir vatandaşın hastaneye gidip sağlık raporunu yenilemesinin kolay olmadığı, suiistimalleri engellemek amaçlanıyorsa bir defaya mahsus yüzde 100 engelli raporu almış kişinin Bakanlık görevlileri ya da aile hekimi tarafından yerinde görülerek raporun tasdik edilmesinin daha pratik olacağı,
- Bürokratik gecikmelerden dolayı mağduriyet yaşanıyorsa, vatandaşın başvuru tarihi esas alınmasının uygun olacağı ifade edilmiştir.

2016/4990 şikâyet no.lu başvuruyla ilgili tavsiye kararı

3.2.2.1.1.26 Kamu Denetçisi Celile Özlem TUNÇAK

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2016/4990 şikâyet no.lu başvuruyla ilgili verdiği tavsiye kararı hakkında Kamu Denetçisi Celile Özlem TUNÇAK tarafından özetle;

- Başvurucunun daha önce Kuruma yaptığı aynı konulu başvurunun, idarenin üzerine düşen görevi yaptığını gösteri bilgi ve belge nedeniyle dostane çözüm kapsamında dosyanın sonlandırıldığı, sorununun giderilmediğine yönelik yeni başvuru yapıldığından durumun yeniden incelemeye alındığı,
- Başvurucunun işitme engelli olduğu, öğrenim gördüğü İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesinden uzaktan eğitim ders içeriklerinin işitme engellilere uygun hâle getirilmesini talep ettiği,
- Üniversitenin uzaktan eğitim-öğretim linkinin işitme engellilere uygun olmadığı, engelli öğrencilerle ilgili mevzuatın uygulamasından sorumlu olan üniversite yönetiminin, başvuranın süregelen şikâyetlerine rağmen 2016 yılından bu yana etkin ve kalıcı bir çözüm geliştiremediği, işitme engelli öğrencilerin sorunlarına gerekli özeni göstermediği tespit edildiğinden hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğu sonuç ve kanaatine varıldığı, ifade edilmiştir.

3.2.2.1.1.27 İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Dekan Yardımcısı Prof. Dr. Levent ŞAHİN

İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Dekan Yardımcısı Prof. Dr. Levent ŞAHİN tarafından cevaben özetle;

- Uzaktan Eğitim Fakültesinde yaklaşık 11 bin adet elektronik materyal olduğunu,
- Uzaktan Eğitim Fakültesinde 1.145 adet engelli öğrenci olduğunu, bunların 58'inin işitme engelli olduğu,
- Ders materyallerinin tamamının bu yarıyıl içerisinde esas alınmak üzere güncellendiği, görsel niteliğinin artırıldığı, video tasarımlarının değiştirildiği, yeni kurulan bir fakülte olduğundan ve çok fazla öğretim üyesiyle çalışıldığından çok hızlı sonuç alınamadığı,
- Teknolojik olarak canlı ders esnasında eş anlı alt yazı verilebilmesinin mümkün olmadığı,
- Engelli anlatıcısı denilen uzmanların maliyetinin çok yüksek olduğunu,

- Ders materyallerine otomatik alt yazı eklenmesiyle ilgili iktisat dersinde pilot çalışma yapıldığı, hâlihazırda dünyada en gelişmiş programı denemelerine rağmen istenen sonucu alamadıkları, çevirinin kontrol edilmesi için bir ekip kurulması ya da bir hizmet satın alınması gerektiğine karar verildiği, sorunu tüm programlar dâhilinde bir buçuk yıl içerisinde çözecekleri, ifade edilmiştir.

3.3 Karma Komisyonun 28 Mart 2018 Tarihli Toplantısı

Bu toplantıda Karma Komisyon, Kamu Denetçiliği Kurumunun 2017 Yılı Yıllık Raporu hakkında Karma Alt Komisyonca hazırlanan Raporu görüşmek üzere toplanmıştır.

3.3.1 Karma Alt Komisyon Raporunun Sunumu

Karma Alt Komisyon Başkanı Zonguldak Milletvekili Özcan ULUPINAR

Karma Alt Komisyon Başkanı Zonguldak Milletvekili Özcan ULUPINAR tarafından özetle;

- Kamu kurum ve kuruluşlarının bundan sonraki toplantılarda en üst seviyede temsil edilmesi gerektiği,
- Karma Alt Komisyona çağrılan kamu kurum ve kuruluşlarına, vatandaşların sorunlarına çok ivedi bir şekilde çözüm üretmeleri ve KDK tarafından gönderilen yazılara hızlı ve nitelikli bir şekilde dönüş yapılması gerektiğini ilettikleri,
- Kamu Denetçiliği Kurumunun tanınması, önemsenmesi noktasında alt komisyon çalışmasının çok hayırlı ve verimli olduğunu düşündüğü, ifade edilmiş ve Karma Alt Komisyon Raporunun Karma Komisyonca benimsenmesi kabul edilmiştir.

3.3.2 Karma Alt Komisyon Raporunun Görüşmeleri

Ankara Milletvekili Şenal SARIHAN

Karma Komisyon Üyesi Ankara Milletvekili Şenal SARIHAN tarafından özetle;

- Yapılan eleştirileri de dikkate alarak hazırlanan 2017 Yılı Yıllık Raporunun daha önce sunulmuş olan raporlardan daha ileri ve daha geniş bir çalışma olduğu,
- Türkiye’de insan hakları ihlallerinin yoğun olduğunu, buna karşın insan hakkı ihlali üzerinden Kuruma başvuran kişilerin sayılarının düşük olduğu,
- İnsan hakları, çocuk hakları, kadın hakları ve engelli hakları alanında başvuru sayılarında artış olmakla beraber bu dört alanda yeni yol ve yöntemlerin üretilmesi ihtiyacı olduğu,
- Raporda, hukuk devleti kavramı yerine insan haklarına dayalı hukuk devleti tanımının kullanılmasının daha doğru olacağı, ifade edilmiştir.

Diyarbakır Milletvekili Sibel YİĞİTALP

Karma Komisyon Üyesi Diyarbakır Milletvekili Sibel YİĞİTALP tarafından özetle;

- Kamu Denetçiliği Kurumuna cezaevlerinde bulunan vatandaşların başvuru yapabilmesinin bunların hak arayışında yeni bir alternatif ve çözüm mekanizmasına sahip olabilmeleri açısından önemli olduğu ifade edilmiştir.

Kamu Denetçisi Yahya AKMAN

Kamu Denetçiliği Kurumunu temsilen söz alan Kamu Denetçisi Yahya AKMAN tarafından;

- Bir insan hakları kurumu olan Kamu Denetçiliği Kurumunun yaptığı çalışmalara iktidar ve muhalefet ayrımı gözetilmeksizin katkı sunulmuş olmasının memnuniyet verici olduğu,
- Karma Alt Komisyonun yapmış olduğu çalışmalarda kamu kurumlarının en üst düzeyde temsil edilmesi gerektiği,
- Kurumun bilinirliğinin artırılmasına yönelik faaliyetlere devam edildiği,
- Cezaevlerinden Kuruma başvurular yapılabildiği, Kurumun bu konuda tavsiye kararları verdiği, yakında cezaevleri konusunda bir çalıştay yapmayı planladıkları, çalıştayın sonuç raporunu milletvekillerine takdim edecekleri,
- Kamu Denetçiliği Kurumunun son dört yıllık faaliyet raporlarının Kanunda öngörüldüğü şekliyle ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşüldüğü, 2017 Yıllık Raporunun uygun bir zamanda Genel Kurulda görüşülmesinin Kurumun gücünün ve etkinliğinin artırılması noktasında çok faydalı olacağı, ifade edilmiştir.

Karma Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Mihrimah Belma SATIR

Karma Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Mihrimah Belma SATIR tarafından özetle;

- TBMM Genel Kurulunun yoğunluğundan dolayı önceki üç faaliyet raporunun birlikte görüşüldüğü, ancak 2017 Yıllık Raporunun ilk fırsatta TBMM Genel Kurulunda görüşülmesi için çaba göstereceği ifade edilmiştir.

Ankara Milletvekili Şenal SARIHAN

Karma Komisyon Üyesi Ankara Milletvekili Şenal SARIHAN tarafından özetle;

- Kurumun tanınabilmesi, milletvekilleri tarafından seçim bölgelerinde bir başvuru yolu olarak duyurulmasının sağlanması açısından Genel Kurulda raporun görüşülmesi gerektiği,
- Kurumun gerek duyulduğunda resen harekete geçebilmesi konusunda Kanununa madde eklenmesinin uygun olacağı, ifade edilmiştir.

4 KARMA KOMİSYONUN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

Karma Komisyon tarafından yapılan çalışmalar sonucunda; tespit edilen hususlar ile bu çerçevede hâsıl olan görüş ve kanaatler aşağıdaki şekildedir:

- Bireyin hak ve özgürlüklerini, ulusal ve uluslararası mevzuat ışığında, hukuka ve hakkaniyete uygunluk boyutuyla savunma görevini üstlenen Kuruma, kurulduğu günden bugüne kadar 5 yıl içerisinde Kuruma yıllar itibarıyla; 2013 yılında 7638 adet, 2014 yılında 5639 adet, 2015 yılında 6055, 2016 yılında 5519 ve 2017 yılında 17131 adet şikâyet başvurusu yapılmıştır.
- Başvuruların 2017 yılında artmış olması, son bir yılda Kurumun tanınırlığı arttırmak için göstermiş olduğu çabanın ürünü olarak değerlendirilmektedir.
- Kamu Denetçiliği Kurumu bugüne kadar yaptığı faaliyetleriyle; idarenin insan hak ve özgürlüklerine saygılı bir şekilde görev yapmasına, kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine, kamu yönetiminde iyi yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesine, birey ve idare arasındaki sorunların önüne geçilmesine ve toplumda hak arama kültürünün benimsenmesine ve güçlenmesine önemli katkılarda bulunmuştur.
- Kurum, kamu yönetimi sisteminde idarenin mevcut denetim yollarını tamamlayıcı ve destekleyici bir mekanizma olarak görev ifa etmektedir.
- İdareler ile vatandaş arasında köprü görevi gören Kurum, başvuruları kısa sürede ve etkin bir şekilde inceleyip çözümleyebilmesi için; kamu kurum ve kuruluşlarının talep edilen bilgi ve belgeleri zamanında, ilgili mevzuat gereği otuz gün içinde ve gerektiği gibi göndermesi mülzemdir.
- Kurumların iş birliğine açık bir yaklaşım içerisinde olması elzem iken bu kapsamda yaşanan sorunların giderilmesi için idarelerin gereken önlemleri almaları gerekmektedir.
- Bürokratik vesayetın sona ermesi için başvurulara cevap verilmemesi veya ek süre istenmemesi durumunda yaptırım uygulanması gerekmektedir.
- Kurum öncelikle idare-birey arasında bir köprü vazifesi görerek uzlaşi yoluyla uyuşmazlıkları çözüme kavuşturmaya çalışmaktadır, bu uzlaşi zemininin mümkün olmadığı durumlarda ise bireyin şikâyetinde haklı olduğunun tespit edilmesi halinde idareye tavsiyede bulunmaktadır.
- İdarelerin tavsiye kararlarını uygulama konusundaki olumsuz yaklaşımının nedenlerinin başında “kamu görevlilerinin risk almaktan çekinmesi” gelmektedir. Özellikle ilgili idare ve kamu görevlisinin hukuki, cezai, mali veya idari anlamda sorumluluğunun doğabileceği endişesi ve bürokratik yapı ile uzlaşma kültürünün etkinleşmemesi, kararların uygulanmasını engellemektedir.

- Özellikle mali sonuçları olacak durumlarda, kamu görevlileri Sayıştay denetimi, soruşturma geçirme gibi kaygılarla kararı uygulamakta tereddüt gösterebilmektedir. Sayıştay denetçisi, müfettiş ya da hiyerarşik amirin; kararın uygulanması sonrasında yaptığı denetimde, hukuken yoruma açık kimi bazı durumlarda Kurumun görüşüne katılmasa dahi, salt Kurum kararının uygulanması sonucunda işlem tesis edilmesi nedeniyle kararı uygulayanlar hakkında adli, mali ya da disiplin yönünden herhangi bir işlem tesis etmemesi gerekmektedir.
- İdarelerin Kurum tavsiye kararlarını uygulamayarak vatandaşı mahkemeye yönlendirmesi, hem vatandaşın mağduriyetini hem de yargının yükünü daha da artıracaktır. İdareler millete hizmet için var olmuştur. Bu sebeple vatandaş mağduriyetinin giderilmesi için Kurumun tavsiye kararının uygulanması hususunda, idarelerce gerekli hassasiyet gösterilmelidir.

Karma Komisyonun yaptığı araştırma ve incelemeler sonucu düzenlemiş olduğu Raporun, 6328 sayılı Kanunun 22'nci maddesi çerçevesinde Genel Kurulda görüşülmek üzere TBMM Başkanlığına sunulması, toplantıya katılan üyelerin oybirliği ile kabul edilmiştir.

Karma Komisyon Başkanı <i>Mihrimah Belma Satır</i> İstanbul	Karma Komisyon Başkanvekili <i>İsmail Bilen</i> Manisa	Karma Komisyon Sözcüsü <i>Canan Candemir Çelik</i> Gaziantep
Karma Komisyon Kâtip Üyesi <i>Ramazan Can</i> Kırıkkale (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Osman Mesten</i> Bursa	Karma Komisyon Üyesi <i>Orhan Kırçalı</i> Samsun (Toplantıya katılmadı)
Karma Komisyon Üyesi <i>Fikri Demirel</i> Yalova	Karma Komisyon Üyesi <i>Özcan Ulupınar</i> Zonguldak	Karma Komisyon Üyesi <i>Erkan Aydın</i> Bursa
Karma Komisyon Üyesi <i>Melike Basmacı</i> Denizli (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Özcan Purçu</i> İzmir (Toplantıya katılmadı) İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı	Karma Komisyon Üyesi <i>Alican Önlü</i> Tunceli (Toplantıya katılmadı)
Karma Komisyon Üyesi <i>Seyfettin Yılmaz</i> Adana (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Ömer Serdar</i> Elazığ	Karma Komisyon Üyesi <i>Fatma Benli</i> İstanbul (Toplantıya katılmadı)
Karma Komisyon Üyesi <i>Şenal Sarıhan</i> Ankara	Karma Komisyon Üyesi <i>Leyla Şahin Usta</i> Konya (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Sibel Yiğitalp</i> Diyarbakır
Karma Komisyon Üyesi <i>Vedat Bilgin</i> Ankara (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Aydın Ünal</i> Ankara	Karma Komisyon Üyesi <i>Atay Uslu</i> Antalya
Karma Komisyon Üyesi <i>Orhan Atalay</i> Ardahan (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>İsmail Aydın</i> Bursa (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Said Yüce</i> Isparta
Karma Komisyon Üyesi <i>Mehmet Metiner</i> İstanbul (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Sema Ramazanoğlu</i> Denizli	Karma Komisyon Üyesi <i>Adnan Boynukara</i> Adıyaman
Karma Komisyon Üyesi <i>Orhan Miroğlu</i> Mardin (Toplantıya katılmadı)	Karma Komisyon Üyesi <i>Abdullah Ağralı</i> Konya	Karma Komisyon Üyesi <i>Selçuk Özdağ</i> Manisa

Karma Komisyon Üyesi

Mahmut Tanal

İstanbul

(Toplantıya katılmadı)

Karma Komisyon Üyesi

Veli Ağbaba

Malatya

(Toplantıya katılmadı)

Karma Komisyon Üyesi

Tekin Bingöl

Ankara

(Toplantıya katılmadı)

Karma Komisyon Üyesi

Gamze Akkuş İlgezdi

İstanbul

(Toplantıya katılmadı)

Karma Komisyon Üyesi

Durmuş Fikri Sağlar

Mersin

(Toplantıya katılmadı)

Karma Komisyon Üyesi

Atila Kaya

İstanbul

(Toplantıya katılmadı)

Karma Komisyon Üyesi

Zeynep Altıok

İzmir

(Toplantıya katılmadı)

Karma Komisyon Üyesi

Ayşe Acar Başaran

Batman

(Toplantıya katılmadı)

Karma Komisyon Üyesi

Ruhi Ersoy

Osmaniye

